

Onsdagen den 30 november

Kl. 09.00–18.58

§ 1 Justering av protokoll

Protokollet för den 9 november justerades.

§ 2 Anmälan om faktapromemorior

Talmannen anmälde att följande faktapromemorior om förslag från Europeiska kommissionen hade kommit in och överlämnats till utskott:

2016/17:FPM28 Ändring i direktivet mot skatteundandraganden (hybrida missmatchningar med tredjeländer) *KOM(2016) 687* till skatteutskottet

2016/17:FPM29 Förordning om fiskemöjligheter i Västerhavet 2017 *KOM(2016) 698* till miljö- och jordbruksutskottet

§ 3 Anmälan om granskningsrapport

Talmannen anmälde att följande granskningsrapport hade kommit in från Riksrevisionen och överlämnats till socialutskottet:

RiR 2016:29 Statens styrning genom riktade statsbidrag inom hälso- och sjukvården

§ 4 Ärenden för hänvisning till utskott

Följande dokument hänvisades till utskott:

Propositioner

2016/17:31 till konstitutionsutskottet

2016/17:44 och 49 till skatteutskottet

2016/17:50 till utbildningsutskottet

Skrivelse

2016/17:39 till socialutskottet

Motioner

2016/17:3533, 3537 och 3538 till utbildningsutskottet

§ 5 Ärenden för bordläggning

Följande dokument anmäldes och bordlades:
Socialförsäkringsutskottets betänkande
2016/17:SfU6 Genomförande av det omarbetade asylprocedurdirektivet

Kulturutskottets betänkande
2016/17:KrU1 Utgiftsområde 17 Kultur, medier, trossamfund och fritid

Utrikesutskottets betänkande
2016/17:UU1 Utgiftsområde 5 Internationell samverkan

Skatteutskottets betänkande
2016/17:SkU1 Utgiftsområde 3 Skatt, tull och exekution

*Nytt regelverk om
upphandling*

§ 6 Nytt regelverk om upphandling

Finansutskottets betänkande 2016/17:FiU7
Nytt regelverk om upphandling (prop. 2015/16:195)
föredrogs.

Anf. 1 MONICA GREEN (S):

Herr talman! Osmart, osunt och omodernt är vad jag kallar Moderaternas, Centerns, Liberalernas, Kristdemokraternas och Sverigedemokraternas förslag till beslut, eftersom de inte ställer sig bakom krav på sjysta villkor och svenska löner för dem som jobbar i Sverige. Vi står upp för svenska avtal som innebär löner som går att leva på. Skattebetalarnas pengar ska inte användas till att dumpa löner. Jag tänker återkomma till detta i mitt anförande längre fram.

Herr talman! I dag ska vi fatta beslut om hur 600 miljarder av skattebetalarnas pengar ska användas i offentlig upphandling. Det gör vi utifrån finansutskottets betänkande 7.

Lagförslaget i propositionen grundar sig på tre EU-direktiv om offentlig upphandling från 2014. De nya direktiven innehåller bestämmelser som utvecklar skyldigheter och möjligheter, och de ska främja samhälleliga mål genom upphandlingen. Miljöhänsyn, sociala hänsyn och arbetsrättsliga hänsyn ges utökad utrymme.

När det gäller miljöhänsyn, djurskydd och socialt företagande har utskottet ställt sig bakom regeringens proposition. Men tyvärr är vi inte eniga om att det vid upphandlingen ska ställas krav på att svenska löner och semester ska gälla. Här vill alltså högerpartierna förhindra att sådana krav ställs. De vill till och med förhindra att möjligheten till att ställa krav på försäkringar ska finnas med. Deras agerande påverkar lokalvårdare, lastbilschaufförer, taxichaufförer, byggnadsarbetare och många välfärdsarbetare runt omkring i Sverige. Men det påverkar också seriösa företag som vill ha samma chans att lägga anbud som alla andra. Det påverkar företag

som vill ha sjysta spelregler på arbetsmarknaden och som vill att samma spelregler ska gälla.

Ställningstagandet i majoritetstexten är, som jag sa inledningsvis, osunt, osmart och omodernt. Varför är det osunt? Jo, det är det därför att seriösa företag tvingas konkurrera med oseriösa och skrupelfria arbetsgivare som inte drar sig för att dumpa lönerna för att vinna upphandlingar. Företag som tar ett långsiktigt ansvar för sina anställda genom goda anställningsvillkor och bidrar till trygghetssystemet på arbetsmarknaden konkurreras ut av oseriösa företagare.

Varför är det osmart? Jo, det är det därför att skattebetalarnas pengar används till att dumpa löner. Och varför är det omodernt? Jo, det är till och med så att en del kallar detta för vilda västern på en del håll i landet. Det råder en sådan oreda på arbetsmarknaden att det är, som jag sa, rena rama vilda västern, och det har blivit värre och värre de senaste tio åren. Detta måste få ett slut.

I dag kan vi få en bättre tingens ordning om M, C, L, KD och SD tar sitt förnuft till fånga.

Eftersom propositionen bygger på ett EU-direktiv som särskilt framhåller det sociala skyddet är det mycket osmart att inte ställa sig bakom det. I direktivet står det att kollektivavtal och arbetsrättslig lagstiftning har en avgörande betydelse för att detta skydd ska kunna upprätthållas.

Naturligtvis ska den offentliga upphandlingen göras med respekt för arbetstagarens grundläggande rättigheter och villkor enligt lag eller kollektivavtal. Det bidrar till våra viktiga mål med socialt skydd att detta kan uppnås och även vidmakthållas. Men att ta arbetsrättsliga hänsyn vid upphandlingen handlar inte bara om arbetstagarnas sociala skydd utan även om skötsamma leverantörer som inte ska behöva riskera att utsättas för illojal konkurrens av sådana leverantörer som vinner ekonomiska fördelar genom att konkurrera med undermåliga arbetsvillkor och anställningsvillkor.

Det påstås att detta skulle missgynna småföretag och att det skulle bli svårare att lägga anbud än vad det är i dag, men det är precis tvärtom. De små företagen gynnas av att det är ordning och reda, att det är samma spelregler som gäller på arbetsmarknaden och att det finns möjlighet till samverkan. Det är både möjligt och kostnadsmässigt förmånligt för ett litet företag att teckna avtal. Kollektivavtalsliknande villkor innebär i praktiken att arbetstid och semester ska följa andra villkor på arbetsmarknaden. Men kollektivavtal ger en större möjlighet för företagen att anpassa villkoren till de förhållanden som råder i branschen.

Herr talman! Jag har läst SD:s reservation, som faktiskt liknar lobbyorganisationen Almegas påståenden om att kollektivavtal skulle innebära problem för uppköpande myndigheter, eftersom det är så svårt att välja rätt avtal. Detta påstående stämmer inte. Företag tecknar det avtal som gäller i respektive bransch och samtidigt ger ett grundskydd för arbetstagaren och ordning och reda för företaget.

Herr talman! Det är så illa att vi kan få böter av EU om vi inte ställer krav på arbetstid, lön och semester, det vill säga den hårda kärnan. Därför har jag en fråga till Moderaternas Maria Plass. Är det för er moderater värt att böta till EU bara för att slippa se till att seriösa företag kan få konkurrera på lika villkor?

SD gick till val på att svenska kollektivavtal ska gälla i Sverige och lovade sina väljare att stödja svenska arbetare. Därför har jag en fråga till SD:s Oscar Sjöstedt. Är det viktigare för er att det fortsatt ska vara möjligt att dumpa löner än att ställa upp för att svenska löner ska gälla i Sverige?

Till Centerns företrädare har jag också en fråga. Ni har varit mycket noga med djurskyddet. Skyddet för grisar och kor ska vara så bra som möjligt. Det är mycket bra med höga kvalitetskrav, och det finns också med i propositionen som regeringen har lagt fram och som vi ställer oss bakom. Men är det viktigare för Centern med djurskydd än med arbetarskydd?

Herr talman! För några veckor sedan besökte vi Taxi Stockholm. De gjorde klart för oss att de inte längre vinner några upphandlingar, eftersom de har kollektivavtal, löner som går att leva på och semester för sina chaufförer. De tar socialt ansvar. Det handlar om färdtjänst, sjukresor med flera resor.

Det har visat sig att taxibranschen blir sämre och sämre, eftersom förarnas villkor blir sämre med halverade löner och sämre kvalitet för dem som ska åka.

Under detta besök påstod liberalen som var med att låga löner bara är skrämselfpropaganda. Det var antagligen någonting som man har hört från någon lobbyorganisation som tyvärr inte längre ställer upp på seriösa företag i Sverige. Min fråga till Liberalernas företrädare här i dag är: Är det skrämselfpropaganda att det finns låga löner i Sverige? Om det inte är skrämselfpropaganda, kan ni tänka er att ställa upp på krav enligt den hårda kärnan, det vill säga lön, semester och arbetstid? Det vill jag få veta i dagens debatt.

Herr talman! Jag vill återkomma till majoritetsskrivningen från högerpartierna om försäkringar. De påstår att möjligheten att ställa krav på försäkringar – alltså själva möjligheten – skulle missgynna svenska företag. Därför vill jag fråga högerpartierna: Vill ni förbjuda möjligheten att ställa krav på försäkringar på arbetsplatserna? Jag tror inte att ni vill det, och i så fall är er skrivning fullständigt obegriplig. Trots att ni förmodligen vill att det ska finnas försäkringar på arbetsplatserna, vilket jag innerligt hoppas, skriver ni att det missgynnar företagen att det ställs krav på försäkringar.

Skrivningen är motsägelsefull, och jag vill att ni förklarar er. Kan det kanske vara så illa att ni inte har läst propositionen utan gått på hörsägen? Eller har ni lyssnat på någon lobbyorganisation som har påstått detta? Jag tror att Sveriges arbetstagare och seriösa svenska företag vill ha ert svar i dag. Ska det vara möjligt med försäkringar eller inte?

Vi, det vill säga Socialdemokraterna, Miljöpartiet och Vänstern, tycker – som regeringen föreslår – att det ska vara möjligt att sätta upp villkor för pensioner, försäkringar och annan ledighet än semester. Jag yrkar alltså bifall till reservation 1.

Återigen, herr talman: Vi vill ha trygghet, en lön att leva på och sjysta villkor. Vi står upp för seriösa företag och för att svenska löner ska gälla i Sverige.

(Applåder)

Anf. 2 MARIA PLASS (M):

Herr talman! I slutet av juni lade regeringen en proposition på riksdagens bord om ett nytt regelverk för upphandling i offentlig sektor. En del av lagförslagen i propositionen grundar sig på tre EU-direktiv om offentlig upphandling från 2014. De ersätter till stor del direktiven om offentlig upphandling från 2004. De nya direktiven skulle ha varit införda senast den 18 april 2016, vilket innebär att införandet av direktiven redan är förse-
nade.

I de nya direktiven ges miljöhänsyn, social hänsyn och arbetsrättslig hänsyn större utrymme. Tanken i direktivet har varit att minska regelkrånglet i offentlig upphandling, motverka osunda affärsbeteenden, underlätta upphandlingsprocessen och erbjuda de upphandlande myndigheterna större flexibilitet. Regeringen har dock byggt sin tolkning med förslag på lagstiftning som går betydligt längre än EU-direktivet kräver.

Det gäller särskilt de arbetsrättsliga villkoren, med bland annat krav på arbetsvillkor i nivå med kollektivavtal, och utökade regleringar. Detta har mött häftig kritik från flera remissinstanser, inklusive Lagrådet. En annan kritik är att regelverket är mycket otydligt och komplicerat, vilket kommer att innebära dyra och tidskrävande upphandlingsprocesser. Vi ser positivt på de nya EU-direktiven, men regeringen har alltså presenterat ett mer långtgående lagförslag som går tvärt emot direktivens syfte.

Herr talman! Alliansen avslår propositionen i de delar som avser en skyldighet för upphandlande myndigheter och enheter att ställa särskilda arbetsrättsliga villkor och till dessa knutna bestämmelser. Därtill gör vi ett tillkännagivande om att regeringen snarast bör återkomma med ett nytt förslag till komplettering så att direktiven kan införas.

Det är både viktigt och nödvändigt att ge möjlighet att ställa miljömässiga, sociala och arbetsrättsliga krav i offentlig upphandling. Att vid behov ställa krav på den så kallade hårda kärnan, det vill säga lön, semester och arbetstid, kan vara nödvändigt i sektorer med hög pris konkurrens. Självklart vill vi ha sjysta villkor.

Med den nuvarande upphandlingslagstiftningen finns goda möjligheter för den upphandlande myndigheten eller enheten att ställa sociala krav. Den som upphandlar har redan i dag en skyldighet att granska anbudet, kräva förklaring på det anbud som är misstänkt lågt och förkasta det. Det kräver kompetens och kunskap hos dem som köper in tjänsterna eller varorna, men myndigheterna behöver också prioritera kontroll och uppföljning av ställda krav. Om en leverantör inte sköter sig ska avtalet kunna hävas.

Möjligheten för små och medelstora företag att delta i offentlig upphandling måste förbättras. Detta är också en av intentionerna i EU-direktiven. Tyvärr går regeringen längre än EU-direktivet kräver och vill införa regleringar som missgynnar i synnerhet små företag, till exempel familjeföretag.

Förslaget om att det ska ställas villkor på en nivå motsvarande kollektivavtal när det gäller lön, semester och arbetstid innehåller inbyggda problem som kan leda till både tillämpningssvårigheter och oönskade konsekvenser. Till exempel kan företag som inte är kollektivanslutna missgynnas då de kan behöva erbjuda sina anställda bättre villkor än vad som följer av kollektivavtal, eftersom avtalen ger möjlighet att avtala bort vissa för-
måner.

Prot. 2016/17:37

30 november

*Nytt regelverk om
upphandling*

Detta kan slå hårt mot små företag, då sex av tio företag med färre än 50 anställda saknar kollektivavtal. Det får inte bli så att de företag som har kollektivavtal får passera i en gräddfil medan de som saknar kollektivavtal måste ägna hela sin kraft och åtskillig tid åt att påvisa att de uppfyller en lång rad krav som definieras av kollektivavtalen utöver gällande lagstiftning.

Andra konsekvenser och svårigheter som kan uppkomma av förslaget är en konflikt vad avser tolkningsföreträde av kollektivavtalen. Den upphandlande myndigheten ska själv tolka avtalen, och flera domstolar kan komma att pröva eventuella tvister. Vi anser att konsekvenserna för den svenska partsmodellen, där de avtalsslutande parterna i första hand tolkar avtalet, inte är tillräckligt utredda. Problem kan också uppkomma vid jämförelser mellan olika kollektivavtal, då alla avtal inte är offentliga.

Herr talman! Med regeringens förslag missgynnas svenska företag jämfört med utländska företag. Förslaget ger upphandlande myndigheter rätt att ställa krav på till exempel försäkringar, tjänstepension och andra ledigheter än semester. EU-direktivet slår fast att utstationerad arbetskraft endast behöver leva upp till det krav som följer av utstationeringslagen, det vill säga lön, arbetstid och semester. Då lika krav inte kan ställas på alla kommer alltså utländska företag att kunna gynnas framför svenska. I en globaliserad värld med tuff konkurrens är det obegripligt att villkoren för svenska och utländska företag som verkar i Sverige skulle vara olika.

Herr talman! Regeringens förslag riskerar att sammantaget skapa fler problem än det löser. Det innebär en stor ökning av regelbördan, ökad otydlighet i regelverken och minskad konkurrens. Det missgynnar de svenska företagen jämfört med de utländska företagen. Det kan innebära ett hårt slag mot Sveriges jobbmotor, det vill säga de små företagen, de lokala företagen och familjeföretagen.

Med detta yrkar jag bifall till förslaget i betänkandet, utom i punkt 9 där jag yrkar bifall till reservation 8, punkt 10 där jag yrkar bifall till reservation 9 och punkt 14 där jag yrkar bifall till reservation 13.

(Applåder)

Anf. 3 MONICA GREEN (S) replik:

Herr talman! Ja, det här blev vi inte klokare av; det blev möjligen ännu mer förvirrat när det gäller var Moderaterna egentligen står.

Vill man inte att det ska finnas försäkringar på den svenska arbetsmarknaden? Är det vad Maria Plass står och säger – att det inte ska finnas några försäkringar på den svenska arbetsmarknaden? Jag tycker att det är ett sanslöst uttalande från Moderaternas företrädare här i dag. Ska vi ge oss för att det finns några få företag som inte har försäkringar?

Det är klart att vi ska göra precis tvärtom. Vi tänker gå vidare, steg för steg, tills alla omfattas av försäkringar. Det är ju livsfarligt att jobba för många företag i dag och inte ha försäkring. Tänk vad hårt det kan drabba till exempel byggnadsarbetare att inte ha försäkring! Och det drabbar inte bara de anställda, även om lidandet för den som drabbas av en olycka i arbetet skulle vara tillräckligt, utan det drabbar även samhället. Utan försäkringar blir det väldigt dyrt för samhället att ställa upp och ta hand om dessa arbets-skadade människor senare.

Här står Maria Plass och säger att möjligheten att ställa krav på försäkringar kan slå ut svenska företag. Det är fullkomligt orimligt att ni inte längre står upp för den svenska modellen och för att vi ska kunna ha försäkringar på våra arbetsplatser.

Dessutom omfattas 90 procent av alla arbetstagare i dag av ett avtal. Menar Maria Plass att de övriga 10 procenten skulle se till att dessa 90 procent inte längre ska ha något? Detta vill jag ha svar på.

Anf. 4 MARIA PLASS (M) replik:

Herr talman! Det var tråkigt att Monica Green blev ännu mer förvirrad. Jag tycker att vi har varit ganska tydliga i vår följdmotion. Jag tycker också att vi har uttalat vad vi tycker och tänker. Vi säger att man, vid behov, ska kunna ta till den hårda kärnan med lön, semester och arbetstid. Men vi säger också att vi måste följa EU-rätten. Där regleras pensioner, försäkringar och ledigheter.

Om ett företag som har sitt säte i ett annat land än Sverige kommer hit för att arbeta följer man den lagstiftning som finns här. Det är möjligt att man betalar pensioner och försäkringar i företagets hemland, men man kommer att missgynnas i Sverige eftersom andra villkor gäller här.

Anf. 5 MONICA GREEN (S) replik:

Herr talman! Jag hoppas verkligen att det inte blir som Maria Plass säger – att det inte ens ska vara möjligt att ställa krav på försäkringar. Ska vi inte ens få ha skrivningen att det ska vara möjligt att ställa krav på försäkringar? Det står inte att det alltid ska ställas krav på försäkringar, utan just att det ska vara möjligt. Inte ens detta vill Maria Plass!

Det är horribelt att Moderaterna, och partiets representant här i dag, totalt böjer er för lobbyorganisationerna. Det är ju de som har påverkat er. Vi ser det, och vi har hört de påståenden som har trummats ut under hela sommaren. Tyvärr har ni gått på dem.

Ni har dessutom gått på att det skulle bli sämre för de mindre företagen. Vi gör det möjligt för småföretagen. Vi stöder småföretagen så att de kan gå samman, så att de kan få hjälp, för att kunna vara med i upphandlingen framöver.

Vi stöder ordning och reda. Småföretagen vill inte heller vara med i lönedumpningsracet, utan de vill ha ordning och reda. De vill inte bli utkonkurrerade av dem som kör med osjysta villkor.

Jag är djupt besviken – men kanske inte så förvånad – över att Moderaterna lämnar arbetarskyddet; det tillhör er historia. Men ni har dessutom mage att släppa detta med seriösa företag. Ni låter de oseriösa företagen få en allt större marknadsandel, och de seriösa företagen ska nu slås ut på grund av att ni hänger upp er på det här EU-direktivet.

Vi ser möjligheterna att flytta fram positionerna. Ni försämrar i stället, både för de seriösa företagen och för svenska arbetare.
(Applåder)

Anf. 6 MARIA PLASS (M) replik:

Herr talman! Monica Green ägnar sig nu åt något slags rödgrön retorik. Den innehåller lite skrämselfpropaganda, som man gärna ägnar sig åt, särskilt i en valrörelse. Hon använder ordet ”horribelt”. Jag tycker att det är horribelt att ni lägger fram förslag som gör att småföretagen inte kan vara

med och konkurrera i upphandlingarna. Sex av tio småföretag saknar kollektivavtal. Ni tycker att de ska ägna mer tid åt detta och att de ska ägna mycket tid åt administration i stället för att göra jobbet.

Om det kommer in ett oseriöst anbud, vilket du själv tog upp i ditt anförande, ger nuvarande lagstiftning möjlighet att granska. Om det finns en misstanke ska man gå och titta på det. Man kan häva avtalet om det behövs, om det är oseriöst.

Det är inte så att alla företag med kollektivavtal automatiskt är seriösa eller att alla som saknar kollektivavtal automatiskt är oseriösa. Det är horribelt att säga just detta. Använd er i stället av den lagstiftning och de granskningsmöjligheter som finns. Vi ska se till att det finns kompetens och kunskap så att vi kan använda oss av det som finns i stället för att komma med nya förslag som missgynnar de små företagen och som missgynnar svenska företag gentemot utländska företag.

(Applåder)

Anf. 7 OSCAR SJÖSTEDT (SD):

Herr talman! Processen kring detta betänkande påminner oss egentligen, på ett synnerligen flagrant sätt, om en enda sak: Sverige leds av en oerhört svag minoritetsregering. Detta är i sig ingen nyhet, och det är heller ingenting nytt för Sverige – minoritetsregeringar har varit normen, inte undantaget.

Skillnaden mot tidigare minoritetsregeringar är att nuvarande regering inte verkar förstå att den är en minoritetsregering. På något sätt försöker man låtsas som om detta faktum inte existerar. Regeringschefen själv har otaliga gånger gjort det övertydligt att han inte vill vara beroende av vårt stöd, våra röster och våra mandat.

Nu slipper han det, men i stället för att tacka mig går han i fullständig polemik. En minoritetsregering måste givetvis förankra sina förslag med oppositionen innan man presenterar dem. Att jag ska behöva stå här, i riksdagens talarstol, och upplysa om sådana självklarheter är egentligen smått bisarrt. Inte heller har man förmått att ta till sig av den massiva kritiken från remissinstanserna, inte minst från Lagrådet.

Herr talman! Vi accepterar många delar av denna proposition, som i grunden bygger på tre olika EU-direktiv. De delar som regeringen valt att lägga till utöver dessa direktiv är dock förknippade med en påtaglig problematik. Även om civilministern inte kommer att tillstå det rakt ut har den här propositionen udden riktad mot landets småföretagare, i synnerhet de kollektivavtalslösa småföretagarna.

Eftersom mer än 60 procent av småföretagen är just kollektivavtalslösa, och eftersom mer än 99 procent av alla företag är just småföretag, får detta lagförslag kraftigt negativa konsekvenser för en majoritet av alla företag i Sverige.

Det är inte första gången – och, dessvärre, förmodligen heller inte den sista – som regeringen presenterar förslag med kraftigt negativa konsekvenser för det svenska företagandet. Tidigare har man föreslagit ökade sjuklönekostnader. Just nu hanterar man ett förslag om en entreprenörs-skatt med ödesdiga konsekvenser för just småföretagen. Sverigedemokraterna kommer inte att medverka till en sådan politik.

Jag hade haft en annan förståelse för detta förslag om det var så att de kollektivavtalslösa småföretagen genomgående hade präglats av osjysta löner och osjysta arbetsvillkor. Men så är inte fallet. Påfallande ofta är det tvärtom.

Jag tycker också att det är värt att poängtera – och det här är givetvis någonting som regeringen håller väldigt tyst om – att i de fall som en upphandlare väljer att ställa villkor som sträcker sig bortom det som kallas den hårda kärnan kommer dessa villkor enbart att appliceras på svenska företag med svenska löntagare, men utländska företag med utstationerad arbetskraft kommer härvidlag att undantas från bestämmelserna. Detta resulterar i att de får en lägre kostnadsbild och kan lägga sig på ett lägre anbud och därigenom vinna en upphandling. Man skapar alltså ett incitament för företagen att hålla sig med utstationerad arbetskraft, samtidigt som man inför en laglig grund för diskriminering av svenska företag och svenska löntagare. Aldrig i livet att jag och mitt parti ger vårt stöd till ett sådant förslag! Det kommer inte att ske.

Herr talman! Jag känner en viss oro för vad detta lagförslag får för konsekvenser för den svenska modellen. Parternas inflytande och tolkningsföreträde kommer obönhörligen att minska. Arbetsdomstolens inflytande och befogenheter kommer att minska. Vad det får för konsekvenser på längre sikt är svårt att uttala sig om med säkerhet. Men det vi kan säga med säkerhet är att parterna blir svagare, vare sig parten heter Svenskt Näringsliv eller Landsorganisationen.

Jag ser också risker för skattebetalarna. Om man utesluter en majoritet av företagen från att delta i offentlig upphandling får det av uppenbara skäl negativa konsekvenser vad avser konkurrensen. Det kan såklart enbart leda till dyrare upphandlingar, vilket i förlängningen givetvis drabbar den enskilde skattebetalaren.

Herr talman! Det finns en problematik med oseriösa aktörer inom offentlig upphandling, och den ska vi givetvis komma till rätta med. Men i stället för att ställa till det för alla hederliga företag har Sverigedemokraterna andra lösningar. Vi vill införa ett så kallat huvudentreprenörsansvar. En stor del av den problematik som trots allt finns är att företag anlitar underentreprenörer som ibland, inte alltid, präglas av osjysta villkor eller i värsta fall regelrätt svart arbetskraft. Genom att göra huvudentreprenören solidariskt ansvarig för hela kedjan löser vi till väldigt stor del detta problem.

Vi vill också bli betydligt tuffare med kontrollen av dem som jobbar med offentliga kontrakt. Genom samverkan mellan exempelvis kommunen, i förekommande fall, och skattemyndigheten kan man hyfsat enkelt gå in och kontrollera att sociala avgifter har betalats in på vederbörligt sätt. Nacka kommun är ett framstående exempel på detta. Deras modell bör appliceras i hela landet.

Vidare vill vi satsa mer på utbildning av landets upphandlare, höja kompetensen, för upphandling ska inte handla om lägsta pris. Det ska handla om kvalitet och om den hårda kärnan – lön, arbetstid och semester. Sådant som närodlat mat till skolan eller till äldreboendet för att stimulera den lokala landsbygden och det lokala näringslivet ska upphandlingen handla om. Det är Sverigedemokraternas linje. Där har regeringen dessvärre slagit dövörat till.

Herr talman! Jag vill passa på att poängtera det uppenbara, även om det i någon mening ligger utanför ärendets ram, att det är den av EU påtvingade utstationeringslagen som från första början skapat problem med illojal konkurrens. Då menar jag följande: De EU-vänliga partierna i denna kammare äger låg trovärdighet i den här frågan. Å ena sidan förespråkar de en modell där utländsk arbetskraft kan utstationeras till Sverige utan hinder och kontroll och utan att vi vet vilka eller hur många de är, men å andra sidan kritiserar de konsekvenserna av en sådan modell. Det är vad som sker just nu. Därför äger de låg trovärdighet, och det tycker jag att de ska ta med sig.

Herr talman! Jag yrkar bifall till Sverigedemokraternas reservationer nr 2, 3 och 4.

Anf. 8 MONICA GREEN (S) replik:

Herr talman! Oscar Sjöstedt började med att lite tjurigt säga: Nej, vi kan inte ställa oss bakom propositionen, för ingen har pratat med oss. Men man får faktiskt prata. Man får lägga fram sina förslag och diskutera i utskottet, men det räcker tydligen inte för Oscar Sjöstedt. Han vill bli uppvakttad, som han tydligen har blivit av Almega. Där har han i stället hittat sina argument.

Det är mycket märkligt att fortsätta påstå att det inte ska ställas samma krav på lön, semester och arbetstid för inhemska och utstationerade arbetstagare när det står att vi ska ställa samma krav. Det är att försöka föra väljarna bakom ljuset, och det vill ni göra därför att ni nu har gått ifrån ert eget vallöfte. Ni sa att svenska kollektivavtal ska gälla i Sverige. Ni upprepede det hela valrörelsen. Ni har också upprepat det efter valet och under våren. Våren 2016 stod ni här i kammaren och sa: Vi ska stå upp för de svenska arbetarna. Svenska löner ska gälla i Sverige. Svenska kollektivavtal är viktigt för oss, och våra väljare tycker det.

Vad är det som har hänt under sommaren? Ja, jag ser inget annat än att det har varit uppvaktningar från lobbyorganisationer. Ni går ifrån löften till era egna väljare.

Det är fullt möjligt att ställa samma krav på inhemska arbetstagare som utstationerade. Det vill jag göra klart för alla som lyssnar här i dag, för jag tycker inte att Oscar Sjöstedt verkar lyssna på det jag säger.
(Applåder)

I detta anförande instämde Veronica Lindholm (S).

Anf. 9 OSCAR SJÖSTEDT (SD) replik:

Herr talman! Propositionen kom i somras. Det är ju först när en proposition kommer som vi kan se vad den handlar om och ta ställning till den, vilket är ganska uppenbart. Det har vi gjort också. Jag kan säga att jag har ägnat en lite för stor del av min sommar åt att läsa propositionen. Det säger sig självt att man inte kan ta ställning till en proposition innan den har landat på riksdagens bord. Det vore fullständigt bisarrt.

Det står ungefär så här i propositionen: De särskilda arbetsrättsliga villkor man kan ställa kan röra sig om sådant som pension, försäkringar och annan ledighet än semester. Man ska som arbetsgivare uppfylla dessa villkor för att kunna delta i en upphandling. Vidare står det: En arbetsgivare anses också uppfylla villkoren om lagen om utstationering av arbetskraft

är tillämplig. Så står det i propositionen, kanske inte till hundra procent ordagrant men ganska exakt ordagrant återgivet. Det vill säga att de särskilda arbetsrättsliga villkoren anses vara uppfyllda om lagen om utstationering är tillämplig. Det innebär att ett utländskt företag med utstationerad arbetskraft uppfyller dessa villkor bara genom att utstationeringslagen är tillämplig. Så står det i propositionen. Det är vad man föreslår där.

Det innebär att ett svenskt företag med svenska löntagare måste uppfylla villkoren skarpt, men ett utländskt företag med utstationerad arbetskraft anses ändå uppfylla villkoren. Aldrig i livet att jag kommer att gå med på någonting sådant! Ni kommer inte att få vårt stöd för detta.

Anf. 10 MONICA GREEN (S) replik:

Herr talman! Det är ett tydligt besked till väljarna att ni sviker dem och inte tänker ställa upp på de 90 procent av arbetstagarna i Sverige som har ett avtal i dag. Ni vill inte att de ska ha ett skydd längre. Ni vill inte ställa upp för dem. Ni vill inte att svenska kollektivavtal och svenska löner ska gälla i Sverige.

Jag tror inte att Oscar Sjöstedt har läst propositionen, även om han säger att han gjort det. Han får gå tillbaka och får hemläxa: Läs på sidan 120 del 2! Där står det klart och tydligt vilka krav vi kan ställa.

Vi tänker fortsätta att steg för steg rätta till skevheterna. Det är en oreda i dag. Vi trodde att ni i SD stod upp för de svenska lönerna i Sverige, men ni har ändrat er och det beklagar jag. Ni vill inte ens ha huvudentreprenörskap längre. Ni vill inte slåss för att vi ska ha entreprenörer som ställer krav på sjysta villkor i hela ledet. Ni ställer inte upp för löntagarna över huvud taget. Och ni har inte svarat på frågan: Är det viktigare att ge böter till EU än att se till att vi får sjysta villkor och svenska avtal som gäller i Sverige?

Anf. 11 OSCAR SJÖSTEDT (SD) replik:

Herr talman! För fyra minuter sedan yrkade jag bifall till reservation 2 om huvudentreprenörsansvar. När den behandlades i finansutskottet röstade Socialdemokraterna ned den. Men ni får en ny chans att rösta på Sverigedemokraternas reservation 2 om huvudentreprenörsansvar i eftermiddagens votering. Det är bara att trycka på rätt knapp, så får vi igenom den. Trycker ni på nej-knappen kommer jag att upplysa väljarna om att Socialdemokraterna har röstat nej, för jag tycker att det är synd.

Det är självklart jättebra med kollektivavtal, i alla fall för dem som vill ha det. De som absolut inte vill ha det ska självklart slippa. Men det är upp till parterna, inte till myndigheterna.

Lagen om offentlig upphandling kom till för att i första hand skydda skattebetalarna. Grunden är att vi inte ska ha en modell som i till exempel Ryssland där man har otroligt mycket korruption och ger stora, viktiga kontrakt till sin kusin eller bästa kompis, utan här ska skattebetalarna kunna gå in och se vem som har vunnit upphandlingen och fått kontraktet.

Nu försöker Socialdemokraterna driva igenom sin politik bakvägen, genom just lagen om offentlig upphandling. Jag tycker att lagen om offentlig upphandling är en olämplig arena att experimentera med obsolet socialdemokratisk Amspolitik på. Det tänker jag inte medverka till.

Det är självklart jättebra med kollektivavtal, men det är upp till parterna att bestämma, inte till myndigheterna.

Anf. 12 JANINE ALM ERICSON (MP):

Herr talman! Äntligen ligger en ny lagstiftning om offentlig upphandling på riksdagens bord. Det har vi i Miljöpartiet väntat på och längtat efter länge. Frågor vi har drivit under många år för att förbättra användningen av våra offentliga medel blir äntligen verklighet.

Det är inte bara Miljöpartiet som har efterfrågat detta. Ett stort antal utredningar och rapporter de senaste åren har lyft fram hur viktigt det är att ställa miljökrav och sociala krav.

I Anders Wijkmans utredning *Goda affärer – en strategi för hållbar offentlig upphandling* från 2013 lyfts sociala hänsyn och miljöhänsyn fram som naturliga komponenter i upphandlingsförfarandet. Utredaren konstaterar att offentlig upphandling, rätt använd, kan ha en viktig dimension som ett verktyg för att förstärka den sociala sammanhållningen i samhället.

Genom att ställa krav på miljöhänsyn och sociala hänsyn vid upphandling kan vi på ett effektivt sätt använda skattemedel för att skapa ett mer rättvist, jämställt och hållbart samhälle.

Det är viktigt att vi använder alla tillgängliga verktyg för att nå den långsiktiga hållbarhet vi är överens om. Genom de nya direktiven betonas upphandling som ett verktyg för att främja gemensamma samhällseliga mål.

Lika lite som att våra gemensamma tillgångar ska användas ineffektivt ska de användas till att motverka miljömål och andra nationella och internationella målsättningar och överenskommelser, såsom våra egna miljömål, Parisavtalet och FN:s nya hållbarhetsmål Agenda 2030.

Stat, kommuner och landsting köper varor och tjänster för drygt 600 miljarder kronor per år. Detta utgör en mycket stor del av den svenska ekonomin. Om de pengarna inte används för att bygga ett modernt, motståndskraftigt och hållbart Sverige förslösas inte bara möjligheterna att använda skattemedel effektivt, utan vi försenar också den omställning som måste komma.

Tidigare i kammarens debatter om offentlig upphandling har det framförts att vi ska göra bara ekonomiskt effektiva upphandlingar – som om inte långsiktig hållbarhet skulle vara ekonomisk. Nu blir det tydligt att också de externa kostnaderna ska räknas in, och då ser vi att en mer strategisk användning faktiskt sparar pengar på sikt, till exempel i form av mindre klimatpåverkan – sådant som ger extremväder.

Tydligare möjligheter att stödja den lokala ekonomin har i många studier visat sig ha en positiv effekt. Att stödja den lokala ekonomin är bra för hela lokalsamhället och den offentliga sektorn.

Viktigt är också att sociala företag som sysselsätter människor som i vanliga fall står långt från arbetsmarknaden ges bättre förutsättningar.

Rätt använda upphandlingar är ett sätt att sänka de offentliga kostnaderna för arbetslöshet och vinna viktiga tjänster på det lokala planet.

Det finns alltså många och starka skäl för att ha höga ambitioner när det gäller att ställa miljökrav och sociala krav och ha en helhetssyn vid offentliga upphandlingar.

Förutom den nya lagstiftningen, som vi debatterar här i dag, har vi också en ny upphandlingsmyndighet och en ny nationell upphandlingsstrategi på gång. Tillsammans kommer det att bli ett stort och kraftfullt steg i en mer hållbar riktning.

Jag är väldigt glad i dag. Jag är glad för att nästan alla i kammaren tycker att miljökrav i offentlig upphandling är viktigt. Jag är glad för att vi äntligen gör det enklare att använda våra gemensamma resurser på ett effektivt sätt för omställning och att vi kan styra mot bättre val och göra det tydligare vilka krav som kan och bör ställas.

EU-direktivet som ligger till grund för propositionen är i sig väldigt grönt. Det har naturligtvis underlättat i framtagandet av den nya lagstiftningen. Det är några delar som jag speciellt vill lyfta fram:

Miljökrav blir enklare att ställa som en grundförutsättning. De är inte tekniska specifikationer, urvalskriterier eller tilldelningskriterier. De är förpliktelser som den leverantör som tilldelas kontraktet måste acceptera om det är uppsatt. Dessa villkor får även omfatta ekonomiska, innovationsrelaterade och sysselsättningsrelaterade hänsyn.

Det finns också långtgående möjligheter att ställa särskilda villkor för underleverantörer, till exempel vad gäller förhållandena vid framställningen av råvaror som ingår i de varor som anskaffas. Det är också viktigt.

I begreppet "kostnad" ingår också möjligheten att beakta livscykelkostnader för det som upphandlas. Med livscykelkostnader avses hela produktens ekologiska fotavtryck, där både interna kostnader och kostnader för externa miljöeffekter tydliggörs. Rätt använt kommer detta att vara ett kraftfullt verktyg för omställning till mer miljövänliga produkter, transporter och arbetssätt.

Det finns fortfarande ett behov av att ta fram vägledning på området och metoder och verktyg för att mäta hur dessa kostnader ska beräknas. Med de föreskrifter som nu finns kommer detta att kunna användas och gynna utvecklingen av dessa beräkningar även på andra områden, inte bara i offentlig upphandling.

Jag vill också lyfta upp att den nya lagen förenklar för leverantörerna. Man kan lätt få en annan uppfattning av dagens debatt.

Inte minst små och medelstora företag har tidigare haft svårt att lägga anbud för att upphandlingarna varit för stora och ställt för höga krav. Nu är det tydligt att stora upphandlingar måste delas upp, och det ska motiveras om så inte sker. Vidare föreslås att omsättningskrav inte får överskrida det dubbla kontraktetsvärdet.

Den kanske största förenklingen är att företag ska kunna lämna en självförsäkran, vilket minskar kravet på omfattande dokumentation.

Det handlar alltså om regelförändringar, som vi ofta talar om.

Innovationspartnerskap är en annan viktig fråga. Det möjliggör att skapa förutsättningar för utveckling och inköp av en innovativ vara eller tjänst genom att snarare beskriva kvalifikationer än produkten i sig.

Vi vet inte i dag vad som kommer att växa fram ur digitaliseringen. Att ge större möjlighet att hålla örat mot marken och tidigt gynna en utveckling av till exempel bättre, mer resurssnål teknik är en viktig möjlighet när teknikutvecklingen går fort.

Herr talman! Jag är dock inte bara glad. Även om det blir stora förbättringar i möjligheterna att ställa miljömässiga och sociala krav när vi inte riktigt ända fram. Miljöpartiet har länge jobbat för att det ska vara obligatoriskt att ställa miljökrav. Det är ännu inte verklighet utan något vi på olika sätt måste arbeta vidare med.

Medvetenheten om vikten av omställning ökar, och med dessa förbättrade krav kommer vi att ta ett stort steg framåt. Men vi kommer inte hela vägen, så arbete på den punkten återstår.

Det sociala skyddet framhålls särskilt i upphandlingsdirektiven från EU. Regleringen ger uttryck för att kollektivavtal och arbetsrättslig lagstiftning har en avgörande betydelse för att detta skydd ska kunna upprätthållas.

Med det förslag som ligger framför oss kommer denna del av direktivet inte att uppfyllas. Det är allvarligt. Vi kommer att stå utan förslag på den delen i direktivet. Förutom att skapa osäkerhet om vad som egentligen gäller när det kommer till arbetsrättsliga krav riskerar det att leda till höga böter från EU.

En viktig anledning, som kommit bort i den offentliga debatten, till att ställa krav på bra arbetsvillkor är att det skapar en rättvis konkurrens på marknaden. Om det enda sättet att vinna en upphandling är genom lågt pris finns annars en uppenbar risk att seriösa företag som vill ge skäliga arbetsvillkor inte ens lämnar något anbud. Detta kan såklart leda till att seriösa företag får det svårare att nå lönsamhet, och det försämrar konkurrensen.

Den offentliga upphandlingen borde vara en del i att värna de företag som vill vara en del av det moderna samhällsbygget.

Med detta yrkar jag bifall till reservation 1 och i övrigt till utskottets förslag i betänkandet.

(Applåder)

Anf. 13 PETER HELANDER (C):

Herr talman! Jag vill börja med att yrka bifall till förslaget i betänkandet, utom när det gäller punkt 7, där jag i stället yrkar bifall till reservation 6, punkt 9, där jag yrkar bifall till reservation 8, och punkt 17, där jag yrkar bifall till reservation 14.

I dag debatterar vi ett nytt regelverk om upphandling, men jag skulle vilja börja med att fundera på varför vi har ett regelverk för offentlig upphandling. På Konkurrensverkets hemsida kan man läsa att regelverket är till för att

- främja kostnadseffektivt användande av skattemedel
- främja fri rörlighet inom EU
- undanröja ageranden som begränsar konkurrens
- underlätta för företag att göra affärer med offentlig sektor
- se till att det företag som säljer de efterfrågade varorna, tjänsterna eller entreprenaderna till de mest förmånliga villkoren vinner.

Det finns en del bra saker i denna proposition på 3 000 sidor och nästan 1 000 paragrafer. Jag tycker att Janine Alm Ericson beskrev den jättebra

under sina första sju minuter och femton sekunder, men jag håller däremot inte med om den sista minuten.

Jag koncentrerar mig i stället på krångligheterna i regelverket, för långt ifrån allt är bra i regeringens proposition. Det tog Lagrådet åtta månader att läsa igenom och granska regeringens lagförslag. Lagrådets kritik mot både de bakomliggande EU-direktiven och regeringens lagförslag var hård. Det är inte bara propositionen som är omfattande utan även Lagrådets synpunkter, som behövde 418 sidor för att rymmas.

Lagrådet skriver: ”Direktiven uppvisar brister av olika slag. Det finns bestämmelser som är rätt och slätt obegripliga eller som är tvetydiga och kan ges olika innebörd. Andra har en innebörd som visserligen är begriplig, men som är oförnuftig.”

Lagrådet skriver att man redan 1994, då lagen om offentlig upphandling infördes, påpekade att lagen var för omfattande och detaljerad. Den lagen bestod av 132 paragrafer. Nu innehåller lagförslaget 1 000 paragrafer, vilket enligt Lagrådet gör lagen svåröverskådlig och svår att tillämpa. Lagrådet riktar också kritik mot att regeringens lagförslag inte är tillräckligt tydligt och lyfter upp flera exempel i sitt remissvar.

Herr talman! Lagrådet skriver att ett syfte med den omfattande detaljregleringen kan antas vara att man vill att upphandlingsverksamheten ska styras så att utrymmet för missbruk minimeras. Detta syfte motverkas dock om regleringen blir så omfattande att de som ska tillämpa lagen inte har möjlighet att överblicka den i alla detaljer. Den föreslagna lagen har fått en omfattning och detaljeringsnivå som allmänt sett inte är önskvärd och som får anses strida mot den i Sverige normalt tillämpade lagstiftningstekniken.

Efter den mycket hårda kritiken från Lagrådet kunde man tro att regeringen skulle göra ett omtag och ta till sig de förändringar som föreslogs. I nästa lagrådsremiss inleder Lagrådet med: ”Den nya remissen bygger på förslagen i den första remissen och Lagrådets yttrande över den har inte beaktats.”

Lagrådet skriver vidare att det är arbetsrättsliga hänsyn som lagförslaget i första hand tar sikte på och att regeringen har valt att gå längre än vad som krävs för att de unionsrättsliga bestämmelserna ska genomföras.

Det faktum att somliga bestämmelser beskriver skyldigheter medan andra reglerar vad som är tillåtet eller anger att något bör göras gör regleringen svåröverskådlig. Lagrådet förutspår, precis som flera remissinstanser, att förslaget kommer att bli svårt att tillämpa. Svåröverskådligheten bedöms innebära ökad risk för kostsamma och tidskrävande upphandlingsprocesser.

Som avslutning skriver Lagrådet: ”Ett syfte med det nya regelverket om upphandling är att reglerna ska bli enklare. Förslagen i den nu aktuella remissen är oförenliga med det syftet. Det kan därför ifrågasättas om remissens lagförslag är godtagbara.”

I en intervju med DN bemötte civilminister Shekarabi kritiken från Lagrådet med följande kommentar: Lagrådet avstyrker inte förslaget. Lagrådet har en del synpunkter, och dem har vi nu beaktat.

Herr talman! Vi ska ha sjysta villkor på den svenska arbetsmarknaden, men vi ska också ha sjysta upphandlingsregler. Kollektivavtalsliknande

Prot. 2016/17:37
30 november

*Nytt regelverk om
upphandling*

krav vid offentlig upphandling är däremot ett stort problem. Det är ett ingrepp i den svenska modellen och utestänger nya, innovativa företag från offentlig upphandling.

Det är ett ingrepp i den svenska modellen att 4 000 upphandlare ska tolka 685 centrala avtal plus alla lokala kollektivavtal som finns. Den svenska modellen bygger på att parterna utvecklar och tar ansvar för attraktiva kollektivavtal.

De flesta företag i Sverige är små och medelstora, och många av dem har inte ens kollektivavtal. Dessutom förstärker krav på kollektivavtalslikande villkor den starka centraliseringstendens som finns i upphandlingssystemet, vilket på sikt är dåligt för alla.

Sverige avviker från majoriteten av EU:s medlemsländer genom att tillsammans med Portugal ha lägst andel små och medelstora företag som vinner offentliga kontrakt. Förklaringen är en starkt centraliserad upphandling och ramavtal med ett fåtal företag. Trenden är storskalighet. Upphandlingarna växer, och värdet stiger, vilket gynnar storföretag. Vi skulle kunna få en annan kvalitet och prisnivå om fler små och medelstora företag deltog i upphandlingar.

I takt med att upphandlingsprocessen har blivit mer komplicerad har antalet överprövningar i domstol ökat markant. År 2005 fick förvaltningsdomstolarna in 1 280 överklaganden om offentliga upphandlingar, och tio år senare – 2015 – hade de ökat till 2 937. Med ett ännu mer krångligt och omfattande regelverk för upphandling kommer överprövningarna att öka ytterligare.

Kompetensen i kommuner, landsting och andra myndigheter när det gäller upphandling och inköp är allmänt låg. Det visar sig också att upphandlade kontrakt sällan följs upp eller utvärderas. Det är här åtgärder borde sättas in, så att det går att göra bättre upphandlingar, som följs upp, i stället för att göra regelverket ännu krångligare.

Är det då svårt att öka andelen små och medelstora företag som deltar i upphandling? Nej, jag tror inte det. Vi kan titta på Danmark, där man har lyckats göra just det.

Herr talman! Redan i dag upplevs lagstiftningen så komplicerad att en del kommuner väljer att hellre utföra tjänster i egen regi. Jag var tveksam till om jag skulle ta upp detta exempel: I min hemkommun har vi kommunala kossor. Varför har vi det – det är ju inte kommunens kärnverksamhet att äga kossor? Vi gjorde det förstås för att komma åt möjligheten att köpa lokalt kött och hålla våra landskap öppna. De krångliga upphandlingsreglerna hindrade oss från att köpa lokalt kött som är producerat i enlighet med svenska djurskyddsregler, så nu äger vi kommunala kossor.

En krångligare upphandlingslagstiftning riskerar att krympa den offentliga marknaden, vilket leder till sämre förutsättningar för företagen och sämre användning av skattemedlen. Det gynnar ingen.

Har företagen för få regler att förhålla sig till i dag? Är det för få överprövningar? Jag vet att civilminister Shekarabi håller med om synpunkten att det är för många överprövningar av offentliga upphandlingar – han talade mycket om det i Almedalen i somras.

Finns det en koppling mellan krångliga regelverk, komplicerade upphandlingskriterier som är svåra att följa upp och antalet överklaganden?

Ja, det är klart att det finns. Jag har som både företagare och kommunstyrelseordförande ofta ondgjort mig över hur krånglig den offentliga upphandlingen är.

I min hemkommun Mora försöker vi hålla liv i våra landsbygdsbyar genom att dela upp upphandlingarna i mindre delar så att någon i byn kan lämna anbud. Vi bryter ut delar av livsmedelsupphandlingen så att den lokala lanthandlaren Joel i Venjan kan lämna anbud på att leverera mat till äldreboendet. Då ser vi till att byn fortfarande kan ha en lanthandel.

Vi tittar på om vi kan bryta ur delar av kollektivtrafiken så att någon i byn med trafiktillstånd kan lämna anbud på en byabuss som kör beställningstrafik när det passar byborna och skoleleverna.

Vi upphandlar närodlat potatis från Kurt Fridén i Östnor eller Mats Olmats i Bonäs till våra kommunala kök.

Detta var några exempel från min hemkommun. Vad har då våra potatisodlare, lanthandlare, snöskottare och andra småföretagare som levererar varor och tjänster till kommunen gemensamt? Jo, de saknar kollektivavtal, och de vill ha enklare upphandlingsregler.

Herr talman! Jag säger det igen: Vi vill ha både sjysta arbetsvillkor på svensk arbetsmarknad och sjysta upphandlingsvillkor för våra småföretagare. Annars kommer landsbygden att tömmas på folk.

(Applåder)

Anf. 14 MONICA GREEN (S) replik:

Herr talman! Jag vet inte riktigt hur jag ska börja. Centerns företrädare säger här att detta har blivit alldeles för krångligt och att ni därför inte vill ha det. Jag vill bara påpeka, åtminstone för lyssnarna, att det var under den borgerliga regeringens tid detta förhandlades fram. Sedan har det gått på remiss och varit hos Lagrådet. Men det var alltså under den borgerliga regeringens tid man var nere i Bryssel och förhandlade fram direktivet.

Det kanske är en bakläxa till er själva, eller också gjorde ni det extra krångligt för att ni inte ens ville ha det – inte vet jag. Men det verkar ju som att ni faktiskt vill ha ordning och reda och sjysta villkor. Ni säger det hela tiden. Ändå kan ni inte ens ställa upp på den hårda kärnan i EU-direktivet. Tar ni alltså hellre böter från EU än ser till att vi får svenska löner som gäller i Sverige? Det är min fråga.

När det gäller det här med att dela upp finns det många goda exempel från kommuner, som vi även fick höra här i anförandet. Det finns jättemånga goda exempel på att kommuner kan dela upp, och det kommer att bli lättare i samband med det nya lagförslaget om det nu går igenom. Det kommer att bli lättare både för småföretagen och för att man ska kunna dela upp på det här viset. Jag kan inte förstå varför ni har något emot det.

Vi ska öka kompetensen i kommunerna, bland annat med hjälp från myndigheten. Återigen ställer jag min fråga när det gäller djurskyddet: Varför hänger ni upp er på krångligheten i arbetarskydd men inte på krångligheten när det gäller djurskydd? Är det alltså viktigare med djurskydd – skydd för grisar och kor – än med skydd för arbetare?

(Applåder)

Anf. 15 PETER HELANDER (C) replik:

Herr talman! Delar av propositionen – eller hela, om Monica Green så tycker – förhandlades fram under alliansregeringen. Det kan vara så. Men

vem är det som lägger fram propositionen nu? Alliansregeringen tar gärna över om det skulle vara så. Men det är regeringen och ni som står bakom propositionen nu. Det är ert förslag. Monica Green kan inte säga att det är vårt förslag för att vi har arbetat med det tidigare, utan det är ert förslag. Det är ni som lägger fram en tretusensidig proposition med tusen paragrafer, som får hård kritik för att vara för krånglig.

Det är självklart att vi vill ha svenska löner i Sverige. Vad skulle vi annars ha? Vi vill ha svenska löner i Sverige. Svenska arbetsvillkor ska vara sjysta. Men vi vill inte blanda in detta i upphandlingen. Monica Green gör det här till en fråga om att vi i allianspartierna skulle vara emot sjysta villkor för att vi inte vill ha in detta i upphandlingsreglerna. Det är inte så det är.

Det är parterna på arbetsmarknaden som tar ansvar för sjysta villkor. Sedan ska vi kunna göra bra upphandlingar. Oftast brister det i upphandlingarna och i uppföljningen. Men om vi gör det ännu krångligare och svårare och inför ännu fler paragrafer – hur ska man då kunna följa upp det? Hur ska man kunna följa upp de 687 kollektivavtalen och alla lokala avtal? Hur ska det gå till? Det kommer att bli svårare för små företag – för Joel, Kurt Fridén och Mats Olmats – att leverera till kommunen. Det vill inte vi vara med på.

Vi står för sjysta villkor för både djur och arbetstagare i Sverige. Jag vet inte om Monica Green vill få mig att säga något annat, men det kommer hon inte att lyckas med.

Anf. 16 MONICA GREEN (S) replik:

Herr talman! Det är ju alldeles utmärkt med detta besked från Centern! Ni står upp för de sjysta villkoren, och ni vill att man ska kunna ställa arbetsrättsliga krav. Då är det bara att följa kärnan från EU. Då är det bara att ställa upp på det förslag som vi har.

Ja, det är krångligt. Men nu har den här regeringen försökt att göra det mindre krångligt. Vi gör det lättare för småföretagen. Vi gör det enklare, och man behöver inte följa alla avtal. Det räcker att följa det avtal som man lägger anbud på inom just den branschen. Man behöver absolut inte ha koll på alla andra avtal. Det är en skrämselfpropaganda som tyvärr också Centerns företrädare har gått på.

Jag tycker att det är glädjande att Centern vill ha arbetsrättsliga krav här i Sverige. Det är jättebra. Jag tycker bara att det är synd att ni inte ställer upp på den kärna som EU nu kommer att genomföra i de andra länderna. Ska Sverige bli ensamt kvar? Vi är ensamma i Norden nu. Ska vi bli ensamma i EU om att inte ha sjysta villkor och att inte ställa arbetsrättsliga krav? Tycker Centern det? Tycker ni att det är för krångligt att ställa arbetsrättsliga krav men att det inte är krångligt att ställa krav på djurskydd? Varför skulle det vara bättre eller enklare? Vurmar ni mer för korna och grisarna? Det går inte att tolka det här på annat sätt. Jag hoppas att det inte är så.

Peter Helander är en trevlig person, och vi brukar kunna komma bra överens. Jag vet att Peter Helander vill ha sjysta villkor. Men gör det då så lätt som möjligt! Se till att ni ställer upp på kärnan så att vi slipper böterna från EU!

(Applåder)

Anf. 17 PETER HELANDER (C) replik:

Herr talman! Då säger jag det för femte gången: Vi vill ha sjysta villkor för arbetstagare i Sverige. Vi vill inte blanda in det i upphandlingskriterierna.

Du säger att det är krångligt, Monica Green. Du håller med om att det är ett krångligt system. Varför försöker vi då inte göra det lättare? Jag är företagare. Jag har suttit på båda stolarna; jag har suttit på kommunstyrelseordförandeplatsen, och jag har suttit som företagare och försökt lämna anbud till kommunen. Det är inte lätt ens med det tidigare förslaget. Och det kommer inte att bli lättare nu, när man ställer ännu fler krav.

Du nämnde skrämselfpropaganda. Du försöker få det till att om inte detta kommer med i lagstiftningen kommer det att bli kaos i Sverige. Folk kommer inte att få sina löner, och det kommer att bli allt sämre. Så är det inte riktigt. Svenska fackföreningar och parterna på arbetsmarknaden har tagit ett bra ansvar och gjort bra villkor i Sverige. Det ställer vi allihop upp på.

När det gäller djurskydd kan jag säga att om grisarna blir en avdelning inom LO och får ett fackligt förtroendemannaskap som står upp för deras rättigheter kanske vi kan diskutera det. Men att blanda ihop djurskydd och arbetarskydd är verkligen att blanda äpplen och päron. Vi har parter på arbetsmarknaden som företräder sina medlemmar och står upp för dem och skapar bra kollektivavtal. Vi behöver inte använda lagen om offentlig upphandling för att föra in andra villkor, som Monica Green anklagar andra för att göra. Jag förmodar att det är någon som har tryckt på också Monica Green för att få in detta. Visst har ni haft möten och talat med varandra? Fackföreningarna trycker på ganska hårt för att få in det här.

Anf. 18 ULLA ANDERSSON (V):

Herr talman! Hittills har vi haft en parad i formfrågan. I sak har man dock inte kunnat argumentera för sina ställningstaganden. Sverigedemokraterna tog på sig sin uniform – offerkoftan. Det nya arbetarpartiet Moderaterna undvek allt vad de kunde möjligheterna att ta orden ”löntagare” eller ”arbetare” i sin mun.

Det är märkligt att Centern, Moderaterna och Sverigedemokraterna i hög grad tar upp det krångel detta kommer att innebära. Ni motiverar det med att detta blir så krångligt för alla småföretag, alla företagare och vilka det nu är. Men ni träffar just de fyra paragrafer som ska handla om att skydda löntagare och arbetare. Det är just dessa ni lyfter ut ur de tusen paragraferna, och det säger allt om ert ställningstagande.

I propositionen ställs krav på tre arbetsrättsliga villkor, så kallade särskilda kontraktvillkor. Det handlar om lön, semester och arbetstid. 91 procent av löntagarna på svensk arbetsmarknad omfattas av kollektivavtal. Det ni vill göra är att låta de 9 procent som inte omfattas av kollektivavtal styra hur upphandlingar ska gå till. De 9 procenten ska tillåtas dumpa löner och arbetsvillkor för de övriga 91 procenten på arbetsmarknaden.

I det här direktivet ställer man samma krav på svenska som på utstationerade företag. Alla andra påståenden är direkt felaktiga. Ni som inte tror mig kan gå in och läsa på s. 834 i propositionen.

De småföretag som inte kan delta i upphandling är de som inte kan erbjuda skäliga arbetsvillkor. Det är faktiskt så det ser ut.

Herr talman! Tänk dig att du har ett slitsamt, lågavlönat, pressande men också givande arbete där du ska bistå människor i deras liv så att det kan fungera på ett tillfredsställande sätt. Det kan handla om att se till att synskadade Berit kommer till sitt arbete, att mormor kommer till läkaren, att rullstolsburna Ahmed kommer till sitt möte eller att föräldrar kommer till sin sons begravning i tid. Det är ett stort ansvar och viktiga arbetsuppgifter. Men tänk då att du plötsligt får veta att du måste jobba 20 timmar till per vecka för att få ihop samma lön som du hade innan företaget vann upphandlingen om färdtjänsten.

Det ska löna sig att arbeta, brukar det heta när högern vill sänka skatten. Men det ska tydligen inte löna sig att arbeta för dem som arbetar åt företag som vunnit offentliga upphandlingar. Då ska skattemedel kunna användas till att dumpa löner och arbetsvillkor, i alla fall om borgarna och Sverigedemokraterna får bestämma, och de ser ju att få majoritet här i dag.

För Sverigedemokraterna är det viktigare att gå med direktörerna i Svenskt Näringsliv än att ställa sig på löntagarnas, arbetarnas, sida. Det är så viktigt att de inte ens röstar på sitt eget förslag utan går på borgarnas och därmed faller möjligheten för många taxichaufförer, städare och byggnadsarbetare att få lön i enlighet med kollektivavtalsliknande villkor. Vad är en arbetare värd när man kan gå med direktörerna?

Vi har ett samhällskontrakt i Sverige. Vi arbetar och bidrar till samhällsbygget, och vi betalar skatt till sådant som vi behöver gemensamt. Det kan handla om att mormor ska komma till läkaren eller få skjuts till sjukhuset när hon inte längre klarar det själv, att funktionsnedsatta ska få skjuts till jobbet, att vi måste bygga skolor, vägar eller tunnlar eller att gemensamma lokaler ska städas. Meningen med det samhällskontraktet var aldrig att skattepengarna skulle användas till underbudskonkurrens för att försämra löner och arbetsvillkor för dem som utför de tjänster och arbeten som ska upphandlas.

Herr talman! Om vi frågar folk om de vill att den skatt de betalar till det gemensamma ska användas till social dumpning tror jag att svaret blir nej, ett rungande och tydligt nej. Vi vill inte behandla människor på sådant sätt. Vi finner det både ovärdigt och orimligt. Inte heller tycker vi att sjysta företag ska slås ut på grund av osund konkurrens. Det är snarare tvärtom: Det är de företagen vi vill stärka.

För en tid sedan träffade jag taxichaufförer som jobbade här i Stockholms län. De berättade att den då vunna färdtjänstupphandlingen innebar att de behövde jobba mellan två och tre timmar mer per dag för att få ut samma lön som före upphandlingen. Tänk dig själv att du skulle tvingas jobba 10–20 timmar mer per vecka för att få ut samma lön som tidigare. Dina barn skulle knappt få se dig, och inte heller din partner skulle få se dig. Du skulle vara ständigt trött och ändå ha det ekonomiskt knapert – och det för att du ska skjutsa de mest sköra och utsatta för att företaget du jobbar på har vunnit en upphandling som har pressat ned din lön och dina arbetsvillkor.

Taxichaufförerna berättade att om de fick en färdtjänstkörning visste de att de var tvungna att jobba igen den tiden, för de förlorade ekonomiskt

på körningen. Det innebar också att en del försökte hålla sig undan de körningarna. Då kommer inte människor i tid till läkaren eller jobbet, för de tvingas vänta i timmar på sin bil.

Ni ska veta att jag träffade de här taxichaufförerna vid den förra upphandlingen i Stockholms län. Sedan dess har priset pressats med ytterligare 100 miljoner.

I veckan kunde vi läsa i Dagens Nyheter om taxichaufförer som jobbar 60–80 timmar i veckan för att kunna få ihop en lön på 24 000 kronor i månaden. De här chaufförerna hade för fyra år sedan en ersättning på 128 kronor per mil för sin körning, men nu är den 82 kronor. Att jobba 60–80 timmar i veckan blir dessutom ett brott mot arbetstidslagen. Hur bra chaufför blir man med sådana arbetsveckor?

Människor som är i behov av en fungerande färdtjänst drabbas också, såklart. De missar möten och läkartider och kommer för sent till jobbet. Synskadades Riksförbund säger att mörkertalet kring hur många resor som inte sker i tid är stort då deras medlemmar inte vågar eller vill klaga eller inte orkar göra det. Det kan vi säkert säga om många äldre också. Till exempel skulle min mamma aldrig klaga på att färdtjänsten inte kom i tid.

Taxi Stockholm har garantilöner i enlighet med kollektivavtal för sina chaufförer, och bolagets vd konstaterar i en intervju: ”Vi kan konstatera att för oss hade det varit omöjligt att utföra den här tjänsten till det anbudspris som vann.”

Här i Stockholms län, med borgerlig majoritet, verkar man vara extra bra på att använda skattemedel för att pressa löner och villkor. Den kristdemokrat som är politiskt ansvarig konstaterar i en intervju att upphandlingar som dumpar löner inte är politikens ansvar.

Taxi Stockholm men också många seriösa städföretag och byggbolag med kollektivavtal har gett upp när det gäller möjligheterna att delta i offentliga upphandlingar. Byggbolag och byggarbetare utkonkurreras av bolag som systematiskt använder sig av arbetskraft från andra länder för att pressa ned löner som är så låga som 25 kronor i timmen och för att ha dåliga arbetsvillkor, allt i syfte att ge större vinst för bolagsägarna.

Arbetare ställs mot arbetare. Seriösa företag ställs mot oseriösa företag. Det är företag som har som affärsmetod att pressa ned löner och arbetsvillkor för att vinna upphandlingar som vinner, och de seriösa slås ut. Eller vad säger ni om att konkurrera med företag som erbjuder sina städare 11 kronor i timmen? Och hur tror ni att den människan mår som tvingas utföra ett arbete för 11 kronor i timmen? Hur tror ni att den människans liv och arbetsvillkor faktiskt ser ut? Vill ni använda era skattepengar till det här? Jag tror att svaret är nej.

Krav på kollektivavtal i lagen om offentlig upphandling är en del av den vinstöverenskommelse som Vänsterpartiet har med regeringen, och den delen av propositionen har vi därför förhandlat om. För oss är det en självklarhet att krav ska kunna ställas på kollektivavtalsliknande villkor gällande lön, arbetstid och semester. I propositionen föreslås att sådana krav bör ställas i branscher där det finns risk för lönedumpning, försämrade villkor och osund konkurrens.

Möjlighet ges att ställa krav på försäkringar och pensioner, och dessa ska omfatta *alla* företag, både utstationerade och inhemska. Det är en tydlig markering, vilket också var syftet från EU:s sida, om att man vill uttrycka samhällseliga mål med upphandlingslagstiftningen. En del av det

samhälleliga målet måste vara att vi vill att det ska vara sjysta villkor på arbetsmarknaden och att vi inte vill att löner och arbetsvillkor ska dumpas eller att dumpningen ska finansieras med skattemedel.

Att borgarna hamnar på samma sida som direktörerna är inte oväntat. Att de tycker att arbetare ska pressas och slita ut sig i sitt arbete är inte heller oväntat. I två mandatperioder när de själva satt vid makten hade vi debatter här i kammaren om att det var dags att ställa krav på kollektivavtal i lagen om offentlig upphandling. Då hänvisade de till att det inte var möjligt på grund av EU. I dag, när EU möjliggör detta, ställer de sig vid sidan om och säger att det är för krångligt och att det här bara drabbar de 9 procenten som inte har kollektivavtal på arbetsmarknaden. Man hittar bara på nya undanflykter.

Att de vill använda skattepengar för att dumpa löner är väl inte heller någon överraskning. De har alltid varit emot möjligheten att ställa kollektivavtalsliknande villkor i upphandlingar.

Att Sverigedemokraterna hamnar på samma sida som direktörerna mot arbetare är numera inte heller någon överraskning. För att kunna möjliggöra det är de till och med beredda att betala tiotals miljoner i böter till EU.

Det är så det ser ut i dag. EU-kommissionen är mer progressiv i fråga om arbetsrätt än Sverigedemokraterna och borgarna är. Så långt har det gått i svensk politik.

Vi ska arbeta politiskt för att förbättra för löntagarna, inte för att försämra för dem. För Vänsterpartiet är det självklart att Sverige ska vara ett land där löntagarna har sjysta villkor och löner och där underbudskonkurrens inte ska förekomma. Sverige ska vara ett land där skattemedel inte används för att skapa otrygga villkor. De ska användas för att säkra arbetstagarnas ställning och för sund konkurrens mellan företag.

Sverige ska vara ett land där samma villkor gäller på arbetsmarknaden, oavsett om det gäller arbetskraft från andra länder eller arbetskraft med säte i Sverige. Det är både rimligt och värdigt. Arbetare ska inte ställas mot arbetare. Och det ska ju löna sig att arbeta – var det någon som sa. Det borde gälla också arbetare och löntagare som utför upphandlade tjänster som betalas med skattemedel. Det tycker i alla fall vi. Det tycker nog en stor majoritet av svenska folket också.

Jag yrkar bifall till reservation 1.

(Applåder)

Anf. 19 SAID ABDU (L):

Herr talman! Vi har som sagt samlats för att debattera finansutskottets betänkande 7 *Nytt regelverk om upphandling*. Det är ett lagförslag som grundas på tre EU-direktiv om offentlig upphandling. De nya direktiven utvecklar både skyldigheten och möjligheten att främja samhälleliga mål genom upphandling och ger samtidigt ett ökat utrymme för miljöhänsyn, social hänsyn och arbetsrättslig hänsyn och möjliggör innovationspartnerskap.

Även om vi här till större delen är överens om innehållet är det med vemod som jag ännu en gång ska diskutera regeringens småföretagarpolitik. Jag vill vara tydlig med att det handlar om hur regeringen ser på småföretagare av kött och blod. Det handlar om hur regeringen vill svartmåla

små och medelstora företag för att de inte blivit tillräckligt stora för att räknas in i den socialdemokratiska industrifamiljen.

Det här kanske är en chock för statsrådet, men det är inget nytt för oss som står med båda fötterna i myllan. Vi vet att det finns små och medelstora företag som anställer en person eller som ibland bara utgörs av näringsidkaren själv. Det gäller exempelvis startups. För oss är det helt enkelt inte rimligt att utestänga hela denna grupp från den offentliga sektorn.

Enligt siffror från Företagarna saknar 60 procent av de små och medelstora företagen kollektivavtal. Det motsvarar drygt 140 000 av Sveriges småföretag. Försiktigt räknat arbetar i dag cirka en halv miljon personer i dessa företag, som inte har kollektivavtal eller hängavtal. De företagen utgör en betydelsefull del av Sveriges ekonomi och framgång och måste respekteras av såväl fackförbund och beslutsfattare som av andra.

Det handlar om småföretagare som strävar efter att göra ett gott jobb och bidra till vår gemensamma välfärd men som saknar kollektivavtal. Är en skomakare som går upp i mörkret varje morgon för att värma upp sin butik före sin anställda – i singular – en sämre företagare för att företagaren öppnar porten för *en* anställd i stället för 50? Är skomakarens skattepengar till vård, skola och omsorg mindre värda för det? Är det jobb som skomakaren har skapat för *en* person mindre värt än det dussintals jobb som exempelvis statliga bolag kan skapa?

Herr talman! Denna debatt handlar lika mycket om villkoren för offentlig upphandling som om villkoren för hur Sverige styrs under osäkerhetsregeringen. Debatten är en del av ett spel med skrämmande krafter som protektionism och nationalism. Jag ser att det inte finns några dubier i fråga om att måla upp konfliktlinjer där de inte finns, eller ännu värre att söka upp dessa så aktivt man bara kan. Den svenska modellen laddas med dunkla budskap på hemsidor och torg. Det ger mig kalla kårar längs ryggraden; jag tror på människornas inneboende potential att göra gott och att vilja hjälpa sin nästa.

Herr talman! Sveriges företag måste få goda förutsättningar, både här hemma och utomlands. I globaliseringens tidevarv har kraven på omställning gjort företagen mindre, och det har gjort dom smartare. Det är en värld som värderar omställningsförmåga, flexibilitet, kreativitet och öppenhet i betydligt större utsträckning än tidigare.

Det är viktigt att vi är tydliga och jämställda när det kommer till vilka regler som ska gälla för svenska och utländska företag som verkar här i Sverige. Den åsikten delar jag med flera remissinstanser, däribland Lagrådet men framför allt Konkurrensverket som har gått emot regeringen i frågan om att inkludera tjänstepensionen. Den går på tvärs med likabehandlingsprincipen. Därför är det inte möjligt att ställa dessa krav på utländska företag, enligt utstationeringslagen.

Jag noterar att regeringen i budgetpropositionen för 2017 framhåller att avsaknad av konkurrens i offentlig upphandling kan vara mycket skadlig för samhället och medborgarna. I stället för effektiv konkurrens får medborgarna således sämre kvalitet och mindre innovation till ett högre pris. Det är något jag instämmer i.

Jag ser samtidigt att förslaget som nu har lagts fram utestänger många småföretag från deltagande. Det riskerar därmed att få den motsatta effekten än den som står beskriven i budgetpropositionen.

I samband med det vill jag yrka bifall till reservation 8 om stöd och kompetens till små företag för att kunna delta i offentliga upphandlingar.

Herr talman! För oss liberaler är frågan om kollektivavtal en frihetsfråga. Det gäller rätten att engagera sig fackligt – i Karl Staafs fotspår – men även rätten att stå utanför facket. Man ska ha rätt att kunna förverkliga sina drömmar genom företagande och genom utveckling. Man ska kunna skapa någonting i stället för att riva någonting. Det är frihet för oss.
(Applåder)

Anf. 20 MONICA GREEN (S) replik:

Herr talman! Jag hade först tänkt berömma Said Abdu för att han följde med till Taxi Stockholm för någon vecka sedan. Men nu står han här och vräker ur sig sådana fullständiga felaktigheter att jag inte vet om jag är villig att ge honom det berömmet längre. Det var bra att han ville följa med och lyssna på Taxi Stockholm. Men sedan säger han till Taxi Stockholm att det skulle vara skrämselfpropaganda att de inte kan lämna anbud längre. Han tror inte på företaget Taxi Stockholm utan säger att det är skrämselfpropaganda och att det inte finns låga löner i Sverige. Det är väldigt märkligt.

Said Abdu står här i kammaren och påstår att småföretag inte får lägga anbud. Inget kan vara mer felaktigt. Det är fullt möjligt att lägga anbud i den offentliga upphandlingen i dag, och det kommer att bli ännu enklare för småföretagen. Vi ska nämligen dela upp upphandlingarna ännu mer framöver, vilket kommer att underlätta för småföretagen.

Det är i dag småföretagen slås ut. Små taxibolag på små orter slås ut eftersom de inte längre kan lägga anbud. De små företagen klarar inte av att lägga anbud eftersom de inte kan dumpa sina löner. De vill ha sjysta villkor och tillämpa bra arbetsrätt. De vill att deras anställda ska ha sjysta villkor och en lön att leva på. Ska dessa småföretagare, de seriösa småföretagarna, slås ut i dag? Ska de inte ha en chans framöver?
(Applåder)

Anf. 21 SAID ABDU (L) replik:

Herr talman! Jag vill vara tydlig mot Monica. I Sverige ska vi ha sjysta villkor på arbetsmarknaden. Det ska löna sig att arbeta. I Sverige ska man ha en skälig lön som man kan leva på. Lönedumpning och andra oseriösa villkor är saker som vi självfallet vill motarbeta.

När det ska lagstiftas om åtgärder för att säkra goda arbetsvillkor tror vi dock att de måste införas på ett sätt som tillvaratar och värnar småföretags möjligheter att kunna delta i offentliga upphandlingar.

Jag vet inte ifall jag och Monica Green är överens om synen på de mindre företagen, på att enmansföretag ska ha möjlighet att delta i upphandlingar. Därför vill jag fråga Monica hur hon ser på kritiken som Konkurrensverket har lyft fram.

Anf. 22 MONICA GREEN (S) replik:

Herr talman! Tack för frågan! Givetvis ska enmansföretag ha möjlighet att lägga anbud och givetvis ska små företag ha möjlighet att göra det. Vi ska till och med underlätta för dem. Det ska bli enklare framöver. Vi ska se till att kommuner blir bättre på att dela upp avtalen så att det blir lättare för de små företagen.

Ni vill förhindra det. Ni vill inte ställa upp på att sjysta villkor ska gälla. Nu säger Liberalernas företrädare: Men vi vill ha sjysta villkor, och vi vill att man ska ha en lön att leva på. Ja, men fine, då är det bara att följa det här förslaget. Vi följer kärnan i EU-direktivet om att det ska vara en lön att leva på, sjysta villkor och reglerade arbetstider.

Anställda även i små företag ska naturligtvis följa sådana avtal, även om det inte finns kollektivavtal. Man behöver inte ha kollektivavtal, men man ska se till att de anställda i det egna företaget har sjysta förhållanden på arbetsplatsen. Det tror jag att Liberalerna också vill.

Man behöver alltså inte teckna ett kollektivavtal, men man ska följa ett avtal som ser till att de anställda kan leva på sina lön och att de har sjysta arbetstider. Det är bara det som det gäller.

Försök inte att lura småföretagarna genom att påstå att de måste teckna kollektivavtal! Det måste de inte. Det är tragiskt att de borgerliga företrädarna här gång på gång försöker påskina detta. Vi gillar kollektivavtal, och 91 procent av de anställda i Sverige i dag har kollektivavtal. Varför ska de 91 procenten få det sämre framöver bara för att ni inte vill ställa krav på sjysta villkor?

(Applåder)

Anf. 23 SAID ABDU (L) replik:

Herr talman! Jag vill bara upplysa om att vi är överens om synen på arbetstid, på lön och på semester. Vad vi inte är överens om är till exempel om man ska införa tjänstepension. Men jag undrar fortfarande hur man ser på den kritik som har lyfts fram från Lagrådet och Konkurrensverket. Om man kan tillgodose det som sägs i kritiken är vi givetvis pragmatiska och beredda att se över detta. Men det är inte det som har lagts fram på riksdagens bord. Vi tycker att det är bekymmersamt att man inte ser de utmaningar som har lyfts fram av remissinstanserna. Vi vill värna småföretagens möjligheter att delta i upphandlingar.

Anf. 24 ULLA ANDERSSON (V) replik:

Herr talman! Om vi är överens om att de särskilda kontraktsvillkoren om arbetstid, semester och löner ska gälla, varför vill då borgarna och Sverigedemokraterna plocka ut just dessa fyra paragrafer i denna lagstiftning?

Jag tänker citera en partikamrat till dig, Johan Enfeldt som skriver i Dagens Samhälle: ”Propositionen stänger dock inte ute företag som är små utan företag som konkurrerar med oskäligen arbetsvillkor.” Vidare skriver han att dagens regelverk missgynnar seriösa företag och att det i propositionen ställs krav på de skäligen villkor som bör ställas på svensk arbetsmarknad. Det är en partikamrat till dig som står upp för löntagarnas rättigheter, och det tycker jag att han ska ha en eloge för.

Jag vill ställa en fråga till dig. Om ni nu är för arbetstid, semester och löner och om ni vill motarbeta lönedumpning, hur ska ni då göra det när ni vill lyfta bort just de paragraferna ur lagstiftningen?

Varför ska de 9 procent av löntagarna som inte omfattas av kollektivavtal styra för övriga 91 procent? Det skulle jag också vilja ha ett svar på.

Anf. 25 SAID ABDU (L) replik:

Herr talman! Tack så mycket, Ulla Andersson.

Jag upplever det som att man försöker att ge sken av att vi inte skulle vara för sjysta villkor på arbetsmarknaden. Vi är för det, men det som re-missinstanserna har tagit upp är bland annat att en del av förslagen krockar med utstationeringsdirektivet, till exempel när det gäller tjänstepensionen.

Vi vill värna svenska småföretag, och där vet jag att vi har en annan ingång i frågan än vad Ulla har. I sitt anförande betonade Ulla Andersson arbetstagarperspektivet. Det gör vi också, men vi tycker att det är minst lika viktigt att bejaka och värna de småföretag som skapar sysselsättning i Sverige, startup-företag och ensamföretag, och deras möjlighet att delta i den offentliga sektorns upphandlingar.

Anf. 26 ULLA ANDERSSON (V) replik:

Herr talman! Enmansföretagen omfattas ju inte av de särskilda kontraktsvillkoren. Det är de som är anställda i dessa företag som omfattas. Det är ju en skillnad, eller hur? Det betyder att enmansföretag kan lägga anbud under vilka villkor som de vill. Den här propositionen tar sikte på löntagarnas villkor hos de företag som inte är enmansföretag.

Om du läser propositionen och det som utredarna på TCO säger ser man att det som du står här och påstår, om att det skulle vara olika villkor för utstationerade företag och svenska företag, är ett direkt felaktigt påstående. I propositionen står det att samma villkor ska gälla för alla företag oavsett utstationering eller om de har sitt säte i Sverige.

Det som ni lyckas träffa med en så stor precision – man blir faktiskt imponerad – är just de fyra paragrafer som omfattar löntagarnas skydd för arbetstid, för lön och för semester. Övriga 996 paragrafer verkar ni tycka är helt okej. Men det är just dessa fyra som ska skydda löntagarna från lönedumpning och dumpning av arbetsvillkor, som ska skydda städaren från att behöva arbeta för 11 kronor i timmen, som ska skydda taxichauffören från att behöva jobba 60–80 timmar för att få ihop en lön på 24 000 kronor och som ska skydda den där byggnadsarbetaren som jobbar för 25 kronor timmen. Det är just dessa fyra paragrafer som ni väljer att lyfta bort.

Då kan man inte annat än påstå att ni är för lönedumpning, social dumpning och dumpning av arbetsvillkor.

(Applåder)

Anf. 27 SAID ABDU (L) replik:

Herr talman! Jag upprepar det som jag tidigare sa: All form av lönedumpning och andra former av oseriösa villkor för arbetstagare måste självfallet motarbetas. Där är vi överens. Vi är även överens om att det ska vara skäliga villkor och att man ska ha en skälig lön på svensk arbetsmarknad.

Vad vi inte är överens om är småföretagens möjlighet att delta i offentliga upphandlingar. Vi från utskottet har uttryckt ett tillkännagivande om att ifall det krockar bör regeringen utan dröjsmål återkomma till riksdagen med kompletterande lagförslag.

Anf. 28 JAKOB FORSSMED (KD):

Herr talman! Jag blir ganska frustrerad över den här debatten, detta med något undantag. Jag tycker att Janine Alm Ericson gjorde en förtjänstfull beskrivning av allt det som vi är överens om i betänkandet. Det ger stora möjligheter till ökat miljöskydd, möjligheter att ta olika typer av sociala och miljömässiga hänsyn, ökad möjlighet till innovationsupphandlingar och annat. Jag vill ge Janine Alm Ericson en stor eloge för den redogörelsen. Jag håller med om nästan allt i hennes anförande, och vill gärna ha det noterat till protokollet.

I övrigt blir jag lite frustrerad av den här debatten. Det talas mot bättre vetande om att vissa partier vill ha social dumpning, vill att människor ska slit ut, vill att människor ska tjäna 11 eller 27 kronor i timmen. Tyvärr är jag rädd att det inte blir bättre efter mig då ansvarigt statsråd ska tala i frågan, men jag blir gärna överraskad. Det är på det sättet som debatten har förts utanför kammaren.

Jag tycker inte att detta är politik när den är som bäst. Det viftas med en massa plakat i stället för att konstruktivt söka lösningar i svår materia.

Materia är svår för att detta sker i skärningspunkten mellan EU-direktiv, svensk lagstiftning och svensk tradition på arbetsmarknaden, där arbetsmarknadens parter och inte myndigheter sätter villkoren. Detta har varit grundläggande i den svenska partsmodellen.

Frågan är också svår då den innebär en avvägning mellan olika intressen, mellan dels konkurrens, dels effektiv användning av våra skattemedel. Företag av olika storlek – även småföretag – ska kunna delta i upphandlingar. Vi ska ha en EU:s inre marknad liksom ett bra skydd för de anställda på arbetsmarknaden.

Genom upphandling vill också vi ha möjlighet att uppnå samhällliga mål, både för det som upphandlingen syftar till och för hur den genomförs – socialt, miljömässigt och etiskt. Min uppfattning är tydlig, men jag vill ändå få fört till protokollet att ingen ska tjäna 27 kronor i timmen, oavsett om det sker genom offentlig upphandling eller om det sker i helt privata sammanhang. Detta är inte rimligt, och det är inte värdigt Sverige. I Sverige ska man kunna leva på sin lön, och här det ska råda ordning på arbetsmarknaden.

Upphandling kan och ska vara ett instrument som klarar effektivitet på ett socialt och miljömässigt hållbart sätt. Därför välkomnade vi kristdemokrater Upphandlingsmyndigheten som ska ge bättre stöd till de upphandlande myndigheterna för att detta ska kunna bli verklighet. Kristdemokraterna och Alliansen har dessutom varit tydliga med att det är rimligt att ställa sociala krav vid upphandling, och vi tycker att det är bra att direktiven förtydligar den möjligheten.

Vi behöver dock göra mer för att se till att uppföljningarna blir bättre. Här finns ärligt talat de största bristerna i dag. Kommunerna och övriga upphandlande myndigheter brister i uppföljningen av de många och ofta detaljerade krav som ställs.

Låt oss återgå till det som vi i dag främst debatterar, nämligen arbetsrättsliga krav vid upphandling. Precis som regeringen säger menar jag att det finns skäl att se över hur och i vilka sammanhang sådana arbetsrättsliga krav kan eller ska ställas gällande lön, arbetstid och semester – det som brukar benämnas den hårda kärnan – för att säkra anställdas rätt till rimliga villkor när det offentliga gör upphandlingar.

Prot. 2016/17:37

30 november

*Nytt regelverk om
upphandling*

Jag konstaterar dock samtidigt att regeringens proposition enligt min uppfattning inte håller måttet. Den sågas av remissinstans efter remissinstans. Lagrådet skriver sida upp och sidan ned om lagens inneboende konflikter och hur svår den är att tillämpa. Peter Helander har förtjänstfullt redogjort för och pekat på detta. Lagförslaget är obegripligt och tvetydigt, och sida upp och sida ned har fyllts med synpunkter på det. Även Konkurrensverket har betydande synpunkter, vilket vi här också har fått en redogörelse för.

Man menar att lagstiftningen försvårar enormt för småföretag, krånglar till det för myndigheterna och leder till sämre upphandlingar. Jag konstaterar att regeringens föreslagna regelverk skulle skapa oklarhet och tolkningsproblem för gällande kollektivavtal, kollektivavtalens inbördes förhållande och kollektivavtalens förhållande till lag. Inte minst riskerar den semidispositiva möjlighet som nyttjas av arbetsmarknadens parter i kollektivavtalen att sättas ur spel när arbetstidslagen ändå ska gälla.

Vidare håller regeringens proposition inte måttet eftersom det finns en risk att förslaget motverkar själva syftet med EU-direktiven om att värna och stärka små och medelstora företags möjlighet att delta i upphandlingar. Propositionen riskerar att bryta mot EU:s likabehandlingsprincip då företag utan kollektivavtal alternativt med fel kollektivavtal kan komma att missgynnas vid offentlig upphandling. Också svenska företag kan komma att missgynnas i förhållande till utländska företag eftersom utstationeringsdirektivet förhindrar att krav utöver arbetstid, lön och semester ställs på utstationerande företag.

Sjysta arbetsvillkor är inte nödvändigtvis synonymt med kollektivavtal. De små företagens och familjeföretagens verklighet ser inte ut på detta sätt. För den absoluta lejonparten av dem handlar detta inte om att man inte vill ge sina anställda goda anställningsvillkor utan att modellen inte passar deras verksamhet. Att bortse från alla de seriösa företag som tar ansvar men som inte riktigt passar in i den mall som regeringen har för vad som anses vara bra företag bidrar till sämre konkurrens och sämre upphandlingar.

Resultatet blir att färre företag deltar i upphandlingar. Våra skattemedel används då inte på ett effektivt, ändamålsenligt och rättvist sätt, vilket måste betraktas som ett misslyckande med många förlorare.

Alliansen har av dessa skäl sagt nej till regeringens utformning av de arbetsrättsliga krav som ska respektive får ställas vid offentlig upphandling.

Trots vad ansvarigt statsråd säger i medierna om att det är det ena eller andra partiets ansvar att få ett regelverk på plats kan jag upplysa om att det är regeringens ansvar att få igenom sina förslag i riksdagen. Jag noterar att regeringen inte har gjort tillräckligt i detta avseende. Nu är vi där vi är. Regeringens senfärdighet och enligt min bedömning undermåliga produkt har gjort att vi riskerar böter.

Talaren som kommer efter mig är det ansvariga statsrådet, och jag vill passa på att ställa några frågor.

Över 60 procent av företag med mindre än 50 anställda saknar i dag kollektivavtal. Jag undrar om statsrådet misstror att alla dessa småföretagare, 60 procent, vill ge sina anställda goda arbetsvillkor. Eller kan det vara så att kollektivavtalsmodellen inte är anpassad efter hur deras verk-

samhet ser ut? Detta gäller inte minst de ofta rätt komplicerade försäkringsavtal som finns i kollektivavtalen. Varför vill regeringen så tydligt försvåra för de seriösa företag som har sjysta arbetsvillkor men saknar kollektivavtal?

Vi har offentligt och i denna debatt hört att regeringen menar att Alliansen mer eller mindre välkomnar lönedumpning och inte bryr sig om arbetstagarna. Jag blir förvånad över det höga tonläge som rimligen används mot bättre vetande. Dels finns det en möjlighet att förkasta för låga anbud, dels framgår det tydligt i vår följdmotion att vi tror på att ställa krav på skäliga arbetsvillkor för dem som utför offentligt upphandlade tjänster och att säkerställa att skattemedel används på ett ansvarsfullt sätt. Vi är dessutom beredda att göra mer.

Har regeringssidan läst Alliansens följdmotion? Denna fråga är särskilt relevant med tanke på att statsrådet snarare agerar agitator än förslagen facilitator i detta sammanhang.

Om detta är så prioriterat undrar jag varför ni har tagit fram ett förslag utan att föra dialog och förankra det. Ni hade kunnat tala med oss huruvida det gick att göra förändringar för att se till att småföretagen inte skulle drabbas och för att ta bort en del av det krångel som har framkommit. Inte en enda gång har vi diskuterat dessa frågor seriöst, och Alliansen har heller inte fått någon påringning från regeringen.

I den offentliga debatten är det megafonen som gäller. Regeringssidan hade i stället kunnat ta Alliansens utsträckta hand som visade att vi vill ha rimliga arbetsvillkor i samband med offentlig upphandling. Men vi vill göra det på ett sätt som värnar småföretagens möjligheter att delta och myndigheternas möjligheter att på bästa sätt uppnå samhällets gemensamma mål.

I stället framhärdar regeringen i att lägga fram ett förslag som inte har stöd i riksdagen och måla ut motståndarna till denna tekniska lösning som skurkar. Om regeringen hade varit mer seriös när det gäller att få ett bättre skydd för svenska arbetare hade den sökt kontakt för att arbeta fram ett förslag som bättre tar hänsyn till småföretagen, minskar en del av de otydligheter som finns och ser till att vi får en bättre produkt än den som i dag ligger på riksdagens bord.

Jag undrar varför regeringen inte har gjort detta och varför civilministern inte har sökt kontakt med oppositionen för att säkerställa detta. Regeringen måste bestämma sig för om den vill ha resultat och en upphandling som fungerar bättre och innehåller rimliga sociala villkor, också för småföretag. Eller vill den fortsätta att vara en fri debattör i dessa frågor? Marknaden är rätt trång vad gäller det senare.
(Applåder)

Anf. 29 ULLA ANDERSSON (V) replik:

Herr talman! Jakob Forssmed är en trevlig person, och jag tror kanske inte att han är för lönedumpning. Men jag börjar undra om han egentligen inte har något emot det. Läser man propositionen ser man tydligt att det inte ställs krav på kollektivavtal. De krav som ställs handlar om tre särskilda kontraktsvillkor som gäller arbetstid, lön och semester.

Ni lyfter hela tiden upp småföretagen som skydd och argument för att ni inte vill tillåta att arbetstagarna skyddas i enlighet med denna lagstiftning mot social dumpning. Dessa argument håller dock inte i sak.

Syftet med den här lagstiftningen är att uppnå samhällliga mål. Ett av de målen är självklart att skydda löntagarna från social dumpning. För mig som vänsterpartist är detta oerhört centralt, eftersom jag vill att det ska vara sjysta villkor på arbetsmarknaden. Men en del av de här samhällliga villkoren handlar också om småföretag. Det gäller flera av bestämmelserna i direktiven, till exempel bestämmelserna 2, 59, 66, 78, 79, 80, 83, 84, 87, 120 och 124. I enlighet med propositionen gäller samma villkor för utstationerade företag som för svenska företag.

Det ni kommer fram till i Kristdemokraterna och övriga borgerligheten och i Sverigedemokraterna är att just de fyra paragrafer som ska skydda löntagarna ska lyftas ut. Men i din argumentation hör man inte varför ni gör det. Ni har inga alternativ, utom att det ska fortsätta som i dag, så att seriösa städföretag utkonkurreras eftersom det alltid är lägsta pris som gäller. Så är det i 90–95 procent av upphandlingarna. Därför får vi löntagare med 11 kronor i timmen. Så tycker tydligen Kristdemokraterna att det ska vara.

Anf. 30 JAKOB FORSSMED (KD) replik:

Herr talman! Jag hoppas verkligen, Ulla Andersson, att vi kan hitta en lösning där man kan ställa arbetsrättsliga krav när det gäller den hårda kärnan: löner, arbetstider och semester. Jag tycker att det har pekats på ett antal exempel som ger vid handen att det kan vara lämpligt, inte minst i taxifrågan som Ulla Andersson förtjänstfullt lyfter fram.

Skälet till att vi säger nej till den här lagstiftningen är att vi tycker att den har alltför negativa konsekvenser för småföretag. Men det är inte bara vi själva som tycker det. Lagrådet och Konkurrensverket har också pekat på detta. Ni säger till företagen att det kommer att bli enklare för dem, men de ser det inte så. De ser att det kommer att bli betydligt svårare för dem att delta i offentliga upphandlingar.

Dessutom finns det ett antal inneboende krav där bestämmelser står mot varandra, där kollektivavtal står emot lag och där kollektivavtalens inbördes förhållanden är oklara. Även detta har Lagrådet pekat på. Sida upp och sida ned är det idel oklarheter för våra upphandlande myndigheter, och detta gör det oändligt mycket svårare för småföretag att delta i upphandlingarna.

Det är detta som är vår huvudkritik. Jag hoppas att det framgick av mitt anförande. Vi vill att sjysta villkor ska gälla. När det gäller löner, arbetstider och semester tycker jag att det är rimligt att vi kan hitta ett regelverk som gör det möjligt att ställa den typen av krav vid offentliga upphandlingar. Jag hoppas att vi hittar en sådan lösning.

Anf. 31 ULLA ANDERSSON (V) replik:

Herr talman! I dag finns det stora svårigheter för mindre företag att delta i upphandlingarna, då upphandlingarnas storlek är väldigt omfattande. I det här förslaget underlättar man för mindre företag att delta i upphandlingar i enlighet med alla de bestämmelser jag räknade upp. Det tas alltså betydliga steg i rätt riktning. Det man däremot gör i den här propositionen är att tala om att de som vill konkurrera med oskäligen villkor för de anställda i företaget inte är välkomna. Det som den här propositionen säger är att skäligen villkor ska gälla på svensk arbetsmarknad och att tre särskilda kontraktsvillkor ska upprätthållas: arbetstid, lön och semester.

Som vänsterpartist hade jag gärna sett att vi hade gått längre och ställt hårdare krav. Det här tycker jag hade varit en rimlig bas att samlas kring. De stora problem som finns i upphandlingen drabbar i dag enskilda arbetare. Det är taxichaufförer, byggnadsarbetare och städare som betalar priset i dag, bland annat för att din partikamrat här i Stockholms län inte tycker att han har något ansvar för den dumpning som förekommer inom färdtjänsten i Stockholm. Jag tycker för min del att det är ett stort problem.

Jag hade önskat att man haft arbetstagarnas och löntagarnas rättigheter och skydd i fokus när man tog ställning till den här propositionen. Men det väljer ni att inte ha. Det tycker jag är tydligt. Ni kanske inte *vill* att det ska ske social dumpning och dumpning av löner. Men ni har faktiskt ingenting emot det. Varför har ni annars lyft ut just de här fyra paragraferna, som gäller arbetstid, semester och lön? Det ska gälla samma villkor för utstationerade som för svenska företag. Det är det propositionen säger, och det finns tydligt skrivet. Läs till exempel s. 834! Och läs alla de bestämmelser som handlar om att underlätta för små företag!
(Applåder)

Anf. 32 JAKOB FORSSMED (KD) replik:

Herr talman! Som lagstiftare har vi ett stort ansvar när vi fattar beslut om lagstiftning. Den ska hålla måttet, och den ska inte orsaka stora problem med krångel och annat för myndigheterna och för de mindre företag som ska få en chans att delta. Det är inte bara vi som säger detta, utan det sägs av remissinstans efter remissinstans.

Jag har läst propositionen. Jag har också läst remissvaren. Med stigande förvåning har jag tagit del av hur mycket inneboende konflikter och problem som finns i den här lagstiftningen och som man måste komma till rätta med för att få ett regelverk på plats som ska fungera i praktiken när det möter verkligheten, så att vi kan göra det som både jag och Ulla Andersson vill, nämligen se till att man kan ställa sociala och arbetsrättsliga krav gällande den hårda kärnan vid upphandlingar, se till att småföretag kan delta, se till att de upphandlande myndigheterna klarar av att tillämpa regelverket och se till att regelverket är möjligt att följa upp. Jag tycker inte att den proposition som ligger på riksdagens bord bidrar till detta.

Jag vill passa på att yrka bifall till reservationerna 7 och 8 samt i övrigt bifall till förslaget i betänkandet.

Anf. 33 Statsrådet ARDALAN SHEKARABI (S):

Herr talman! När jag lyssnar på debatten och lyssnar på Peter Helander och Jakob Forssmed, två politiker som jag har stor respekt för och som jag har följt i många år, inser jag att någonting hemskt har hänt med svensk politik. Vi borde ju kunna komma överens. Jag inser att både Peter Helander och Jakob Forssmed har problem med social dumpning och de svårigheter som förekommer i upphandlande verksamheter. Men trots detta kommer de att trycka på fel knapp vid dagens votering, och oppositionens agerande kommer att leda till att den sociala dumpningen i upphandlande verksamheter kommer att fortsätta även efter den 1 januari.

Förklaringen till att detta sker är den cementerade blockpolitiken, som sätter stopp för de nödvändiga reformer i vårt samhälle som ger svar på de samhällsproblem som drabbar våra medborgare. Den här blockpolitiken,

herr talman, fördummar svensk politik och sätter stopp för förändringar som handlar om att skapa ett hållbart Sverige.

Det här kommer kanske att ge en poäng i sociala medier. Det kommer kanske att kunna twittras om att regeringen åkte på stryk. Det kommer kanske att kunna sägas på Facebook att regeringen förlorade en gång till. Men det är inte mig det är synd om, herr talman. Det är inte oss det är synd om. Det är inte riksdagsledamöter, statsråd och talmannen som kommer att få 27 kronor i timmen. Vi har det bra. Det går ingen nöd på oss. Vi kommer att ha bra löner även efter dagens votering.

De som kommer att få betala priset för voteringen i dag är i stället Sveriges lastbilschaufförer, taxiförare och byggnadsarbetare. Det är de som betalar priset för riksdagens vilja att för prestigens skull ge regeringen en förlust. De som närmast kommer att vara i farozonen är Sveriges väktare, sophämtare och it-tekniker. Det är de yrkesgrupper som påverkas direkt av offentliga upphandlingar.

Menar vi på allvar, herr talman, att vi vill stå upp för sjysta villkor och svenska löner på svensk arbetsmarknad kan vi inte bortse från att den här kammaren har en enorm makt över arbetsmarknaden. En femtedel av Sveriges ekonomi går genom offentliga upphandlingar. I taxibranschen står vi för 50 procent av intäkterna. Utanför storstäderna är det en ännu högre andel av intäkterna i taxibranschen som kommer från skattemedel. Då måste vi ta vårt ansvar, för det är människorna utanför den här kammaren, utan de förmåner som statsråd och riksdagsledamöter har, som betalar priset för vår ovilja att göra upp och lösa problemen.

Herr talman! Det talas om att det här skulle göra verkligheten svår för Sveriges småföretagare. Men det är i dag som dessa har en svår verklighet när det handlar om offentliga upphandlingar. De utsätts för en osund låglönekonkurrens, som har tolererats av svensk politik. Vi släpper in utländska företag med löner långt under de svenska nivåerna och ger dem förtur till svenska kontrakt som finansieras med svenska skattemedel. Det är dagens offentliga marknad.

Sveriges Radio åkte till en byggarbetsplats utanför Malmö där en skola byggdes. Man konstaterade att lägstralönerna låg på 35 kronor i timmen på en svensk byggarbetsplats. Vilka var det som arbetade där? Jo, det var utstationerad arbetskraft som kommit hit. Deras bolag kunde konkurrera ut svenska företag som är seriösa och betalar avtalsenliga löner.

Det är svenska seriösa småföretagare och medelstora företagare som betalar priset för att Sveriges riksdag accepterar en osund konkurrens. Vi kommer efter dagens votering att vara det enda land i Norden som tillåter låglönekonkurrens på den offentliga marknaden mot våra egna löntagare och företagare.

Det är så det ser ut i dag. Vi vet detta, herr talman. Jakob Forssmed och Peter Helander vet detta, och jag vet detta. Det är inte en statshemlighet att färdtjänstupphandlingarna pressar ned lönerna för svenska taxiförare. Det är ingen statshemlighet att vi har extremt låga löner i upphandlade städtjänster. Det är definitivt ingen hemlighet att våra byggnadsarbetare utsätts för osund konkurrens från utländska företag med löner som är långt under de svenska nivåerna. Vi vet allt detta. Vi vet att skulle vi fatta rätt beslut i dag är detta historia den 1 januari.

Herr talman! Jag och regeringen menar att all politik i Sverige borde byggas på två begrepp, rätt och plikt. Du ska göra rätt för dig. Bor du i Sverige ska du arbeta om du kan, du ska betala skatt, och du ska bidra till samhällsutvecklingen och välfärden. Men det finns också en rätt del på detta. Staten måste också garantera att du får dina rättigheter skyddade av staten. Då måste svenska staten säkerställa att den svenska arbetaren inte utsätts för osund konkurrens från låglöneländer. Den svenska staten måste säkerställa att när den köper tjänster och byggtreprenader bidrar inte skattemedlen till att sänka lönerna för svenska arbetare. Vi kan inte bara kräva saker och ting av våra löntagare men inte ge någonting till dem när de gör rätt för sig.

Herr talman! Jag har nu haft förmånen att under de senaste två åren träffa många svenska byggnadsarbetare, företagare i byggbranschen, taxiförare, företagare i taxibranschen och städbranschen. De människorna jag har mött gör rätt för sig. De jobbar längre än vad vi gör. De klagar inte. Men vad de kräver av oss och den här kammaren i dag är att kammaren sätter stopp för låglönekonkurrensen och lönedumpningen.

Herr talman! Jag hade ett möte med taxiförare från taxibranschen här i Stockholm. Till skillnad från Oscar Sjöstedt, som bara nöjer sig med att träffa direktörerna för företag i dessa verksamheter som ägs av utländska ägare, har vi försökt att träffa dem som jobbar i verksamheterna. De vittnade om en verklighet som inte borde existera i Sverige. Det är en verklighet som innebär att de jobbar elva till tolv timmar om dagen.

Jag åkte ut till taxiremoten i Arlanda för att se deras verklighet. De kommer till taxiremoten. Sedan är det en, två, ibland tre timmars kö på taxiremoten för att de ska komma till kön i terminalen. Då har de kanske väntat i remoten två till tre timmar. De kommer till terminalen, och sedan är det en timmes kö på terminalen. Det är kanske tre till fyra timmar som de har varit på Arlanda, de kommer dit sex på morgonen, och de har inte haft lön i tre till fyra timmar.

Sedan får de första körningen. Har de tur får de körningen till Stockholms central eller centrala Stockholm. Då kanske de tjänar 500 kronor i timmen. Då ska vi räkna bort avgifter, skatt och allt annat. Det blir inte många kronor kvar för fyra till fem timmars jobb. De människorna klagade på färdtjänstupphandlingarna. De menade att det var ännu sämre villkor i färdtjänsten i Stockholms läns landsting.

Herr talman! Jag kunde inte se dem i ögonen när de beskrev den verkligheten, för det är vårt beslut och ni som har makten. Det är inte någon annan som fattar beslutet. Det är Sveriges riksdag som fattar beslut om vilka krav som ska ställas i samband med färdtjänstupphandlingar. Det är de som kör taxi och de som ska ta hand om våra äldre och sjuka som betalar priset.

Herr talman! Regeringen utgår från en grundläggande princip. I Sverige ska svenska löner och villkor gälla. Utländska företag får gärna komma hit, men då får de följa svenska löner och villkor, svenska lagar och nivåerna i svenska kollektivavtal. Det är vad vi ska säkerställa.

Det minsta vi kan göra om vi står upp för svenska löner och villkor är att vi när våra skattepengar används till att köpa tjänster och byggtreprenader ska ställa krav på att de företag som får offentliga kontrakt också erbjuder löner och villkor i enlighet med svenska lagar och kollektivavtal.

Regeringen tillsatte en utredning med en ordentlig process direkt efter maktskiftet. Utredningen tog fram ett förslag som gick ut på att vi skulle ställa krav på arbetstid, semester och lön enligt nivåerna i svenska kollektivavtal. Vi remitterade det förslaget. Det kom fram massor med synpunkter. Framför allt från fackligt håll ville de att man också skulle inkludera försäkringar och tjänstepensioner.

Då tog vi fram ett justerat förslag, som också remitterades. Det kom synpunkter om att förslaget inte skulle omfatta alla utan bara svenska företag. Vi såg att det är orimligt. Vi ska ha krav som gäller både utstationerad arbetskraft och svensk arbetskraft. Det ska vara exakt samma krav. Därför tog vi bort tjänstepensioner och försäkringar från det obligatoriska området. Dessutom sa vi: Det måste vara exakt samma krav på utländsk och inhemsk arbetskraft. Därför justerade vi förslaget så att det blev krav på lägstanivåerna i kollektivavtal så att vi också kan ställa krav på utstationerad arbetskraft.

Det kom synpunkter om att det finns problem för små företag som inte har kollektivavtal. Då säkerställde vi att vi ska ha regler som tydliggör att vi aldrig ska ställa krav på tecknande av kollektivavtal. Det finns i andra länder, men vi ställer inga sådana krav. Man ska bara följa lägstanivåerna i kollektivavtal när det gäller lön, arbetstid och semester. Det sas att det ändå kan skapa problem för småföretagare. Man måste kunna tillämpa villkor från alternativa kollektivavtal. Då justerade vi förslaget en gång till så att man också ska kunna tillämpa alternativa kollektivavtal. Sedan kom Lagrådet med sina synpunkter. Då justerade vi förslaget en tredje gång.

Det förslag som nu ligger på riksdagens bord är ett välavvägt förslag som har justerats tre gånger för att anpassas till de särskilda behov och villkor som svenska småföretag har. Vi vet vad som händer om ni röstar ned förslaget. Då fortsätter den sociala dumpningen i upphandlade verksamheter. Det kommer inte att bli någon skillnad. Då kommer vi fortsätta att läsa om färdtjänstupphandlingar för 27 kronor i timmen.

Herr talman! Jag vill avslutningsvis rikta en uppmaning till Peter Helander, Jakob Forssmed och alla andra i den här kammaren. Ni har en eftermiddag på er. Om ni inte tror på vår bild att det finns att det finns social dumpning i upphandlade verksamheter: Häng med! Häng med till taxiremoten och kön utanför Centralstationen. Jag hänger gärna med. Jag ställer in mina aktiviteter i eftermiddag. Då ska vi möta de taxiförarna, och debatten ska föras inte med mig utan med dem som drabbas och får betala priset för voteringen i eftermiddag.

Jag står tillgänglig för att tillsammans med er besöka dem som betalar priset för den sociala dumpningen i upphandlade verksamheter. Förhoppningsvis får det er att rösta annorlunda i voteringen.

(Applåder)

Anf. 34 PETER HELANDER (C) replik:

Herr talman! Jag tänkte ställa lite frågor. Statsrådet har lyssnat på fackets synpunkter, fört in dem i lagstiftningen och har sedan fått backa lite grann. Har statsrådet lyssnat på Lagrådets och Konkurrensverkets synpunkter och andra remissinstanser fullt ut, eller har man gjort en liten anpassning? Hur har det skett?

Jag vill återigen säga att jag, Centerpartiet och övriga allianspartier inte står bakom social dumpning. Vi tycker att det ska finnas sjysta villkor. Det

är synd att det målas upp en konfliktnivå om att halva riksdagen skulle vara emot bra villkor på arbetsmarknaden, för så är det inte. Vi har också lagt fram ett tillkännagivande där vi vill se att statsrådet kommer tillbaka med en tillämpning som säkerställer det.

Det vore så enkelt om det var svart och vitt. Monica Green skrattar lite grann här i bänken om att vi inte står för det. Vi står för det, men det är lite komplicerat. Precis som Jakob Forssmed beskrev vill vi hitta en kompromiss. Det har funnits tid. Men vi har inte fått möjligheten att hitta den kompromissen.

Jag kan undra: Söker man en konflikt från regeringen? Är det därför man kör plakatpolitiken? Jag kan tycka att det blir en obehaglig debattnivå. Jag vill inte jämföra med den amerikanska nivån, men jag vill inte att vi närmar oss den nivån över huvud taget.

Kan vi inte hitta en samtalston där vi försöker hitta bra villkor som minskar den sociala dumpningen?

Anf. 35 Statsrådet ARDALAN SHEKARABI (S) replik:

Herr talman! Jag vill återigen understryka att jag tror att Peter Helander och Jakob Forssmed menar allvar när de säger att de är emot social dumpning, men det måste också leda till beslut som förändrar lagstiftningen. Där verkar det vara fel besked om hur man ska rösta vid voteringen i dag.

Jag ska också ge Peter Helander rätt i att det inte är lätt att följa den här processen. Detta är ju det största lagstiftningsprojektet i modern svensk historia, med 1 000 paragrafer. Det är fyra paragrafer vi talar om nu, men det är klart att det är svårt att hänga med i turerna.

Nej, vi har inte gått facket till mötes. Tvärtom är fackförbunden missnöjda med att vi inte inkluderade tjänstepension och försäkring i de obligatoriska kraven. Det ville de, men vi gick dem inte till mötes. De är också missnöjda med att vi lägger oss på lägstanivåerna i kollektivavtalen.

Vi gör dessa ändringar för att vi vill ha exakt samma krav för inhemsk och utstationerad arbetskraft. Då måste man fokusera på lön, semester, arbetstid och lägstanivåerna i kollektivavtalen. Det är så vi har konstruerat det.

Ja, vi har definitivt gått företagorganisationernas synpunkter till mötes. Vi har justerat förslaget. Det öppnar för tillämpning av alternativa kollektivavtal. Vi har lagt fram krav på lägstanivåer. Vi har också sagt att om man inte kan fastställa lönen ska man inte ställa några krav över huvud taget om de inte framgår av kollektivavtalen. Det är alltså definitivt ett förslag som är justerat utifrån de synpunkter som har kommit fram och som handlar om kollektivavtalslösa företags villkor.

Till skillnad från det danska upplägget, med hänvisning till ILO 94, ställer vi inget krav på att man ska teckna kollektivavtal, utan man ska endast följa villkoren i de här delarna.

Jag hoppas definitivt att det blir en förändring i beteendet hos oppositionspartierna, dels för att problemen finns på riktigt och för att vi måste göra något åt dem, dels för att EU-rätten kräver att vi ska säkerställa att man i offentliga kontrakt ska följa villkoren enligt nationell lagstiftning och kollektivavtal. Annars är det alltså ett brott mot EU-rätten.

(Applåder)

Anf. 36 PETER HELANDER (C) replik:

Herr talman! Jag tror också att det finns stora möjligheter att hitta en kompromiss här. Då kanske man inte ska anklaga motparten för ett felaktigt beteende.

Vi har en annan syn på hur detta bör göras. I grunden tycker vi inte olika, utan det ska vara sjysta villkor både för arbetstagare och för småföretagare i Sverige. Där är det viktigt att man tar hänsyn, och vi tycker inte att man har gjort det. Därför önskar vi ge ett tillkännagivande om att statsrådet kommer tillbaka, samtalar med oppositionen och hittar en bra kompromiss.

Anf. 37 Statsrådet ARDALAN SHEKARABI (S) replik:

Herr talman! Tack för beskedet, Peter Helander! Jag hoppas att det också påverkar beteendet i voteringen.

Sedan vill jag understryka en sak: Denna regering och denna proposition sätter nu stopp för den illojala och osunda konkurrens som Sveriges bönder och livsmedelsproducenter har utsatts för under lång tid. Jag blev så otroligt provocerad för några år sedan när man läste rapporterna om att svenska grisbönder gick i konkurs samtidigt som kommuner och landsting köpte griskött från Danmark. Nu skriver vi in i propositionen att man ska ställa krav i enlighet med den lagstiftning vi har i Sverige vad gäller djurskydd. Det innebär att vi slutar diskriminera svenska bönder. Det är jag väldigt stolt över.

Jag kommer ihåg att jag själv som riksdagsledamot ställde frågor till min företrädare, som var ansvarig för de här frågorna i den förra regeringen, och kritiserade regeringen för att man inte agerade. Nu är jag stolt över att vi har lagt fram en proposition som tydliggör möjligheterna att ställa krav på djurskydd i enlighet med den svenska lagstiftningens nivå. Men det blir lite märkligt om riksdagen nu beslutar om att ställa krav på djurskydd men inte på löntagarnas rättigheter. Det blir svårt att förklara detta för Sveriges löntagare: Ja, vi i regeringen gjorde vad vi kunde för att skydda svenska bönder och djurskyddet, men de som arbetar i upphandlade verksamheter ska inte ha rättigheter.

Jag hoppas att den här diskussionen leder till att också oppositionspartierna tänker om, gör rätt och ställer krav på sjysta villkor också i svensk lagstiftning.

(Applåder)

Anf. 38 LEIF PETTERSSON (S):

Herr talman! Jag är inte ledamot av finansutskottet utan av trafikutskottet och tänkte därför från trafikutskottets sida komma med några synpunkter på detta ärende.

Man kan ju fråga sig varför en taxichaufför ska tvingas köra för en lön på 27 kronor i timmen. När dessutom körningen är upphandlad färdtjänst blir frågan än mer berättigad. Men, säger vän av ordning, det är väl bara att vägra köra? Nej, riktigt så enkelt är det inte.

När taxichaufförer som var utsatta för denna lönedumpning vägrade köra och protesterade mot förhållandena blev de utan körningar. De blev utan jobb. Jag ska inte här i riksdagens talarstol hänga ut det företag som står för denna lönedumpning, men jag kan konstatera att det är det största i branschen. Nog borde väl alla rättskaffens människor inse att detta inte

är ett okej sätt att agera på från företagets sida? Det är inte heller ett okej sätt att använda skattebetalarnas pengar på. Våra gemensamma skatteinkomster borde inte användas till lönedumpning. Men det är precis vad Stockholms läns landsting gör.

Det här är bara ett exempel på att offentlig upphandling används för att dumpa löner och sociala villkor. Ett annat är Postnords regelmässiga användning av bulgariska chaufförer, som enligt företaget kör cabotage. De bilar och chaufförer man anlitar kommer från Bulgarien och kör ut ur Sverige till Danmark och tillbaka in igen. Deras löner är långt under kollektivavtalet. Löntagare utnyttjas för upphandling till lägsta pris.

Jag kräver av staten att man agerar gentemot de egna företagen så att den här typen av upphandlingar stoppas. Även om Postnord inte får tillskott av staten är det inte okej i en demokratiskt kontrollerad verksamhet att använda transporter som ligger på gränsen, eller till och med går över gränsen, till det lagliga. Jag utgår ifrån att regeringen snarast sätter stopp för detta. Listan på exempel kan göras lång, men jag nöjer mig med dessa båda.

Grunden för att man agerar på detta sätt är de regler som gäller för offentlig upphandling, eller kanske snarare otydligheten i reglerna. I dag kan man inte ställa krav på att kollektivavtalets lönenivåer och anställningsvillkor i övrigt ska gälla vid upphandling. Den som bjuder lägst vinner nästan alltid. Då är de anställdas löner en av de faktorer man kan spela med.

Exemplet med taxichaufförerna som tvingas köra för 27 kronor i timmen talar sitt tydliga språk. När skattebetalarnas pengar används för att dumpa löner och sätta sociala villkor ur spel måste vi reagera. Det är vi här inne som fattar beslut. Vi kan inte i Sveriges riksdag stillatigande och utan att göra något bara sitta och se på och säga: Nej, vi kan inte göra något, och så är det bara. För vi kan göra något. I Sveriges riksdag kan vi ändra reglerna så att det blir möjligt att ställa krav på att de villkor som finns i kollektivavtalet ska gälla. Vi i Sveriges riksdag kan ändra reglerna så att löntagare i Sverige, oavsett var de kommer ifrån, får en lön som de kan leva på. Vi i Sveriges riksdag kan ändra reglerna så att de företag som vill göra rätt för sig blir vinnare i upphandlingar.

Herr talman! Detta innebär inte att något företag, stort eller litet, diskrimineras och inte kan vara med i budgivningen. Tvärtom innebär det att alla som är seriösa kan konkurrera på lika villkor. Den ordning som gäller i dag innebär att de företag som vill vara sjysta, som vill hålla på kollektivavtalets villkor och som vill göra rätt för sig inte kan konkurrera när andra dumpar löner och villkor. Jag hänvisar bara till de inlägg som har varit här tidigare om Taxi Stockholm.

Om det är små eller stora företag spelar ingen roll. De som inte accepterar arbetsvillkoren ska inte heller ha offentliga uppdrag. Det måste vara utgångspunkten.

Men tydligen vill Alliansen och Sverigedemokraterna ha den ordningen att svenska skattebetalares pengar ska användas för att sätta konkurrensen på lika villkor ur spel. Det går inte att tolka det på något annat sätt när man försöker smita undan och säga: Vi kommer i dag att trycka på den knapp som innebär detta.

De vill att skattebetalarnas pengar ska gå till lönedumpning. De vill att skattebetalarnas pengar ska användas för att sätta sociala villkor ur spel.

De anser inte att kollektivavtalen är värda att värna. Alliansen och Sverigedemokraterna gör precis det som vi inte borde göra. De sitter nämligen stilla och tittar på när löntagare far illa.

Men jag är inte förvånad – jag är möjligen förvånad över att man så klart deklarerar sin löntagarfientliga linje. Några rättskaffens människor med hög moral, som inte anser att det är okej att tvingas köra för 27 kronor i timmen, är svåra att upptäcka. I stället är det just dessa partiers partivänner som har gjort denna upphandling i Stockholms läns landsting av färdtjänsten.

Herr talman! Moderater – eller till och med hela Alliansen – och kollektivavtal verkar inte gå ihop. Man vet inte ens att kollektivavtalet är golv och att det inte är tak. Många av inläggen i debatten i dag har visat att man inte ens har förstått att det är golvet som vi pratar om och inte taket.

Herr talman! Jag vill ändå i sista stund i detta viktiga ärende uppmana de allianspartier som säger sig vara emot lönedumping och så vidare att tänka efter. Tänk efter och lägg er röst på rätt sätt i dag! Jag har inga större förhoppningar om att det ska ske någon tillnyktring på den här sidan. Vi får väl i stället ta den debatten från och med nu och fram genom valrörelsen. Sedan får Sveriges väljare säga sitt.

Jag yrkar bifall till finansutskottets förslag förutom i avsnittet om kollektivavtalen. Där yrkar jag bifall till reservation nr 1.
(Applåder)

Anf. 39 ANN-CHARLOTTE HAMMAR JOHANSSON (M):

Herr talman! Jag vill börja med att säga att jag har respekt för alla som sitter i kammaren och som har ett engagemang i att föra bra politik för människor i landet. Jag ser inte att det är några få som gör det, utan alla här kämpar för att göra det gott.

Jag hade tänkt prata om företagande. Det var därför jag gick upp från näringsutskottets sida. Men jag ska ändå börja diskussionen med att tala om de upphandlade taxitjänsterna. Jag skulle vilja fråga er här inne vem det är som gör de här inköpen. Vem är det som gör inköpen i Sverige? Det är våra politiska organisationer som gör dem. Det är de som i sina avtal ställer krav på vad som ska förekomma i en offentlig upphandling.

Herr talman! Den person som åker med färdtjänsten kan, precis som andra har berättat, vittna om färder som går snabbt. Det är svårt att få hjälp och stöd. Det är stressad personal som kör. På vissa håll kör man och mäter tom bil. Det finns bilar som så att säga går runt jorden på en dag utan körningar. Man gör fel i upphandlingssystemet om man vill nå det mesta och det bästa för medborgarna. Med fokus på Agda eller Karl som ska åka när man också bra situationer och bra avtal för dem som är anställda.

Vänd på diskussionen! Straffa inte ut de lokala företagen, som vi vill ska leverera mer närodlad och lokalproducerad mat till våra skolor och vår omsorg! Det är inte dem det handlar om. De har former och metoder, som har nämnts av flera företrädare, för att på sina villkor göra bra saker för medborgarna.

Herr talman! Regeringens lagförslag leder åt fel håll. Förslaget kommer, oaktat vad ni säger, att leda till att små företag kommer att diskvalificeras. Konkurrensen minskar. Lokala arbetstillfällen går förlorade och

uteblir samtidigt som det leder till högre kostnader för den offentliga sektorn och mindre konkurrens. Det blir dyrare varor och tjänster för medborgarna.

Propositionen är ett exempel på hur ogenomtänkt politik slår undan fötterna på det lilla lokala familjeföretaget, som skapar jobb både på landsbygden och i staden, till förmån för storskalighet och ibland oligopol-situationer och monopol-situationer. Vi behöver fler och inte färre goda företag, som har bra verksamhet, för att få hjulen att snurra i Sverige.

Som exempel kan inte den lokala tomat- och potatisodlaren leverera grönsaker till kommunen. För att klara sin verksamhet måste nämligen ett familjeföretag jobba på ett annat sätt i jordbruket än vad som stämmer med semesterlag etcetera. Man börjar inte kl. 8 och slutar kl. 16. Inte heller kan man odla och skörda så att det blir en jämn arbetsfördelning. Det går inte med tanke på väder och vind. Lantbrukare kan inte heller ha semester och be växterna att stå stilla till dess att de är tillbaka.

Låt oss säga att en konsultfirma ska sälja en tjänst till ett universitet – för att ta ett annat exempel. Det kan vara KTH, Chalmers, universitetet i Lund eller Uppsala eller vad ni vill. Låt oss säga att alla ställer krav på tjänstepension, försäkringar och så vidare! Om det är två personer i ett familjeföretag kommer de i så fall att behöva klyva sig i fyra delar. Det är inte bara orimligt. Det är omöjligt. Det måste vara möjligt att ha olika avtal i Sverige och att göra det bästa för att man ska kunna delta i offentlig upphandling.

Man kan titta på det visionära innovationspartnerskapet, som innebär att myndigheter på ett bra sätt har möjlighet att upphandla på nya sätt genom att starta projekt. Då blir det ändå begränsningar. För när man beställer ställer man krav på en separat forsknings- och utvecklingsverksamhet. Det innebär att företag måste vara större och ha en avdelning för detta. I stället skulle man kunna säga: Det innovativa ska komma med. Ni ska ha en aktivitet. Ni kan beställa den hur ni vill, men ni ska lösa problemet.

Regeringen riskerar att missgynna svenska företag. Det har vi varit inne på i många delar. Jag kan ta ett exempel med ett svenskt företag. Vi kan ta byggnadsbranschen, som har varit på tapeten, och vi kan ta Skanska. Skanska har verksamhet i Sverige och även i utlandet. Om Skanska ställer krav från utlandet och är med i en upphandling kan de följa villkor som alla andra i utlandet kan göra. Men det kan inte den byggnadsfirma som finns kvar i Sverige och som verkar utifrån svenska förhållanden. Det blir alltså olika krav även för svenska företag beroende på hur regeringen väljer att diskriminera de svenska företagen.

Herr talman! Regeringens förslag sätter svenska företag i en tuffare sits än utländska. De behandlas olika.

Det är också så att 60 procent av de små företagen tillämpar avtal. De benämns som något annat än kollektivavtal. Men det är avtal, och det är sjysta avtal. Många av de mest innovativa nystartade företagen finns inom denna grupp. Det är också inom denna grupp av företag som jobbtillväxten är störst. Regeringens krav riskerar att bli ett hårt slag mot dessa företag. Det finns en uppenbar risk att det leder till färre anbud och därmed mindre konkurrens och kostsammare upphandlingar.

Jag vill att man ska beivra missbruk. Det finns lagstiftning. Vi har grundlagar. Vi har rättssystem. Man kan säga upp upphandlingar. Man kan avsluta kontrakt. Man kan också från början ha processer som gör att man

tittar på inköpsmognad, som det heter i affärslivet. Det innebär att man gör en analys av vad det kostar. Vad kostar det att ha en anställd i taxibranschen? Vad kostar det att ha en bil? Vad kostar det att driva verksamheten? Är det rimligt?

Det finns i dag de som ställer krav på att man till exempel ska ha minst 90 kronor i timmen – jag är inte riktigt säker på summan, men man ska ha en god start. Dessutom ska man kunna uppnå andra värden. När det till exempel gäller skolskjuts kan det handla om att man ska ha kontakt med föräldrarna. Det är väl det innehållet vi ska beställa i våra politiska organisationer i landet. Vad får Agda, Kalle, Louise, Mohammed och alla de andra som behöver hjälpen och stödet?

(Applåder)

Anf. 40 MONICA GREEN (S) replik:

Herr talman! Ann-Charlotte Hammar Johnsson undrar vem som gör upphandlingarna. Men det är en retorisk fråga, för hon vet ju att det är politiker som gör det – till exempel Ann-Charlotte Hammar Johnssons egna partikamrater i Stockholms län. Det är de som gör upphandlingarna för taxibranschen, för färdtjänst.

De väljer då lägsta pris, vilket gör att de seriösa taxichaufförerna, oavsett om de är små eller stora, inte längre kan lägga anbud. De kan inte lägga anbud, eftersom det enbart ska gå på lägsta pris.

Det har aldrig varit så mycket klagomål inom färdtjänsten som det är nu. Ändå vet vi att det finns ett stort mörkertal, för det finns många äldre som inte ringer och klagar utan som bara står där och väntar 20, 25, 30 och 45 minuter på att bilen ska komma.

Det innebär också, fick vi klart för oss när vi var hos Taxi Stockholm, att de inte längre kan lägga anbud. De får dock rycka ut när de företag som bara kör på lägsta pris uteblir. Då får Taxi Stockholm komma och hämta upp de gamla som beställt ersättningsresa.

På det sättet betalar Stockholms län resorna två gånger. Det är fullkomligt orimligt att ha det på det här sättet! Vi måste ha ordning och reda! Vi ska se till att de svenska företagen har möjlighet att lägga anbud fortsättningsvis – tycker inte Ann-Charlotte Hammar Johnsson det?

(Applåder)

Anf. 41 ANN-CHARLOTTE HAMMAR JOHNSSON (M) replik:

Herr talman! Självklart är det så, Monica Green, att vi ska ha sjysta villkor. För mig betyder det dock inte att jag i den här lagstiftningen ska ta ställning till någonting som gör att företag med sjysta villkor trängs undan. Jag ska kunna göra alla sakerna, och vi ska ha en lagstiftning som håller över det hela.

Allt det som Monica Green säger om mörkertal när det gäller äldre som åker färdtjänst, sjukresor och allt vad det nu innebär i resande är, som jag sa, självklart. Man vågar inte stå upp för sin rätt. Vi är helt överens om detta.

Det jag vill ska hända är att regioner, kommuner, statliga myndigheter ställer de krav som man ska ställa på innehållet, att man sätter sig ned i god tid innan man gör sitt inköp och analyserar den verklighet man har att ta ställning till: Hur gör vi för att våra medborgare ska kunna åka tryggt i

bil från en punkt till en annan? Hur gör man för att det ska finnas tid till att lasta in de hjälpmedel som dessa människor behöver?

Det är alla dessa delar och ett trevligt bemötande med allt vad det innebär som man ska ställa krav på i upphandlingen. På så vis får också taxichaufförerna gott om tid och bra villkor.

Det är märkligt att detta finns i taxibranschen men inte till exempel i busstrafiken. Men där har man också ställt krav på säkerhetsbälten, trygghet, kontakt med föräldrar och andra delar som innehåller de mjuka värden som vi ska ha.

Jag vill att företag ska kunna ha olika villkor som är ansvarsfulla, att medborgarna får det de behöver för skattemedlen och att de anställda har det bra.

Anf. 42 MONICA GREEN (S) replik:

Herr talman! Ett sätt att göra det som Ann-Charlotte Hammar Johnsson nu räknar upp att hon vill ha möjligt, det vill säga att små företag ska kunna lägga anbud, att det ska vara bra villkor för de anställda och att det ska vara innehållet som gäller, är att rösta ja till propositionen och se till att den går igenom.

Det är ju precis detta vi har gjort möjligt. Det är så det står. Det står inte att man måste teckna kollektivavtal. Det är Ann-Charlotte Hammar Johnssons lobbyorganisationer som hon har lyssnat på som påstår att det står så. Läs propositionen! Där står det tydligt att du ska följa lagar och regler och ge sjesta villkor, eller uttalat, att du ska följa de löner som finns inom den nivån.

Du måste inte ha tecknat ett kollektivavtal, men någon form av avtal ska du ha så att den anställda faktiskt vet vad den ska tjäna. Det måste dock inte vara just kollektivavtal.

Alla Ann-Charlotte Hammar Johnssons önskemål om hur det borde vara uppfylls i propositionen, så snälla Ann-Charlotte Hammar Johnsson: Passa på och läs den nu innan vi röstar! Det är bara att rösta för hela propositionen, inklusive vår reservation, i eftermiddag.
(Applåder)

Anf. 43 ANN-CHARLOTTE HAMMAR JOHNSSON (M) replik:

Herr talman! Det gick ju bra ända till det andra inlägget. Sedan kom det in på det här med att folk inte läser och inte kan och inte förstår. Det är en uppfattning som får stå för Monica Green. Jag tror att vi som sitter här inne och även andra har läst och tagit del av detta för att förstå och ta ställning. Det är inget att skratta åt; vi har olika ingångsvärden. Jag tycker att man ska respektera varandra för det.

För mig finns det tre ben att stå på i detta. Det handlar om att företag ska kunna ha olika avtal. Så är det inte. Lagar och regler finns i grunden. Det är inte så att det står och faller med en upphandling. Detta är en upphandlingsstrategi. Vi har grundlagar, vi har rättssystem, vi har sätt att beivra. Man kan säga upp avtal. Det finns många olika sätt som ligger till grund för den svenska modellen också när man förhandlar löner. Det ligger redan där. Det tas inte bort och försvinner med en upphandlingslagstiftning, så det finns redan där.

Prot. 2016/17:37
30 november

*Nytt regelverk om
upphandling*

Alltså har vi i den här lagstiftningen att ta ställning till hur det blir bra i alla delar. Jag har gjort det så som jag ser på det, och jag ser att medborgare kan få det bra genom att man ser till att upphandla på rätt sätt där ute. Då får också de anställda det gott. Det ska de ha. Sedan ska vi se till att företag av alla slag – jordbrukare med deras villkor, familjeföretag, småföretagare och stora företagare – också ska kunna delta.

Vi vill också uppnå mer. Vi vill att de ska bli duktiga på upphandling och kunna sälja goda svenska varor på export.
(Applåder)

Anf. 44 ULLA ANDERSSON (V) replik:

Herr talman! Lagen om offentlig upphandling handlar om vilka regler vi tycker ska gälla till exempel när Ann-Charlotte Hammar Johnssons partikamrater upphandlar här i Stockholm. Det ska finnas ett regelverk som alla ska hålla sig till och som ska utgå från till exempel de tre särskilda kontraktsvillkoren om arbetstid, lön och semester. Det är väldigt tydligt att det faktiskt behövs, för i dag är det bara ungefär 60 procent av kommunerna som ställer dessa villkor.

Det jag verkligen funderar över, Ann-Charlotte Hammar Johnsson, är: Tror verkligen moderater att svenska löntagare vill slå ut de företag de jobbar åt? Det måste vara så man ska tolka er argumentation, för de fackliga företrädarna säger ju att den här lagstiftningen är för mjuk. Menar Ann-Charlotte Hammar Johnsson att till exempel TCO skulle förorda en lagstiftning som skulle slå ut svenska företag i konkurrens med utländska företag?

Jag tror inte ett dugg på det. Jag tror att svenska löntagare vill värna de företag de jobbar åt, jag tror att svenska löntagare vill ha sjysta villkor och jag tror också att de allra flesta svenska företag vill ha det.

Ann-Charlotte Hammar Johnsson säger att det är självklart att vi ska ha sjysta villkor på arbetsmarknaden. Men det verkar inte vara så självklart. I dag trängs de ju undan i den offentliga upphandlingen, och ni vill fortsätta att upprätthålla ett sådant system.

Jag tycker att det är djupt problematiskt att Moderaterna, som har kallat sig för det nya arbetarpartiet, lyfter ut just de paragrafer som ska skydda arbetarna från lönedumpning. Kan Ann-Charlotte Hammar Johnsson förklara det för mig? Varför lyfter ni ut just dessa fyra så centrala paragrafer av de ungefär tusen paragrafer som finns i den här propositionen?

Anf. 45 ANN-CHARLOTTE HAMMAR JOHNSSON (M) replik:

Herr talman! Som jag sa till Monica Green finns det tre ben att stå på för min del när jag tittar på det här. Det är att man ska göra bra upphandlingar. I dag funkar inte upphandlingarna som de ska. Det finns mycket att göra åt dem.

Det handlar också om att den som gör inköpen ute ska kunna ha de verktygen. De finns redan, men man måste börja fundera på hur man ställer sina frågor och vad man vill upphandla. Vad är det jag köper, och hur gör jag det? Jag tog exemplet från färdtjänsten med Greta, som ska kunna åka i en bil med en chaufför som inte ska behöva springa in och springa ut, och hon ska inte vara rädd under färden.

Man ska se till att beställa ett innehåll. Det är det vi talar om: Man beställer ett innehåll som är av godo för den person det är till för.

Tror Ulla Andersson att inköpen kan göras på andra sätt? Det finns en hel del att göra. Nu har mina partikamrater i Stockholm varit på tapeten hela dagen, men vårt land är stort. Där finns 290 kommuner, ett antal landsting, regioner och myndigheter. Det viktiga för landet är att beställa ett innehåll. Det innehållet har sedan ett pris, och det är priset man tittar på. Om man enbart beställer till lägsta pris utan att titta på kostnaderna kan det bli fel. Det är där det måste ske nya saker.

Om den lagstiftning som ligger till grund för vårt land försvinner, till exempel om att parter förhandlar om löner, om grundlagen eller rättsväsendet försvinner, går det då att beivra felaktigheter eller vidta åtgärder mot någon som missköter ett uppdrag? Kan ett avtal då sägas upp? Är det möjligt eller inte möjligt i dag?

Anf. 46 ULLA ANDERSSON (V) replik:

Herr talman! Är det någon som är emot bra upphandlingar? Vad är det för retorik? Är det någon som är emot ett bra innehåll i upphandlingarna? Nej, inte i den här kammaren.

Men vi är oense om huruvida de som utför tjänsterna ska ha goda arbetsvillkor eller inte. Det är däri konflikten ligger. Konflikten handlar inte om taxichauffören ska ha tid att gå ut och ta emot mormor i porten och hjälpa henne in i bilen. Konflikten handlar om chauffören ska ha en skälig lön för sitt arbete eller om chauffören ska ha det som i dag med 60–80 timmars jobb i veckan för att få ihop en lön på 24 000 eller om städaren i skolan ska arbeta för några tiotimmar. Det är däri konflikten ligger.

Det ni föreslår i er motion, och som nu kommer att vinna gehör i kammaren, är att lyfta ut de paragrafer som rör dessa arbetsuppgifter. Ni vill fortsätta på den väg som råder i dag, där löner och arbetsvillkor som är finansierade med skattemedel kan dumpas.

Ni brukar säga att det ska löna sig att arbeta, men det ska tydligen inte löna sig att arbeta i företag som har vunnit upphandlingar. Där ska detta inte gälla, enligt Moderaternas retorik.

Det är märkligt att det parti som kallar sig för det nya arbetarpartiet inte kan se att arbetare på svensk arbetsmarknad i dag utnyttjas. Arbetare ställs mot arbetare. Propositionen säger att samma villkor ska gälla för svenska företag som för utstationerade företag.

Detta vill ni gå emot. Ni låtsas som att det står något annat i propositionen. Det gör det inte. Läs på s. 834, så får ni se att där står att samma villkor ska gälla för alla företag. Det borde vi åtminstone kunna komma överens om.

Anf. 47 ANN-CHARLOTTE HAMMAR JOHNSON (M) replik:

Herr talman! Det är märkligt att Ulla Andersson tycker att retoriken blir fel när hon för fram sina egna krav om att alla ska göra goda upphandlingar. Ingen vill något annat. Men när det finns en annan väg att komma fram till en lösning, fast med olika medel och metoder, då är det fråga om lönedumpning – alla som är av en annan åsikt vill lönedumpa. Det blir en mycket märklig retorik, och den är inte värdig.

Det går inte att förbjuda nollanbud. Man ställer krav vid upphandling på att de som lägger låga anbud ska förklara hur de går ihop. Det är i det ledet som kraven kan ställas. Om man säger nej till dem som lägger för låga anbud blir det inte heller dåliga anbud. Då har man stoppat dem.

Ulla Andersson säger själv att det ska vara samma villkor för alla företag. Men alla företag är inte lika. Det är inte så att de företag som inte har kollektivavtal är osjysta. Tvärtom är det fråga om familjeföretag, enmansföretag och så vidare. Det är vad vi har reagerat på. Det måste finnas fler möjligheter. Jag vill att fler företag i Sverige ska kunna vara med i upphandlingar. Men det finns andra sätt att komma fram till detta.

Självklart ska det inte vara osjysta villkor som gör att folk får 11 kronor eller 27 kronor i lön. Det är era exempel, och det kan inte vara en grundlön. Men de lönerna existerar, och de ger märkliga signaler. Om det är så det går till bör avtalen sägas upp. Det ska inte vara så. Det ska vara goda företag som ger goda förutsättningar för alla.

(Applåder)

Anf. 48 LEIF PETERSSON (S) replik:

Herr talman! Jag lyssnade med intresse på början av Ann-Charlotte Hammar Johnssons anförande.

Först och främst undvek Ann-Charlotte Hammar Johnsson noggrant att ta upp att de små företag som vill vara sjysta, som vill göra rätt för sig, är förlorare i dag. Det måste även Ann-Charlotte Hammar Johnsson inse. Det är faktiskt så. Familjeföretag eller inte – de som vill göra rätt för sig har inte möjlighet att konkurrera med dem som inte gör rätt för sig.

Hur slås fötterna undan för de små företagen med vad som föreslås i dagens proposition? Hur händer det? Hur gör man? Vad är grunden för att fötterna slås undan för dem? Det har inte framgått på något sätt.

Om man ska tro Ann-Charlotte Hammar Johnssons inlägg kommer inte några grönsaker eller jordbruksprodukter att kunna upphandlas eftersom de skördas utanför kollektivavtalade arbetstider. Så är det inte. Jordbruksprodukter är en av de saker som verkligen upphandlas i dag.

Man får gå tillbaka till verktygslådan och fundera över om det man har sagt i debatten verkligen stämmer. Det är inte på det sättet, och det stämmer definitivt inte med propositionen.

Anf. 49 ANN-CHARLOTTE HAMMAR JOHNSSON (M) replik:

Herr talman! Olika företag arbetar på olika sätt med olika former av anställningar. De är alla sjysta och betalar kanske mer än vissa kollektivavtal. Men vi har inte pratat om golv eller tak.

Avtalen ser olika ut. Jag vill även i fortsättningen ha en mängd olika former av avtal i Sverige. Det är viktigt. Det kommer nya företag, startupföretag, ägda på olika sätt. De gör bra saker för landet, och jag vill att de ska kunna vara med i upphandlingar.

Vi har talat rätt mycket om taxibranschen. Det finns it, mat, alla produkter och tjänster. Vi talar också om innovativa lösningar. Men det blir krångligare och besvärligare för de små företagen. Det är svårt att veta vad man får säga. Lagstiftningen är motstridig i olika delar, och lagstiftningen blir krångligare. Företagaren har inte möjlighet att ta del av alla delar. Dessutom läggs en stor börda på kommunerna som ska rådda med detta tillsammans med myndigheter och landsting som kommer att få ta itu med en kö av företag som behöver hjälp.

Det blir mer och mer komplicerat. Hela lagstiftningen lämnar mycket övrigt att önska. Vi befarar att det är fel väg att gå.

Anf. 50 LEIF PETTERSSON (S) replik:

Herr talman! Nu börjar jag förstå bättre vad Ann-Charlotte Hammar Johnsson är ute efter. Det är egentligen att säga nej till allt. Hon säger att det inte ska finnas några regler för offentlig upphandling. Det ska finnas något slags minimiregler.

Sedan var det frågan om andra avtal. Vad ska man ha avtal till om det inte är för att reglera lön, sociala villkor, semester? Ska inte de lagar och förordningar som finns i Sverige gälla? Vilka andra typer av avtal är det fråga om? Det är ditt eget ordval.

För mig är kollektivavtalet ett golv. Om ett företag vill betala dubbelt mot kollektivavtalet – inga problem. Om ett företag vill ge dubbelt så lång semester – inga problem. Det är upp till det enskilda företaget. Men nu tror inte jag att det finns företag som agerar riktigt så. Företag tycker nog att kollektivavtal är väldigt bra, för det garanterar lika konkurrensvillkor i hela Sverige och mellan olika företag. Vi fick ett brev från Unionen där man påpekade just det – att kollektivavtal är någonting som garanterar lika konkurrensvillkor.

Jag sa i talarstolen att Moderaterna och kollektivavtal inte går ihop. Det besannas av ditt inlägg här, Ann-Charlotte Hammar Johnsson.

Det andra exemplet du tog upp, det från byggbranschen med utländska företag och Skanska, förstod jag inte ett dugg av. Det står tydligt i lagen att samma villkor ska gälla för svenska och utländska företag. Att Skanska har ett kontor i utlandet spelar ingen roll – det är samma villkor som gäller. (Applåder)

Anf. 51 ANN-CHARLOTTE HAMMAR JOHNSSON (M) replik:

Herr talman! Sverige har lagar i botten. Vi har också parter som förhandlar om löner och semestrar och sådant som vi har varit inne på – det vi kallar den svenska modellen. Men det görs där ute. Det görs utanför upphandlingen. Det behöver man inte ta in där. Det finns redan med att man förhandlar om detta.

Man gör på olika sätt. Familjeföretag har inte kollektivavtal eller kollektivavtalsliknande lösningar. De har sina avtal. Det är det jag menar med andra avtal. Likadant är det med enmansföretag. Jag vill inte utestänga dem.

Det är också så att kollektivavtal inte är *ett* sätt att göra saker och ting. Det förekommer i branschen att man kliar sig i huvudet och funderar på vilket avtal man ska ha. Man kan ha massor av olika avtal och delar av detta.

Det är ett väldigt stort ansvar man lägger på kommunerna att ta över den här delen. Det blir krångligare, svårare och mer jobb att se över detta. En person som är anställd och städar ett kommunhus jobbar på ett avtal medan man på en skola jobbar på ett annat, för att ta bara ett exempel på hur det kan skilja sig åt. Om man ska ha anställda som är anställda på olika sätt kan man inte välja det lilla företaget om det i upphandlingsunderlaget ställs krav på att man ska ha det på ett visst sätt. Det gäller att man har möjligheten att få till det.

Låt mig slutligen säga något om mitt exempel med utländska företag. Jag tog Skanska som ett exempel eftersom man har verksamhet som är så stor att den sträcker sig internationellt. Det finns ju företag som inte är

internationella. Om man då ställer krav utöver kärnan och tittar på försäkringar, pensioner och så vidare börjar man ställa extra krav. Det är ju inte så att Sverige i dag är försäkringslöst, vilket man skulle kunna tro när man lyssnar på debatten. Om man ställer de extra kraven i Sverige handlar det här företaget utifrån och in medan de små inte kan göra det.
(Applåder)

Anf. 52 DENNIS DIOUKAREV (SD):

Herr talman! Jag ska gå in på lite av ett sidospår i dagens debatt och tala om Sverigedemokraternas motion 151 *Förbud mot halal- och koscherslakt* samt motion 2447 *Mat och livsmedel med hög kvalitet*.

Många svenskar äter i dag kött från djur som slaktats på ett fullständigt hänsynslöst sätt utan någon som helst respekt för djurets värdighet, och man äter ofta det här köttet helt utan att veta om det. Djuren avlivas och avblodas utan bedövning, vilket innebär ett utdraget dödsförlopp med onödigt lidande, smärta och ångest.

Den rituella slaktmetod som jag talar om är det som heter halal- eller koscherslakt. Obedövade djur – får, lamm och kor – stängs in i en ställning i vad som närmast kan beskrivas som en torktumlare och vänds upp och ned på ett onaturligt och plågsamt sätt för att slutligen få strupen avskuren. Nerver, artärer, matstrupe och luftstrupe skärs av. Men kniven går inte tillräckligt djupt för att nå två stora artärer, vilket gör att blodet fortsätter pumpas till hjärnan. Djuret kan efter detta leva i upp till elva minuter innan det slutligen möter sitt öde och dör av blodförlust.

En veterinär beskriver tillvägagångssättet på följande sätt: Det handlar om ett jättestort operativt ingrepp utan bedövning. I alla andra sammanhang skulle jag som veterinär omedelbart bli fråntagen min legitimation om jag gjorde något liknande.

I Sverige är det fortfarande förbjudet med slakt utan bedövning, men enligt tidigare vd:n för Kött- och Charkföretagen är det vanligt att många svenskar utan att veta om det får ritualslachtat halal- och koscherkött på sitt middagsbord. Slakterier i andra länder överproducerar nämligen ritualslachtat kött för att inte få brist på det, och sedan exporteras och säljs det i andra länder som vanligt kött. I en rapport från 2011 uppskattade det franska jordbruksministeriet att 40–60 procent av djuren slaktades utan bedövning trots att efterfrågan på halal- och koscherkött bara stod för runt 10 procent av slakten.

Enligt en undersökning gjord av Svenska Dagbladet kunde ingen av landets större charkgrossister redovisa vare sig kontrollpapper eller avtalstexter som garanterar att kött från djur som plågats ihjäl inte når de svenska konsumenterna.

Eftersom det verkar finnas en marknad för de här produkterna och därmed också ekonomiska incitament börjar allt fler köttproducenter övergå till dessa slaktmetoder. I vissa producentländer slaktas till exempel allt får- och lammkött med det här tillvägagångssättet.

Myndigheterna för ingen löpande statistik, men franska siffror visar att upp till 80 procent av lammerna och 15 procent av korna slaktas utan bedövning. I Belgien uppskattar veterinärer andelen obedövade får och lamm till 90 procent. Bara i England slaktas, enligt siffror från Meat Hygiene Service, så många som 114 miljoner djur genom halalslakt – årligen.

Det är svårt att säga exakt hur man bäst angriper det här växande problemet. Sverigedemokraterna tror att problematiken behöver angripas ur flera vinklar, vilket motionen tar upp. Dels måste Sverige inta en stark hållning gentemot EU och arbeta för generella förbud mot denna brutala form av slakt inom hela unionen; dels måste Sverige aktivt söka undantag i EU så att vi kan förbjuda import av kött som slaktats med metoder som avviker från intentionerna i svensk djurskyddslagstiftning.

Det som är relevant för finansutskottet är yrkandena om att man ska kräva att all mat som upphandlas via offentlig upphandling garanteras vara från djur som slaktats och avblodats efter bedövning i enlighet med svenska djurskyddsregler.

Vi har kanske världens mest ambitiösa djurskydd, herr talman, och det är något Sverigedemokraterna är stolta över och vill värna. Vi menar att en kompromiss med svensk lagstiftning eller etiska normer aldrig får accepteras.

Jag yrkar bifall till Sverigedemokraternas reservation 5.

Anf. 53 ULLA ANDERSSON (V) replik:

Herr talman! I tre timmar har vi debatterat arbetstagares rättigheter på svensk arbetsmarknad. Sverigedemokraterna väljer att debattera halal-slakt.

I propositionen som Sverigedemokraterna nu har bestämt sig för att rösta emot – de går med borgarna – kan man säga att det ställs krav för att löntagarna ska kunna säkra rimliga arbetsvillkor. Det ställs krav på att det ska finnas semester och att det ska vara skälig arbetstid, det vill säga att man ska följa arbetstidslagen, och att man ska ha lön i enlighet med kollektivavtalets villkor. Det går alltså Sverigedemokraterna emot.

Sverigedemokraterna har nu hamnat i en situation där EU-kommisionen är mer progressiv i fråga om arbetsrätt än Sverigedemokraterna är. Ni är så beredda att gå emot det här förslaget att ni till och med är villiga att böta till EU för att kunna göra det. Ni offrar byggnadsarbetare, chaufförer och städare i er kamp för att gå direktörernas ärenden. Det är ett stort svek mot landets löntagare.

Jag undrar: Hur har ni kommit fram till den slutsatsen? Varför ska vi inte ha skäliga arbetsvillkor på svensk arbetsmarknad? Varför ska arbetare ställas mot arbetare? Varför ska vi inte ställa krav som är rimliga i förhållande till lön, semester och arbetstid? Varför ska inte svenska företag kunna konkurrera med utländska på samma villkor? Jag skulle gärna vilja ha svar på det.

Anf. 54 DENNIS DIOUKAREV (SD) replik:

Herr talman! Ulla Andersson vet säkert att man i ett och samma betänkande behandlar alla möjliga motioner, allt från den proposition som regeringen har lagt till de andra motioner som har kommit in från enskilda ledamöter och det som jag har föredragit.

Jag tycker att det är extremt synd att Vänsterpartiet förminskar frågan om djur som plågas ihjäl. Jag har här tre artiklar: ”Kött från plågade djur säljs i svenska mataffärer”, ”Vanligt att slakta utan bedövning”, ”Får fick halsar avskurna på pizzeria”. Detta tycker Ulla Andersson är irrelevant i sammanhanget. Hon tycker att det är synd att jag tar upp denna viktiga djurskyddsfråga.

Jag ska ändå svara kort på det andra som Ulla Andersson frågade mig om. Lagrådet och Konsumentverket har riktat massiv kritik mot den proposition som nu ligger på riksdagens bord. Även ditt eget statsråd sa att till och med facken tyckte att det var en dålig proposition. Så ni där ute på vänsterkanten verkar vara ganska ensamma om att tycka att det är en bra proposition.

Anf. 55 ULLA ANDERSSON (V) replik:

Herr talman! Det statsrådet sa och jag även själv har sagt är att facken vill gå längre: att man tycker att man behöver ha ett mer omfattande skydd än vad propositionen faktiskt medger. Det är detta facket säger.

Det ni väljer att göra är att gå emot samtliga fackliga organisationer i denna fråga – förbund som slåss för att deras medlemmar ska slippa jobba för 25 kronor på en byggarbetsplats, jobba som taxichaufförer med allt från 27 kronor i timmen eller jobba upp till 60–80 timmar för att få ihop en lön som är så låg som 24 000 kronor i månaden. Det är förbund som kämpar för att deras medlemmar ska ha rätt till semester, rätt till skälig arbetstid i enlighet med arbetstidslagen och en skälig lön. Det är dem ni väljer att gå emot.

Av alla paragrafer i denna proposition väljer ni att gå emot de fyra som är till för att skydda löntagarna. Det säger något väldigt tydligt om var Sverigedemokraterna har hamnat. Jag vet att ni i stället för löntagarnas ärenden numera går näringslivets ärenden. Det är viktigare att stå på direktörernas sida än att stå på löntagarnas sida. Det tycker jag är väldigt tydligt i denna debatt.

De argument som ni har anfört mot dessa fyra paragrafer är antingen direkt felaktiga i sak, eller så handlar de om form och om att regeringen inte har talat med Sverigedemokraterna. Ni sätter på er den stora offerkofftan, som ni är specialister på att ta på er.

Ni tycker det är viktigare att föra det politiska spelet än att ställa er på löntagarnas och arbetarnas sida. Det är det valet ni gör, och det är den knappen ni trycker på i dag. Det är ett stort svek mot svenska löntagare, som nu kan fortsätta att utnyttjas med skattemedel som finansiering. För att det ska kunna upprätthållas vill ni betala böter till EU. Det är ert ställningstagande; jag tar tydligt avstånd från det.

(Applåder)

Anf. 56 DENNIS DIOUKAREV (SD) replik:

Herr talman! Det är den typ av retorik som Ulla Andersson visar prov på som har lett till att ni inte får igenom er proposition. Ni sysslar med politisk plakatretorik i stället för att sätta er ned vid förhandlingsbordet och få igenom de delar som vi också säger är bra. Det finns både bra och mindre bra delar i propositionen, men det dåliga överväger.

Hade ni tagit ansvar för Sverige hade ni satt er ned vid förhandlingsbordet med oss, talat om det som vi är överens om och fått igenom det. Det är därför vi har fyra egna reservationer som ni också har möjlighet att rösta på, om huvudentreprenörsansvar, utbildningsinsatser för upphandlingsansvariga och annat. Det har ni möjlighet att rösta igenom i eftermiddag, om ni tar ansvar.

Anf. 57 RAIMO PÄRSSINEN (S):

Herr talman! För mig är detta inte någon lagteknisk debatt utan en debatt om värderingar, och det märks väldigt tydligt i det vi hört tidigare.

Låt oss börja med att tänka på vad kollektivavtal är och vad de utgör. De är alltså en grundbult i det vi kallar den svenska modellen: fria parter på arbetsmarknaden som sluter avtal, hittar lösningar på arbetsplatser och talar om vilka villkor som ska gälla. Man får också fredsplikt; vi har en lugn arbetsmarknad i Sverige.

Våra centralorganisationer, både på arbetsgivarsidan – SKL, Arbetsgivarverket, Svenskt Näringsliv med flera – och på löntagarsidan – LO, TCO, Saco och så vidare – bär upp den svenska modellen, som gör att vi kan se till att vi har bra konkurrensförutsättningar. Vi tävlar på lika villkor, samtidigt som vi ser att de som arbetar har rimliga ersättningar och löner, som det går att leva ett normalt liv på.

Det är det som är grundbulten, och då blir frågan: Vad gör vi för att stärka denna modell? Ni ska veta att OECD hyllar vår modell. Med tanke på den nya arbetsmarknaden och det teknikskifte som kommer säger de att den svenska modellen, med parter som sluter avtal, är den som klarar digitalisering, robotisering och automatisering bäst. Då når man nämligen ut i kapilläerna, långt ut i företagen, och hittar lösningar där.

För oss är det väldigt viktigt att vi här i riksdagens kammare kan stärka denna grundbult. Den har tjänat oss väl. Den har lyft oss när det gäller produktivitet och välfärd.

Herr talman! Nu säger alla partier att de gillar och värnar kollektivavtal. Orden kommer så lätt ur munnen. Moderaterna gillar detta. Centern gillar det. Liberalerna gillar det, och även Kristdemokraterna och Sverigedemokraterna.

Men när det blir en debatt om kollektivavtal får vi alltid höra att vad ni – de borgerliga på högerkanten, Sverigedemokraterna och hela rubbet – värnar är rätten att inte teckna kollektivavtal. Detta är väldigt viktigt för er. Med tanke på det jag nyss sa, att detta är en grundbult som bär upp vår modell och vårt välfärdssystem, väljer ni hela tiden att tala om att det ska finnas frihet att inte teckna.

Alla inlägg tidigare i dag har vittnat om att det faktiskt finns en kontrollfunktion. Det finns ett syfte med kollektivavtalen – inte bara att man ska komma undan marknadsstörningar så att man kan konkurrera på lika villkor, utan också att den välfärd som skapas fördelas på ett bra sätt så att vi kan leva våra normala liv med normala löner. Det är en jätteviktig värdering och grundbult hos oss socialdemokrater, vänsterpartister och miljöpartister. Men ni delar inte den. Ni säger att ni gör det, men samtidigt går ni emot.

Sedan måste jag få säga, herr talman, att det är lite provocerande att Liberalernas talesperson i näringspolitiska frågor själv har uppmärksammat som företagare för att han inte har kollektivavtal och inte har betalat ut löner utan är jagad av fogden. Detta har jag kunnat läsa i svenska medier. Det blir lite bestickande: Hur är det med trovärdigheten? Gillar vi kollektivavtal eller inte? Vill vi ha sjysta regler och bra konkurrensvillkor eller inte?

Herr talman! Sverigedemokraterna har nu sagt att man vill sitta och mysa i soffan med Moderaterna. Moderaterna vill ju inte heller stärka vår svenska modell med kollektivavtal, och Sverigedemokraterna delar deras

Prot. 2016/17:37

30 november

*Nytt regelverk om
upphandling*

värderingar. Det är alltså bara tomma ord när man säger att man ställer sig på löntagarnas sida eller vill behålla den välfärdsmodell som bygger på kollektivavtal. Det är det som är sanningen.

Sedan kan det vara lite gruvligt för goda centerpartister eller liberaler runt om i landet som själva ser detta: Om man gör upphandlingar där det inte finns kollektivavtal och villkoren är dåliga får den som jobbar åt den som vinner upphandlingen dålig pension. Det har uppmärksammats i medierna att de politiskt ansvariga i vissa kommuner säger att detta inte är bra och att vi borde hitta en gemensam lösning i riksdagen, eftersom det blir så många som tappar i pension. Vi får fler fattigpensionärer.

Detta är också en sanning som är så tydlig. Men ni väljer värderingsmässigt att säga nej, och ni försöker krångla in er i ett lagtekniskt resone-mang och så vidare. Men det är bara så att ni inte tycker om det här. Ni tycker inte om att man ska ha kollektivavtal överallt. Ni tycker inte om att alla borde garanteras rimliga villkor på jobbet. Men det vågar ni inte säga. Det är där striden står.

Jag som sitter i arbetsmarknadsutskottet ser de motioner som ramlar in varje år med attacker på den svenska modellen, med attacker på lagstiftning som ska hålla ordning och reda på arbetsmarknaden och med attacker på rimliga villkor om man blir arbetslös och så vidare. Där finns ni med, och det är klart och tydligt att Sverigedemokraterna finns där tillsammans med er.

Egentligen är det som centerpartisten sa, nämligen att vi borde kunna komma överens, eftersom vi tillsammans ser detta. Det är precis som statsrådet Shekarabi berättade om dessa upphandlingar som leder till att folk inte kan leva på sin lön. De får inte ut någon pension sedan, de har inga försäkringar och de lever ett dåligt liv. Ändå väljer ni att gå emot oss i fråga om detta.

Detta är någonting som vi måste klara ut fullständigt i den politiska debatten och göra klart för alla i riket. Vad är ett kollektivavtal? Där finns regler för anställningsformer, för semester, för ersättning om man blir sjuk, för tjänstledighet, för övertidsersättning, för restidsersättning, för vad som ska hända vid en uppsägning och för omställning till nya jobb och så vidare. Där finns regler för tjänstepension och löner.

Ni vet också – och det är kanske Liberalerna som vet det bäst – att om det inte finns något kollektivavtal bestämmer chefen ensidigt. Så är det. Det är detta ni försöker värna, under täckmanteln att det är lagtekniskt krångligt och så vidare. Men det är er värdering, och där står ni. Vi står emot det. Vi vill ha ordning och reda.

För ett tag sedan satt jag med Svenskt Näringslivs chefsekonom. Hon tog upp en diskussion med mig och frågade: Hur gör vi, Raimo, för att vi ska få fler företag som tecknar kollektivavtal?

Det tycker jag är en bra inställning. Den diskussionen måste vi föra om vi ska ha den svenska modellen, vår arbetsmarknadsmodell.

Jag ska slutligen säga någonting om Sverigedemokraterna. Sven-Olof Sällström, som är ledamot i arbetsmarknadsutskottet, har mycket tydligt klargjort för oss alla i denna kammare att det inte finns någon konflikt på svensk arbetsmarknad mellan arbetare och kapital och mellan löntagare och ägare. Sverigedemokraterna är tydliga i sin tunna analys när de säger: Det som är bra för företagaren är bra för löntagaren.

Är det därför som Sverigedemokraterna nu säger nej, så att det är möjligt att betala, ursäkta uttrycket, herr talman, skitlöner som det inte går att leva på, vid offentliga upphandlingar?

(Applåder)

Anf. 58 ALI ESBATI (V):

Herr talman! Det är en både viktig och mycket märklig debatt som vi har i dag. Den är viktig, eftersom frågorna berör ekonomiska värden på över 600 miljarder kronor per år. Konflikten i dag har handlat om något mycket centralt: Ska det offentliga, alltså våra demokratiska företrädare, hjälpa eller stjälpa anständiga arbetsvillkor och upprätthållandet av den svenska modellen när man för vår räkning inbjuder företag att i konkurrens leverera varor och tjänster?

Debatten är samtidigt mycket märklig, eftersom agerandet och argumentationen från de fem högerpartierna i dag kring denna proposition har varit och är så hattig och ansvarslös, och ibland nästan bisarr.

Låt mig börja med Sverigedemokraterna, eftersom de uppvisar ett särskilt märkligt agerande här. På den specialiserade upphandlingssajten Inkopsradet.se kan man hitta en artikel med rubriken ”Starkt stöd i riksdagen för nya krav”. Här konstateras det att regeringen jobbar med frågan. En företrädare för Vänsterpartiet – det råkar vara jag – och en företrädare för Sverigedemokraterna – Sven-Olof Sällström, som inte är här i dag – intervjuas.

Där kan man läsa följande. Krav på kollektivavtal i offentliga upphandlingar överensstämmer med vår politik, säger Sven-Olof Sällström, riksdagsledamot för Sverigedemokraterna och arbetsmarknadspolitisk talesperson. Det har vi drivit i flera år.

Sven-Olof Sällström säger faktiskt att han vill gå ännu längre. Han säger: Generellt anser vi att obligatorium borde gälla kollektivavtalsnivå fullt ut. Men han konstaterar att det kanske inte är praktiskt möjligt i dag.

Enligt denna artikel säger Sverigedemokraterna dessutom att man helst inte ska säga att skall-kraven ska ställas när det är behövligt, som det nu står i propositionen, utan alltid.

Artikeln är daterad den 24 februari 2016. Det är den ståndpunkt som Sällström och hans partikamrater i flera år hade påstått vara SD:s politik. Det hade partiledaren Åkesson stått och sagt i partiledardebatter, i och för sig antagligen utan att riktigt veta eller bry sig så mycket om vad han talade om. Det brukar vara så för SD när man kommer utanför expertområdet med hets och repression. Men så var det ändå. På detta sätt har man salufört sig gentemot arbetande människor i det här landet.

Sedan har Sverigedemokraterna ändrat sig – inte modererat sig, inte nyanserat sig och inte mötts av någon ny utveckling i verkligheten heller. Om det är någonting som har hänt senare är det att fler exempel på orimliga arbetsvillkor i upphandlad verksamhet har kommit till ytan. Nej, i stället har Sverigedemokraterna svängt på en femöring, eftersom de är så ohyggligt desperata att få visa sig duktigast i klassen inför penningstinna kapitalkrafter och eftersom de sätter sina maktambitioner i det politiska spelet före varje enskilt politiskt ställningstagande och före varje sakargument.

Man kan bara läsa partiets motion med anledning av denna proposition. Nu låter Sverigedemokraterna i stället som ett gäng puerila och nyfrälsta ungmoderater, som dessutom blivit lite runda under fötterna, gissningsvis

av den goda konjak som de mer ideologiskt hårdföra arbetsgivarlobbyisterna generöst har låtit bjuda på.

Jag hoppas verkligen att fler, inte minst de människor som arbetar och sliter fackligt i det här landet, tar del av den SD-motionen. Där skriver Sverigedemokraterna: ”Däremot finns gott om exempel på hur just mindre företag och deras anställda trakasserats av de större fackklubbarna.” De skriver också: ”Det finns vidare ingen evidens för att företag som saknar kollektivavtal skulle erbjuda sämre villkor än kollektivavtalsanslutna företag.”

Det är i och för sig inte helt klart vad de här snurriga påståendena ens har att göra med detta lagförslag. Men tydligen är hatet mot fackföreningar och kollektivavtal så starkt hos Sverigedemokraterna att de till och med får feeling och föreslår att hela lagförslaget på närmare 1 500 sidor ska slängas rakt av. Det är faktiskt det som yrkas i motionen. Sedan har de läst den borgerliga motionen och anslutit sig till den i stället. Nu föreslår Sverigedemokraterna avslag på sin egen motion och har i stället snickrat ihop en linje tillsammans med de tidigare regeringspartierna. Det är en linje som innebär att de ”bara” ska yrka avslag på det politiskt mest brännbara här, alltså allt som handlar om sociala och arbetsrättsliga krav.

Då kan vi titta lite närmare på detta, alltså det som har fått en majoritet i utskottet tack vare alliansen mellan Alliansen och Sverigedemokraterna.

Genom att föreslå strykningar vill dessa fem partier hindra att offentlig upphandling ska användas för att stärka sjysta konkurrensvillkor och arbetsförhållanden och inte motsatsen, alltså förhindra social dumpning och premiering av skumrask.

Exemplet med färdtjänst i Stockholms läns landsting har tagits upp i den här debatten. En moderat ledamot frågade här: Vem är det som ansvarar för dessa upphandlingar? Det är högeralliansen i Stockholms läns landsting.

Låt oss komma ihåg vad den ansvarige moderatpolitikern svarade när han konfronterades med uppgifter om att chaufförer hade kört 180 timmar i månaden och ändå tvingades söka försörjningsstöd. Han sa: Det är inte min uppgift att uttala mig om hur våra entreprenörer bedriver sin verksamhet så länge de levererar det vi har ställt krav på att de ska leverera. Det är den typen av orimliga villkor och den typen av feiga undanflykter som högerpartierna vill slå vakt om när de yrkar avslag på propositionen i dessa delar.

Dessutom bidrar detta till ytterligare juridisk osäkerhet och förvirring ute i verkligheten. Samme stockholmske moderatpolitiker säger till exempel så här angående detta med att följa de nivåer som sätts av branschens kollektivavtal – avtal man alltså inte förhåller sig till i dag: ”Där är juristerna i Sverige väldigt tydliga med att det juridiska läget är väldigt oklart.” Det är just den typen av förvirring som högerpartierna vill slå vakt om när de avslår propositionen i de delarna.

De är också så måna om att göra detta att de till och med väljer att utsätta Sverige för risken att få böter från EU för att vi inte implementerar det som har varit ett av syftena med de nya direktiven. Den generellt sett marknadsfundamentalistiska kommissionen kan alltså komma att kritisera Sverige för att vi inte ser till att hyfsa till vår marknad vid upphandlingar. Så extremt uppför man sig på den kanten.

Den här ansvarslösa femklövern har också den goda smaken att be regeringens att återkomma ”om den finner att den lagstiftning som riksdagen antar skulle behöva kompletteras i något avseende för att fullt ut genomföra de bakomliggande EU-direktiven”. Detta hade varit ganska lustigt om det inte var väldigt tragiskt för svenska arbetare och för den svenska arbetsmarknadsmodellen.

Herr talman! Det vi ser från högerhåll är ett bittert förakt för den svenska arbetsmarknadsmodellen, där ett grundläggande element ju är att kollektivavtalet anger vad det är för nivåer för löner och andra villkor som ska gälla inom olika branscher i Sverige. För vad ska man annars basera normerna på? Vi har ju ingen lagstiftning om löner. Om man nu ska hitta en rimlig nivå som det gäller att hålla sig till är det ju kollektivavtalen som gäller, och de täcker in de allra flesta svenska arbetsplatser och de allra flesta arbetare i dag. Vad ska alltså finnas i stället?

Det är utifrån detta förakt man nu passar på att undergräva det nödvändiga arbete som har gjorts för att försöka förbättra och modernisera lagarna om offentlig upphandling på det området. Vår kamrat från Centerpartiet tyckte att det blev en obehaglig debatt av detta. Ja, så blir det ju – det blir ganska obehagligt om man tar ställning för lönedumpning. Det är det som är obehaget, och det kommer inte framför allt att bäras i denna kammare.

I den här debatten har man gjort många försök att blanda bort korten, och jag förstår varför. Det finns nämligen ett väldigt brett folkligt stöd för att skattemedel inte ska användas kravlöst och på ett sådant sätt att den svenska modellen undergrävs. TCO visade i en rapport tidigare i år att till och med 80 procent av moderatväljarna tycker att det är mycket dåligt eller ganska dåligt att företag kan vinna offentliga upphandlingar genom att dumpa löner och arbetsvillkor. Så ser läget ut.

Vänsterpartiets arbete för sjysta villkor på arbetsmarknaden kommer inte att avslutas, oavsett hur omröstningen i riksdagen i dag slutar. Det kommer att fortsätta i såväl debatter som ute i kommuner och landsting. Med sina ställningstaganden i dagens debatt har dock Moderaterna, Sverigedemokraterna, Centerpartiet, Liberalerna och Kristdemokraterna visat att de är beredda att gå väldigt långt för att underlätta för social dumpning och oseriösa aktörer. Det hoppas jag att många i Sverige uppmärksammar och lägger på minnet.

(Applåder)

Anf. 59 PATRIK BJÖRCK (S):

Herr talman! Först sänkte de byggnadsarbetarnas löner. Jag sa inget, för jag är inte byggnadsarbetare. Sedan sänkte de taxiförarnas löner. Jag sa inget, för jag är inte taxiförare. Sedan sänkte de städarnas löner. Jag sa inget, för jag är inte städare.

Herr talman! Det är just så det går till när klyftor växer, när de otyglade marknadskrafterna tar över ett land, när ojämlikheten ställer grupp mot grupp och när tillit och gemenskap minskar i samhället. Det är så det går till om vi inte gör någonting, inte säger någonting och inte tar upp kampen mot den här politiken och mot lönedumpningen.

Det som står på spel i dag är något som ett antal talare här tidigare har tagit upp, och det förtjänar att sägas igen. Det som står på spel i dag är den svenska modell som har tjänat vårt land väl under decennier. Det är en modell som bygger just på att kollektivavtalen – de av högern så förtalade

och föraktade kollektivavtalen – reglerar villkoren på den svenska arbetsmarknaden. Det är en modell som bygger på att skatter betalas in av seriösa arbetsgivare, att löntagare kan leva på sin lön och att vi tillsammans bygger en välfärd som kommer dem till del som har behov av den.

Om dessa skattepengar används till att motverka den svenska välfärden och till att dumpa löner leder det oss steg för steg till ett samhälle som vi socialdemokrater inte vill ha. Det är ett samhälle som en stor majoritet av det svenska folket inte vill ha. Det är därför dagens debatt är stor och viktig.

Detta är tyvärr en process som har pågått under en längre tid. Den startade inte i dag; den fick fart under de åtta år Moderaterna styrde landet. En växande ojämlikhet och en krackelerande välfärd – Moderaterna gick till val som Nya moderaterna, men partiets politik är gammal. I över hundra år har man i alla avgörande ögonblick bekämpat jämlikhet, jämställdhet och gemensam välfärd. När det gäller Moderaternas ställningstagande är alltså ingenting nytt. Det är samma gamla löntagarfientliga höger som vi har sett tidigare. Men, herr talman, jag vill till Moderaternas heder säga att när partiets medlemmar röstar i dag röstar de faktiskt på den löntagarfientliga politik de gick till val på.

Jag vill ändå understryka konsekvenserna av den rösten. Om vi går ifrån den svenska modellen med kollektivavtal och låter denna riksdag sätta lönerna vet vi, genom de förslag de borgerliga partierna har lagt fram, i vilken riktning det skulle gå. Jag kan bara varna svenska löntagare för hur det skulle bli om en borgerligt styrd regering eller riksdag skulle sätta lönerna. Det skulle bli tuffa tider.

Moderaternas ställningstagande är som sagt tråkigt men väntat, herr talman. Men jag skulle vilja vända mig till Sverigedemokraternas väljare. Jag vänder mig till Sverigedemokraternas väljare i hela landet – och särskilt till dem i Bromölla.

Sverigedemokraterna har i riksdagens arbetsmarknadsutskott en ledamot från Bromölla som enligt vad ryktet förtäljer säger till väljarna i Bromölla att han kämpar för högre a-kassa och mot lönedumpning. Nu vänder jag mig som sagt särskilt till väljarna i Bromölla, för jag vill berätta för dem att detta inte är sant. Förra onsdagen, det vill säga för bara en vecka sedan, röstade Sverigedemokraterna här i denna kammare för sänkt a-kassa. I dag kommer Sverigedemokraterna i Sveriges riksdag – i denna kammare – att rösta för fortsatt lönedumpning.

Jag vill därför vädja till Sverigedemokraternas väljare i Bromölla: När Magnus Persson kommer tillbaka till Bromölla efter den här riksdagsveckan, fråga honom varför han sviker er! Fråga varför han sviker sina väljare, och fråga varför han säger en sak på torget i Bromölla och en helt annan sak här i Stockholm. Fråga varför han inte fullföljer den politik han har lovat sina väljare. Detta är inte bara usel politik, utan det är även ohederligt, oansvarigt och oanständigt. Jag vill självklart rikta uppmaningen till samtliga sverigedemokratiska väljare i Sverige.

Herr talman! Att SD är ett rasistiskt parti med rötter i nazismen är väl känt. Det är numera också väl känt att Sverigedemokraterna är ett löntagarfientligt parti, och i riksdagen i dag bevisas det bara på nytt.

Avslutningsvis, herr talman, har vi under debatten i dag hört i flera av borgarnas olika anföranden att man inte vill ha lönedumpning. Till exempel Kristdemokraternas Jakob Forssmed upprepade det gång på gång.

Frågan förtjänar då att ställas till Jakob Forssmed: Hur kan man ta en politiker på allvar när han säger att han inte vill ha lönedumpning men – vilket är uppenbart i dag – inte gör någonting för att förhindra den?

Men det är ännu värre än så, herr talman. Det är inte bara det att man inte vill förhindra lönedumpning. Om man följer högerns politik är detta inte det första tillfället, utan bara ett tillfälle i ett oerhört tydligt mönster. Under de åtta år som den moderatledda regeringen styrde Sverige sänkte man arbetslöshetsförsäkringens ersättningar och försämrade dess villkor. Det är viktigt att påpeka att just detta leder till lönedumpning.

Vad gjorde man när Lavaldomen drabbade svensk arbetsmarknad? Man gjorde ingenting, herr talman. Detta skapade lönedumpning. De fyra borgerliga partierna i riksdagen tävlar med olika lönesänkingsförslag. De vill ha statlig lönebildning. Detta skapar lönedumpning.

Som motsats till detta vill jag för Sveriges väljare och för Sveriges löntagare vara väldigt tydlig med att vi socialdemokrater bekämpar lönedumpning på alla dessa punkter och överallt där den förekommer. Därför, herr talman, vill jag yrka bifall till reservation 1 och i övrigt yrka bifall till förslaget i betänkandet.

(Applåder)

Anf. 60 MAGNUS MANHAMMAR (S):

Herr talman! Jag vill börja med yrka bifall till reservation 1 och i övrigt yrka bifall till förslaget i betänkandet, precis som Patrik Björck just gjorde.

Vi har en god stund på oss att fundera på vad detta innebär. Jag tycker att vi har haft en bra diskussion i dag. Det har varit en bra debatt. Jag tycker också, herr talman, att den har varit väldigt klarläggande för exakt vad detta handlar om.

Jag skulle dock vilja förtydliga det hela ytterligare, framför allt ur en historisk aspekt. För mig handlar detta i grunden om vilket Sverige vi ska leva i. Ska vi ha ett Sverige där vi på den globala marknaden konkurrerar med låga löner och lönedumpning, eller ska vi ha ett Sverige som konkurrerar med kvalitet, kunskap och yrkeskunnande?

Den senare vägen är den som Sverige har valt sedan andra världskriget och framåt, då folkhemmet byggdes. Vi byggde Sverige på kvalitet, kunskap, yrkeskunnande och jämlikhet.

Jag vill särskilt rikta mig till Sverigedemokraterna när jag nu ska tala om det här. Oscar Sjöstedt och Dennis Dioukarev, som sitter här i salen, får gärna lyssna på detta. Historiskt sett är folkhemmet någonting som många i Sverige är stolta över. Sverigedemokraterna talar ofta om folkhemmet, vilket jag tycker är skamligt – det har ingenting att göra med dem över huvud taget. Men de talar om 50-talet och det folkhem som byggdes upp.

Om Sverige på den tiden hade konkurrerat med låga löner och lönedumpning hade Sverige inte sett ut som det gör i dag. Då hade Sverige varit ett nyliberalt USA eller Storbritannien som inte hade kunnat bygga upp den välfärd och jämlikhet som vi i Sverige i dag är stolta över.

Jag tycker att det är viktigt att fundera över detta och att även, som Sverigedemokraterna, tala om det. Nu bidrar Sverigedemokraterna till att skapa det där låglönelandet – ett land där vi ska konkurrera med varandra om låga löner. Det handlar inte om yrkeskunnande eller hur duktiga vi är, utan just om låga löner.

Detta är någonting som näringslivet och LO kom överens om redan 1938, i Saltsjöbadsavtalet. Denna överenskommelse har tjänat Sverige väldigt väl och bidragit till att skapa den jämlikhet som också har varit en viktig framgångsfaktor för oss.

Jag skulle vilja säga att frågan om offentlig upphandling och huruvida vi ska ha sjysta villkor här är helt grundläggande för vilket Sverige vi ska ha.

Vi har hört nämnas i debatten i dag att omvärlden talar om Sverige, och Norden, som en förebild. Den nordiska supermodellen är det som IMF och Världsbanken talar om. Till och med *The Economist* skriver om att vi är modellen. Den modell som finns i Sverige är en modell med jämvikt mellan arbetsgivare och arbetstagare. Kollektivavtalet är garanten för att detta ska fungera. Det är garanten för att vi inte ska dumpa lönerna utan ha bra löner och goda arbetsvillkor.

I det förslag som vi diskuterar i dag ställer man inte ens krav på kollektivavtal. Det är ett bra förslag, men facket kritiserar det eftersom det inte är tillräckligt starkt. Det är så urholkat att vi säger att vi ska ställa krav på semester, arbetstid och lön enligt kollektivavtal, men man måste inte ha kollektivavtal.

Ändå säger Sverigedemokraterna och de borgerliga partierna att de ska rösta emot förslaget. Detta är beklämmande. Jag skulle kunna tala väldigt länge om det här. Jag är verkligen orolig för Sveriges framtid, och jag är glad för att Oscar Sjöstedt och Dennis Dioukarev lyssnar på det här.

Jag ska läsa ur en partimotion som Sverigedemokraterna har lagt fram här i riksdagen. Den handlar om just detta med kollektivavtal vid upphandling och har rubriken ”Inför vita-jobb-modellen”. Jag läser innantill: ”Sverigedemokraterna vill införa den så kallade vita-jobb-modellen. Det är en upphandlingsmodell som kan appliceras på all offentlig upphandling och som ställer ett antal krav på det anbudsgivande företaget.” Det talas också om kollektivavtalsenliga villkor, huvudentreprenörsansvar och ökad insyn, som borgar för ordning och reda och motverkar osunda arbetsvillkor och lönedumpning.

Det förslag som står i denna partimotion från Sverigedemokraterna är mer långtgående än det förslag som ligger på bordet i dag. Jag skulle ställa mig bakom detta förslag, som jag tycker är ännu bättre än det som vi diskuterar i dag.

Sverigedemokraterna lade fram det här under denna mandatperiod, här i riksdagen. Det är undertecknat av gruppleadaren för Sverigedemokraterna, Mattias Karlsson. Det är även undertecknat av sverigedemokraterna Sven-Olof Sällström, Magnus Persson och Paula Bieler, som också – liksom jag själv – sitter i arbetsmarknadsutskottet.

Jag undrar var Magnus Persson, Paula Bieler, Sven-Olof Sällström och Mattias Karlsson är i dag. De har inte varit här i kammaren. Detta är uppenbarligen en fråga som är intressant för dem, eftersom deras namn står under denna partimotion. Det är dessa fyra personers namn som står under den, och bland dem finns Sverigedemokraternas gruppleadare. Ingen av dem är här för att förklara för väljarna varför man helt har vänt på klacken. Det är oansvarigt.

Jag skulle vilja ha svar från Oscar Sjöstedt och Dennis Dioukarev på varför det är så här och varför man har vänt på klacken. Är det så att man

kan byta åsikt från den ena dagen till den andra? Finns det ingen grundideologi i Sverigedemokraterna? Är det bara ren och skär populism? Jag skulle gärna vilja att de tog replik här så att vi kunde ha en debatt och diskussion om detta. Jag vill ha ett svar.

Jag har funderat väldigt mycket på detta sedan Sverigedemokraterna ändrade inställning. Det finns olika funderingar om varför de gjorde det, men en sak blir ganska tydlig om man läser det Sverigedemokraterna skriver i sitt eget program om dessa frågor. Jag tänker återigen läsa innantill, eftersom jag tror att det är viktigt för oss alla att veta detta. Det är nämligen Sverigedemokraterna som kommer att fälla avgörandet i dag, som kommer att förstöra den svenska arbetsmarknaden och som kommer att se till att vi inte kan få ordning och reda på den svenska arbetsmarknaden.

I de arbetsmarknadspolitiska riktlinjer som Sverigedemokraterna hade under, åtminstone, 2010 och fram till 2011 – då många av de sverigedemokrater som sitter i riksdagen var aktiva i partiet – står det så här vad gäller arbetsmarknadspolitiken: ”Målsättningen är att kunna tillvarata nationens samlade intressen. Avsaknaden av ideologiska bindningar och bevakande av särintressen på området gör att partiets politiska inriktning kan komma att skifta beroende på underliggande förutsättningar, politiska förändringar och konjunkturläge.”

Jag tar det en gång till: Partiets politiska inriktning kan alltså komma att skifta beroende på underliggande förutsättningar, politiska förändringar och konjunkturläge. Detta är det mest populistiska jag har läst i hela mitt liv. Man kan tycka vad som helst, när som helst.

Jag kan hålla med om att detta, på sätt och vis, är komiskt, men det är också otroligt allvarligt, eftersom det bidrar till att förstöra Sverige och Sveriges framtid. Någon måste ta ansvar för det här. Om Sverigedemokraterna står för detta ska de också ta ansvar för det. Att vända kappan efter vinden från den ena dagen till den andra är inte värdigt Sveriges riksdag. (Applåder)

Anf. 61 OSCAR SJÖSTEDT (SD) replik:

Herr talman! Folkhemmet handlade det bland annat om, och det är det tydligen förbjudet att nämna om man är sverigedemokrat. Men där finns det väl en sorts poäng. Vårt parti har inte fyllt 30 år än. Om några år fyller vi 30, så jag får väl tillstå att vi inte har så mycket med folkhemmets uppbyggnad att göra. Det stämmer och är helt riktigt. Men vi pratar gärna gott om det, och det tänker vi inte sluta med.

Så här är det, herr talman: Den här propositionen kom i somras, i juni om jag inte är helt fel ute. Givetvis kunde vi inte ta ställning till propositionen innan den hade kommit. När den ganska omfattande propositionen kom satte vi oss ned i lugn och ro, läste den och läste vissa saker två gånger, vi diskuterade, resonerade och tog intryck från alla möjliga håll och kanter, och vi landade i slutändan i att nackdelarna med den överväger fördelarna. Det finns fördelar också, och många delar ställer vi oss bakom. De kommer att passera i dagens votering. Det finns en majoritet för att släppa igenom stora delar av propositionen. Men slutsatsen är att nackdelarna överväger fördelarna.

Vad menar jag då? Jo, då menar jag ett antal saker. Nackdelarna med att ställa krav på sådant som går utanför den hårda kärnan, krav som man då bara kan ställa på svenska företagare med svenska löntagare men som

man inte kan ställa på utländska företagare med utstationerad arbetskraft, kan vi inte ställa oss bakom. Om vi hade satt oss ned hade vi kanske kunnat komma fram till en mellanväg eller en bättre väg. Men nackdelen med att utesluta en majoritet av småföretagarna från offentlig upphandling kan vi såklart inte ställa oss bakom.

Jag var också tidigare i mitt anförande inne på att om vi hade kunnat sätta oss ned med regeringen och med resten av oppositionen kanske vi hade hittat en väg som funkar för oss alla. Det tror jag hade varit möjligt, herr talman. Men nu har regeringen valt konfliktlinjen i stället.

Anf. 62 MAGNUS MANHAMMAR (S) replik:

Herr talman! Tack för svaret, Oscar Sjöstedt! Det var ett intressant svar som jag inte är riktigt nöjd med. Jag känner inte att det gav svar på den fråga jag ställde.

Det jag gärna skulle vilja veta är hur man kan ändra åsikt från den ena dagen till den andra. Det är alltså vitt skilda åsikter ideologiskt. Man står bakom löntagarnas rättigheter ena dagen och andra dagen vänder man kappan efter vinden och gör det inte.

Du nämnde tidigare i ditt anförande att du nästan lagt lite för mycket tid på att läsa propositionen i somras. Det tycker jag är ganska oansvarigt att säga, för det här är någonting som påverkar väldigt många människors vardag och, för den delen, Sveriges framtid.

Jag skulle vilja läsa ett citat av Björn Söder från första maj i Perstorp 2004. Björn Söder säger så här: Första maj är arbetarrörelsens och det arbetande folkets dag. Med tanke på hur långt Socialdemokraterna har fjärrmat sig just från det vanliga arbetande folket, som en gång i tiden bar upp deras rörelse, är det fullt logiskt att det är vi sverigedemokrater och inte Socialdemokraterna som demonstrerar här i Perstorp i dag.

Sverigedemokraterna var alltså 2004 på något sätt intresserade av att ta över första maj i Perstorp i Skåne. De menade att de stod för löntagarnas intressen och att det var deras tur att ta fajten för löntagarna.

När Sverigedemokraterna sedan kom in i riksdagen väckte de en motion. Erik Almqvist var den person som skrev under motionen, som stöddes av hans parti. Motionen heter *Avskaffa första maj*. Det känns ganska konstigt att vända kappan efter vinden även när det gäller detta. I motionen säger man att man vill avskaffa första maj för att det är splittrande för folkgemenskapen eller har en splittrande inverkan på samhället. Det är alltså splittrande att bry sig om löntagarnas rättigheter.

Det här är ett parti som alla måste veta är ett parti som inte går att lita på. Och varför är det så, Oscar Sjöstedt? Har ni någon grundideologi, eller kan ni tycka vad som helst när som helst?

(Applåder)

Anf. 63 OSCAR SJÖSTEDT (SD) replik:

Herr talman! Det är såklart omöjligt för mig att resonera kring vad andra människor har sagt, i synnerhet människor som inte är riksdagsledamöter eller ens tillhör partiet längre.

Återigen: Propositionen kom i somras. Vi satte oss då ned och diskuterade. När vi var klara presenterade vi vårt ställningstagande. Det är inga konstigheter – det är så vi jobbar.

Men jag tycker att vi missar ett perspektiv när vi talar om trygghet överlag för löntagarna. Jag har en övertygelse som är ungefär så här: Man kan göra jättemycket bra saker i lagstiftning, och andra saker kan man avtala om, vissa saker är dispositiva, andra saker är indispositiva och så vidare. Oavsett turordningsregler, lagen om anställningsskydd och alla kollektivavtal kan det ändå gå åt pipan för den enskilde. Då måste den absolut största grundläggande tryggheten finnas i vetskapen om att man kan hitta ett nytt jobb och försörja sig och sin familj.

Vi har sett förslag på förslag från nuvarande regering som starkt slår negativt mot svenskt företagande och inverkar menligt på sysselsättningen, och det ligger ännu fler förslag i pipen. Vi har alla möjliga skadliga skatter – entreprenörsskatt, flygskatt, kilometerskatt – som slår mot branscher ute i landet och i storstad väldigt hårt. Det här vänder vi oss emot, för vi måste förstå att grunden för sysselsättningen är att vi har ett företagarklimat som är vänligt för företagare. Det klarar inte regeringen av.

Jag tror att om man frågar löntagare vad som är viktigast skulle de svara att det är att vara trygg med att ha ett jobb och att om det skulle gå åt pipan går det att hitta ett nytt jobb. Det tror jag är nummer ett, och det är egentligen viktigare. Det här är såklart en del i ett sådant förslag.

Anf. 64 MAGNUS MANHAMMAR (S) replik:

Herr talman! Tack för svaret, Oscar!

Jag tyckte att jag var tydlig med vem personen var som höll talet på första maj i Perstorp 2004, men jag kan vara tydlig en gång till. Det var alltså andre vice talmannen i riksdagen just nu, Björn Söder, och såvitt jag vet är han fortfarande med i ditt parti. Det kanske har hänt någonting i dag – det händer ju ganska mycket i Sverigedemokraterna.

Det är intressant att Oscar Sjöstedt driver att förslaget inte skulle gälla utstationerad arbetskraft, men det är precis vad det gör. Du sa att du kanske hade ägnat för mycket tid åt propositionen i somras, men det verkar som att du snarare ägnat för lite tid åt den. Du skulle ha läst s. 834 också. Det kanske var för många sidor. Jag vet inte riktigt vad problemet var för dig. Det här är en allvarlig fråga som påverkar Sveriges framtid, så jag ber dig återigen att läsa detta.

Jag talade förra veckan med en vän som själv har varit småföretagare större delen av livet. Han sa till mig: Jag kan inte förstå hur någon kan påstå att det här förslaget är skadligt för småföretagare. Jag har haft problem hela mitt liv när jag har försökt vinna upphandlingar med att det är det lägsta priset som gäller. Jag har fått lägga mig under och därmed inte kunnat ha en så hög lön som jag skulle ha kunnat få enligt kollektivavtalet, så om stat, kommuner och landsting skulle ställa krav skulle det i så fall vara på ett golv för hur lågt man kan gå. Då kan jag faktiskt få en riktig lön och riktig semester för första gången.

Det är alltså bra för småföretagare. Allt annat är befängt att säga.

Min poäng i den här debatten – och jag tycker att Oscar Sjöstedt och Sverigedemokraterna visar det ganska tydligt själva – är att Sverigedemokraterna är ett parti som det inte går att lita på. Det är ett parti som inte för Sverige i rätt riktning utan helt åt pipan.

Sverigedemokraterna borde kanske byta namn till Landets mest Sverigefientliga parti, för det är vad det är.
(Applåder)

Anf. 65 JAN ERICSON (M):

Herr talman! Jag har nu följt den här debatten i över tre och en halv timme och måste säga att den blir alltmer absurd.

Jag ska först säga att jag avstår från att bemöta bland andra Ali Esbati och Patrik Björck och deras märkliga påståenden om vad Moderaterna har för åsikter när det gäller arbetsrätt och arbetsmarknad. Det var så pinsamma angrepp att jag tycker att de förtjänar mest tystnad.

Det vi diskuterar i dag är alltså en lag på 264 sidor och över tusen paragrafer. Av dem är det fyra paragrafer som vi slåss om, fyra paragrafer av ett tusental. Det är fyra paragrafer där regeringen helt enkelt har klantat sig. Man har sprungit rakt in i väggen, fullt medvetna om att man inte kommer att få igenom sitt bristfälliga lagförslag, som hotar både svenska småföretagare och svenska jobb.

Raimo Pärssinen sa lite nedlåtande att oppositionen ägnar sig åt att krångla med lagtekniska resonemang. Jag vill påminna om att vi är en lagstiftande församling som har ansvar just för de lagtekniska resonemangen. Det är vårt jobb och vårt uppdrag. Det är det vi har betalt för och är det vi är valda för. Vi kan inte slarva med lagstiftning så som regeringen tror att man kan göra. En undermålig lag ska inte ha riksdagens stöd. Det är inte konstigare än så.

Om Socialdemokraterna och Miljöpartiet i regeringen i likhet med oss tycker att det är viktigt med en heltäckande upphandlingslag som främjar ordning och reda på arbetsmarknaden borde de ta ansvar och söka samförstånd med oppositionen i stället för att lägga fram ett lagförslag som hotar svenska småföretag och svenska jobb och som får bedövande kritik från ett flertal remissinstanser, inklusive Lagrådet.

Hela ansvaret för eventuella EU-sanktioner och för att det finns brister i detta lagförslag ligger på regeringen. Regeringen bär ensam ansvaret för att man inte ens har försökt föra en diskussion med oppositionen. Som vissa har påpekat är Sverige nu det enda land som inte har fått en heltäckande upphandlingslag, och det är bara regeringens ansvar.

Låt mig fråga alla socialdemokrater här, och ni får gärna ta replik på mig om ni vill: Varför har regeringen inte ens försökt hitta en lösning i enighet med oppositionen? Det handlar om fyra paragrafer. Inte ens en diskussion med oppositionen har man kostat på sig. I stället valde man politisk strid och lade fram ett lagförslag som man visste att man inte skulle få igenom.

Är politisk strid viktigare för regeringen än att lösa samhällsproblem? Är en strid med oppositionen viktigare än att ta ansvar? Hur skamlöst oansvarig kan en regering bli?

Jag ser gärna att någon av socialdemokraterna besvarar dessa frågor.
(Applåder)

Anf. 66 ALI ESBATI (V) replik:

Herr talman! Jan Ericson tyckte att det var pinsamt att jag tog upp Moderaternas syn på arbetsrätt och kollektivavtal i en debatt som handlar om

arbetsrätt och kollektivavtal. Jag förstod att det blev lite pinsamt för honom. Nu får han dock möjlighet att förklara sig, och det är ju bra.

Du får gärna berätta, Jan Ericson, varför du och dina partikamrater inte vill att Sverige ska fixa till det EU-direktiv som säger att man ska kunna ställa krav på arbetsrättsliga villkor på ett sådant sätt att arbetsrättsliga villkor kan stärkas i det svenska samhället i samband med offentlig upphandling. Varför vill ni stoppa det tillsammans med era tidigare regeringskamrater och med Sverigedemokraterna? Du får gärna förklara vad syftet är med det.

Du får gärna också förklara hur du vill att normer för löner och andra centrala villkor på arbetsmarknaden ska regleras i Sverige om man inte ska peka på kollektivavtalen som det som normerar. Det är ju så vi reglerar detta i Sverige. När vi inte vet vilka regler som ska gälla inom en bransch pekar vi på de breda avtal som arbetsmarknadens parter har tecknat tillsammans.

Om du har en bättre modell är det jättebra om fler får höra talas om den. Då kan vi diskutera den politiskt i debatten.

Anf. 67 JAN ERICSON (M) replik:

Herr talman! Ali Esbati angriper kanske fel person med tanke på att jag hade 20 års facklig bakgrund när jag kom in i riksdagen. Jag har dessutom varit med och förhandlat fram kollektivavtal inom ett avtalsområde. Jag är därför väl insatt i dessa frågor. Dessutom är jag arbetsrättsjurist. Jag har alltså hyfsad koll på detta.

Ali Esbati säger att ni vill fixa till EU-direktivet. Varför har ni då inte lagt fram ett lagförslag som kan få riksdagens stöd? Ni kan inte fixa till EU-direktivet eftersom ni lägger fram ett undermåligt lagförslag. Ta ansvar för det i stället för att angripa oppositionen.

Det är inte oppositionen som ska komma till regeringen och säga: Vi har ett förslag. Vill ni ta det? Det är regeringen som ska komma till oppositionen och säga: Här har vi ett lagförslag. Kan ni ställa upp på det? Om ni inte kan det får ni tala om vad ni vill ändra på.

Ni vänder det åt fel håll. Det är inte oppositionen som styr Sverige, tyvärr. Det är ni som gör det, och det är ni som ska ta ansvar.

Har vi en bättre modell? Ja, det kanske vi har. Men då får man som sagt bjuda in till diskussion. Det har ni inte gjort. Ni har presenterat en proposition i strid med remissinstanserna, i strid med Lagrådet och i strid med arbetsmarknaden och näringslivet. Alla har påpekat att det inte kommer att fungera, och ändå lägger man fram detta lagförslag.

Man springer rakt in i väggen och för inga diskussioner över huvudet. Sedan surar man för att man inte får igenom lagförslaget.

Anf. 68 ALI ESBATI (V) replik:

Herr talman! EU-direktivet ska implementeras, och regeringen tar ansvar för att lägga fram ett förslag efter en rimlig beredning. Som Jan Ericson säkert känner till har beredningsprocessen varit lång och komplex.

EU-direktiv är ofta komplicerade, och detta har varit extra komplicerat. Därför har det, precis som statsrådet redogjorde för, gjorts en massa saker för att tillgodose remissinstansernas kritik, för att se till att det fungerar tekniskt och för att anpassa det till den diskussion som har varit. Det ska ju fungera med ett antal olika, ibland motstridiga, mål.

Så går en lagstiftningsprocess till.

Jan Ericson kommer inte ifrån den politiska kärnfrågan: Hur ska det se ut i Sverige när vi bedriver offentlig upphandling? Ska man kunna använda de 600 miljarder som finns i processen till att stärka de arbetandes rättigheter inom den ram – och de begränsningar – som EU-rätten sätter? Eller ska man ha fria händer att göra som Moderaterna i till exempel Stockholm gör, det vill säga använda det till att snarare dumpa lönerna?

Det är den senare friheten som arbetsrättsjuristen och den tidigare avtalsförhandlande moderate riksdagsledamoten slår vakt om. Det är väl bra om svenska folket känner till det.

Jag fick dock inget bra svar på vad det är för bättre modell än den att kollektivavtalen ska vara normgivande som Moderaterna känner till. Det finns heller ingen antydning till det i de motioner som man har skrivit och i den beredningsprocess som har funnits i utskottet, där man har funnit majoritet tillsammans med Sverigedemokraterna.

Anf. 69 JAN ERICSON (M) replik:

Herr talman! Ali Esbati och flera andra har räknat upp ett antal problem. Om de är verkliga, påhittade, överdrivna eller faktiska kan vi diskutera en annan gång. Det är dock ingen svårighet att hitta problem i dagens upphandlingar – framför allt inte att hitta problem där upphandlarna har varit dåliga på att ställa krav. Man måste inte ta det billigaste anbudet.

Som kommunpolitiker har jag varit med och skrotat oskäligen avtal som var helt oseriösa. Det kan man faktiskt göra redan med dagens lagstiftning; det behövs inte nya lagar för det. Här behöver alla skärpa sig oavsett politisk färg.

Det är definitivt en komplex beredningsprocess. Fyra tegelstenar med 4 000 sidor material kallar regeringen en förenklad upphandlingslagstiftning. Jag är inte säker på att de som ska tillämpa dessa lagar håller med. Ju mer komplicerad beredningsprocessen är, desto viktigare är det att det förs en politisk diskussion så att man kan komma fram med ett lagförslag som får riksdagens stöd. Det har regeringen inte klarat av, och det är regeringens ansvar, inte vårt.

Att göra ändringar hjälper inte heller om dessa ändringar inte avhjälpes att lagstiftningen är bristfällig. Man kan göra hur många ändringar som helst, men om slutresultatet inte blir bra och inte får riksdagens stöd hjälper det inte. Då sitter regeringen där med ansvaret för eventuella EU-sanktioner och eventuell bristfällig lagstiftning.

Att taxichaufförer i Stockholm kan fortsätta att köra för 27 kronor, om man nu ska tro oppositionen, är regeringens fel, inte oppositionens.

Ali Esbati säger att vi inte har några förslag. Alliansen har en motion. Vi vill att regeringen ska återkomma, förhoppningsvis om att föra samtal med oss om hur man ska lösa ut de sista fyra paragraferna och få dem att fungera. Vi har sagt till regeringssidan att vi vill det, och vi har en motion som säger att detta behöver regleras. Tydligare än så kan vi inte vara.

Anf. 70 PATRIK BJÖRCK (S) replik:

Herr talman! Jag blev lite brydd när Jan Ericson sa att han inte ville kommentera mitt anförande. Framför allt gäller det orsaken, för jag gav ju Moderaterna en eloge och ett erkännande för att de faktiskt presenterar sin

löntagarfientliga politik för väljarna och sedan röstar på den i riksdagen. Det hedrar ändå Moderaterna.

När jag nu har fått chans att ta replik på Jan Ericson undrar jag vad det är som han inte vill kännas vid. Vill han förneka att man sänkte a-kassans ersättningar och försämrade villkoren under sina regeringsår? Har han ändrat sig när det gäller att man vill medverka till att justera de försämringar som skedde genom Lavaldomen? Förnekar han att Moderaterna och de andra borgerliga partierna hävdar att låglönevägen är den väg som ska lösa arbetsmarknadens problem? I så fall skulle ingen vara gladare än jag, herr talman. Det var egentligen bara detta jag sa.

Jag gav Moderaterna heder för att de röstar på den politik som de gick till val på. Sedan räknade jag upp vad denna politik innebär. Det skulle vara spännande att höra Jan Ericsons kommentarer om detta.

Anf. 71 JAN ERICSON (M) replik:

Herr talman! Patrik Björck är alltid en slug debattör. Vi har haft våra duster genom åren. Patrik Björck vet vid det här laget, efter alla våra debatter, att Moderaterna står upp för den svenska modellen, för svenska kollektivavtal och för ordning och reda på svensk arbetsmarknad. Det är inte där striden ligger.

I det här fallet, Patrik Björck, ligger striden i att ert lagförslag hotar svenska jobb och svenska småföretag. Det gynnar utländska företag på svenska företags bekostnad, och därmed hotas svenska jobb. Det är ingen löntagarfientlig politik att värna om svenska jobb. Det tycker inte jag, Patrik Björck.

Jag kan räkna upp problemen. De har räknats upp tidigare i debatten. Vi vet att småföretagen får problem om man kräver kollektivavtal. Vi vet att det är extremt svårt att tillämpa regelverket, eftersom det kan finnas flera olika kollektivavtal på samma avtalsområde. Vi vet att det blir ett godtycke, eftersom man får ställa fler krav än den hårda kärnan. Man får ställa krav på till exempel tjänstepensioner, och man får ställa andra krav, står det. Det preciseras inte ens vilka de är. Det blir väldigt svårt för små företag som inte har kollektivavtal att veta vilka krav den upphandlande myndigheten egentligen kommer att ställa.

Detta är ett jätteproblem – framför allt att utländska företag inte behöver bry sig om de krav som de svenska företagen måste följa. Detta gör att svenska jobb hotas, och jag tycker att Patrik Björck borde inse det.

Jag har en rak fråga till Patrik Björck: Är det okej att svenska företag missgynnas gentemot utländska företag vid en upphandling, ja eller nej?

Anf. 72 PATRIK BJÖRCK (S) replik:

Herr talman! Svaret är: Det är absolut inte okej. Det är detta vi vill åtgärda genom betänkandet och propositionen. Det var lätt att svara på.

Jan Ericson svarade dock inte på de frågor som jag tog upp i min replik. Vad har han att invända mot min verklighetsbeskrivning? Sänkte man inte a-kassan? Försämrade man inte regelverket? Jan Ericson gick bara förbi det. Det var detta min replik handlade om.

Civilminister Ardalan Shekarabi höll ett fantastiskt anförande här i kammaren tidigare. Jag noterade inte om Jan Ericson var här då, men civilministern bjöd in de borgerliga ledamöterna att gästa verkligheten. Jag är inte säker på om Jan Ericson ingick i inbjudan, men jag tror säkert att

Prot. 2016/17:37
30 november

*Nytt regelverk om
upphandling*

han kan inbegripas om han inte var med. Ardalan är ju en oerhört vänlig, öppen och positiv person.

Då kan Jan Ericson möta de företagare som civilministern redogjorde för och de löntagare som har beskrivit hur dagens situation ser ut, hur det är där ute i verkligheten, där småföretag och löntagare får problem med dagens regler. Jag rekommenderar Jan Ericson att bevista verkligheten. Då kanske han också kan svara ja på om han vill förbättra för småföretag.

Återigen: Förnekar Jan Ericson att a-kassan sänktes, att man inte gjorde något åt effekten av Lavaldomen och att de borgerliga partierna tävlar i lönesänkning? Allt detta orsakar också lönedumpning. Det är detta mönster som det är så viktigt att se.

Anf. 73 JAN ERICSON (M) replik:

Herr talman! Ja, Patrik Björck, jag förnekar mycket av det du räknade upp, men vi kan ta diskussionen om alla detaljer en annan gång. Vi har haft dessa debatter tidigare.

Till alla som lyssnar på denna debatt kan jag säga mycket tydligt: Moderaterna har inga förslag om att lagstifta om några löner över huvud taget, utan vi vill att arbetsmarknadens parter ska reglera lönerna. Vi har inga förslag om att sänka lönerna för någon, och vi tycker inte att låglönejobb i sig är bra. Däremot kan det finnas poänger med att sänka lönekostnaderna, men det handlar inte om att sänka lönerna.

Patrik Björck svarade inte på min fråga om varför det är bra att missgynna svenska företag och gynna utländska företag.

I lagförslaget 17 kap. 2 § sista stycket står det: ”De särskilda arbetsrättsliga villkor som den upphandlande myndigheten får ställa kan avse försäkringar, tjänstepension, annan ledighet än semester eller annat.” Vad ”eller annat” är framgår för övrigt inte, utan det kan nog vara lite vad som helst.

Det innebär att en kommun kan ställa dessa krav vid en upphandling. Det innebär att de utländska företag som lämnar anbud i en upphandling kan strunta i kraven därför att sådana krav enligt EU-reglerna inte får ställas på utländska företag. Men man kan ställa dem på svenska företag. Det innebär att de svenska företagen ställs utanför upphandlingen och att de utländska företagen får jobbet. De svenska jobben hotas. Det kan du inte förneka, Patrik Björck. Det är så det ser ut. Det är vad som står i lagen. Det är denna innebörd lagen har, så försök inte hitta på något annat!

Jag uppmärksammade civilministerns inbjudan att åka ned och träffa taxichaufförerna och förklara varför de inte får sin situation löst. Jag tycker att civilministern kan åka ned själv och förklara för taxichaufförerna varför han har lagt fram ett så bristfälligt lagförslag att det inte går att genomföra i Sveriges riksdag.

Anf. 74 MONICA GREEN (S) replik:

Herr talman! Om vi börjar med taxibranschen vädjar den om ordning och reda och om att ni ska rösta igenom propositionen i dag, Jan Ericson. Taxibranschen blöder. Den seriösa taxibranschen konkurreras just nu ut av de oseriösa taxiföretagen. De små taxibolagen i de små orterna kan inte längre lägga några anbud. Småföretagare slås ut på grund av att vi inte har ordning och reda i Sverige i dag.

Nu har vi chansen att se till att vi lever upp till EU-direktivet och se till att småföretagen klarar sig. Vi gör det möjligt att dela upp anbudet. Vi hjälper de små företagen fortsättningsvis. Vi ställer samma krav för inhemska arbetare som för utstationerade anställda. Det ska vara samma i fortsättningen.

Jan Ericson gick upp och sa: Snälla, kan ni inte ta replik på mig? Det sa han flera gånger i sitt anförande. Och så gjorde vi det. Sedan sa han: Nej, nu tog ni allt replik på fel person. Jag är så duktig och kan allt detta, så nu borde ni inte ha tagit replik på mig. Hur ska Jan Ericson ha det egentligen – vill han svara på repliker eller inte?

Jag ser i propositionen att vi underlättar för småföretagen och ser till att det blir möjligt. Det är de seriösa företagen vi talar om. För det är väl ändå inte så att Jan Ericson står här och vurmar för de småföretag som vill dumpa lönerna?

Det ska förstås vara samma krav på löner i de små företagen som i de stora. Det är ingen skillnad. Nu ska vi se till att småföretagen överlever i Sverige, för det gör de inte i dag. De slås ut på grund av att det råder vilda västern ute på arbetsmarknaden i dag.

Anf. 75 JAN ERICSON (M) replik:

Herr talman! Monica Green! Självfallet tar jag jättegärna repliker, även av dig, absolut! Min poäng var att ni gärna får ta replik och förklara varför ni har gjort som ni har gjort. Det har ingen av er gjort, så på så vis kan man säga att replikerna blev lite meningslösa. Men de är ändå trevliga att ta.

Monica Green sa att taxibranschen vädjar om detta. Ja, då får väl Monica Green åka med Ardalan Shekarabi ned och prata med dem. Och så kan Monica Green förklara varför regeringen har lagt fram ett lagförslag som man på förhand visste att man inte skulle få igenom i riksdagen, utan att ens försöka komma överens med oppositionen. Om man agerar så som regering tar man inte ansvar, och då får man faktiskt se väljarna i ögonen och förklara varför man har misslyckats så totalt.

Monica Green har uppenbarligen inte läst propositionen, för då hade hon vetat det som jag sa förut och som flera har berört tidigare, nämligen att svenska företag missgynnas i detta. Monica Green skrattar, men då kan hon inte lagstiftningen och vad Laval- och EU-reglerna säger och vad domstolen har sagt.

Vi får inte ställa de krav som finns i propositionen på utländska företag, men ni säger att man får ställa dem på svenska företag. Om man ställer andra krav på svenska företag än på utländska företag missgynnas de svenska företagen. Monica Green kan skaka på huvudet hur mycket som helst, men det är så det ser ut. Det är så det är. Förklara för mig, Monica Green, hur man kan säga att det inte missgynnar svenska företag om man ställer olika krav på svenska och utländska företag! Tala om det!

Anf. 76 MONICA GREEN (S) replik:

Herr talman! Då förklarar jag en gång till: Vi ställer samma krav när det gäller kärnan. Det är väl ändå så att Jan Ericson vill ställa upp på kärnan – det som EU-direktivet innehåller? Det är det som vi nu ska implementera och det som de andra länderna också kommer att ställa krav på. Det är det som finns i kärnan som vi ställer krav på. Det ska gälla för våra seriösa företag, och det ska gälla för andra seriösa företag. Vi ställer samma krav.

Ni har blivit oroliga över att vi har lagt till att man också skulle kunna ställa krav på försäkringar. Det är alltså inget krav. Där har ni reagerat och gått fullständigt i taket: Oj, detta kommer att slå ut de svenska företagen, för tänk om man använder sig av möjligheten att ställa krav på försäkringar! Det är det ni har reagerat på, och det är det ni reserverar er mot. Ni tror att de svenska företagen ska slås ut.

Jan Ericson tror alltså på fullt allvar att vi fortsättningsvis inte ska ha försäkringar på arbetsmarknaden. Det är klart att vi ska ha försäkringar; det vill ju även Jan Ericson. Då blir er skrivning fullkomligt orimlig, för ni vill egentligen ha det här. Men ni krånglar till det för att ni ska kunna påstå och få det att låta som att det blir olika krav på de svenska och de utländska företagen.

Vi har lagt fram ett oerhört väl genomarbetat förslag. Vi har lyssnat på remissinstanserna, och vi har gjort förändringar i samband med det. Förslaget är så lagom – om man får använda det svenska uttrycket ”lagom” – att vi trodde att ni skulle ställa upp på det. Ni vill ha kollektivavtal och försäkringar, och ni vill att sjysta villkor ska gälla. Ni vurmar för allt detta. Om ni nu tycker det ni säger kan ni ställa upp på det som står i förslaget, för vi står upp för småföretagen i Sverige.

Anf. 77 JAN ERICSON (M) replik:

Herr talman! Nu får vi ta och bena ut lagparagrafen igen, Monica Green. Man måste skilja på det här. De krav som finns i den hårda kärnan har vi rätt att ställa på alla, även på utländska företag. Sedan säger Monica Green att man inte behöver ställa de andra kraven. Men det står faktiskt i lagen att man *får* ställa dem. Om vi säger i lagen att man får ställa dem och Monica Green sitter hemma i sin kommun och ska göra en upphandling kommer hon att ställa dessa krav. Och då kommer det att missgynna de svenska företagen på de utländskas bekostnad.

Varför står det annars med i lagen? Varför finns det annars med i paragrafen? Jag är jurist, och jag kan läsa lagtext. Det står uttryckligen där, och då kommer det att få denna effekt. Sedan kan Monica Green raljera över detta hur mycket hon vill – men det är så det ser ut, och då hotas svenska jobb. Monica Green förstår inte det här, och jag tycker att det är allvarligt. Det är på något sätt själva essensen i hela debatten: Socialdemokraterna förstår inte att deras eget lagförslag, förutom att det är undermåligt, hotar svenska jobb. Det är ganska märkligt.

I övrigt är hela diskussionen helt absurd. Monica Green kör också med det här att diskutera vad vi tycker som moderater och att vi är emot kollektivavtal och det ena med det andra. Jag är tydlig med detta: Vi vill ha ordning och reda på svensk arbetsmarknad. Vi tycker att kollektivavtal är ett bra sätt att förhandla och att träffa avtal på. Vi tycker inte att man måste tvinga alla företag att ha kollektivavtal, och vi tycker inte att man måste blanda in ett sådant krav i upphandlingsreglerna. Det är två helt olika saker. Vi har viss tilltro till att parterna kan hantera detta och reglera löner och villkor.

Jag tycker dessutom inte att Monica Green ska bemöta mina repliker när hon inte har talartid. Men det är en helt annan historia.

Överläggningen var härmed avslutad.

(Beslut fattades under § 9.)

Trafikutskottets utlåtande 2016/17:TU7

Subsidiaritetsprövning av kommissionens förslag om främjande av internetkonnektivitet i lokala samhällen (KOM(2016) 589) föredrogs.

*Subsidiaritetsprövning
av EU-förslag*

Anf. 78 ERIK OTTOSON (M):

Herr talman! Detta är en debatt som lätt hade kunnat gå kammaren obemärkt förbi. Det är ett ärende som i vanliga fall inte brukar väcka så stor uppståndelse, men jag tycker ändå att det är värt någon minut av kammarens tid. Självaste it-ministern har infunnit sig i kammaren för att lyssna på detta – eller ska han manne diskutera bostadspolitik i nästa ärende. Möjligt är det ett olycksfall i arbetet att han är här just nu.

Kommissionens förslag om att främja internetkonnektivitet i lokala samhällen – det är en rubrik som säger lite om vad det egentligen handlar om. Det skulle ha varit en tydligare och mer uppriktig rubrik om man hade skrivit ”Kommissionens förslag om att skapa ett EU-bidrag för att upprätta gratis wifi i myndigheters byggnader”. Det skulle ha sagt mer om vad det egentligen handlar om.

Detta är en del i det som kommissionen arbetar med för att skapa en gemensam digital marknad i Europeiska unionen. Jag måste säga att det här kanske är det förslag som skramlar mest men uträttar minst. Förslaget går ut på att skapa ytterligare ett EU-bidrag. Syftet är att man ska kunna sätta upp gratis wifi på till exempel en vårdcentral, Arbetsförmedlingen eller ett torg och använda EU-pengar till detta.

När vi gör en subsidiaritetsprövning har vi att ta ställning till huruvida något ska göras på europeisk nivå eller inte. Det är också här som förslaget stöter på sitt första problem. Det går inte att urskilja någon rimlig anledning till att detta skulle göras bäst på europeisk nivå. Det görs för all del i vissa fall redan i dag på lokal nivå av exempelvis en kommun som sätter upp ett trådlöst datanätverk i ett bibliotek eller ett företag som sätter upp ett trådlöst nätverk i sitt väntrum, och en vårdcentral kan för den delen göra samma sak.

Varför det skulle behövas ett EU-bidrag till detta är fortfarande inte riktigt tydligt. Varför detta skulle behöva samordnas på europeisk nivå är inte heller tydligt.

Det är därför trafikutskottet har valt att lägga fram ett förslag till ett motiverat yttrande där vi som riksdag säger att detta sannolikt inte ska göras på europeisk nivå. Dock ska vi komma ihåg att för att ett sådant förslag ska kunna gå vidare och stoppa processen i EU krävs mycket mer än att bara lilla Sverige säger ifrån. Därför är det viktigt att vi som land i Europeiska unionen fortsätter att poängtera problemen med att man gör detta för skattebetalarnas pengar. Vi ska också poängtera problemen med att EU samtidigt som man gör detta satsar oerhörda mängder energi på att utveckla 5G-täckningen i hela unionen – i princip överallt där det bor och rör sig folk – så att vi få en dubbelhet med två stycken system som båda stöts av Europeiska unionen.

Detta är som sagt en av kommissionens viktigaste satsningar också för att lyfta upp förtroendet för EU igen. Jag tror att det är ett problem att man

Prot. 2016/17:37
30 november

*Subsidiaritetsprövning
av EU-förslag*

*Samhällsplanering,
bostadsförsörjning
och byggande samt
konsumentpolitik*

försöker använda det här som ett sätt att visa på någonting bra EU gör. Jag tror inte att européer eller svenskar är så lättlurade att gratis wifi på vårdcentralen gör att man helt plötsligt går och blir EU-positiv. Risken är att effekten blir den motsatta.

Herr talman! Som EU-vän är det min och alla andras plikt att säga att EU ska göra mycket bra men inte någonting sådant här onödigt med våra skattepengar.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under § 9.)

§ 8 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande samt konsumentpolitik

Civilutskottets betänkande 2016/17:CU1
Utgiftsområde 18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande
samt konsumentpolitik (prop. 2016/17:1 delvis)
föredrogs.

Anf. 79 TUVE SKÅNBERG (KD):

Herr talman! Vi övergår nu till att debattera civilutskottets betänkande CU1. Det blir en budgetdebatt där allianspartierna inte har några reservationer utan särskilda yttranden. I övrigt har vi några reservationer som jag kommer att kommentera.

Vi gläder oss åt att statsråden Peter Eriksson och Per Bolund är här. Det gör att vi får extra spänst och djup, hoppas jag, i debatten. Det är roligt att ni ville vara med.

Det är viktigt att samhället håller ihop. Att ha någonstans att kalla sitt hem är ett grundläggande behov. Vi måste trygga bostadsförsörjningen åt alla i olika åldrar och med olika sociala och ekonomiska förutsättningar. En god boendemiljö är viktig, inte minst för barn och unga. Vi måste ta itu med den ökande segregationen och sänka trösklarna för att komma in på bostadsmarknaden.

Detaljplaneringen och regelfloran som styr förutsättningarna för svenska bostäder är för omfattande och behöver minskas. Kristdemokraterna strävar efter en marknad med sunda spelregler och med långsiktigt förutsägbara villkor för bostadsbyggandet. Bostadsbyggandets villkor har störts av subventioner där politiken tar sig en huvudroll som uppenbarligen förlamar marknadsaktörerna i väntan på bidraget som optimerar byggkostnaden. Det investeringsstöd som regeringen har introducerat borde för bostadsmarknadens bästa inte ha blivit verklighet. Subventionerna är kontraproduktiva, menar vi, och Kristdemokraterna avvisar därför dessa.

I dag råder det dessvärre en akut bostadsbrist i Sverige. I den tidigare alliansregeringen bidrog Kristdemokraterna till att det togs betydande steg i riktning mot en bättre fungerande bostadsmarknad. Dessa åtgärder får nu genomslag genom bland annat ett ökat byggande, men det behövs ytterligare reformer för att skapa långsiktiga stabila spelregler på bostadsmarknaden.

Förutom de här inledande orden vill jag också framhålla att vi i vårt budgetförslag föreslår att ett testamentsregister ska inrättas hos Skatteverket där man frivilligt kan registrera sitt testamente. Här illustreras att vi har två ansvarsområden i den här debatten som spretar lite grann mellan de båda statsråden.

Jag går över till att tala om det bostadspolitiska målet. Riksdagen godkände hösten 2011 det bostadspolitiska mål som ska vara vägledande för regeringens arbete. Målet är att ge alla människor i alla delar av landet en från social synpunkt god livsmiljö där en långsiktigt god hushållning med naturresurser och energi främjas samt där bostadsbyggande och ekonomisk utveckling underlättas.

De mål som finns angivna tar fasta på den enskilda konsumentens valfrihet och återspeglar en ambition att fortsätta reformarbetet inom politikområdet mot mindre detaljregleringar och sänkta trösklar. Det är vidare centralt att skapa goda förutsättningar för byggande, förvaltning och ägande av bostäder samt att underlätta för bostadsmarknaderna att fungera på ett sätt som inkluderar alla människor. Kristdemokraterna anser att det i dagsläget saknas skäl att omformulera det bostadspolitiska målet.

Vad gäller tillgänglighetsanpassning av bostäder anser Kristdemokraterna att dagens byggregler för hur invändiga mått i bostäder ska uppnås fördyrar byggprojekt och inte motsvarar vad bostadskonsumenter efterfrågar. Väggar som måste separera kök från övrig boyta, tvättmaskiner och torktumlare som måste stå bredvid varandra och så vidare blir fördyrande krav. Personer med olika typer av funktionsnedsättning kan ha olika behov som till och med står i konflikt med varandra, och för att bättre tillmötesgå individuella behov kan en fond skapas för att finansiera tillgänglighetsanpassning av bostäder. Finansiering av fonden kan göras av byggföretag utifrån de vinster som ett utökad handlingsutrymme i utformningen skapar.

Jag yrkar bifall till reservation 10 från Kristdemokraterna. Det handlar om geodata. Det är mycket viktigt med öppna och avgiftsfria geodata för att effektivisera flödet av information i alla samhällsprocesser och skapa en väl fungerande samhällsstruktur.

Reservation 11 handlar om Lantmäteriet. Jag vill framhålla att Lantmäteriet inte fungerar optimalt och har svårt att rekrytera välutbildade medarbetare. På flera håll i landet har kontor till och med behövt stängas för att man inte har kunnat tillgodose behovet av kompetent personal när detta sammanfaller med stora pensionsavgångar. Därför menar Kristdemokraterna att tiden är mogen för en allmän översyn av Lantmäteriets verksamhet.

Jag vill också nämna att under punkt 10 har Kristdemokraterna med startlån, vilket är en modell ungefär som de norska så kallade startlånen och det brittiska så kallade första steget i Help to Buy, och dessa är relevanta för svensk kontext. Jag får förklara lite mer om dem i ett replikskifte senare.

Anf. 80 JOHAN LÖFSTRAND (S):

Herr talman! Civilutskottet debatterar nu utgiftsområde 18 Bostadsförsörjning och byggande samt konsumentpolitik. Jag kommer i mitt anförande i den här första rundan att endast beröra de bostadspolitiska delarna. Jag vill så här inledningsvis yrka bifall till förslaget i betänkandet förutom

i den del som rör reservation 16 som jag ställer mig bakom. I övrigt ställer jag mig alltså bakom förslaget i betänkandet.

Herr talman! Utmaningarna på bostadsområdet är gigantiska, och att lösa bostadsfrågan är en av förutsättningarna för att vi ska kunna skapa ett hållbart Sverige som faktiskt ger alla människor möjligheter och framtidshopp.

Därför har regeringen storsatsat. Vi har lanserat ett stort bostadspolitiskt paket med bland annat stöd till byggande av hyresrätter, en byggbonus till kommunerna och en stimulans för renovering och upprustning.

Vi insåg samtidigt som vi gjorde den här stora satsningen att det inte kommer att räcka. Det kommer att krävas mycket mer. Därför bjöd vi in oppositionen till samtal. Tyvärr ledde de inte hela vägen fram, men de resulterade ändå i att regeringen fick en god uppfattning om de främsta utmaningarna och lanserade ett 22-punktsprogram med reformer för ökat bostadsbyggande. Regeringen arbetar nu med att implementera stora delar av det här 22-punktsprogrammet, och det tror jag i mångt och mycket är det absolut viktigaste för att hålla bostadsbyggandet uppe.

Samtidigt tror jag att det är nödvändigt att vi sätter oss i nya samtal, för det finns frågor på bland annat det skattepolitiska området där jag tror att det är oerhört viktigt att vi hittar långsiktiga lösningar för att få bukt med de bostadspolitiska utmaningarna. Om vi inte klarar av att skapa helhet, långsiktighet och spelregler som håller kommer varken samhället eller branschen att våga satsa, vilket är en förutsättning.

Herr talman! Regeringens satsningar men även Stefan Attefalls påbörjade regelförenklingar under de tidigare mandatperioderna har självklart bidragit till att vi i dag har den högsta takten i bostadsbyggandet sedan 1975. Men man ska vara medveten om att i grund och botten är det faktiskt kommunsektorns förtjänst att det i dag byggs så mycket.

Tittar vi på de kommuner som bygger mest ser vi att de i många fall har socialdemokratiska kommunstyrelseordförande. De 5 kommuner som bygger mest i landet är rödgröna, och av de 15 kommuner i landet som bygger absolut mest är endast 4 borgerliga. Det här tycker jag visar på att det är i kommunerna saker och ting händer, och det är i rödgrönt styrda kommuner som det faktiskt blir verkstad.

Man kan se precis samma trend under perioden 2002–2006. Det förra tillfället då bostadsbyggandet fick ett uppsving var under den förra perioden med rödgrönt styre. De rödgröna kommunerna lyfte bostadsbyggandet också under den perioden. I grund och botten handlar det alltså om att kommunerna måste ta ansvar. Och det ser vi att de gör i dag.

Herr talman! År 2016 kommer att bli ett år att minnas. Prognosen visar att vi kommer att påbörja byggandet av 64 000 bostäder. Prognosen för 2017 är att byggandet av 67 000 bostäder kommer att påbörjas. För bara några år sedan var det många som inte trodde att det skulle vara möjligt att uppnå. Men vi har lyckats få upp takten. Det handlar som sagt i stor utsträckning om politisk vilja från regering och kommuner. Men det handlar självklart också om det skriande behov som finns på marknaden.

Om man nu ska göra en halvtidsavstämning vad gäller regeringens bostadspolitik kan man säga att vi är stolta men långt ifrån nöjda. Vi har många utmaningar kvar.

Den första utmaningen som vi ska arbeta med handlar om att vi måste hålla igång byggandet. Vi har ett exceptionellt stort bostadsbyggande i

dag. Men utmaningen är att hålla igång byggandet de kommande åren, så att vi faktiskt kan bygga bort den brist som har uppstått de senaste tio åren. För att klara det krävs det att vi fortsätter att göra regelförenklingar. Många kommuner vittnar om långa handläggningstider och sega överklagande-processer. Här måste regeringen fortsätta jobba. Det finns en hel del i 22-punktsprogrammet som vi kommer att arbeta vidare med nu.

Nästa utmaning är att staten måste ta ett mycket större ansvar, så att stat och statliga sektorsmyndigheter lyfter fram bostadsbyggandet som en viktig prioritering. Bostäder och bostadsbyggande måste ibland få lite större utrymme än i dag. Det kan inte vara rimligt att myndigheter stoppar och försenar byggprojekt.

Den tredje och slutliga utmaningen för att hålla igång byggandet är att byggbranschens kompetensförsörjning måste säkras. Regeringen jobbar med de frågorna.

Förutom att vi måste hålla igång byggandet finns det en annan dimension som det pratas alldeles för lite om. Vi måste ha ett socialt hållbart och ekologiskt hållbart byggande inför framtiden. Det handlar om att vi måste bygga energieffektivt. Det handlar om att vi måste bygga socialt hållbart. Framför allt måste vi se till att bygga bostäder så att människor med låga inkomster har någonstans att bo. Det är en av de stora utmaningarna som vi måste lösa gemensamt. Regeringen jobbar med frågan, men vi måste allihop jobba i samma riktning.

(Applåder)

Anf. 81 OLA JOHANSSON (C) replik:

Herr talman! Jag tänker pröva den fria replikrätten och fråga Johan Lövstrand om några saker.

Johan Lövstrand kommer från Linköping. Det är en kommun som byggde väldigt mycket föregående år, troligtvis som ett resultat av den politik som Johan beskriver att Stefan Attefall och den föregående regeringen låg bakom. Det är alltså resultatet av regelförenklingar och goda marknadsförutsättningar.

Linköping kommer att få 58 miljoner kronor i så kallad byggbonus. Johan Lövstrand vill säkert få det till att verka som att det är den typen av bonusar och subventioner som har fått fart på byggandet. Det är det inte. Det är en ofattbart hög summa, säger vårt kommunalråd i Linköping. Men Boverket har räknat rätt. 58 miljoner kronor är vad Linköping, med 155 000 invånare, ska ha.

Svårigheten med den typen av pengar är att de är tillfälliga. Man ansöker och får pengarna. Men nästa år får man kanske inga pengar alls, eftersom regelverket kan vara borta.

Om den typen av stöd ska leda till någon verklig nytta ska det arbetas in i en driftsbudget. Då kan man anställa den personal som behövs för att ta hand om nyanlända, tillsätta planarkitekter eller köpa tjänster från konsulter. Det är den typen av verksamhet som behövs för att kunna få utväxling av de byggplaner man har. Men det kan man inte göra med hjälp av de tillfälliga pengarna. Dessutom beskriver vårt kommunalråd att det är svårt att rekrytera den kompetens som skulle behövas.

Min fråga till Johan Lövstrand är: Vad är det egentligen tänkt att de här pengarna ska användas till i din hemkommun Linköping?

Anf. 82 JOHAN LÖFSTRAND (S) replik:

Herr talman! Jag vill börja med att yrka bifall till reservation 16.

Ola Johansson lyfter upp regeringens byggbonus. Jag tycker att det är ett av de absolut bästa redskapen för att få kommuner att bygga.

Vi ska vara medvetna om att socialdemokratiskt styrda Linköping har tagit tag i bostadsbyggandet i väldigt stor utsträckning. Vid en liten återblick kan vi se att det byggdes mycket i Linköping också mellan 2002 och 2006. Men när vi förlorade valet 2006 ändrade det nya alliansstyret hela strukturen. Från att ha haft en bred fördelning, där det kommunala bostadsbolaget var motorn som drev bostadsbyggandet, gjorde man en omfördelning som innebar att de privata byggherrarna skulle bygga mycket mer.

Sedan kom finanskrisen. Det byggdes i stort sett inga bostäder alls i Linköping. Om den dåvarande Alliansen hade behållit de gamla byggplanerna hade det kommunala bostadsbolaget kunnat fortsätta bygga även i lågkonjunktur. Det tog många år för Linköping att återhämta sig och få igång byggandet igen. Och nu byggs det som aldrig förr.

Om jag ska återkomma till byggbonusen är det på det sättet att satsningen genererar pengar i år. Den kommer att generera pengar även nästa år och året efter det. Pengarna kommer att kunna användas till investeringar och mycket annat. Jag vet att vårt socialdemokratiska byggkommunalsråd redan vet vad pengarna ska användas till.

Anf. 83 OLA JOHANSSON (C) replik:

Herr talman! Tack för svaret, Johan Löfstrand!

Jag har ingen aning om vad Linköpings plan är. Kanske är det att resa en staty i guld över Johan Löfstrand? Det är den typen av satsningar som man kan använda sådana här tillfälliga pengar till. Min poäng är att den här tillfälliga bidrags-och-bonus-politiken, som är belöning för tidigare utförda insatser, baseras på en annan politik än den som Johan Löfstrand gärna slår sig för bröstet för.

Jag har varit i Vallastaden. Jag har sett vad som händer. Jag har sett de olika byggherrarna som är involverade i ett väldigt intressant stadsutvecklingsprojekt. Det är bra. Men varför ska staten belöna förhållandevis rika kommuner som redan levererar på bostadsområdet och lämna andra kommuner vid sidan av. Det finns kommuner som kanske har större behov av stödet.

Den socialdemokratiska politiken går ut på att å ena sidan belöna en viss insats och göra det långsiktigt och kontinuerligt men å andra sidan inskränka kommunernas frihet att bestämma vad de ska använda pengarna till. Mot den politiken står Centerpartiets politik. I stället för riktade statsbidrag till kommunerna satsar vi 10 miljarder i vår budget på generella statsbidrag. Den typen av medel kan man använda för att avlöna personer som under lång tid ska kunna ta vara på och få bruk av effekterna av en framgångsrik bostadspolitik. Man kan arbeta med nyanlända, med utbildning, med sociala insatser, med fritisverksamhet och annat.

Den tillfälliga strösselpolitiken står emot den långsiktiga hållbara kommunala politiken.

Anf. 84 JOHAN LÖFSTRAND (S) replik:

Herr talman! Ola Johansson talar om strösselpolitik och bonuspolitik. Det här är inget tillfälligt bonussystem. Det här är ett bonussystem som jag

anser ska permanentas. Vi ska premiera kommuner som tar sitt bostadsförsörjningsansvar. Alldeles för få kommuner i det här landet tar sitt ansvar för de medborgare som bor där och de medborgare som så småningom kommer att bosätta sig i kommunen. Därför menar jag att den här typen av stimulanser är oerhört viktiga.

Ola Johansson säger lite raljant att det inte finns någonting att använda pengarna till. Men i Linköping har vi ett antal utsatta områden som mycket väl behöver pengarna till nya bussgator, till att rusta upp områden och till att skapa tillförsikt och framtidstro. Pengarna behövs.

Byggbonusen tillfaller även små kommuner i stor utsträckning. Jag vet några mindre kommuner i Östergötland som får tillgång till byggbonusen. Där ger 2–3 miljoner i byggbonus väldigt stor effekt och gör så att man kommer att kunna satsa på nya planer och nya projekt.

Så ser det ut runt om i landet. Sedan kommer förhoppningsvis fler kommuner att söka nästa år. Då blir det en lite mindre kaka att dela på. Men om nu intresset är så stort och om nu den här moroten genererar fler bostäder, då får väl regeringen se över den frågan.

(Applåder)

Anf. 85 EWA THALÉN FINNÉ (M) replik:

Herr talman! Jag tänkte inleda replikskiftet med att fråga Johan Löfstrand om detta med buller. Vi från Alliansen skulle vilja ha högre nivåer i bullerreglerna än vad regeringen är beredd att genomföra. Nu ligger frågan i en sorts långbänk trots att det finns ett tillkännagivande och kommer att göras ytterligare ett tillkännagivande i dag om att detta är en angelägen fråga.

Vän av ordning kan då undra varför detta är en angelägen fråga. Jag har många exempel på detta. Nu i veckan fanns det i Dagens Samhälle exempel på socialdemokratiska kommunstyrelseordförande som uttalade sig om problemet med att kunna bygga stationsnära.

Jag har ett annat exempel från en ort i södra Sverige där man för 15–20 år sedan rev ett par flerfamiljshus. Nu har man behov av nyproduktion och tänker sig att bygga upp dessa hus. Det är perfekt, man har detaljplan, vatten, avlopp och vägar. Men så, det går inte därför att med dagens bullerregler kan man inte bygga på denna plats där det redan står sju andra flerfamiljshus. Man ska med modern teknik bygga mycket tystare hus än de som står där.

Är det inte dags att modernisera dessa regler och våga ta steget för att möjliggöra byggande? Vi ska kanske till och med mäta buller på insidan. Varför har ni så svårt att se att vi behöver ta de här stegen?

Anf. 86 JOHAN LÖFSTRAND (S) replik:

Herr talman! Ewa lyfte en viktig och svår fråga. Jag instämmer i en hel del av de utmaningar som Ewa beskriver. Bullerproblemen i städerna är i dag en stor stoppkloss för mycket av byggandet. Samtidigt måste man ha respekt för att buller också är hälsovådligt och någonting som man måste vara väldigt försiktig med.

Regeringen har i sitt 22-punktsprogram lyft fram bullerfrågan och sagt att det ska göras en snabbare översyn av det regelverk som nu är sjösatt. Det är en av de frågor som vi kommer att hantera.

Jag tror också att Ewa har rätt i att i framtiden kommer de kollektivtrafiknära lägena som är viktiga för att bygga den hållbara staden att utmana byggreglerna. Därför har regeringen avsatt en ganska ansevärd summa – 10 miljoner per år – för att se över byggreglerna så att man kan hitta smarta system för att bygga en hållbar stad.

I grund och botten tycker jag att regeringen jobbar med den här frågan. Men det handlar också om en avvägning mellan olika intressen. Då är buller någonting som också är hälsovådligt och som vi ska vara försiktiga med i denna ganska stressiga värld som vi lever i.

Anf. 87 EWA THALÉN FINNÉ (M) replik:

Herr talman! Det är precis det som speglar regeringens hela bostadspolitik: översyn och i framtiden. Allt tar oändligt lång tid. Vi befinner oss i en bostadskris där många har svårt att få fram de bostäder som behövs. Vi vet att denna fråga skulle möjliggöra för människor att bo kollektivtrafiknära eller för kommunen i södra Sverige att väldigt fort kunna bygga upp huset. Ert svar på alla dessa frågor är: vi måste utvärdera, i framtiden.

Vi har inte tid. Ert reformtempo är oändligt långsamt. Det lider kommunerna av. Jag önskar att ni kunde säga: Självklart, detta ska vi genomföra omgående för att förenkla för kommunerna och för att möjliggöra fler platser att bygga bostäder på.

Anf. 88 JOHAN LÖFSTRAND (S) replik:

Herr talman! I mitt anförande pratade jag om de utmaningar som vi har på bostadsmarknaden. Jag nämnde inte ordet kris, men Ewa Thalén Finné gjorde det i sin fråga.

När man tittar på den bostadskris som vi befinner oss i undrar man: Vad hände under de åtta år som borgerligheten styrde? Jag ställde min första skriftliga fråga om flygbuller- och trafikbullerproblematiken till Lena Ek och Mats Odell för sex eller sju år sedan. Sedan dess har det varit några andra borgerliga ministrar som har haft de här posterna. Till sjuende och sist var det den socialdemokratiska och miljöpartistiska regeringen som löste bullerfrågan, kanske inte till allas glädje, men det tog nästan åtta år att lösa den frågan. Jag vill ge en stor eloge till Stefan Attefall som drev frågan längst.

Om vi nu beskylls för att driva saker i långbänk så har väl bullerfrågan varit en långbänkfråga.

När det gäller bullerfrågan är det viktigt att ha respekt för olika parametrar. Jag har den uppfattningen att detta är ett område där vi måste göra en översyn på samma sätt som man måste göra en översyn av ett antal andra byggregler. Därför har regeringen nu initierat en bred översyn av BBR som möjliggör att det blir en genomlysning av vilka regelverk som är relevanta i dag i den moderna värld som vi lever i och vilka regler som man skulle kunna förändra för att skapa ett effektivt byggande samtidigt som man har kvar ett hållbart byggande, både ekologiskt och socialt.
(Applåder)

Anf. 89 ROGER HEDLUND (SD) replik:

Herr talman! Johan Löfstrand nämnde i sitt huvudanförande att han gärna vill se bostadspolitiska samtal för att komma framåt på det bostadspolitiska området och för att försöka råda bot på den stora bostadsbrist som

finns i samhället i dag. Detta är en fråga som man inte löser så snabbt, speciellt inte med tanke på hur långtgående bostadsbristen har blivit i Sverige i dag.

Bostadspolitiska samtal har redan förts tillsammans med Alliansens företrädare. De samtalen ledde fram till 22 punkter, men de nådde kanske inte så långt som man ville komma när det gällde att få till stånd stora överläggningar och stora förändringar eller frågor på det bostadspolitiska området.

Som Johan nämnde har vi en tillfällig byggboom. Frågan är hur länge vi kommer att ha den. Som jag tolkar det ökade bostadsbyggandet är det framför allt kommunerna som bygger mycket. Frågan är hur länge de kan fortsätta att bygga och hur länge de kan finansiera byggandet. Det beror på konjunkturen i Sverige i dag när det gäller arbetslösheten som börjar minska. Det beror också på börskonjunkturen och låga räntor.

Samtidigt ser vi stora risker framöver. Byggandet kommer att bli dyrare med tanke på att det är så många bostäder som ska byggas under en kort tid. Kommunerna kanske blir tvungna att bygga mindre. Eventuellt kan det komma en ny våg av asylsökande i höst eller framöver, det vet vi inte. Räntan och hushållsekonomin kan påverkas.

Så min fråga blir: Är Socialdemokraterna och regeringen beredda att bjuda in Sverigedemokraterna den här gången till bostadspolitiska samtal?

Anf. 90 JOHAN LÖFSTRAND (S) replik:

Herr talman! Roger Hedlund har på ett bra sätt beskrivit de utmaningar som bostadspolitiken står inför. I mångt och mycket har vi ett antal orosmoln på himlen. Då är det viktigt att man för breda samtal. Det är också viktigt att Sverigedemokraterna tydliggör vad man har för bostadspolitik. Jag ser inte att man har någon egen bostadspolitik. Jag vore glad om den tydliggjordes bättre.

Att bjuda in till samtal eller inte är en fråga för regeringen och inte något som enskilda riksdagspartier svarar för. Jag har inget bra svar på frågan.

Det är dock viktigt att alla partier i kammaren går hem och funderar på hur vi ska klara utmaningarna. Hur ska vi klara utmaningen att hålla byggandet uppe och kunna bygga socialt och ekologiskt hållbart? Hur ska vi klara att ge alla människor tak över huvudet?

I går medverkade jag vid ett seminarium om hemlöshet. Ser vi några år tillbaka och jämför med i dag är det skrämmande hur många som nu inte har tak över huvudet och hur många barnfamiljer som inte vet var de ska sova nästa natt. Detta är den stora utmaningen. Därför är det viktigt att vi alla tar ansvar och kommer med kloka inspel.

Anf. 91 ROGER HEDLUND (SD) replik:

Herr talman! Tack för svaret, Johan Löfstrand! Sverigedemokraternas bostadspolitik innehåller mycket som man kan lyfta fram. Det är bara att läsa våra motioner och de förslag som vi lägger fram liksom att lyssna på det som jag och andra säger i talarstolen.

Bostadspolitiska samtal handlar om att sätta sig ned vid ett bord och diskutera frågorna. Som jag sa tidigare berör detta flera områden, till exempel finans- och skattepolitiken. Man kan inte alltid lägga fram konkreta bostadspolitiska förslag eftersom de många gånger berör så många andra

områden och får följeffekter. Man måste sätta sig ned och få en överblick över frågan. Det var ju av detta skäl som regeringen tyckte att de bostadspolitiska samtalen var så viktiga.

Att jag härifrån talarstolen eller i andra sammanhang ska lägga fram politiska förslag som regeringen kan lyssna på och sedan lyfta in i sina samtal med Alliansen känns inte som ett seriöst sätt för att tillsammans komma fram till en gemensam och förändrad bostadspolitik och skapa fler bostäder. Detta greppar över ett alldeles för stort område för att man ska kunna ta in det på ett sådant sätt.

Vi hade gärna suttit ned tillsammans med regeringen och tittat på en rad olika frågor för att kunna förändra bostadspolitiken och skapa bättre förutsättningar. Ni har nu en chans att när samtalet med Alliansen brakar ihop tala med riksdagens tredje block, Sverigedemokraterna, och bilda majoritet i en rad politiska frågor på detta område. När samtalen med Alliansen fallerar finns chansen att tala med Sverigedemokraterna.

En rekommendation till dig, Johan Löfstrand, som här talar om försök att bjuda in till politiska samtal, är att också ta ansvar för detta. Tala med regeringen om saken och nämn det inte bara i ditt anförande!

Anf. 92 JOHAN LÖFSTRAND (S) replik:

Herr talman! Som Roger Hedlund nämner är bostadspolitik mycket mer än bara byggkranar, vägar och husbyggen. Det handlar om en modell där vi skapar ett sammanhållet samhälle, skapar bostadsområden där människor kan känna sig trygga och framför allt ser till att människor har jobb så att de har råd att betala hyra.

Under de tre fyra senaste timmarna har vi i kammaren debatterat frågan om rätt till kollektivavtal. I min hemkommun Linköping har nyligen en skandal uppdragats. Byggare och byggnadsarbetare tjänar 35–40 kronor i timmen när de bygger hus på grund av att kommunen inte har krävt kollektivavtal eller andra försäkringar. Detta innebär att de personer som tjänar sådana belopp inte har någon möjlighet att efterfråga bostad.

I grund och botten är bostadspolitik och samhällsbygge mycket bredare än bara byggkranar. Med tanke på den omröstning som kommer senare i dag borde Sverigedemokraterna och andra därför ha tänkt på att om vi ska ha en bostadspolitik som fungerar måste människor ha jobb, och de som har jobb måste kunna betala hyran med den lön de har. Därför måste vi se till att de byggnadsarbetare som jobbar i dag inte tjänar 35 kronor i timmen.

(Applåder)

Anf. 93 EWA THALÉN FINNÉ (M):

Herr talman! Nu står vi här igen och diskuterar bostadspolitik, vilket flera av oss tycker är väldigt roligt. Jag konstaterar dock att vi står här och diskuterar bostadspolitik när vi faktiskt befinner oss i en kris. Enligt Boverkets prognoser behövs över 700 000 bostäder fram till 2025. Även om vi just nu ser glädjande prognoser om ett högt bostadsbyggande är detta siffror som vi alla måste ta på största allvar. Vi behöver göra mycket mer.

Vad är det vi ser just nu? Jo, vi ser unga vuxna som bor hemma hos föräldrarna och inte kan flytta hemifrån. Vi ser nyanlända som inte hittar någon bostad, och vi ser kommuner som inte hittar bostäder till anvisade nyanlända. Vi ser människor som skiljer sig och inte kan flytta isär, och vi

ser andra som inte kan flytta dit där det finns nya jobb. Vi hör dessutom om företag som funderar på och hotar med att flytta sin etablering från Sverige på grund av att anställda inte hittar någon bostad.

Själv ser jag dessutom en förhållandevis reformtrött regering med få egna idéer och en väldigt långsam handläggning av de idéer den har. Detta är bekymmersamt. Jag ser en regering som satsar på subventioner, vilka inte efterfrågas. Branscherna sågar dem helt enkelt och vill inte ha dem. Jag är mest orolig för att subventionerna minskar innovations- och nytänkandet som vi ändå har börjat se i bostadssektorn.

Vad behöver vi då tänka på? När vi har rest runt och talat med dem som bygger brukar jag säga att våra utgångspunkter måste vara att lösa de problem som kommunerna lyfter fram. Många säger att det behövs mer byggbar mark, och allra helst mer byggklar mark. Det behövs enklare och tydligare plan- och byggregler, och vi behöver ha ökad rörlighet på bostadsmarknaden.

Några angelägna exempel på detta är att vi behöver få till ett bättre och tydligare system för riksintressen. Vår utgångspunkt är att också bostadsbyggande borde vara ett riksintresse för att detta ska väga lika tungt. Men många kommuner upplever att statens myndigheter är otydliga vad gäller riksintressen och dessa områden.

Vi behöver ett bättre strandskydd. Varför då? Jo, vi behöver det för att möjliggöra byggande utanför tätorterna och därigenom kunna räkna hem nyproduktion. Vi behöver även bättre bullerregler, men det tog jag upp i ett tidigare replikskifte.

Vad gäller bygg- och planregler krävs ett mycket bättre överklagande-system. Det spelar ingen roll vart jag åker i landet – det är detta som folk lyfter fram. Det här drar ut på tiden, och vi måste göra mycket på området.

Jag tycker att vi måste öppna möjligheten i steg ett att gå direkt från översiktsplan till bygglov. Det finns ett förslag. Att det inte presenteras är synd tycker jag. Vi skulle till och med vilja att man ser över hela planeringssystemet.

Vi behöver det som man slarvigt kan kalla tygodkännande, vilket handlar om ett generellt godkännande av serietillverkade hus. Det är visst också på gång. Men då krävs en sak till, nämligen att vara ännu tydligare mot kommunala särkrav. När jag träffar dem som gör serietillverkade hus säger de att dessa inte går att använda. För plötsligt vill en kommun att det ska finnas burspråk, en annan att det ska finnas balkonger och en tredje att energivärdena ska vara högre. Då kan stommen inte användas. Det är detta som vi behöver jobba med för att det ska bli bättre.

När det gäller ökad rörlighet behöver vi titta ett varv till på hyressättningen. Läget måste spela roll. När vi antog de regelverk som gäller i dag var det väldigt tydligt att man inom ramen för dagens system också skulle titta på det här med läget och att det skulle väga tyngre. Det har man på många håll inte klarat av. Här tror jag att regeringen måste gå före.

I det korta perspektivet behöver vi bättre regler för andrahandsuthyrning. Det här behöver öppnas ännu mer. Det är plåstret, brukar jag säga. Det är det snabba sättet för människor att hitta någonstans att bo. Nej, det är inte drömbostaden. Men det är en bostad.

Prot. 2016/17:37
30 november

*Samhällsplanering,
bostadsförsörjning
och byggande samt
konsumentpolitik*

Dessutom behöver vi få bättre regler när det gäller reavinstbeskattningen. Vi från Alliansen har ett annat förslag än regeringen. Vi tror att man måste göra det här med uppskov och sänkt uppskovsränta för evigt, så att säga. Vi tror inte att man kan göra något litet på fyra år. Det kommer inte att lösa det här.

Det finns många viktiga frågor. Men framför allt måste regeringen se till att komma med förslag för att hjälpa de kommuner som i dag jobbar stenhårt för att få till fler bostäder.

Jag yrkar bifall till reservation 4.

Anf. 94 JOHAN LÖFSTRAND (S) replik:

Herr talman! Jag måste säga att jag faktiskt alltid uppskattar att debattera och resonera med Ewa Thalén Finné. Moderaterna tycker jag i mångt och mycket har en väldigt konsekvent och tydlig linje. Det är någonting som jag uppskattar, även om jag inte håller med på alla punkter. Ewa Thalén Finné nämnde i sitt anförande kommuners byggande. Det är någonting som jag tycker är oerhört viktigt. Men just på området kommuners och kommunala företrädares byggande spretar just nu den moderata bilden ganska avsevärt.

I Växjö, en av de moderatledda kommuner som fick ta del av byggbonusen, säger det moderata kommunalrådet att man är oerhört glad och nöjd över att ha fått det här tillskottet. Det kommer att vara en oerhört viktig del för att man ska kunna anställa nya planhandläggare och kunna jobba med att effektivisera sin handläggning, vilket jag ser som positivt och var en tanke med byggbonusen.

Men tittar man på statistiken över startade byggprojekt för hyresrätter under 2015 framträder en annan bild. Täby startade sex byggnationer, Nacka fyra och Ekerö sex. Lidingö startade inte något bygge. Det här visar att ett antal kommuner vill bygga och ett antal kommuner inte vill bygga. Så sent som för några dagar sedan fick vi höra att ett antal skånska moderatledda kommuner var väldigt irriterade över att de moderatledda kommunerna i Stockholmsområdet inte byggde och framför allt inte ville ta emot några nyanlända.

Vilken är Moderata samlingspartiets uppfattning i frågan om att bygga och ta ansvar för den migrationsvåg som vi nu ser?

Anf. 95 EWA THALÉN FINNÉ (M) replik:

Herr talman! Man kan börja med att konstatera att de byggen som startas nu planerades förra eller förrförra mandatperioden, möjligen med något enstaka undantag. Vad gäller listan över vilka som bygger och vilka som inte bygger skulle även jag kunna ta fram statistik. Jag skulle kunna plocka fram S-styrda kommuner där man inte bygger och ställa samma motfråga. Men det tänker jag inte göra.

Jag anser att det är oerhört angeläget att man jobbar med tillväxt i sin kommun och att man bygger i sin kommun. Det måste man göra i samspråk med sina kommuninvånare. Emellanåt är den frågan mer komplex, som vi alla vet. I de kommuner som Johan Löfstrand räknade upp vet jag att man bygger hyfsat mycket. Nej, just nu bygger man inte hyresrätter. Men det får var och en svara för själv.

Jag tycker att det är angeläget att man bygger. Jag har mest bott i kommuner där man själv som kommun tycker att byggnation är angeläget för tillväxten och för att folk ska kunna flytta dit. Det är också Moderata samlingspartiets politik. Det är viktigt att man bygger.

Då kommer jag tillbaka till att väldigt många efterlyser att det kommer moderniserade och förbättrade regelverk *nu*, inte om ett eller två år. Varför dröjer era förslag?

Anf. 96 JOHAN LÖFSTRAND (S) replik:

Herr talman! Det är skönt att höra att Ewa Thalén Finné och Moderata samlingspartiet ändå har inställningen att det är viktigt att man tar ansvar för den kris vi nu befinner oss i och att man ser till att kommuner tar sitt ansvar och bygger och är med i den stora samhällsutmaning som vi står inför.

Jag är också glad att Ewa Thalén Finné lyfter fram att det finns både bra och dåliga exempel. Jag håller med om att det nog finns socialdemokratiska kommuner som skulle kunna bygga lite mer. Men i stort sett alla de socialdemokratiska kommuner som finns i tillväxtregionerna bygger i väldigt stor utsträckning.

Det som är min stora sorg i den här debatten om denna ganska komplexa materia är att vi ser vinnar- och förlorarkommuner. I vissa kommuner kommer man att vinna både kommunalval och annat på att inte bygga, på att inte vara solidarisk, medan andra kommuner sliter något oerhört för att klara utmaningarna.

Självklart ska regeringen leverera regelverk som gör att man snabbt och effektivt kan få igång byggandet. Därför jobbar man just nu med en proposition kring tillfälliga bygglov, som ger de kommuner jag räknade upp som inte bygger så mycket hyresrätter möjlighet att vara med och solidariskt ta ansvar för de människor som kommer. Jag hoppas att Moderata samlingspartiets ledning pekar på de här kommunerna och ber dem att ta sitt ansvar. Om Moderata samlingspartiet gör detta kan jag lova att jag ska pressa på regeringen att se till att leverera produkter som gör att vi kan bygga mer.

(Applåder)

Anf. 97 EWA THALÉN FINNÉ (M) replik:

Herr talman! Vi har en väldigt god dialog med våra moderata kommunalråd hela tiden. Den diskussionen och debatten förs.

Jag tycker att det är väldigt intressant att höra att det som Johan Löfstrand lyfter fram är tillfälliga bygglov. Det är en produkt som i sig är bra. Men när ska detta börja gälla? Jo, först nästa sommar.

Det gick att ändra utlänningslagen och genomföra lagen om att alla kommuner ska ha krav på sig att ta emot nyanlända, och det gjorde man jättefort. Men det gäller inte de här regelverken, som många kommuner efterfrågar för att klara situationen. Bland annat har man efterfrågat en krisparagraf i plan- och bygglagen för flyktingströmmar eller situationer med många flyktingar. I stället har det blivit en krisparagraf för asylboenden, det vill säga för statens ansvar, men noll hjälp till kommunerna.

Det här tycker jag speglar att man inte ser problemen. Jag hoppas att vi kan anta de här regelverken, som vi har varit med och stått bakom, tidigare än till den 1 juli – kanske till den 2 april? Låt det gå fortare med

återbostadiseringen! Men framför allt: Vidga krisparagrafen till att gälla vid stor flyktingtillströmning! Det kan möjliggöra för kommunerna att göra undantag från detaljplaner. Vi kan inte bara ha baracker, utan det är viktigt att vi kan bygga även hållbara och bra bostäder och att vi kan göra det snabbt.

Anf. 98 NOOSHI DADGOSTAR (V) replik:

Herr talman! Jag tänkte från början ställa en helt annan fråga, men jag har ändrat mig, för jag kände inte att vi fick svar på en fråga som Johan ställde.

Hur ser Moderaterna i riksdagen på att det finns så många borgerliga kommuner särskilt i storstadsregioner, till exempel Stockholm, som i princip inte bygger en enda hyresrätt eller ett litet fåtal? Ewa Thalén Finné säger att det är planer som kanske sjösatts förra året, förrförra året eller för flera år sedan. Det handlar om Täby, Danderyd och Nacka. De kommunerna har haft borgerlig majoritet under väldigt lång tid.

Är det så att Ewa Thalén Finné menar att det är en tradition för borgerliga partier att sälja ut hela det allmännyttiga bolaget, som man har gjort i till exempel Danderyd och Täby, och sedan inte tillföra några hyresrätter alls i en region där det är så pass stor press på att vi behöver få fram hyresrätter till vanliga inkomstagare?

Jag vill att Ewa Thalén Finné svarar på vad de gör i sitt eget parti för att se till att det blir en långsiktig, långvarig ändring på detta. Vi behöver ha ett rättvist ansvarstagande över hela landet, i alla regioner, och alla behöver hjälpa till.

Jag vill påminna Ewa Thalén Finné om att Moderaterna har varit med och röstat för att vi ska ta ett gemensamt ansvar för de nya svenskarna. Jag hör ibland i medierna att Moderaterna inte försvarar det som de röstat för i riksdagen. De håller Täby och andra kommuner om ryggen. Är det också din uppfattning att man ska göra så?

Anf. 99 EWA THALÉN FINNÉ (M) replik:

Herr talman! Det är intressant att när vi eller för den delen S är uppe i debatten lyfter man alltid fram de kommuner som bygger färre hyresrätter än vad vissa andra gör. Man lyfter aldrig fram dem som bygger mycket. Det är väldigt intressant. Det är Växjö, Helsingborg, Sollentuna och Nacka.

Nooshi Dadgostar kommer alltid in på: Det måste byggas hyresrätter. I min värld måste det byggas. Varje bostad vi bygger bidrar till att människor hittar en bostad och någonstans att bo. Det är varken att man bygger i allmännyttans regi eller att man bara bygger hyresrätter som är det väsentliga, utan det är att man bygger.

Majoriteten av företrädarna för mitt parti vill väldigt gärna bygga. Tyvärr händer det att planer stoppas och att man inte får bygga på den platsen. Jag vet även vänsterpartister som inte gillar att man bygger på vissa platser och stoppar planer just för att man inte ska bygga där.

Jag tror att vi ska vara lite försiktiga när vi diskuterar hur våra kommunala företrädare gör. De gör kanske inte alltid det som vi tycker borde vara det bästa. Men de gör utifrån det kommunala självstyret det som de tycker är det bästa. Det är oerhört angeläget.

Vi har antagit en lagstiftning. Generellt sett följer alla lagstiftningen i detta land. Det borde vara en självklarhet. Men regeringen har också varit otroligt saktfärdig. Det tycker jag är anmärkningsvärt.

Anf. 100 NOOSHI DADGOSTAR (V) replik:

Herr talman! Jag måste erkänna att jag inte hänger med här. Ewa Thalén Finné säger att det går alldeles utmärkt att bygga. Helsingborg bygger, och det finns en massa som bygger. Min fråga handlar just om detta. Varför bygger de blå kommunerna inte för vanligt folk? Varför bygger man bara till exempel fashionabla villor?

Det hänger inte ihop, det som Ewa Thalén Finné säger här. Hur vill du se till så att de blå kommunerna i dag gör något, till exempel Ekerö och Täby? De säger: Stopp, vi kan inte ta emot nya som kommer till Sverige. Vad betyder det egentligen? Är det någon annan som kan flytta in dit? Kan man ta emot en vanlig löntagare i dag? Nej, förmodligen inte om man säger stopp till alla.

Frågan är: Är det någonting som Moderaterna gör? Fokusera nu på denna fråga. Vad gör Ewa Thalén Finné som bostadspolitisk talesperson för Moderaterna för att de moderatledda kommunerna i Stockholmsregionen ska följa lagen och bygga till exempel många fler hyresrätter? Är Ewa Thalén Finné intresserad av det? Vill Moderaterna att det ska byggas hyresrätter?

Det är en öppen fråga. Det verkar inte så. Det verkar inte som att Ewa Thalén Finné är intresserad av det. Hon vill bara komma med sina käpphästar. Det är det viktigaste. Det är ändå regeringens fel. Det är ändå någon annans fel. Det är något regelverk. Men i Helsingborg fungerar det jättebra. Vad gör ni? Ni måste stå upp för det ni röstar för här i Sveriges riksdag!

Anf. 101 EWA THALÉN FINNÉ (M) replik:

Herr talman! Det är väldigt intressant. Varför bygger man inte till vanligt folk, och varför bygger man inga bostäder i vissa kommuner? Det bor ganska mycket vanligt folk i Täby och i Ekerö. Det bor inte bara några andra sorters människor där. Det bor vanliga människor där. Det är vanliga människor som betalar sina bostäder varje dag.

Jag ska komma till den fråga som Nooshi Dadgostar är inne på. Vi vet att de flesta kommuner som i dag har blivit anvisade nyanlända flyktingar inte klarar av det. Det gäller framför allt i storstadsområden. Det är beklagligt. Det har inte med färg att göra. Däremot är det några kommunalråd som har varit ute och sagt det högt.

Vad behöver vi då göra? Det finns flera bitar. Vi skulle kunna fundera på om Migrationsverket skulle kunna hyra ut sängplatser, rum, som i dag ska tömmas till kommuner som i dag inte har några bostäder. Vi får komma ihåg att i Stockholm har vi världens längsta bostadskö.

Det som också är jätteangeläget är att de regelverk som jag var inne på i min replikväxling med Johan Löfstrand breddas. Det gäller till exempel att man får en krisparagraf i plan- och bygglagen så att kommunerna kan bygga utan till exempel en detaljplan, om det är inom översiktsplan, därför att man måste bygga.

Prot. 2016/17:37
30 november

*Samhällsplanering,
bostadsförsörjning
och byggande samt
konsumentpolitik*

Jag tycker att allt man bygger är angeläget. Att man bygger är angeläget. Vi har en mycket bra dialog med våra kommunalråd.

Anf. 102 ROGER HEDLUND (SD):

Herr talman! Vi debatterar i dag bostadspolitiken och utgiftsområde 18. Detta område berör ett flertal områden i samhället. Det gäller bland annat arbetsmarknad, studier, hushållens ekonomi, välfärden och rättssystemet. Jag tänkte inrikta mig på det sistnämnda, rättssystemet.

Polisen har i en rapport pekat ut 53 utsatta områden i Sverige där man ser många problem. Det är bland annat en öppen narkotikahandel. Man ser gängkriminalitet. Det finns en rädsla från medborgarna och de boende att gå till polisen och tala med polisen om vad de sett har hänt. Det finns religiös extremism och mycket mer.

Det är inte bara storstäderna Stockholm, Malmö och Göteborg som har drabbats av de utsatta områdena. De finns även i bland annat Uppsala, Eskilstuna, Örebro, Växjö, Borlänge och Linköping. Att situationen har uppstått beror på väldigt många saker.

Det är en ohämmad invandring. Det är en EBO-lagstiftning som möjliggör för flyktingar att bosätta sig var de vill i landet så länge de kan ordna en bostad, vilket har orsakat trångboddhet. Samhällsservicen försämras med tanke på att man inte har dimensionerat för det antal människor som bor i bostadsområden när det blir så trångbott.

Svartkontrakt är en annan konsekvens, liksom ökat slitage på lägenheter. Grannar har svårt att identifiera vilka som egentligen bor i deras trappuppgång eftersom det är så många.

En vantrivsel breder ut sig. I går rapporterade *Ekot* om Timss-undersökningen i skolan. Den visar att just ett eget rum är en starkt bidragande orsak till bra studieresultat.

Miljonprogrammets utformning, som det framför allt handlar om när vi talar om de 53 utsatta områdena, är lite grann orsaken till att polisen har så svårt att agera där. De är uppbyggda på ett sådant sätt att det blir som en mur gentemot det övriga samhället. Man har byggt parkeringsplatserna utanför bostadsområdena. Centrum, handel och skolor finns utanför medan man har byggt in ett grönområde i mitten av bostadsområdet. Detta försvårar för polisen att vara där och spana eftersom människor snabbt upptäcker om en person hör hemma i området eller inte. Det handlar ju inte om människor som är där och handlar eller liknande.

Det har också försvårat för polisen att närvara i områdena. Man ser snabbt när polisen kommer, och reträttvägarna kan lätt blockeras. Alla vi har också observerat de problem som polisen har i områdena i form av stenkastning, upplopp och liknande.

För att åtgärda detta skulle det behövas en paus när det gäller antalet personer som söker asyl i Sverige. EBO-lagstiftningen behöver rivas upp. Vi behöver jobba förebyggande på det här området.

Rättsväsendet och polisen behöver ha bättre resurser och möjligheter att verka i de här områdena. Det är just här som bostadspolitiken kommer in. Vi i Sverigedemokraterna har i ett anslag i vår budget inom ramen för bostadspolitiken inom utgiftsområde 18 anslagit 250 miljoner kronor för att just möjliggöra en områdesplanering för de kommuner där de utsatta områdena finns, för att kommunerna ska kunna ta tag i problemen och möjliggöra för poliserna att på ett tryggare och bättre sätt närvara i dessa

områden. Det är viktigt att de kan närvara där utan att det ska bli stora problem. Det handlar om att få medborgarnas förtroende och att medborgarna ska känna sig trygga i sitt boende. Det är människor som i många meningar är väldigt skötsamma men som har hamnat i en svår situation i de här bostadsområdena.

Det behövs en nationell handlingsplan för att identifiera områdena och tillgodose de otrygga områdenas behov, öka den upplevda tryggheten och också den faktiska tryggheten. Ju fler som vågar gå ut på dagen och på kvällstid, desto färre brott kan begås, för fler personer är ute och kan observera vad som händer.

Satsningen på det bostadspolitiska området är viktig för att man ska kunna komma till rätta med de utsatta områdena och möjliggöra för polisen att närvara på ett bra sätt. Där är bostadspolitiken väldigt viktig. Kommunerna behöver möjligheten att göra dessa insatser, och därför anslår Sverigedemokraterna också extra medel till detta.

Med detta vill jag yrka bifall till reservation 1.

Anf. 103 TUVE SKÅNBERG (KD) replik:

Herr talman! Roger Hedlund sa att Sverige har en ohämmad invandring. Vi har alltså under det senaste året gått igenom en oerhörd skärpning av prövningen av dem som är asylsökande, med tillfälliga uppehållstillstånd. Ändå säger Roger Hedlund att vi nu har en ohämmad invandring. Bekräftar inte detta bilden att Sverigedemokraterna vill ha en inte bara hämmad utan totalt stoppad invandring?

Övriga partier här talar om att integrera nysvenskarna och om att bygga bostäder. Vi vänder och vrider på hur vi ska få fler bostäder. Vi talar till och med om att det ska vara vackra bostäder. Vi talar om att skapa arbeten och kommer med kreativa förslag om hur vi ska kunna få fram fler arbeten som kanske inte kräver så hög utbildning men som ändå ger försörjning. Men Sverigedemokraternas svar på Syriens krig är stoppad invandring. Stämmer det?

Anf. 104 ROGER HEDLUND (SD) replik:

Herr talman! Tack, Tuve Skånberg, för din fråga! Du säger att man har minskat antalet asylsökande till Sverige. Det har man väl i allra högsta grad gjort, men fortfarande ser vi att det enligt prognosen kommer 30 000 personer till Sverige under 2016. Det kan jag inte tycka är ett litet antal till ett land som har tagit emot så pass många under en så lång tid. Nog är det fortfarande en extremt hög andel personer som söker asyl i Sverige.

Med tanke på att vi ska bygga 88 000 bostäder om året fram till år 2020 kan vi inte fortsätta att göra det möjligt för människor att söka asyl i Sverige. Här vill vi, vilket vi sverigedemokrater påpekat många gånger, att man ska hjälpa till i närområdena, där resurserna är alldeles för små. Det behövs mer ekonomiska resurser i närområdena för att skapa bättre förutsättningar för dem som inte har möjlighet att komma till Sverige. Det är där resurserna behöver anslås.

Detta kan vi genomföra på ett helt annorlunda sätt om vi samtidigt har en restriktiv invandring till Sverige. Det är i närområdet vi hjälper flest människor, inte genom att hjälpa ett fåtal i Sverige.

Som svar på din fråga: Ja, vi behöver en kraftigt minskad immigration till Sverige.

Anf. 105 TUVE SKÅNBERG (KD) replik:

Herr talman! I budgetdebatten som föregick den här debatten erbjöd Sverigedemokraterna på ett närmast flörtande sätt sina tjänster till regeringen. Man sa: Här är vi, och vi kan. Detta har vi hört upprepas i den här debatten.

Är det ändå inte märkligt att ni inte vill integrera, inte bygga bostäder och inte skapa arbeten för nysvenskarna, utan ert svar är att de ska hållas utanför Sverige, och varenda nysvensk som har kommit är en för mycket. 30 000 väntande är 30 000 för mycket. Är det ert enda svar när Syrien blöder och när IS anfaller helt försvarslösa människor?

Det är inte konstigt att Ebba Busch Thor frågade: Är det med dessa sverigedemokrater vi ska förhandla? Vad har vi gemensamt?
(Applåder)

I detta anförande instämde Ola Johansson (C).

Anf. 106 ROGER HEDLUND (SD) replik:

Herr talman! Uppenbarligen saknar vi det gemensamma intresset att hjälpa flest människor som är i behov av hjälp. Det finns 65 miljoner flyktingar i världen, både intern- och externflyktingar, som är i behov av hjälp. Där behövs det pengar. UNHCR skriker efter pengar. Flyktinglägren skriker efter resurser. Här står man och talar om att man ska hjälpa ett fåtal i Sverige. Det är inte rimligt att vi ska jobba på det viset.

Tuve Skånberg säger att Sverigedemokraterna saknar integrationspolitik. Det jag stod och talade om i sex minuter alldeles nyss handlade om integration. Möjligheten för människor att komma in i det svenska samhället är inte att bygga in trångboddhet i de utsatta områdena, att skapa förutsättningar för brottssyndikat att jobba eller att skrämman människor att inte prata med polisen. Det är inte en bra integrationspolitik att ha en EBO-lagstiftning som gör det möjligt för människor att flytta vart de vill, vilket leder till att stadsdelar blir så stora att samhällsservicen inte klarar av att ge dem de förutsättningar som de behöver.

De här människorna bor trångt. Jag nämnde den här skolundersökningen. Den visar på att ett eget rum är oerhört viktigt för att man ska lyckas med sina studier. Det är det som är att skapa bra integrationspolitik. Det handlar om att möjliggöra för människor att inte bo trångt. Det gör man inte med er politik. Varken med Alliansens eller med de rödgrönas invandringspolitik skapas det bra förutsättningar för människor att integreras. Då måste man i första hand se till att hjälpa dem som har kommit hit och i andra hand börja fundera på att ta in fler. Det är att lösa integrationspolitiken.

(Applåder)

I detta anförande instämde Mikael Eskilandersson och Heidi Karlsson (båda SD).

Anf. 107 EMMA HULT (MP):

Herr talman! I dag debatterar vi, som många redan har sagt, civilutskottets betänkande om samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande samt konsumentpolitik. Eftersom vi bara har en företrädare i utskottet kommer jag också att prata lite om konsumentpolitik i mitt anförande.

Jag kan också i år konstatera att de viktiga satsningar som den rödgröna regeringen gör håller i sig och att signalen om ansvarstagande blir allt tydligare. Det är ansvarstagande för dem som lever i dag och för kommande generationer.

Vår miljöpartistiske bostadsminister visar att han tar bostadsfrågan och frågan om bostadsbrist på allvar. Vår miljöpartistiske konsumentminister Per Bolund visar att det går och att vi ska ställa om till en mer hållbar konsumtion. Vår rödgröna regering, i samarbete med Vänsterpartiet när det gäller budgeten, visar att det ska löna sig att bygga bostäder och att ta ansvar för att energieffektivisera de delar av beståndet som behöver det mest.

Det är med stolthet jag vill yrka bifall till förslaget i betänkandet, förutom i den del som rör reservation 16. Jag yrkar bifall till reservation 16.

Herr talman! En av anledningarna till att jag kandiderade till riksdagen för ett antal år sedan var att jag, som jag då sa, ville skapa en hållbar bygg- och bostadspolitik. Vad menade jag med det? Framför allt handlar det om tre saker. Det handlar om att råda bot på bostadsbristen. Det handlar om att se till att det vi bygger blir så bra som möjligt för människor, klimat och miljö. Och det handlar om att vårt befintliga bestånd rustas upp och på så sätt gör ett mindre klimatavtryck.

Då var inte bostadsfrågan speciellt het i den nationella debatten. Det är den i dag. Det tycker jag är bra. Men orsaken är inte att vi debatterar hur bra bostäder vi ska bygga, utan att det handlar om dem som inte har någonstans att bo.

Blicken framåt, tänker jag. Det byggs mer nu än på väldigt länge. Det betyder också att fler kommer att få ett hem.

Att råda bot på bostadsbristen är inget som görs över en natt. Det är inget som görs ensamt av en regering. Det är något som görs runt om i vårt land. Det är något som görs av våra kommuner. Att det byggs så mycket som det gör i dag är tack vare att våra kommuner äntligen har kommit igång med att bygga. Det byggs i stora kommuner, och det byggs i de små. Det byggs villor, radhus, hyresrätter och bostadsrätter. Men det viktiga är att det ska byggas blandat, för det är då vi skapar bostäder. Vi kan inte bara bygga en typ av bostäder. Vi måste bygga alla. Alla har inte råd att efterfråga det som byggs.

Det byggs nästan överallt. De som inte väljer att bygga väljer faktiskt att inte ta sitt ansvar. Jag tycker att de ska tänka om och tänka rätt. Det är nämligen tillsammans som vi kan råda bot på bostadsbristen. Därför väljer regeringen att stödja och faktiskt peppa, skulle jag säga, dem som väljer att bygga och som tar sitt ansvar, så att de bygger ännu mer. Det tycker jag är bra.

Herr talman! Det är fantastiskt. Fler människor kommer att få ett hem, och fler studenter kommer att få någonstans att bo.

Däremot ser jag en utmaning. Det är en utmaning som i takt med att bostäderna blir fler också blir större. Det som byggs i dag ska vara väl fungerande även om 50 och 100 år. Att bygga ett hus är både resurskrävande och något som gör ett tydligt klimatavtryck. Därför är det viktigt att det vi bygger i dag blir bra för människor som ska bo där men också att det blir bra ur miljö- och klimathänsyn. Det är en utmaning som är tvådelad. Det handlar om att lyckas bygga bra bostäder för människor att bo i –

människor med lägre inkomster ska också ha råd att efterfråga dessa bostäder. Och det handlar om att minska byggprocessens klimatpåverkan.

För att man ska kunna bygga bra bostäder och samtidigt kunna sänka boendekostnaden behöver vi utmana och tänka nytt. Jag är övertygad om att det går. I går blev jag oerhört inspirerad av Gabriel Wikströms tal på Arkitekturgalan. Där pratade han bland annat om arkitektens roll och om att arkitektens kunskap behöver användas bättre. Jag, som är byggnadsingenjör, kan bara hålla med. Vi behöver göra detta tillsammans.

Jag är övertygad om att vi med smart arkitektur kan bygga bättre bostäder och skapa lägre boendekostnader. Men då måste vi våga tänka utanför boxen och utmana tanken. Vi kanske inte ska fortsätta att bygga och bo som vi alltid har gjort. Det krävs säkert en hel del ändringar i dagens regelverk. Vad passar då inte bättre än att regeringen just föreslår ett ökat anslag för att man grundligt ska se över bygg- och konstruktionsregler.

Hur ska vi då minska klimatpåverkan när det gäller det som byggs i dag? Det finns en massa kunskap runt om i landet. Det finns kunskap om bättre byggmetoder, bättre materialval och bättre byggprocesser. Det som behövs är att samla denna kunskap. Givetvis har regeringen tänkt också på detta och satsar därför på ett informationscentrum för hållbart byggande. Det gör man för att just samla och sprida denna kunskap, så att fler får ta del av den. Kunskap är en av de få saker som bara blir större när de delas.

När det gäller det konsumentpolitiska området vill jag särskilt lyfta fram en satsning som görs och som kommer att göra skillnad för människor i deras vardag. För mig som miljöpartist är det viktigt att det ska vara lätt för konsumenter att göra rätt. Det ska inte behöva ta en massa extra tid att hitta de bästa alternativen. Därför väljer regeringen att satsa extra mycket på miljömärkning av produkter. Det ska bli lättare för konsumenter att göra rätt. Vi behöver också en utveckling av hur vi märker våra produkter.

(Applåder)

Anf. 108 OLA JOHANSSON (C) replik:

Herr talman! Emma Hult kommer från Jönköping. Jönköping får 32 miljoner kronor. Emma har särskilt sett till att gå runt bland ledamöter från de aktuella partierna här på denna sida och gratulerat till detta.

Det är klart att om man ställer frågan till kommunalråd säger de: Ja, vi är såklart glada. Vi är glada för alla pengar som vi kan få.

Men samtidigt beskriver man väldigt tydligt hur problematiskt det är med den här typen av tillfälliga bidrag. Man vet inte vad man ska använda de 32 miljonerna till. Det går inte att förutse om de pengarna faller ut nästa år. Det är som en julklapp som kanske går sönder före nyårsafton. Reglerna kan komma att ändras, så att de människor som man hade tänkt anställa och som skulle kunna göra skillnad i verksamheten inte går att anställa. Det här måste kanske betalas i driftsbudgeten nästa år, nästa år, nästa år, nästa år och nästa år igen. Det är dessutom svårt att få tag i den kompetens som behövs. Det beror såklart på vad man har tänkt göra. Det går ju att göra vad som helst med de här pengarna.

Jönköping gjorde 2015 ett positivt resultat med 132 miljoner kronor. Snittet för de senaste tio åren är 170 miljoner, i positivt resultat. Det är en kommun som växer med 1 000 personer per år och som har 134 000 invånare och som bygger 736 bostäder. Det finns alla förutsättningar för att

expandera och växa utan tillfälliga stöd. Tilläggas kan att Jönköpings kommun styrs av fyra allianspartier och för tillfället leds av en KSO från Centerpartiet, utan någon som helst inblandning av byggfientliga miljöpartister. Man lyckas åstadkomma det här ändå.

Min fråga till Emma Hult är densamma som frågan till Johan Lövstrand: Vad ska egentligen kommunen använda de här tillfälliga pengarna till?

Anf. 109 EMMA HULT (MP) replik:

Herr talman! Jag vill börja med att bestrida att det skulle finnas byggfientliga miljöpartister i Jönköping. Under förra mandatperioden och mandatperioden dessförinnan satt vi och styrde tillsammans i Jönköping. Ordföranden i det kommunala bostadsbolaget var miljöpartist.

Inställningen från Olas sida tycker jag är väldigt tråkig. Han vet mycket väl att jag har ett gott samarbete med både Ann-Marie och Anders och har haft det när vi har jobbat tillsammans under tidigare mandatperiod.

Jag tycker att det är lite tråkigt med den här inställningen, för jag är övertygad om att vi tillsammans ute i landet ska bygga det här. Det är inte Alliansen eller Socialdemokraterna, Miljöpartiet och Vänsterpartiet. Jag tror att vi ska göra det tillsammans. Det är det vi ser också. Helsingborg nämndes tidigare. I Helsingborg byggs det. Där styr Miljöpartiet tillsammans med Alliansen. Jag tycker att det är en lite tråkig inställning att påstå att vi är byggfientliga.

Men jag ska gå över till din fråga: Vad ska pengarna användas till? Jag kan citera det moderata kommunalrådet, som är ansvarig för frågan i Jönköping. Hon sa: Det är nästan så att man vill ha lite kalas.

Min första tanke var: Får inte Jönköping mer? Problemet ser man om man jämför med andra städer i samma storlek. Jönköping får inte lika mycket som de andra städerna, för Jönköping bygger inte tillräckligt mycket. Bostadsbristen är stor i Jönköping, och Jönköping behöver bygga mer.

Jag är helt övertygad om att Jönköping vet vad man behöver använda de här pengarna till, och jag tror också att de kommer att komma väl till pass.

Jag hoppas ju att man använder pengarna och bygger ännu mer under nästa år och kan få en ännu större summa vid nästa års utdelning av regeringens byggbonus.

Anf. 110 OLA JOHANSSON (C) replik:

Herr talman! Just det – man kan ha kalas! Jag tänkte just föreslå att man skulle sätta upp en staty i guld över Emma Hult eller någon annan tidigare kommunstyrelseordförande. Men det är klart att man kan ha ett kalas för de här tillfälliga pengarna och göra av med dem på en gång så att man slipper tänka på dem i nästa års budget.

Det är ju den här typen av kalaspengar som jag försöker problematisera kring, nämligen de som gör att det är helt omöjligt att förutse vad som faller ut nästa år och att långsiktigt budgetera för en fungerande verksamhet framdeles.

Centerpartiet tycker illa om en sak, och det är riktade statsbidrag som inte är fria för kommunerna att använda som de själva önskar. Men vad vi

tycker ännu sämre om är riktade bidrag som dessutom, som detta, är tillfälliga, just för att de inte varaktigt kan finansiera den verksamhet som behövs och för att de är speciellt svåra för de små och resurssvaga kommunerna att kunna söka och ta del av.

Vad jag tycker att man ser när man snabbt läser igenom den här listan är att det är de stora, expansiva kommunerna som gör överskott år efter år och som dessutom levererar bostäder som får pengarna, inte de som kanske skulle behöva dem därför att deras bostadsbyggande behöver utvecklas och förbättras och där man kanske till och med har svårt att få ekonomi i sitt bostadsbyggande.

Alternativet är att göra som Centerpartiet gör i vår budget *Nytt ledarskap för Sverige*: att göra om så många som möjligt av de destinerade bidragen till generella statsbidrag som är varaktiga och som kan användas på riktigt i den kommunala verksamheten, inte minst för att premiera bostäder och skapa goda och positiva boendemiljöer.

Därför ökar vi i vår budget de generella bidragen med 10 miljarder till nivån 50 miljarder per år till alla Sveriges kommuner. Det är inget strösslande med pengar utan en hållbar och långsiktig finansiering av vanlig och viktig kommunal verksamhet.

Anf. 111 EMMA HULT (MP) replik:

Herr talman! Aneby kommun i mitt hemlän är inte en kommun som är välbärgad på det sätt som Ola Johansson just beskrev. Jag tror att Aneby kommun är väldigt glad för det tillskott man får i kommunbonus och som faktiskt kanske kan generera en ny anställd eller att fler bostäder byggs.

Det Ola Johansson glömmer bort är att pengarna inte bara kommer av den anledningen att man bygger mer utan också för att man har tagit ett ansvar i den migrationsväg som vi såg under förra året. De kommuner som valde att ta ansvar och ta emot många nyanlända får också stöd från regeringen genom de här pengarna. Det är en parameter i det man räknar ut, och jag tycker att det är väldigt viktigt. Där ser vi många små kommuner, där Aneby är en, som tog ett ansvar under den förra hösten. Nu får de en peppning och orkar fortsätta. Jag tycker att det är viktigt.

Jag tycker att det är roligt att Ola Johansson står här och raljerar och nämner en guldstaty. Skulle det finnas en staty skulle den definitivt inte vara i guld; då ska den göras i trä. Det måste ju Ola Johansson själv förstå. Guld är ett material som det går åt jättemycket energi för att tillverka. Trä är småländskt. Det skulle vara jättefint med en staty i trä, men jag skulle aldrig någonsin få för mig att det skulle byggas en sådan.

Det blir så löjligt i debatten när Ola Johansson inte förstår att det finns kommuner som behöver det här stödet. Jag ser fram emot att se det arbete som de nu kommer att bedriva, och om de lyckas med det arbetet kan de få ännu mer pengar nästa år.

Ola Johansson talar om riktade pengar. Men de är inte öronmärkta. Kommunen får ju välja vad pengarna behövs till. Det är det som är grejen. Jag är alltså lite förvånad och tycker att det är lite tråkigt med inställningen att vi är byggfientliga och att Ola Johansson sedan raljerar över att vi ska använda pengarna till en staty.

Pengarna ska användas där de bäst behövs, och jag är helt övertygad om att våra kommunala företrädare reder ut det på absolut bästa sätt.

(Applåder)

Anf. 112 OLA JOHANSSON (C):

Herr talman! Stenkastning mot poliser och hindrande av brandbilar som kämpar för att ta sig fram till brinnande hus och bilar – i Sverige finns det utsatta områden där de boende inte längre känner sig trygga och där blåljuspersonal inte har möjlighet att göra sitt jobb.

Det är bara ett exempel på hur vi i vår samhällsplanering sedan länge misslyckats med en sak som borde vara grundläggande överallt där människor vill kunna bo och känna sig hemma.

Det finns såklart orsaker till den skadegörelse, det våld, de stölder och annan gängrelaterad brottslighet vi ser och hör om. Utanförskap är ingen tillfällighet utan uppstår ur en situation där inget bättre alternativ finns, där våld förhärligas och inkomster från kriminalitet är så god som någon annan.

Polisen pekar i en rapport ut 15 platser i Sverige som är särskilt utsatta. I dessa geografiskt avgränsade områden krävs en ständig närvaro av polis. Det krävs en samverkan mellan olika delar av samhället, vilket har skett under lång tid, men oftast har det visat sig inte ge ett tillräckligt bra resultat. Tvärtom har många satsningar varit lika verknings- som kravlösa. Av dessa områden ligger 14 av 15 i kommuner som styrs av Socialdemokraterna i en eller annan konstellation.

Som har framgått här har vi i Centerpartiet ingen övertro på riktade stöd, och vi säger nej till subventioner. Men i de här fallen – riktat till områden som Vivalla i Örebro, Ronna i Södertälje, Rinkeby i Stockholm och Biskopsgården i Göteborg – har vi i vårt budgetförslag avsatt 70 miljoner kronor extra att öronmärkas för vad vi kallar trygghetsskapande stadsplanering.

Med dessa pengar vill vi ge kommuner möjlighet att göra fysiska åtgärder som försvårar kriminalitet och motverkar otrygghet. Det kan handla om siktlinjer genom gårdar, upplysning av särskilda områden, nedklippning av buskage och avskärmning eller överbyggnad av de broar och gångar som kan användas för att attackera ambulanspersonal som är inne och gör sitt jobb. Det kan handla om att rusta upp eller bygga nya vägar och stråk där människor kan vistas och röra sig eller sådana som, om det behövs, kan användas som flyktväg för poliser om de förlorar kontrollen.

Eftersom summan begränsas till dessa 15 områden och riktas speciellt till fysiska åtgärder kommer pengarna att kunna räcka längre och till mycket mer än regeringens strösslade medel. Det här handlar inte om trivselåtgärder utan om sådant som gör skillnad i verkligheten för människor som trivs och vill bo kvar men som också vill se en framtid i trygghet utan kriminalitet.

Herr talman! Jag börjar anförandet så eftersom det är en avgörande skillnad i hur Centerpartiet ser på behoven i gamla bostadsområden jämfört med regeringen och övriga partier. Ett annat sätt att lyfta dessa områden är genom renovering, rivning och nybyggnad, ökad rörlighet och tillgång till fler upplåtelseformer, kanske till och med möjligheten att äga sin bostad. Det handlar också om nyinvesteringar.

För detta behövs reformer i hyressättningen, ett bosparande för unga, förändringar i flyttskatterna och självklart fortsatta regelförenklingar som underlättar för kommuner och byggföretag att snabbare omvandla en idé till färdiga bostäder som människor kan ha råd med och trivas i – en bas för att kunna utbilda sig, åka till jobbet och delta i fritidsaktiviteter.

Prot. 2016/17:37

30 november

*Samhällsplanering,
bostadsförsörjning
och byggande samt
konsumentpolitik*

Tiden medger inte en full programförklaring från Centerpartiet, och tur är kanske det. I det här betänkandet har vi utöver vår egen budgetram, som vi lyfter fram i det särskilda yttrandet, några motioner med förslag som jag tänker nämna nu.

Flera allianspartier ser Lantmäteriet som en av bromsklossarna. Fastighetsbildning är helt avgörande för tillkomsten av bostäder, företag och infrastruktur, ledningar och vägar. Vi förväntar oss inget annat än att Lantmäteriet jobbar på med de förändringar som behövs för att komma till rätta med långa handläggningstider.

Jag yrkar bifall till den gemensamma reservationen 11 från Moderaterna, Centerpartiet och Kristdemokraterna. Jag yrkar också bifall till den gemensamma reservationen 12 om en översyn av systemet med kommunala hyresgarantier.

Det är viktigt med möjligheter för hushåll som har en fast inkomst men som på grund av till exempel skuldsättning inte ges möjlighet att hyra en bostad att kunna få ett förstahandskontrakt. Det här systemet är dock grovt överfinansierat. Av anslagna 43 miljoner är det 42 miljoner som inte utnyttjas, och bara 110 garantier utfärdades i 14 av 290 kommuner under 2015.

Systemet är inte utformat på ett sådant sätt att det gör avsedd nytta, det vill säga att skapa lägre trösklar in på bostadsmarknaden. Det här borde man alltså se över så att fler har möjlighet att komma in.

Radon orsakar 500 cancerfall årligen i Sverige. Strålsäkerhetsmyndigheten uppskattar att 325 000 bostäder har radonhalter som överstiger 200 becquerel per kubikmeter. Ett av delmålen i miljömålet God bebyggd miljö kräver dessutom att man ska komma ned på de här nivåerna. För tids vinnande yrkar jag inte på detta, men det finns med som en av Centerpartiets reservationer.

Sedan är det bullerfrågan, som Ewa Thalén Finné tog upp. Självklart är det glädjande att vi återigen får möjlighet att göra ett tillkännagivande till regeringen. Det som förvånar oss är att regeringen inte tar tag i frågan och lägger fram det förslag som alliansregeringen skickade ut på remiss.

Herr talman! Sverige behöver ett nytt ledarskap. Sverige befinner sig i en högkonjunktur där det borde växa fram fler jobb, sysselsättningen borde öka och tudelningen i samhället minska. Det behövs inte mer strösselpengar i Sveriges budget, utan det behövs en finansiering av satsningar på jobb, företagande och hållbarhet.

Jag har knappt nämnt konsumentpolitiken. Vi har ett förslag till konsumentpolitiskt mål i en gemensam reservation från Alliansen, reservation nr 4, som jag yrkar bifall till.

Anf. 113 JOHAN LÖFSTRAND (S) replik:

Herr talman! Centerpartiet är ett av de partier i Sveriges riksdag som absolut tydligast vill fortsätta Alliansens skattesänkartrend. I Centerpartiets budgetmotion framgår det tydligt att skatteintäkterna skulle minska med över 20 miljarder om Centerpartiet fick bestämma. Det kan låta gott i en alliansföreträdares öron.

Låt oss skärskåda Centerpartiets utgiftsmotion för utgiftsområde 18. Det är lätt att i teorin stryka några budgetposter, och sedan går plus och minus ihop.

Vad innebär strykningarna? Ola Johansson har i kammaren i dag och framför allt vid många andra tillfällen vurmat för att det är viktigt med regelförenklingar, att regeringen tar ansvar för att det kommer fram nya förslag, ett hållbart byggande och så vidare.

Under anslag 1:4 vill Centerpartiet spara. Partiet vill inte ha en kompetenssatsning på nya PBL. Uppenbarligen tycker man inte att det är viktigt att kommunala företrädare vet hur PBL funkar så att det blir en effektiv handläggning. Man yrkar avslag på regeringens satsning på att göra en översyn av BBR. Jag trodde att det var ett av grundfundamenten för att få ett effektivare och billigare byggande.

Slutligen yrkar Centerpartiet avslag på satsningen på ett hållbart byggande. Min fråga är ...

Anf. 114 OLA JOHANSSON (C) replik:

Herr talman! Jag tror att jag kan gissa frågan. Jag ska försöka svara på den gissade frågan.

I slutet av mitt anförande, vilket jag inte hann med att ta upp, var det min avsikt att säga att vi befinner oss i en högkonjunktur i Sverige. Regeringen tar inte riktigt det ansvar som man skulle kunna göra i en högkonjunktur, utan man fortsätter att strössla med pengar. Det har också Riksrevisionen kritiserat.

Centerpartiet sätter en heder i att ha en återhållsam budget när det går bra för Sverige. Det innebär att vi långsiktigt säkrar en god ekonomisk utveckling i landet. Det hör till den stora generella budgetdiskussionen som fördes för någon vecka sedan. Vi kanske inte ska upprepa den, men det finns stora skillnader i hur Centerpartiet ser på detta.

Bostadsbyggandet är ett område, vilket vi har varit inne på tidigare. Vi tror inte på den typen av miljardsatsningar i tillfälliga byggstöd till kommuner eller i tillfälliga subventioner till byggföretag – som inte ens ber om sådant. Centerpartiets stora besparingar jämfört med regeringens budget handlar om att vi säger nej till 5,2 miljarder som vi menar inte gör någon nytta. Jag tycker att jag i mina inlägg har beskrivit detta på ett bra sätt.

Det finns en mängd andra områden där man kan anklaga oss för att syssla med skattesänkningar, men det handlar också om att se till att behålla den vita sektorn inom byggbranschen. Det har varit mycket diskussioner under hela förmiddagen om villkoren inom den offentliga upphandlingen. Det bästa man kan göra för att skapa svartjobb och oskäliga arbetsvillkor på arbetsmarknaden är att ta bort ROT- och RUT-avdragen på det sätt som regeringen gör. Vi vill återställa ROT-avdraget, och vi vill utveckla RUT-avdraget. Det är en politik som regeringen inte alls är med på.

Sedan var det frågan om hur Boverket använder sina pengar. Jag är helt övertygad om att Boverket kan finansieras med redan befintliga anslag. Jag tog upp ett exempel, nämligen att 42 miljoner betalas tillbaka av anslagna 43 miljoner i bidrag till hyresgarantier. Pengarna är viktiga, men de betalas tillbaka.

Anf. 115 JOHAN LÖFSTRAND (S) replik:

Herr talman! Ola Johansson och Centerpartiet ska ha all heder för att de återställer ROT-avdraget i budgetmotionen. Det är inga av de andra allianspartierna som ens orkar med det, men de har hög svansföring. Det ska

Centerpartiet ha en stor eloge för, även om jag inte delar uppfattningen att konsekvenserna har blivit speciellt stora på bostadsmarknaden.

Låt oss återigen titta på anslagen. Det finns många centerpartistiska kommunalråd som tycker att byggbonusen var en riktigt bra satsning. Det har trillat ned en och annan slant i kommunernas fickor.

Men vi behöver inte tala om miljardsatsningarna. Där vet jag att vi tycker olika. I grund och botten handlar det om de små sakerna som är tydligt utskrivna i Centerpartiets utgiftsmotion. Man tycker inte att det ska ske en översyn av BBR, det vill säga att vi inte ska analysera huruvida vi ska ändra bullerreglerna. Det är precis vad utredningen ska göra. Vi ska inte jobba med frågor om hållbart byggande, det vill säga Centerpartiet vill inte att regeringen ska lägga pengar på att skapa ett hållbart byggande. Centerpartiet vill uppenbarligen inte heller att Boverket ska använda pengar för att höja kompetensen inom kommunsektorn för att få en effektivare och bättre PBL-hantering.

Slutligen nämnde Ola Johansson i sitt anförande de utmaningar som Lantmäteriet står inför. I Centerpartiets budgetmotion framgår det att man drar undan 34 ½ miljon kronor från Lantmäteriet. Hur kommer det att hjälpa Lantmäteriet att klara sin uppgift? Som ett småföretagarparti kan man väl ändå tycka att en avgiftsfri nationell grunddatabas, som pengarna ska anslås till, är bra för både landsbygden och de små företagens möjlighet att växa.

(Applåder)

Anf. 116 OLA JOHANSSON (C) replik:

Herr talman! Här kom det en del konkreta puckar. Jag är glad att det var just bullret som Johan Löfstrand tog som exempel på ett uppdrag som Boverket borde pyssla med. Där ser jag genast en besparing. Arbetet med bullerriktvärden har redan utförts av den tidigare regeringen, men den nuvarande regeringen sitter på händerna och vill inte införa den bullerutformning som redan är beredd och färdig att presenteras. Om regeringen vill satsa pengar på buller, låt den bullra om dem, men leverera hellre den politik som finns och är utredd.

Sedan var det frågan om hållbart byggande. Centerpartiet föreslår en satsning på ett nationellt centrum för energieffektivisering, men vi anser att det finns medel inom Boverkets budget för att klara verksamheten. Vi tycker att det är viktigt att denna fråga tas upp. Som tidigare har diskuterats är frågan om nära-nollenergibyggnader något som regeringen är senfärdig med. Jag hoppas att bostadsministerns löfte infrias så att vi får riktvärden eller regelverk för detta senast till jul. Då finns det något vettigt att jobba med.

I den enskilda motion jag har yrkat bifall till framgår det tydligt att Lantmäteriet är en verksamhet som vi tycker måste ses över, kanske ska man till och med privatisera delar av verksamheten. Det finns otroliga flaskhalsar. Det behöver inte nödvändigtvis bero på att Lantmäteriet är en så förträfflig myndighet med det enda problemet att den är underfinansierad. Det kan också bero på att det sätt som man arbetar på inte är ändamålsenligt nog och att man inte levererar eftersom det inte finns alternativ för kommunerna.

Kommunsektorns utveckling talar lite mot Johan Löfstrands och Emma Hults argument om dessa förträffliga kommuner som det ska delas

ut bonus till. Det är väl ett tydligt bevis på att kommunerna är duktiga på att bygga.

Prot. 2016/17:37
30 november

*Samhällsplanering,
bostadsförsörjning
och byggande samt
konsumentpolitik*

Anf. 117 NOOSHI DADGOSTAR (V) replik:

Herr talman! Det är roligt att lyssna på Ola Johansson. Det är det. Centerpartiet är nog riksdagens mest utspejade bostadsparti. Det håller kvar vid det gamla som till och med de övriga borgerliga partierna har övergett och sprungit ifrån för länge sedan. Det tycker jag hedrar Ola Johansson.

Vi har här fått höra att Ola Johansson hatar kompetens. Han vill inte ha någon kompetensutveckling. Han hatar hållbart byggande. Han hatar även Lantmäteriet. Han vill dra ned på alla dessa verksamheter. Han hatar också riktade statsbidrag men föreslår själv ett antal i talarstolen. Det tycker jag är en mycket intressant kombination.

Ola Johanssons egen hemkommun har nu fått en del av de byggbonusar som han har ägnat hela dagen åt att våldsamt kritisera. Ola Johansson menar att det här är tillfälliga stöd. Det är det absolut inte. Det är bara ifall det värsta händer, det vill säga att Ola Johansson kommer till makten, som det blir ett tillfälligt stöd. Men nu är det inte alls det. Vi ska ha långsiktiga, kraftfulla investeringar för att bygga upp samhället och bygga många fler bostäder. Så är det.

Min fråga är: Kommer Ola Johansson att jobba för och se till att Kungsbacka kommun inte tar emot dessa 15 miljoner? Det är det som är förslaget, eller hur? Stå nu upp för din politik, Ola Johansson! Vägra ta emot de 15 miljoner kronorna till Kungsbacka kommun!

(Applåder)

Anf. 118 OLA JOHANSSON (C) replik:

Herr talman! Ja, 15 miljoner kronor tillfaller Kungsbacka. Jag har själv varit i ansvarig ställning i den kommunen som kommunalråd. Det hörde till att den kommunala ledningen hängdes ut i pressen för att man gjorde stora överskott i den kommunala verksamheten, givet de stora behov som fanns då.

Det förväntade överskottet för 2016 är bara 94 miljoner, vilket är mindre än det brukar vara i en kommun som har för vana att växa, som gör det på ett hållbart sätt och som dessutom har goda förutsättningar genom sitt geografiska läge nära en storstadsregion. Den är dessutom granne med Göteborg, som är en vänsterledd kommun vars bostadsbyggande har havererat helt. Det gör att kranskommunerna, som ofta är ledda av allianspartier, har förmånen att få lov att bygga många bostäder.

Det här ska belönas extra med 15 miljoner kronor – som jag hävdar är ett tillfälligt bidrag. Alla typer av subventioner som är beroende av den sittande politiska majoritetens välvilja och nyckfullhet betraktar jag som tillfälliga pengar som man kan ordna kalas för. Ska man inte bygga en staty i trä kan man som sagt festa upp pengarna. Det här är inte pengar som kommunen har bett om att få, men det är pengar som kommunen naturligtvis tar emot eftersom de finns.

När det gäller det riktade bidraget, det riktade stödet, handlar det om 15 utsatta områden. Jag tycker att jag ägnade en ganska god del av mitt anförande – vilket gjorde att jag inte kunde tala om andra saker – åt att beskriva situationen i dessa och de konkreta åtgärder som behövs för att skapa trygghet, inte minst för de människor som bor där men också för de

människor som har som sitt arbete att finnas där. Det vore märkligt om Nooshi Dadgostar tyckte att det är ett problematiskt stöd. Jag tror att vi kan vara överens om att det är viktigt.

När det gäller kommunernas kompetens är jag övertygad om att den finns. Det vi inte ger kommunerna är förutsättningar att använda sig av den kompetensen, då regeringspartierna med stöd av Sverigedemokraterna säger nej till att förenkla antagandet av detaljplaner.

Anf. 119 NOOSHI DADGOSTAR (V) replik:

Herr talman! Jag hörde inget svar från Ola Johansson. Kommer han att arbeta för att de här pengarna inte ska tas emot? Det är absolut inte ett stöd som man får för att det är tilldelat. Det här har man ansökt om.

Det som är Ola Johanssons problem är att hans egna kommunpolitiker inte tror på hans politik. De älskar tydligen den nya politiken. De söker till och med stöden. Vad är det som händer? Ola Johansson försöker och försöker. Inte ens sina egna kamrater får han med sig, men det är tappert.

Jag förstår inte. Det är klart att det kan vara ett långsiktigt stöd. Alla beslut vi fattar i riksdagen tas ju om året efter.

Jag beklagar att Ola Johansson förespråkar det som jag har hört honom säga här: livstidsbudget. Är det en enpartistat Ola Johansson vill ha? Det är oklart vad han menar. Det är klart att vi måste fatta beslut om budgeten varje år. Vår inriktning är att det ska vara tydliga, starka stöd som ser till att vi bygger många bostäder framöver.

Jag konstaterar att Ola Johansson tar kakan, äter upp den och har den kvar. Så enkelt är det. Ni tar pengarna i stöden som finns men står här i riksdagen och talar ideologi och så vidare. Det håller inte, Ola Johansson.

Ola Johansson frågar om vi ska ha riktade stöd för trygghetskapande ute i förorterna eller vad det nu kan vara. Det stora problemet, Ola Johansson, är att du vill fördubbla hyrorna för de människor som i dag bor i förorten. Du vill ha marknadshyror, vilket innebär att dubbelt så mycket pengar kommer att gå rakt i händerna på de fastighetsägare som äger våra hyresrätter i Sverige i dag. Det kommer att göra människor mycket fattigare. Det är detta som du behöver svara på.

Anf. 120 OLA JOHANSSON (C) replik:

Herr talman! Det var inga dåliga frågor. Ska vi diskutera hyressättningspolitiken skulle det behövas ytterligare ett sexminutersanförande.

Det är tydligt så att det byggs för lite hyresrätter. Om det kan Nooshi Dadgostar och jag vara helt överens. Men skälet är inte att det saknas stöd eller bidrag eller sådana saker, utan skälet är att det inte finns några förutsättningar för att bygga hyresrätter. Många byggföretag väljer i stället att bygga bostadsrätter. Man väljer till och med att omvandla hyresrätter till bostadsrätter – i de områden där det finns stor efterfrågan på ägt boende, ska tilläggas.

Det är därför vi ser möjligheterna i att i de här områdena, där vi ser segregation men också att människor har vilja och lust att bo kvar och göra bostadskarriär, låta de företag som upplåter hyresrätter också ha ägarlägenheter i sitt bestånd. Det innebär att man kan bo kvar men samtidigt äga sin bostad. Det är viktigt, och det är synd att Vänsterpartiet inte ser ägande som en möjlighet för människor att ha ett bra boende och samtidigt bo kvar.

Det finns mycket att tala om här. Vad säger jag till kommunerna – sök inte? Nej, nej. Det är mycket till jul. Vi kan ordna kalas, som Emma Hult var inne på, eller bygga statyer – eller baka en kaka. Att man gör en marsipangris betyder ju inte att man inte äter av den. Man tar del av det som finns.

Det jag lovar Nooshi Dadgostar att göra är att verka för att den här typen av tillfälliga byggstöd och subventioner upphör i och med att vi 2018 kommer att få en bostadsminister från Alliansen.

Anf. 121 NOOSHI DADGOSTAR (V):

Herr talman! Ett hem är grunden för ett gott liv. Dåliga bostäder eller brist på bostäder får samhällskonsekvenser för oss alla – för elevers och studenters möjligheter att fixa skolan, för sjukvården, för människors hälsa, för kvinnor som vill slippa undan en våldsam man.

Vi är alla berörda av den sociala rättighet som hemmet är, och vi är beroende av att alla andra också har bra bostäder. Bostaden är därför ett samhällsansvar – vårt gemensamma ansvar. Det har vi skrivit in i Sveriges grundlag.

Det behöver byggas bostäder som de allra flesta har råd med. Det görs inte i dag. Det ska vi ändra på. Byggandet kan inte bara vara en kassako för enskilda aktiebolag eller upp till vissa marknadskrafter att lösa. Bostadsbyggandet ska i första hand uppfylla sociala krav på att vanliga löntagare – servitriser, barnskötare, plåtslagare, frisörer, you name it – ska kunna bo i bra bostäder till rimliga kostnader.

Det behöver finnas en politisk och medborgerlig linje och vision för hur våra städer ska utvecklas, hur de ska se ut, hur vi ska umgås med varandra i den kollektiva resurs som vårt land är.

Herr talman! Vi har sett vad fixeringen vid marknadslösningar har lett till på bostadsområdet. Under åren med borgerligt regeringsinnehav retirerade samhället totalt. Allmännyttan såldes ut. Satsningar på bostadsbyggande ströps. Bostadslösa fick betala skattesänkningar åt mer välbeställda.

Resultatet ser vi i dag: bostadsbrist, stor segregation, växande sociala skillnader i boendet och barnfamiljer som får köa utanför Stadsmissionen.

Vinnarna på den borgerliga politiken är i dag de som sitter i mångmiljonvillor. Flera av dem har gjort stora vinster – glöm inte det – många till och med på de bostadspolitiska satsningar vi gjorde under 60- och 70-talen. De får dessutom renoveringar betalade av skattekollektivet. Fastighetsskatten finns knappt kvar.

Så vem är det som betalar för detta? Jo, det är de som står utan bostad. De tvingas skuldsätta sig själva till tänderna, bo i fönsterlösa källare och betala höga nyproduktions- och andrahandshyror, till priset av stor ekonomisk utsatthet och stress och i varje vaken sekund letande efter ett bättre alternativ.

Hur har det kunnat bli så här? Danderyds- och Ekerömiljonärer får subventioner för att bo, medan de bostadslösa får betala kalaset. Trångboddheten ökar i vissa områden, medan man i de rika stadsdelarna bor väldigt rymligt i dag. Vi har i dag en hel generation som har gjort sig privata pengar på stora samhälleliga satsningar som vi har gjort i Sverige för länge sedan, på villor och bostadsrätter.

Jag är helt säker på att vi även i framtiden kan klara målet om goda bostäder och livsmiljöer för alla. Men det innebär att vi hjälps åt. Vi behöver vara beredda att beskatta dem som till exempel tjänade mycket på den gamla bostadspolitiken och på så sätt omfördela till dem som i dag står utanför bostadsmarknaden. Det kallas solidaritet.

Det duger inte att riksdagspolitiker sitter med armarna i kors när så många står utan ett hem. Det behövs rejäla, långsiktiga bostadspolitiska stöd för att vi ska kunna bygga ett nytt modernt bostadsprojekt: 700 000 bostäder fram till 2025.

Jag är därför glad att Vänsterpartiet har fått igenom det som kommer att ha störst betydelse framöver: införandet av förmånliga statliga lån för byggande av hyresrätter. Det är ett viktigt genombrott i svensk politik. Denna satsning kommer att ge hundratusentals fler hyresrätter till rimliga kostnader. Det är ett viktigt steg mot större offentligt ansvarstagande för byggandet.

Utöver detta inför regeringen och Vänsterpartiet också ett investeringsstöd som utgör den största politiska satsning på bostadsbyggande som har gjorts på 20 år. Även där står hyresrätter till rimliga hyror i fokus. Jag är också glad över att vänsterpartiet har fått igenom en satsning på forskning om social bostadspolitik.

Tittar vi igenom de borgerliga partiernas motioner ser vi att hela denna satsning är borta. Den är ersatt med en stor, fet nolla – ingenting. De borgerliga partierna, mina vänner, har en bostadspolitik utan bostäder! Vi har borgerliga ledamöter i kammaren som brinner för att göra absolut ingenting. Det är detta som är skillnaden mellan höger och vänster. De står och stampar i samma gamla hjulspår: försämra kvaliteten, bygg dyrare, sälj ut de kommunala hyresrätterna, försämra, försvåra, bygg bara för höginkomsttagare.

Herr talman! Jag vill slutligen också rikta mig till de 3 miljoner hyresgäster som finns i Sverige och till alla dem som någon gång kommer att vilja bo i en hyresrätt. Samtliga borgerliga partier i riksdagen vill i dag införa marknadshyror. Så var det inte förut, men så är det nu. Om du i dag har en hyra på till exempel 6 000 kronor i månaden skulle du vid en borgerlig valseger få en hyra på kanske 12 000 kronor i månaden. Fundera på vad det betyder för dig och din familj!

Medan vänsterpartiet anstränger sig för att bygga för vanliga plånböcker föreslår de borgerliga partierna i år marknadshyra för de svenska hyresgästerna. Däri finns också skillnaden mellan höger och vänster i bostadspolitiken.

Med det vill jag yrka bifall till reservation 2.

Anf. 122 TUVE SKÅNBERG (KD) replik:

Herr talman! Av samma skäl som jag begärde replik på Sverigedemokraterna, som har en extrem syn, måste jag begära replik på Nooshi Dadgostar när det handlar om en extrem syn.

Jag hörde henne säga ”i den kollektiva resurs som vårt land är”. Jag vet ju att det är så, men min retoriska fråga är: Är det verkligen Vänsterpartiets mening att vårt land är en ”kollektiv resurs” som det står oss politiker fritt att dela upp efter eget skön?

Vidare sa hon att alla har rätt att bo bra. Det gäller tydligen oavsett ekonomi och vad man arbetar med. Är det inte så att vi alla får arbeta för att skapa vår framtid och vårt välstånd? Jag, mina barn och mina grannar har fått låna. Det kallar Nooshi Dadgostar för att bostadslösa betalar kalaset. Ja, vi var bostadslösa innan vi köpte vår bostadsrätt eller så småningom fick råd att köpa en villa. Det har varit betungande, men vi har inte kommit till bostadsmarknaden och sagt: ”Vi har rätt till ett bra boende. Vi har rätt att bo oavsett vilken ekonomi vi har eller inte har.”

Sedan säger hon att de borgerliga, som hon kallar Alliansen, gör ”absolut ingenting”. Det är faktiskt lite hårresande, när vi har Stefan Attefalls arv att förvalta. Han och andra före honom har under lång tid arbetat just för att vi ska få fler bostäder till rimliga priser. I stället anklagas vi för att försämra kvaliteten och bara bygga för höginkomsttagare.

Vill Nooshi Dadgostar bli tagen på allvar, eller är det bara första maj-demonstrationstal?

Anf. 123 NOOSHI DADGOSTAR (V) replik:

Herr talman! Tuve Skånberg lyfter ett stort antal frågor, så jag ska försöka reda ut vad det handlar om.

Tuve Skånberg tycker alltså inte att folk har rätt till ett gott boende; det är så jag uppfattar Kristdemokraterna. Det är i så fall ett ganska allvarligt ställningstagande. Vi har i den svenska grundlagen skrivit att det allmänna ska säkra alla människors rätt till en bostad. Tror inte de borgerliga partierna på detta? Är det detta som är problemet: att ni inte tycker att politiken ska säkra det som står i grundlagen, nämligen att alla ska ha en bra bostad att leva och bo i och att de barn som växer upp i Sverige ska ha rätt till en plats där de kan läsa läxorna? Ska inte alla barnfamiljer få växa upp, inte köande utanför Stadsmissionen utan i ett bra boende till en kostnad som inte ruinerar dem?

Jag uppfattar att Tuve Skånberg tar ett steg tillbaka och säger att detta ska vi inte lägga oss i; det får enskilda klara. Det var svårt att uppfatta hur du menade. Menar du att vi inte ska ha en bostadspolitik i Sverige utan att man får kämpa sig fram själv och se om det dyker upp någon bostad på slätten där man kan kliva in och titta hur det ser ut?

Detta är helt oseriöst, Tuve Skånberg. Vi måste ju ha en bostadspolitik; vi måste organisera detta. Vi lever här alla tillsammans, kollektivt – eller hur? Vi måste ha en bostadspolitik som innebär att vi bygger för de människor som bor här i Sverige, och det görs inte i dag. Det byggs bara för höginkomsttagare. Det byggs alldeles för dyrt. Vad är Tuve Skånbergs svar på det? Hur ska vi bygga för vanliga löntagare i Sverige? Ni säger ju nej till alla de satsningarna.

Anf. 124 TUVE SKÅNBERG (KD) replik:

Herr talman! Jo, naturligtvis vill Kristdemokraterna och Alliansen bygga för alla, självklart. Men, Nooshi Dadgostar, det var just ”i den kollektiva resurs som vårt land är” som jag hakade upp mig på. Är det Västerpartiets syn att landet är en kollektiv resurs, att var och en har rätt till sin del av kakan och att vi ska dela upp det på ett närmast kommunistiskt sätt? Det påminner om Fidel Castro och hans sätt att dela upp Kuba. Är vi Kuba eller är vi Sverige? Är det inte allas vårt ansvar att bygga välfärden? Har vi inte alla ett ansvar också för att söka det goda boendet?

Den som sedan inte lyckas ska naturligtvis ha vårt stöd, och vi ska ha en rimlig bostadspolitik. En hel generation har, både nu och tidigare, sett det som normalt att man får bidra till sitt boende, skuldsätta sig och kanske under en lång amorteringstid – kanske ett helt liv – försöka betala tillbaka. Skulle det, i stället för att bygga välfärd, vara något oerhört negativt?

Bostadslånen är för många av oss den enda möjligheten att skapa det goda boendet. Nooshi Dadgostar säger på gammalt vänstermanér att vi bara ska ta det för givet. Det är någonting som hör till en kollektiv resurs. Fram med bostäder!

Anf. 125 NOOSHI DADGOSTAR (V) replik:

Herr talman! Jag är osäker på vad Tuve Skånberg menar. Vi har alla ansvar för att söka det goda boendet. Hur ska man söka detta om det inte finns verktyg och politiska insatser för att vi gemensamt ska bygga bostäder? Ska varje enskild person söka detta i sitt andliga jag?

Det är svårt att hänga med i vad Kristdemokraterna egentligen vill i bostadspolitiken. Vill ni bygga bostäder? Eller försöker du förklara för mig, Tuve Skånberg, vilka bostadslån som finns på marknaden? Det är ingen som har diskuterat det. Det är lite svårt att hänga med. Det är klart att vi alla lever här. Vi är medborgare i detta land. Då behöver vi tillsammans hjälpas åt.

Det som jag konstaterar handlar om statistik. Statistiken visar att de som äger mycket dyra villor i Sverige i dag har det mycket tryggt och gott. De har fått njuta frukterna av de mycket kraftiga skattesänkningar som ni har genomfört. För många av dem har inflationen slukat nästan hela bostadslånet, och nu kan de leva ganska gott.

Varför är det rättvist att vi inte hjälps åt, så att den unga generation som har det lite svårt i början ska få hjälp av dem som sitter tryggt i sina villor? Det har jag svårt att över huvud taget förstå. Jag förstår inte varför Kristdemokraterna skulle vara negativa till samarbete. Här får var och en klara sig själv. Den rike och den fattige får klara sig var för sig. Det kan väl inte vara Kristdemokraternas politik?

Anf. 126 ROBERT HANNAH (L) replik:

Herr talman! Det är mycket fascinerande att lyssna på Nooshi Dadgostar. Man kan tro att man befinner sig i en krigssituation eller liknande. Du talar lite grann som en sol-och-vårare, Nooshi Dadgostar. Du är beredd att berätta vad som helst för att övertyga motparten eller de 3 miljonerna hyresgäster om att det du säger är rätt.

Jag kan verkligen rekommendera läsning av vad de borgerliga partierna skriver om till exempel hyressättningssystem. Det finns inget parti som föreslår marknadshyror, som du påstår. Titta på detta i stället.

Jag har en konkret fråga till dig som jag söker svar på. Du talar mycket om hur rika kommuner som Danderyd, Täby och så vidare är så otroligt dåliga och segregerade. Jag skulle vilja ha en kommentar från Nooshi Dadgostar om varför Södermalm råkar vara den mest segregerade stadsdelen i Stockholm och har minst andel människor som är födda utomlands.

Jag vill också ha en kommentar till varför även Majorna i Göteborg råkar vara en av de stadsdelar i Göteborg som är mest segregerad, det vill säga har minst andel personer som är födda i utlandet.

Varför är Södermalm den mest segregerade stadsdelen i Stockholm?
Det vill jag ha svar på.

Prot. 2016/17:37
30 november

Anf. 127 NOOSHI DADGOSTAR (V) replik:

Herr talman! I till exempel en motion som Centerpartiet har skrivit står det: Vi vill övergå till en mer marknadsbaserad hyressättning.

Hur uppfattar Robert Hannah just de orden? Det är alltså någonting som är vitt skilt från marknadshyror. Liberalerna har samma formuleringar i sina motioner.

Människor kan läsa de motioner som de borgerliga partierna var för sig och gemensamt har väckt. Dessutom finns det en lång rad borgerliga politiker här inne som lägger fram förslag som innebär marknadshyror mitt i en bristsituation. Det innebär i praktiken att folk kommer att få fördubblad hyra. Hur ska ni hantera det? Ni kommer att ha miljontals människor som ringlar utanför socialkontoren. Hur ska ni hantera det? Detta är verklig-hetsfrånvänt. Ärligt talat förstår jag inte hur det hänger ihop.

Jag måste absolut hålla med om att de ombildningar som har skett på Södermalm har lett till en kraftig segregering. Det behöver inte betyda segregering i fråga om etnicitet. Men vi har en mycket kraftig segregering inkomstmässigt, därför att vi har områden där det finns bara mycket dyra bostäder. Sedan har vi andra områden där det inte finns lika dyra bostäder.

Marknadshyror är väl ett klockrent sätt att förstärka denna uppdelning? Det är redan i dag stor skillnad på hyrorna mellan innerstad och ytterstad. Men för att vi ska få ett inkluderande byggande behöver vi bygga lättillgängliga och bra hyresrätter till exempel på Södermalm. Men det säger ni nej till.

Anf. 128 ROBERT HANNAH (L) replik:

Herr talman! Jag kan ge svar på varför Södermalm är den mest segregerade stadsdelen i Stockholm. Det beror på att människor som har hyreskontrakt där sitter med dem i evigheter, 30–40 år. Jag skulle vilja påstå att det i dag inte finns en enda 90-talist som har fått ett vitt hyreskontrakt i första hand på Södermalm, av den enkla anledningen att de människor som bor där bor där väldigt länge. Och de människor som får de kontrakt som blir tillgängliga har stått i bostadskön i 30–40 år.

Det är det enkla svaret på varför nya svenskar och människor som inte har stått i bostadskön i 30–40 år bor i Rinkeby och varför människor som har förstahandskontrakt bor i city.

Östermalm är en typisk stadsdel som faktiskt inte har problem med segregering baserad på människor med utländsk bakgrund. Väldigt många som gör en bostadskarriär lyckas köpa bostäder där och kommer in till exempel på detta sätt.

Vi måste vidga det enögda sättet att se på vilka delar av Sverige som är segregerade. Södermalm är en av de absolut mest segregerade platserna i Stockholm. Södermalm råkar också vara ett mycket starkt vänsterpartistiskt fäste.

I Majorna i Göteborg har Vänsterpartiet till och med sin lokal. Det kanske säger mycket om vad ni tycker om segregering och hur enögt det är.

*Samhällsplanering,
bostadsförsörjning
och byggande samt
konsumentpolitik*

När det gäller marknadshyror eller inte skriver allianspartierna om mer marknadsbaserad hyressättning. Det finns två andra organisationer som tycker på ett liknande sätt i dessa frågor om marknadsbaserad hyressättning. Hyresgästföreningen tycker också att det ska vara en mer marknadsbaserad hyressättning, det vill säga att värdet för hyresgästerna på bostäder ska vara högre i centrala stadsdelar jämfört med andra delar av staden. Det är också ett marknadsbaserat tänkande. Det tycker även Fastighetsägarna.

När Nooshi Dadgostar målar upp detta som att människor ska tvingas ut ur hus och hem är det lite grann av en lögn. Vad Liberalerna anser till exempel när det gäller befintligt bestånd är just att hyrorna ska öka mer på centrala platser än på icke-centrala platser. Det är inte på något sätt det som du, Nooshi Dadgostar, försöker marknadsföra lite grann som en sol-och-vårare. Det stämmer över huvud taget inte.

Anf. 129 NOOSHI DADGOSTAR (V) replik:

Herr talman! Det skiljer 60 procent mellan hyrorna i innerstan och hyrorna i ytterstan. Hur mycket mer menar du, Robert Hannah, att det ska skilja?

Vi har redan sett en undersökning som visar vad det innebär till exempel i Stockholmsregionen.

För ett år sedan skulle detta marknadsbaserade hyressättningssystem i min kommun Botkyrka innebära 70-procentiga hyreshöjningar för dem som bor där.

Jag tycker att ni ska vara ärliga. Liberalerna ska åka ut till Botkyrka och berätta för hyresgästerna att ni tycker att de ska betala 70 procent mer i hyra än vad de nu gör. Hur tror du att det samhället ser ut? Varför vill du göra folk så fattiga? Varför vill du att människor ska bli fattiga bidragstagare? Det är ju det som är din politik. Jag har extremt svårt att förstå detta.

Men man kanske ska vänja sig nu. Det ska inte vara några kollektivavtal, det ska vara lagstadgade minimilöner på ca 8 000 kronor i månaden och det ska vara enorma hyreshöjningar. Vill du inte att människor ska kunna leva här i Sverige? Det måste man faktiskt fråga. Det finns ingen marginal kvar här.

Det är oerhört svårt att hänga med. Ni menar att detta inte är marknadshyror. Det är ordet ni är känsliga för. Men i praktiken är det samma sak. Och ni är alla överens. Det är mycket obehagligt inför nästa valrörelse att ni alla är överens om att det ska bli marknadshyror. En röst på något av de borgerliga partierna 2018 är alltså en röst för fördubblad hyra. Det är detta som vi får diskutera i valrörelsen, alltså vilka som är för och vilka som är emot.

Men sedan är jag definitivt för att man ska bygga fler hyresrätter i innerstan. Det ska byggas också på Östermalm, även om Robert Hannah verkar tycka att det är ett paradexempel på hur det ska fungera.

Anf. 130 ROBERT HANNAH (L):

Herr talman! Sveriges finanser mår bra. Med nio år av Liberalernas och alliansregeringens ekonomiska politik i ryggen befinner vi oss nu i en högkonjunktur. Men i stället för att använda högkonjunkturen för att bygga en buffert för sämre tider väljer den rödgröna regeringen bland annat att låna pengar, presentera ofinansierade bidragshöjningar och komma med verkingslösa subventioner för bostadsbyggande.

Vad Sverige behöver i dag är Liberalernas ekonomiska politik där utbildning belönas, där subventioner går till barnfamiljer och pensionärer i stället för till byggföretag, där det alltid är lönsamt att gå från bidrag till jobb och där man inte förpassar funktionshindrade till pottkanten genom att till exempel ta bort deras stöd i form av personlig assistans. Efter två år med rödgrön regeringsmakt står det klart att vi i Sverige är på fel väg.

Även om det byggs mycket mer än på länge står vi långt ifrån att uppnå de 700 000 bostäder som behöver byggas till 2025, och regeringen står långt ifrån att sätta tak över huvudet på alla de asylsökande som har fått uppehållstillstånd i Sverige. När Mehmet Kaplan gick från sin post som bostadsminister fanns det nämligen inga som helst förslag för att sätta tak över huvudet på nyanlända eller några som helst reformer, trots att allianspartierna länge krävt någon typ av krislagstiftning på det området.

Jag kan garantera att det inte på något sätt är den rödgröna bostadspolitiken som har lett till den produktionsökning vi ser i dag. Mehmet Kaplan och Peter Eriksson har hittills endast bidragit med fyra saker till svensk bostadspolitik.

För det första har man skapat smärre regelförenklingar, som Miljöpartiet röstade emot när Alliansen var vid makten men nu har ångrat sig om. För det andra har man skapat flummiga bostadsråd med fokus på hållbarhet som inte kommer att ge en enda bostad till i Sverige. För det tredje har man infört missriktade subventioner till välbeställda byggföretag. För det fjärde, och mest av allt, ser vi skandalrubriker och umgänge med allt annat än byggföretag och fastighetsägare. Det löser man inte bostadskrisen med, kan jag säga.

Liberalerna är främst kritiska till att regeringen fortsätter att driva en politik som syftar till att subventionera fram fler bostäder. Det är en politik som är i grunden feltänkt, och det finns inte heller några som helst forskningsbelägg för det. Dessa subventioner snedvrider konkurrensen, och medlen går i övervägande majoritet av fallen till bostäder som ändå kommer att byggas. Vid vartenda besök jag har gjort på olika byggföretag och i olika städer de senaste månaderna har jag fått bekräftat att de bostäder som nu får subventioner redan var planerade. De har varit planerade sedan länge och skulle ändå byggas.

Det är därför anmärkningsvärt att regeringen fortsätter att driva denna subventionspolitik, trots att bygg- och fastighetssektorns egna branschorganisationer är kritiska till statliga byggsbuvntioner. Dessa subventioner har inte bidragit till någonting, och Liberalerna säger därför nej till dem. Vi i Liberalerna satsar i stället pengar på att höja bostadstilläggen markant mer än vad regeringen föreslår – uppemot 4 miljarder fram till 2019. Dessa pengar satsar vi särskilt på pensionärer med garantiinkomst och på flerbarnsfamiljer.

Medan regeringen alltså subventionerar ekonomiskt starka byggföretag som inte vill ha medlen innebär Liberalernas ekonomiska politik ekonomiskt en hjälp för svaga individer som behöver bostadstillägg och bostadsbidrag för att få boendekalkylen att gå ihop. Där kan man alltså jämföra solidariteten – de rödgröna har solidaritet med byggherrar som inte vill ha den, och Liberalerna har solidaritet med de personer som faktiskt behöver bostadstillägg och bostadsbidrag.

Liberalerna säger också nej till regeringens förslag om att bygga upp ett särskilt statligt informationscenter för hållbart byggande. Vi anser att Miljöpartiet faktiskt får betala för sina fikaklubbar själva; det ska inte skattebetalarna behöva göra. I stället säger Liberalerna ja till två särskilda satsningar.

För det första säger vi ja till att Boverket ges i uppdrag att utveckla något som folket och branschen faktiskt vill ha, nämligen ett system för offentlig hyresstatistik så att alla svenskar kan jämföra och se om de betalar en rättvis hyra. För det andra säger Liberalerna ja till att inrätta ett ekonomiskt stimulansbidrag till de kommuner som har förkortat eller framgångsrikt arbetar med att förkorta handläggningstider för plan- och bygglövsärenden. Detta ger långt fler bostäder än vad Peter Erikssons flumråd gör, kan jag säga.

På det konsumentpolitiska området motionerar Liberalerna tillsammans med övriga allianspartier om en återgång till Alliansens konsumentpolitiska mål, som handlar om att stärka individernas konsumentmakt. Jag yrkar därför bifall till reservation nr 4.

Vi ser redan nu att Miljöpartiet vill använda konsumentpolitiken till att styra människors beteenden och till att skapa ytterligare fikaklubbar för miljöpartister. Liberalerna säger därför nej till regeringens partssammansatta forum för miljösmart konsumtion. Vi behöver inte ytterligare flumkonferenser där man ska prata om flumämnen; i stället behöver vi faktiskt prata direkt om hur man stärker konsumentmakten.

Liberalerna säger i stället ja till att öka stödet till det civila samhällets organisationer som på olika sätt främjar konsumentmakten, till exempel funktionshindersorganisationer som vill arbeta med konsumentmakt. Vi i Liberalerna säger också ja till och satsar medel på att Konsumentverket ska hitta åtgärder för att stärka konsumentmakten för personer med funktionsnedsättning. Vi vill att personer med funktionsnedsättning ska ges möjlighet att använda sin konsumentmakt på ett bra, tydligt och effektivt – men också rättvist – sätt. Det innebär en mycket bättre hushållning med skattepengar att göra på det här sättet än på det sätt som Miljöpartiet och regeringen föreslår.

Från Liberalernas sida anser vi att budgetförslaget måste betraktas som en helhet, och därför yrkar vi inte bifall till vår egen reservation utan har ett särskilt yttrande.

Anf. 131 JOHAN LÖFSTRAND (S) replik:

Herr talman! Robert hann med mycket i sitt anförande, och jag tycker att han i en del av de punkter han lyfte upp nästan var på gränsen till oförskämd.

När det gäller regeringens satsning på hållbart byggande är det ingen fikaklubb. Det handlar i grund och botten om att regeringen ser att det är viktigt att vi i framtiden bygger ekologiskt och socialt hållbart. Då behövs det seriös forskning. Jag hoppas att Liberalerna har samma uppfattning, det vill säga att vi faktiskt måste bedriva seriös forskning för att komma framåt i dessa ganska svåra frågor. Jag själv är en stor förespråkare för fjärrvärme, men jag ser också den oerhört komplexa materia som ligger i mätning av energiförbrukning och annat.

Den andra punkten Robert Hannah lyfter upp är kompetensförsörjningsfrågan. Det är något regeringen nu jobbar med. Den stora frågan är ju varför den tidigare regeringen inte jobbade med dessa frågor alls. Skälet till att vi står här utan byggnadsarbetare, civilingenjörer och lantmätare är ju att det inte har funnits några utbildningsplatser. Den tidigare regeringen har inte arbetat med att få undan de bristyrken som har funnits under en längre tid och där läget nu har blivit akut på grund av att det byggs så mycket som det gör.

Jag kommer då till min fråga. En av de största utmaningarna framöver är att skapa bostäder åt svaga hushåll. Som liberalt och, hoppas jag, i grunden socialliberalt parti måste ju detta vara ett grundfundament för Liberalerna. Det finns inga konkreta förslag, så min fundering är hur Robert Hannah och Liberalerna kommer att arbeta med att de stora grupper som i dag inte kommer in på bostadsmarknaden faktiskt ska göra det. Bostadstillägg har man men ingenting mer.

Anf. 132 ROBERT HANNAH (L) replik:

Herr talman! Jag kan svara på alla tre punkterna. Det var två påståenden och en fråga.

Jag börjar med hållbart byggande. Det är klart att Boverket redan jobbar med hållbart byggande, och det är klart att Lantmäteriet redan jobbar med hållbart byggande. Det är klart att alla svenska myndigheter redan jobbar med det. Vi behöver inte ha ett särskilt forum där olika miljöpartistiska ministrar ska komma till Karlskrona eller någon annanstans för att hålla på och föreläsa i en timme och ha ett jäkla jippeevent. Det är vad det handlar om. Vi är otroligt mycket för hållbart byggande, och vi arbetar väldigt hårt med våra miljöfrågor.

Den andra punkten var kompetensförsörjningsfrågan. Såvitt jag vet handlar det om att ni inte har satsat på det i er egen budget, Johan Löfstrand. Kompetensförsörjning och utbildningsplatser kan regeringen sköta själv i sitt budgetförslag. Om du är missnöjd med det borde du gå tillbaka till bänken och höja det anslaget. Liberalerna har väldigt aktivt arbetat för att stärka yrkeshögskolor och yrkesutbildningar. Vi har arbetat för att stärka just de utbildningar som senare leder till att man blir byggnadsarbetare, där många i dag hoppar av. Vi har alltså aktivt arbetat för att stärka just den typen av kompetensförsörjning, så där har jag inte på något sätt ett ansvar att ta åt mig av din kritik.

Vad gäller bostäder till svaga hushåll är vi från Liberalernas sida väldigt tydliga. Vi tror på arbetslinjen. Vi tror att människor med lägre inkomster har lägre inkomster under en period av sitt liv. Det rör sig om perioder. Det handlar om ensamstående föräldrar som behöver stöd under delar av sitt liv, och det handlar om personer med garantiinkomster som har jobbat aktivt under hela sitt liv och haft bra inkomster men nu får garantiinkomster. Det är där och då man behöver stötta dessa individer.

Vi tror inte att man gör det genom att subventionera byggande. Det blir orättvist, för man vet inte vem som får byggnaderna. De studentlägenheter som nu ska byggas i Göteborg med era subventioner hjälper ju inte resurs-svaga hushåll över huvud taget. Subventionerna leder till att nybyggda bostäder får 200 kronor lägre hyra än de som byggdes för två år sedan. Var finns rättvisan där? Finns det ett socialt patos i det hela? Nej.

Anf. 133 JOHAN LÖFSTRAND (S) replik:

Herr talman! Då kommer vi tillbaka till arbetslinjen. Självklart är det, som jag lyfte upp i mitt anförande, så att en av de viktigaste förutsättningarna för att man ska få en bostad är att man har ett arbete. Men vi har under hela förmiddagen debatterat rätten till en skälig lön när man utför ett arbete. Då måste det väl i grund och botten handla om att arbetslinjen också ska gälla i fråga om att vi ser till att de som arbetar – till exempel de som bygger våra bostäder – ska ha en lämplig lön.

I Linköping har det uppdragats att byggnadsarbetare har tjänat 35–40 kronor i timmen, på grund av att upphandlingsreglerna inte fungerar. Är det verkligen Liberalernas uppfattning att detta är en del av arbetslinjen? Kommer detta att innebära att det kommer att finnas människor som har råd att efterfråga bostäder? När man inte klarar av att hantera arbetslinjen blir det ett problem att samtidigt kräva att människor ska kunna leva på sin lön.

Jag återkommer till min fråga. De förslag som Liberalerna har lagt fram löser inte frågan om hur vi ska ta hand om de resurssvaga grupperna. I det 22-punktsprogram som regeringen har lagt fram finns ett antal åtgärder för att effektivisera och jobba vidare med byggandet. Alliansen har vid ett flertal tillfällen sagt att man under hösten ska återkomma med ett samlat förslag på hur man själv ska ta sig an ett antal av dessa utmaningar. Jag har än så länge inte sett något gemensamt förslag från Alliansen på hur man ska göra detta.

Regeringen har ett 22-punktsprogram och jobbar nu med den sociala dimensionen. Alliansen och Liberalerna har ingenting.

Anf. 134 ROBERT HANNAH (L) replik:

Herr talman! Vad gäller frågan om arbetslinjen: Det finns inte någon ledamot från något alliansparti som tycker att fuskare är någonting bra. Att ens försöka insinuera att vi skulle tycka att fusk är bra är lite av ett låtsasland.

Det är klart att vi tror på arbetslinjen. Det är klart att vi tycker att fuskare ska sättas dit. Det är inte mer än så – det finns inget att debattera på den punkten.

Vad gäller den sociala dimensionen, som du så kraftigt efterfrågar, ser jag en situation i Sverige där personer med funktionshinder lämnas att dö på en toalett i ett köpcentrum i Malmö. Är det en social dimension när ni skär ned på funktionshindrades rätt till assistans? Nej, det är absolut inte någon social dimension. Det är inte heller en social dimension att satsa alla pengar i potten på subventioner till bostadsbyggande. Dessa pengar går rätt i händerna på rika byggherrar och går till bostäder som redan är planerade att byggas. I den bästa av världar kommer detta att leda till några hundralappar mindre i kostnader för de personer som står först i bostadskön.

Detta är inte en social dimension. Från Liberalernas sida anser vi att den sociala dimensionen är att de individer som har det svårt att utmärka sig själva och att ta plats i bostadsmarknaden får ett personligt riktat, individuellt stöd så att de kan få hjälp under den period de behöver detta.

Jag tror inte att människor går runt och vill leva på bidrag hela livet. Jag tror inte att människor vill ha den livssituationen, utan jag tror att man vill ha den under vissa delar av sitt liv. Liberalerna satsar i budgetmotionen 3 ½ miljarder mer än vad den rödgröna regeringen, tillsammans med sitt stödparti, gör på bostadstillägg och på bostadsbidrag. Dessa pengar går till personer med garantiinkomster – det vill säga pensionärer – och till flerbarnstillägg. Människor som har flera barn har oftast lägre inkomster, och därför satsar vi extra pengar på att de ska få högre bostadstillägg. Det är en stark social dimension, det är socialliberalism och det är helt rätt politik för Sverige.

Anf. 135 NOOSHI DADGOSTAR (V) replik:

Herr talman! Jag har lyssnat på Robert Hannahs inlägg, men jag blir inte särskilt mycket klokare av det. Robert Hannah tycker att allting är ett jippo, cirkus, fikarep och så vidare. Detta är en lek för Robert Hannah. Du struntar i de bostadslösa. Allt är en cirkus. Du vill bara visa upp dig själv här vid podiet. Det är intressant att få insyn i vad du egentligen tycker är viktigt. Alla insatser är bara lek. Så är det ju inte. Det är ett otroligt oseriöst sätt att angripa detta på.

Ett bra sätt att förlänga köer till hyresrätter, till exempel i Stockholm, är annars att ombilda väldigt många hyresrätter. Detta är vad ditt parti har ägnat sig åt i åtta år – att ombilda bort hyresrätterna, vilket förlänger köerna kraftigt. Det ligger ganska tungt på Robert Hannahs axlar att förklara varför man har förlängt dessa köer med ytterligare ett antal år.

Men det viktiga här, för dem som lyssnar på denna debatt, är att man ska veta att resultatet av det som Robert Hannah och de borgerliga partierna föreslår – det som kan bli den stora skillnaden om de borgerliga partierna vinner valet – är att hyrorna går upp väldigt kraftigt. Vi ska nämligen ha det som kallas marknadshyror. Hyrorna kommer att chockhöjas.

Detta ska Robert Hannah lösa med bostadsbidrag och bostadstillägg. Hur mycket lägger ni då på detta? Det handlar ju i så fall om 10–20 miljarder för att lösa den saken, kanske till och med 30 miljarder. Vilka skatter ska Robert Hannah höja för att finansiera detta?

Anf. 136 ROBERT HANNAH (L) replik:

Herr talman! Det är väldigt intressant att höra Nooshi Dadgostars domedagsprofetior.

Låt mig vara tydlig: Den rapport som du pekar på handlar om en trea i Stockholms city och den hyreshöjning som skulle ske där. Jag tror knappast att alla människor i Sverige bor i en trea i Stockholms city. Låt oss också vara tydliga med att detta är marknadsekonomi på dess högsta plan – inga regler som helst gäller. Det är heller inget parti som föreslår detta. Låt oss slutföra detta: Det här är vad du föreslår. Det här är den rapport som du utgår från.

Men jag kan förklara lite grann om hur det funkar om man vill ha ett socialistiskt samhälle, som till exempel Kuba, vilket ni i Vänsterpartiet tidigare har velat efterlikna. Om man vill att bostadsmarknaden ska efterlikna detta socialistiska samhälle till hälften, på den hyrda marknaden, är det klart att marknadsekonomi alltid slår socialism. Så har det varit i vartenda samhälle som har funnits i hela världen. Det var därför Berlinmuren föll. Ni kanske har missat att den föll, men den har fallit.

Det är tydligt att hyresmarknaden i Sverige i dag inte kan konkurrera med den ägda marknaden, därför att fria villkor gäller där. Alla människor som flyttar in i Stockholm har inte tillräcklig tid i bostadskön för att kunna få en hyresrätt. Därför tvingas de att köpa. Det finns en stark marknadskraft mot ägda boenden just för att de människor som kommer till Stockholm och vill ha en bostad tvingas att köpa den. Det ligger enkel matematik bakom att vi bygger fler bostadsrätter än hyresrätter. Alla som vill flytta till Stockholm tvingas nämligen att köpa en bostadsrätt.

Det är just därför Liberalerna efterfrågar en bostadsmarknad där en indisk ingenjör snabbt ska kunna komma till Sverige och få en hyresrätt om den har möjlighet till det. Vi ska också kunna ge stöd till de människor som inte kan hävda sig på bostadsmarknaden.

Nooshi Dadgostar måste vara lite avundsjuk. Hon vet att hennes parti kommer att rösta för en budgetmotion som innebär 3 ½ miljarder mindre i bostadstillägg och bostadsbidrag. Det måste kännas väldigt hårt för dig, tänker jag.

Anf. 137 NOOSHI DADGOSTAR (V) replik:

Herr talman! Jag kan konstatera att Robert Hannah inte har fått genomslag i Alliansen, eftersom inga bostadstillägg eller bidrag höjdes så kraftigt under Alliansens period vid makten. Det är väl ändå vad som händer i verkligheten som räknas.

Jag tackar så mycket för den marknadsekonomiska föreläsning som jag har fått i kammaren i dag. Jag kan tala om för Robert Hannah att det finns ett väldigt enkelt marknadsekonomiskt samband, nämligen att brist leder till kraftigt höjda priser.

Den rapport som jag refererar till säger att de som bor i Botkyrka kommun – min kommun – får 70-procentiga hyreshöjningar. Vi talar inte om några treor i Stockholms innerstad. Du vurmar för de indiska ingenjörerna som ska flyga hit. Jag talar om löntagarna här. De ska väl också få hyresrätter. Eller är det bara höginkomsttagare som ska kunna efterfråga detta?

Ni säger att det är kapital som är problemet när det byggs hyresrätter. Varför säger ni då nej till investeringsstöden? Varför säger ni nej till statliga lån om det nu är kapital som är den stora frågan? Jag hänger inte med i vad det är som Robert Hannah försöker att göra en cirkus kring. Han talar om Kuba och andra länder. Jag kan tala om för Robert Hannah att Sverige är väldigt unikt, eftersom vi under er regeringsperiod drog undan så mycket stöd från byggande av bostäder. Inget annat land har gjort det. I princip alla andra länder i Europa, där ni har era själsfränder, har ganska starka finansieringssystem för att bygga bostäder. Det är Sverige som sticker ut här.

Hur talar ni med varandra när ni är ute i Europa? Sverige har inga stöd. Du kan väl se att det finns ett samband mellan att vi lägger in stöd och att det blir resultat. Alla andra budgetposter funkar ju på samma sätt.

Anf. 138 ROBERT HANNAH (L) replik:

Herr talman! Om vi ska tala om unikt kan vi tala om det unika i att det är över 500 000 personer i Stockholms bostadskö. Förra året tog det i snitt 8,1 år att få en bostad, och enligt den senaste rapporten jag fick kommer det att gå över till 9 i år.

I ett land som ni i Vänsterpartiet stöttade väldigt mycket förr i tiden, Östtyskland, tog det sju år att få en bil som tillverkades där – jag minns inte vad den hette. Det gick alltså snabbare att få en bil i Östtyskland, med sju års väntetid, än att det går att få ett förstahandskontrakt här i Stockholms city i dag.

Det jag försöker säga till dig, Nooshi Dadgostar, vilket du inte förstår eftersom du inte förstår vad marknadsekonomi innebär, är att när vi har en hyresmarknad som är genomreglerad, som inte är öppen och fri, då får vi en bostadsbrist där 350 000 unga vuxna inte har en bostad. Då får vi över 500 000 i Stockholms bostadskö, för det är inte marknadspris man betalar. De enda som betalar marknadspris är alla 80- och 90-talister som nu bor med tredjehandskontrakt och betalar ungefär 20 000 för en tvåa i city. Där har du marknadsekonomi i dag.

Jag tror att vi måste övergå till mer marknadstänkande. Jag har inte föreslagit det som står i den rapport som du nu tar fram, men vi måste övergå till mer systematiska hyror. Det säger Hyresgästföreningen, och det säger Fastighetsägarna. Vi har olika syn på hur systematiserade de ska vara, men alla är överens om detta, förutom Vänsterpartiet uppfattar jag det.

Jag tror att det kan vara bra att ta det lite lugnt i backen och inte tro att ni vet allt och har alla lösningar, för er politik har prövats i Sverige under decennier och har misslyckats. Vi har haft Vänsterpartiets och Socialdemokraternas bostadsmarknad vad gäller den hyrda delen under väldigt många års tid, och vi har resultaten.

Jag förstår inte varför du slår dig för bröstet och tror att ni har alla lösningar. Ni har inte lösningarna, utan ni har totalt fel.
(forts. § 10)

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 15.52 på förslag av andre vice talmannen att ajournera sammanträdet till kl. 16.00, då votering skulle äga rum.

Återupptaget sammanträde

Sammanträdet återupptogs kl. 16.00.

§ 9 Beslut om ärenden som slutdebatterats vid dagens sammanträde

FiU7 Nytt regelverk om upphandling

Punkt 1 (Särskilda arbetsrättsliga villkor)

1. utskottet
2. res. 1 (S, MP, V)

Votering:

164 för utskottet

141 för res. 1

44 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Prot. 2016/17:37
30 november

Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 75 M, 41 SD, 20 C, 15 L, 13 KD
För res. 1: 105 S, 19 MP, 17 V
Frånvarande: 8 S, 9 M, 7 SD, 6 MP, 2 C, 4 V, 4 L, 3 KD, 1 -

Punkt 4 (Huvudentreprenörsansvar vid offentlig upphandling)

1. utskottet
2. res. 2 (SD)

Votering:

263 för utskottet

43 för res. 2

43 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 105 S, 75 M, 19 MP, 20 C, 17 V, 14 L, 13 KD

För res. 2: 42 SD, 1 L

Frånvarande: 8 S, 9 M, 6 SD, 6 MP, 2 C, 4 V, 4 L, 3 KD, 1 -

Allan Widman (L) anmälde att han avsett att rösta ja men markerats ha röstat nej.

Punkt 5 (Utbildningsinsatser för offentliga upphandlare)

1. utskottet
2. res. 3 (SD)

Votering:

264 för utskottet

42 för res. 3

43 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 105 S, 75 M, 19 MP, 20 C, 17 V, 15 L, 13 KD

För res. 3: 42 SD

Frånvarande: 8 S, 9 M, 6 SD, 6 MP, 2 C, 4 V, 4 L, 3 KD, 1 -

Punkt 6 (Samverkan mellan offentliga upphandlare och Skatteverket)

1. utskottet
2. res. 4 (SD)

Votering:

264 för utskottet

42 för res. 4

43 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 105 S, 75 M, 19 MP, 20 C, 17 V, 15 L, 13 KD

För res. 4: 42 SD

Frånvarande: 8 S, 9 M, 6 SD, 6 MP, 2 C, 4 V, 4 L, 3 KD, 1 -

Punkt 7 (Livsmedelsproduktion och djurskydd vid offentlig upphandling)

1. utskottet

2. res. 5 (SD)

3. res. 6 (C)

4. res. 7 (KD)

Förberedande votering 1:

21 för res. 6

13 för res. 7

272 avstod

43 frånvarande

Kammaren biträdde res. 6.

Förberedande votering 2:

41 för res. 5

21 för res. 6

244 avstod

43 frånvarande

Kammaren biträdde res. 5.

Huvudvotering:

231 för utskottet

42 för res. 5

33 avstod

43 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 105 S, 75 M, 19 MP, 17 V, 15 L

För res. 5: 42 SD

Avstod: 20 C, 13 KD

Frånvarande: 8 S, 9 M, 6 SD, 6 MP, 2 C, 4 V, 4 L, 3 KD, 1 -

Punkt 9 (Stöd och kompetens, små och medelstora företag m.m.)

1. utskottet

2. res. 8 (M, C, L, KD)

Votering:

183 för utskottet

123 för res. 8

43 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 105 S, 42 SD, 19 MP, 17 V

För res. 8: 75 M, 20 C, 15 L, 13 KD

Frånvarande: 8 S, 9 M, 6 SD, 6 MP, 2 C, 4 V, 4 L, 3 KD, 1 -

Punkt 10 (Innovations- och funktionsupphandling)

1. utskottet

2. res. 9 (M)

Votering:

216 för utskottet

75 för res. 9

15 avstod

43 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 103 S, 42 SD, 19 MP, 20 C, 17 V, 15 L

För res. 9: 75 M

Avstod: 2 S, 13 KD

Frånvarande: 8 S, 9 M, 6 SD, 6 MP, 2 C, 4 V, 4 L, 3 KD, 1 -

Åsa Eriksson och Marie-Louise Rönnmark (båda S) anmälde att de avsett att rösta ja men markerats ha avstått från att rösta.

Punkt 14 (Upphandling av asylboenden)

1. utskottet

2. res. 13 (M)

Votering:

230 för utskottet

76 för res. 13

43 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 105 S, 41 SD, 19 MP, 20 C, 17 V, 15 L, 13 KD

För res. 13: 75 M, 1 SD

Frånvarande: 8 S, 9 M, 6 SD, 6 MP, 2 C, 4 V, 4 L, 3 KD, 1 -

Punkt 17 (Nischmarknader)

1. utskottet

2. res. 14 (C)

Votering:

286 för utskottet

20 för res. 14

43 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 105 S, 75 M, 42 SD, 19 MP, 17 V, 15 L, 13 KD

För res. 14: 20 C

Frånvarande: 8 S, 9 M, 6 SD, 6 MP, 2 C, 4 V, 4 L, 3 KD, 1 -

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

TU7 Subsidiaritetsprövning av kommissionens förslag om främjande av internetkonnektivitet i lokala samhällen

Kammaren biföll utskottets förslag.

*Samhällsplanering,
bostadsförsörjning
och byggande samt
konsumentpolitik*

§ 10 (forts. från § 8) **Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande samt konsumentpolitik** (forts. CU1)

Anf. 139 Statsrådet PETER ERIKSSON (MP):

Herr talman! Under nästan 20 års tid har vi byggt alldeles för lite i Sverige. År för år har bristen på bostäder vuxit. Det har blivit ett problem som sprider sig till andra delar av samhället och ekonomin. Priserna på villor och bostadsrätter har ökat mycket mer än vad som är rimligt och bra.

Unga människor och barnfamiljer måste i dag dra på sig mångmiljonskulder för att över huvud taget få tag på en bostad. I storstäderna är bostadsbristen som störst. Det betyder att det är svårt för företagen att växa och dra till sig arbetskraft. Det i sin tur gör att vi går miste om utveckling av välfärd, och allt fler bedömare talar om riskerna för samhällsekonomin.

Vi har fått ett växande skuldberg i de svenska hushållen. Vad händer om räntan börjar stiga igen och om priserna på bostadsmarknaden plötsligt faller? Vad händer om lågkonjunkturen kommer och arbetslösheten ökar och det inte längre finns några marginaler kvar i hushållskassan?

Riksbanken har länge varnat för denna utveckling, men den förra regeringen valde att lyfta över ansvaret för banker och finansmarknader från Riksbanken till Finansinspektionen och regeringen. Riksbanken har därmed fått ett mer begränsat uppdrag – inflationsmålet – som sin huvuduppgift. Därför har den steg för steg satsat på sänkta räntor, vilket i sin tur har lagt mer ved på brasan, med höjda bostadspriser och växande skulder som följd.

Bostadsbristen är ett problem med effekter och risker för samhällsekonomin som är omfattande. Problemet med oppositionens budgetsvar är att de alla skulle leda till minskat byggande och att dagens problem skulle bli ännu värre.

Därför är det oerhört glädjande att vi nu äntligen bygger ordentligt. För första gången på flera decennier händer detta över hela landet, och det sker med en mer aktiv bostadspolitik än tidigare.

År 2014 byggdes 30 000 bostäder. I år är prognosen från Boverket att vi kommer att påbörja 64 000 nya bostäder, och nästa år blir det 67 000. Det är en fördubbling på kort tid, och förändringen har kommit snabbt. Ännu i våras var det bedömare som trodde att Sverige inte kunde klara av att bygga fler än 40 000 bostäder per år. Detta räcker inte, men det är en förbättring och en god bit på väg.

Vad beror den snabba förändringen på? Svaret är inte att vi har fått en ny bostadsminister. Men nu drar såväl kommunerna och regeringen som industrin åt samma håll. Det handlar om att det sedan valet 2014 finns ett ökat engagemang i kommunerna, både bland politiker och bland tjänstemän, för att vi ska klara av utmaningen att bygga mer.

Några kommuner har gått före och visat att det går. Vi ska tacka Växjö, Örebro, Linköping, Umeå och några till, som medvetet har tagit fram mark och detaljplaner och visat vad man kan göra för att få fart och konkurrens när det gäller byggandet.

Svensk byggindustri har visat att man kan öka produktionen kraftigt. Detta bidrar till fler jobb, tillväxt och tak över huvudet för fler människor.

Regeringen för sin del har visat vägen genom att avsätta 6 miljarder kronor om året i statsbudgeten för att stödja en ökad bostadsproduktion. De kommuner som bygger och tar ansvar får nu 1,8 miljarder kronor i extra pengar från staten. Lilla Alvesta får 5,6 miljoner, Uppsala får 103 miljoner, Helsingborg får 62 miljoner och Eskilstuna får 41 miljoner. Däremot får Strängnäs, Ekerö, Danderyd och Lidingö ingenting – de har inte ens sökt.

Vi har infört ett investeringsstöd som är riktat till byggindustrin för att få fram hyresbostäder och studentbostäder till rimliga priser. Detta kommer förhoppningsvis att ge en bra effekt nästa år.

Vi avsätter dessutom 1 miljard för renovering, energieffektivisering och stöd för förbättring av utomhusmiljöer i miljonprogrammet. I somras

inledde vi också arbetet med det så kallade 22-punktsprogrammet, som handlar om att få fram snabbare byggbeslut och bygglov och som möjliggör ett ökat byggande.

Sverige går bra nu. Arbetslösheten sjunker, investeringarna ökar och vi har en ekonomi som är bättre och starkare än i andra jämförbara länder. Problemen just nu handlar om att matcha arbetslösa och nyanlända med alla de jobb som finns lediga i byggsektorn och andra delar av ekonomin som växer.

Kompetensfrågan blir allt viktigare, vilket gör den förra regeringens nedrustning av Arbetsförmedlingen och vuxenutbildningen till ett stort problem; det har blivit en kvarnsten som skapar bekymmer i arbetet med att minska arbetslösheten och göra Sverige starkare. I regeringen arbetar vi nu därför intensivt med att lösa kompetensfrågorna, och redan före jul kommer de två samordnare som jag har tillsatt att lägga fram sina förslag. (Applåder)

Anf. 140 ROGER HEDLUND (SD) replik:

Herr talman! Jag tackar bostadsministern för att han finns med i debatten här i dag.

Det kan inte anses samhällsekonomiskt rimligt att Stockholms stad häromdagen beslutade att bekosta hotellboenden för 200 nyanlända invandrare till Sverige till en kostnad på 40 miljoner kronor.

Sverigedemokraterna har helt andra åsikter än regeringen om invandringsspolitiken i Sverige. Men om vi bortser från det faktum att vi skiljer oss åt mycket där vet vi att det innebär stora kostnader att till exempel ordna boende till dem som sitter på anläggningsboenden runt om i Sverige och även att det är en stor bostadskris i hela Sverige.

Jag hörde tidigare Johan Löfstrand, socialdemokratisk riksdagsledamot, tala om en inbjudan till oppositionen att delta i bostadspolitiska samtal. Det finns en hel del frågor att diskutera. Vi har till exempel hushållens finansiering för att köpa bostad, byggbolagens finansiering för att kunna bygga och ökad konkurrens mellan byggbolagen för att sänka byggkostnaderna.

Man kan föreslå en bostads- och infrastrukturberedning för att långsiktigt diskutera förutsättningarna för att öka bostadsbyggandet. Vi har skatte- och avdragsfrågorna när det gäller bostadspolitiken. Och kanske det kan ligga på ett övergripande regionalt organ att hantera en regional bostadsplanering.

Det finns flera frågor att diskutera, men framför allt behöver man sätta sig ned för att få en helhetssyn på dessa frågor, eftersom de berör varandra i allra högsta grad. Min fråga till bostadsministern är: Kommer Sverigedemokraterna att bjudas in till samtalen?

Anf. 141 Statsrådet PETER ERIKSSON (MP) replik:

Herr talman! Vi har som sagt nyligen haft samtal med oppositionen. Oppositionen hoppade av – de var inte vidare intresserade av att komma till ett avslut i diskussionerna.

Just nu har vi däremot ett bra tillfälle. Regeringens proposition har behandlats i statsbudgeten och i utskottet. Jag undrar tillbaka: Varför har inte Roger Hedlund tagit chansen att skriva om dessa saker i reservationerna, om han nu är intresserad av att göra uppgörelser och har konkreta förslag?

Anf. 142 ROGER HEDLUND (SD) replik:

Herr talman! De politiska förslag som jag nämnde alldeles nyss finns med i Sverigedemokraternas budgetförslag inom utgiftsområde 18. De finns också med i den kommittémotion som Sverigedemokraterna har väckt i riksdagen i de bostadspolitiska frågorna. Många av förslagen är inte heller direkt nya, utan de har funnits med i tidigare förslag. Sedan finns det några som vi har byggt på i årets budget och i årets kommittémotion.

Alla förslag har alltså funnits för regeringen och Peter Eriksson att titta närmare på och kanske också ställa frågor om för att närmare kunna förstå vad vi sverigedemokrater menar och för att se om det kanske finns gemensamma ingångar i frågorna.

Framför allt handlar det om att när man gör ett sådant här stort omtag som berör många utskott i riksdagen, till exempel skatteutskottet, finansutskottet och civilutskottet, gäller det att sitta ned och se på helheten – hur ett förslag berör ett annat. Det går inte att bara införa *en* form av skatteförändring, utan det gäller att se till helheten och hur det påverkar hela politiken och hela den statsfinansiella ordningen.

Jag ställer min fråga återigen: Kommer Peter Eriksson att utöver de möjligheter vi har till exempel här i dag och i andra forum att diskutera frågan från regeringens sida bjuda in Sverigedemokraterna till bostadspolitiska samtal där vi i lugn och ro kan kolla på helheten och se om vi kan få några gemensamma nämnare som vi kan lägga fram för riksdagen att fatta beslut om? Det kan gälla samtal enskilt med Sverigedemokraterna eller tillsammans med Alliansen och övriga riksdagspartier för att komma vidare i denna enormt viktiga fråga.

Anf. 143 Statsrådet PETER ERIKSSON (MP) replik:

Herr talman! Jag kan ge tydligt besked i den frågan: Vi kommer inte att bjuda in Sverigedemokraterna till samtal om att göra en uppgörelse på bostadspolitikens område. Jag ser inte att det finns en grundläggande utgångspunkt där vi står tillräckligt nära varandra.

Jag hör också från Roger Hedlund i dag att problemet för er snarare handlar om att det kommer människor till Stockholm och att man ska försöka stoppa det på något sätt än om hur vi ska kunna hjälpa dessa människor med att få bostad och tak över huvudet.

(Applåder)

Anf. 144 EWA THALÉN FINNÉ (M) replik:

Herr talman! Det var intressant att lyssna på bostadsministern i dagens debatt. Jag tror att vi kan vara överens om att det är otroligt glädjande att det prognosticeras att byggas så pass mycket som det gör i år. Det gäller även nästa år och det som ska påbörjas då.

Man kan fundera på hur detta kommer sig. Beror det på att regeringen för ett och ett halvt år sedan lovade subventioner som blev klara i förra veckan? Svaret är nej. Det handlar om att kommunerna har sett att de har ett stort behov av fler bostäder och att de har jobbat hårt med sin planering. Det tycker jag är kanonbra.

Samtidigt är det så att var jag än kommer lyfter man några frågor som ett hinder. Det är behandlingen av riksintressen, strandskyddet och buller, som vi har haft uppe tidigare här. Men det är också överklagandefrågan.

När man talar med industrin, framför allt med dem som jobbar med industriellt byggande, är det de kommunala särkraven som ställer till det. Man kan inte använda sitt koncept.

Jag tycker att detta tydligt pekar på att vi behöver fortsätta med reformer. Jag upplever att regeringen är otroligt saktfärdig när det gäller att komma med förslag.

Min fråga är egentligen: När kommer de facto-förslag som hjälper kommuner att ytterligare kunna öka nyproduktionen av bostäder?

Anf. 145 Statsrådet PETER ERIKSSON (MP) replik:

Herr talman! Mitt intryck är att Ewa Thalén Finné och Moderaterna här i riksdagen begår samma misstag som en del moderata kommunalråd ute i landet och kanske särskilt här i Stockholmsregionen. Man väljer att se problemen och hindren i stället för att lyfta fram möjligheterna.

Det är många i den bostadspolitiska debatten som under de senaste åren har sagt: Det är så mycket problem. Det är alldeles för mycket regler och det ena med det andra. Det tar för lång tid att bygga, och det blir för många överklaganden.

Många av de här sakerna är riktiga. Det finns problem. Men det finns också de som har valt att se möjligheterna, och det var det jag försökte lyfta fram i mitt anförande. Det finns ett antal kommuner som har valt att se möjligheterna att lösa detta, att gå runt reglerna och att hantera det hela på ett effektivt sätt. Man tar fram detaljplaner och mark och ser till att det byggs. Det går att göra. Värre problem är det inte med det svenska regelsystemet än att det går. Det är det de svenska kommunerna nu visar. Det är inte omöjligt att bygga i Sverige. Det går alldeles utmärkt att bygga i Sverige. Men man måste lära sig hur systemet funkar och hantera det på ett smart och modernt sätt. Alternativet är att fortsätta att gnälla och säga att det finns så mycket hinder och problem.

Vi jobbar nu med att minska hindren. Vi ska se till att det blir snabbare processer. Vi ska se till att regelverket minskas. Dessutom har vi en aktiv bostadspolitik som stöder satsningar på att bygga hyresbostäder till rimliga priser åt vanligt folk och som gynnar dem som väljer att bygga i stället för att skriva brev till regeringen om att det är stora problem med att det kommer människor till Sverige.

(Applåder)

Anf. 146 EWA THALÉN FINNÉ (M) replik:

Herr talman! Det var ett intressant inlägg från bostadsministern. Först menar han att jag och Moderaterna väljer att bara se problem. Sedan säger ministern att man ändå kanske ska ändra på några av reglerna. Bestäm dig!

Så här är det: Vi kan vara helt överens om att det är ett kommunalt ansvar att bygga och hur man använder marken. Vad är då riksdagens ansvar? Det är att se till att vi har adekvata regelverk. Jag träffar jättemånga urduktiga kommuner där man bemästrar regelverken på ett utmärkt sätt. Men jag träffar också mindre kommuner där man inte har byggt på länge och där man inte bemästrar regelverken. Jag träffar små byggare och nya aktörer som inte bemästrar regelverken. Då tycker jag att det är min skyldighet att se till att vi får regelverk som fungerar, som öppnar upp och som gör det enkelt. Det betyder inte att vi inte behöver ha regelverk, för det är en självklarhet.

Det är åtminstone min drivkraft att lyckas med allt det vi kan förbättra. Jag ser många dilemman där till exempel ett överklagande hos länsstyrelsen – som vi skulle vilja ta bort – tar lång tid och där man sedan överklagar vidare. Det handlar om tidsutdräkten. Den kostar pengar, och den försvårar. Jag anser att vår uppgift är att se till att vi har lagstiftning som är adekvat och tydlig och som gör att man kan jobba även om man inte gör det här varje dag.

Anf. 147 Statsrådet PETER ERIKSSON (MP) replik:

Herr talman! Det är mycket som går att göra om det finns en politisk vilja. Jag tycker att det är en stor skillnad i dag jämfört med tidigare: Det finns i dag en större politisk vilja att göra något och att bygga bostäder. Vi hade en regering under de förra mandatperioderna som i åtta år ägnade sig mest åt att utreda. Jag tror att det var ett sextiotal utredningar som gjordes. Det hände inte så mycket konkret. Framför allt byggdes det inte så mycket i Sverige under denna period. Det var en dramatisk skillnad jämfört med nu.

Jag tror inte att skillnaden beror på att det nu äntligen har blivit genomslag för det som inte gjordes under förra mandatperioden. Den beror på att det nu finns ett engagemang ute i Sverige för att se till att vi löser de utmaningar som vi står inför.

Bekymret är att ni i era budgetplaner visar att ni helst vill gå tillbaka till hur det var förut. Det skulle förvärra situationen. Det skulle göra att priserna ökar ännu mer igen på bostadsrätter och på villor i Sverige. Det skulle göra att bristen på bostäder ökar ännu mer och att vi bygger mindre. Då finns risken att Finansinspektionen och regeringen måste ta till åtgärder som är mycket mer dramatiska och drakoniska för att stoppa utvecklingen – om vi inte ska få en finansbubbla med ännu värre resultat i form av en lågkonjunktur och kraftigt ökad arbetslöshet i Sverige.

Du ska veta att risken med er politik är att det här kommer att drabba Sverige mycket allvarligt. Det är inte småsaker ni håller på med när ni säger att ni ska stoppa alla de satsningar som regeringen gör.
(Applåder)

Anf. 148 TUVE SKÅNBERG (KD) replik:

Herr talman! Peter Eriksson är den förre ordföranden för konstitutionsutskottet. Det bör inte vara främmande för honom att vi har ett beredningskrav på alla propositioner som läggs fram. Om 60 utredningar gjordes under förra regeringen, i synnerhet med Stefan Attefall vid rodret, var det för att det är ett krav att utredningar måste göras. Det går inte att forcera förbi utredningen och remisstiden. Det vet väl Peter Eriksson. Hur kan han raljera över att det som han annars skulle ha gjort som minister redan är gjort?

Anf. 149 Statsrådet PETER ERIKSSON (MP) replik:

Herr talman! Jag högaktar Stefan Attefall. Han gjorde också en del bra saker, men det blev mer utredningar än verklig politik som genomfördes på det här området.

Tuve Skånberg kommer ännu mer direkt från konstitutionsutskottet än vad jag gör och kan ta sig en funderare på hur det kommer sig att ni gör ett tillkännagivande som han räknar med att skriva under som säger att vi ska

göra saker omgående från regeringen utan några som helst förberedande beslut.

Anf. 150 TUVE SKÅNBERG (KD) replik:

Herr talman! När ett utskott säger ”omgående” är det naturligtvis med hänsyn taget till beredningskraven. Man kan över huvud taget inte göra något mer omgående än att vi samtidigt följer grundlagen. Det tar den tid det tar. Snabbspåret är kanske på något år.

Jag vill ta upp en annan sak, och det är startlån. Kristdemokraterna delar Peter Erikssons syn på att efterfrågan på att äga sitt boende inte motsvaras av dagens produktion av bostäder. Samtidigt har kravet på egeninsats i kombination med amorteringskrav kraftigt höjt tröskeln till det ägda boendet, vilket framför allt stänger ute unga som vill köpa sin första bostad från bostadsmarknaden. I stället hänvisas de till dyra hyresrätter som i längden oftast är ett dyrare boende.

Kristdemokraterna vill utreda möjligheten att införa ett system som bidrar till att minska problemen med de höga trösklarna till det ägda boendet utan att det leder till överskuldssättning och en överhettad bostadsmarknad. Ett exempel på ett sådant system är startlån som finns i flera länder och har betytt mycket för att möjliggöra för framför allt yngre konsumenter och personer med låga men stabila inkomster att ta steget över tröskeln till det ägda boendet. Särskilt så kallade startlån i Norge och brittiska så kallade Help to Buy är relevanta för en svensk kontext.

Startlånet innebär ett statligt stöd till den egna kapitalinsatsen i form av ett toplån. Dessa toplån ska ha samma strikta amorteringskrav som gäller för bolånemarknaden i övrigt och marknadsmässig ränta. De småhus och lägenheter som blir aktuella för startlån menar vi också bör beläggas med ett tak för vad de får kosta.

Är Peter Eriksson beredd att pröva en sådan tanke?

Anf. 151 Statsrådet PETER ERIKSSON (MP) replik:

Herr talman! Jag tycker att det är intressant att titta på olika former av finansieringslösningar, och jag gör gärna det med oppositionen. Det är definitivt intressant. Vi har också en utredning på gång som ska dra åt det hållet.

Jag tycker också att det var intressant – rörande den förra debatten om det här tillkännagivandet om omgående åtgärder som i alla fall en majoritet av civilutskottet verkar ha tänkt sig – att jag ska tolka det som att utskottet menar att det kan ta något år. Det var bra att få den informationen, för det är inte ett språkbruk jag är van vid att använda i sådana sammanhang.

Anf. 152 ROBERT HANNAH (L) replik:

Herr talman! Jag tänkte fråga någonting helt annat, men först vill jag ta upp det här med tillkännagivanden. Vi har tillkännagivanden angående buller, ägandelägenheter, planinitiativ för byggherrar, strandskydd och hyrköp. Inget av det här har på något sätt genomförts under Mehmet Kaplans tid eller sedan Peter Eriksson tog över.

Det är klart att man, när regeringen inte på något sätt lyssnar till vad majoriteten i riksdagen tycker, kommer med nya initiativ. Vad gäller buller handlar det om decibelnivå, så det krävs ingen utredning, utan det krävs lite action från regeringens sida.

Jag vill ställa några frågor om rapporten *Vem vill bygga? Vem kan bo? En långsiktigt hållbar politik för att hantera bostadsbristen* signerad 2012 av Miljöpartiets dåvarande språkrör Åsa Romson. Även Gustav Fridolin stod bakom rapporten.

I den skriver Miljöpartiet: ”Långsiktighet uppnås genom försiktighet med plötsliga marknadsstörande insatser. Exempel på sådana är storskaliga generella investeringsstöd. Denna typ av stöd kan ha en kortsiktig positiv effekt för takten i bostadsbyggandet, men de riskerar att underminera incitamenten att bygga i tider där stöd inte kan ges. Dessutom är de mycket kostsamma, efterfrågas inte av dem som bygger och riskerar att få kostnadsdrivande och snedvridande effekter på marknaden.”

Har Åsa Romson och Gustav Fridolin och hela er partiledning från 2012 fel när de kritiserar bostadssubventionerna som ni nu lanserar som ert enda stora bostadspolitiska projekt? Ni anser ju att de är lösningen på alla problem som finns på bostadsmarknaden. Så låter det i vart fall om man lyssnar på Nooshi Dadgostar.

Har ni ändrat inställning? Tar ni tillbaka allt ni säger i den här rapporten, och är det alltså en ny inställning från Miljöpartiet att ni ångrar allt ni sa 2012 vad gäller bostadssubventioner?

Anf. 153 Statsrådet PETER ERIKSSON (MP) replik:

Herr talman! Först och främst vill jag säga att vi har svarat på de tillkännagivanden som utskottet har gjort. När det gäller till exempel tillkännagivandet om buller har jag sedan jag tillträdde sett till att utredningen från Boverket ska skyndas på och vara färdig före årsskiftet. Det är ju inom kort, och det kan man verkligen kalla för omgående. Det kommer att komma ett svar från Boverket på den frågan och därefter kommer regeringen att ta ställning.

När det gäller investeringsstöden är det inte alls bara de som gäller. Vi har en rad åtgärder. Vi har en bred strukturell bostadspolitik i dag, till skillnad från den förra regeringen, som inte bara handlar om stöd utan om en rad åtgärder som bonus till kommunerna och andra åtgärder för att göra det snabbare, billigare och enklare att bygga och få ned tiden för planprocessen.

Dessutom jobbar vi med att få en digitaliserad bygg- och planprocess, vilket kommer att effektivisera det här kraftigt framöver när det blir genomfört. Vi har alltså många åtgärder i dag i den politiska påsen som vi använder och jobbar med, till skillnad från den tidigare regeringen.

Jag tycker att den här typen av påståenden från Robert Hannah faller ganska platt till marken. Jag tycker också att det var synd att Robert Hannah under den tidigare debatten lät sig dras ned till att vara en dyngspridare i ganska stor utsträckning. Jag tycker inte att det är värdigt en riksdagsdebatt.

(Applåder)

Anf. 154 ROBERT HANNAH (L) replik:

Herr talman! Vad gäller buller var den lagstiftning som levererades över huvud taget inte det som Alliansen fick igenom här i riksdagen. I grund och botten har ni inte gjort någonting alls med det tillkännagivandet, utan ni gjorde någonting helt annat.

Vad gäller digitalisering av bygg- och planprocesser tycker jag att det är en mycket positiv utveckling. Men bostadsministern svarar inte på mina frågor. Anser bostadsministern att Miljöpartiet hade fel tidigare och att ni har ändrat åsikt vad gäller investeringsstöd? Hade Åsa Romson och Gustav Fridolin fel? Jag vill gärna ha svar på det.

Jag förstår inte Miljöpartiets bostadspolitik i dag. Tidigare var ni alltså emot subventioner. Nu är ni för dem. Tidigare var ni för ränteavdrag. Nu är ni emot ränteavdrag, eftersom ni inte gör någonting åt situationen. Tidigare var ni emot regelförändringar och röstade emot alla förslag som Alliansen lämnade i regeringsställning, och nu är ni helt plötsligt för regelförenklningar. Tidigare var ni emot buller. Nu har ni sagt nja och lämnat fram en lagstiftning som inte alls stämmer överens med det som det beslutades om i riksdagen.

Det är helt oklart. Det enda man kan säga att ni har behållit av er bostadspolitik är att ni vurmar för energieffektivisering och riksintresset.

Jag kan inte säga att det finns särskilt mycket kvar av er bostadspolitik över huvud taget. Därför skulle det vara bra för oss som sitter i opposition att få en tydlig av om Miljöpartiet menar att ni hade fel med den politik ni bedrev 2012. Ni sa då att bostadssubventioner är en kortsiktig insats som riskerar att underminera incitamenten att bygga i tider då stödet inte kan ges, att de är kostsamma, inte efterfrågas och riskerar att få kostnadsdrivande och snedvridande effekter på bostadsmarknaden.

Jag skulle gärna vilja veta om ni tar tillbaka det ställningstagandet eller inte.

Anf. 155 Statsrådet PETER ERIKSSON (MP) replik:

Herr talman! Robert Hannah kommer med mängder av påståenden hela tiden. Det finns ingen chans att bemöta ens hälften av allt som han hittar på under två minuter.

När det gäller investeringsstödet stämmer det att det finns stora risker med investeringsstöd om de formuleras på fel sätt. De investeringsstöd som vi har landat i nu kan jag stå bakom. Det handlar inte om att konkurrera ut bostadsproduktion på de bästa lägena. Det handlar om att göra det möjligt att bygga till rimliga priser på B- och C-lägen. Det finns också en garantihyresnivå.

Det ska bli spännande att se hur det kommer att fungera. Jag tror att det finns en god chans för att det kan bli ett bra stöd, till exempel för kommunala bostadsbolag som vill bygga men som i dag tycker att det är svårt att bygga till rimliga priser så att vanligt folk har råd med hyrorna. Det här underlättar så att vanligt folk kan få en hyresbostad, även om den är ny.

När det gäller bullerfrågan talar jag inte bara om det beslut som regeringen redan har tagit, om att sänka kraven på bullernivån. Jag talar också om den begäran som vi har lämnat till Boverket. De ska analysera förslaget som finns i tillkännagivandet från oppositionen och riksdagen. När den analysen är färdig ska vi ta ställning till hur vi ska agera, till följd av tillkännagivandet.

Det är så vi arbetar, systematiskt och successivt. När vi är färdiga kommer vi också att svara på hur vi ska genomföra det.

Anf. 156 OLA JOHANSSON (C) replik:

Herr talman! Jag vill använda den replikmöjlighet som jag har och försöka föra en vettig diskussion om hur vi kan öka andelen nyproducerade hyresrätter. Det kommer att handla om det som en del i den här debatten har kallat för marknadshyror. Jag anser att det är en felaktig definition på det som vi ska diskutera nu.

Jag undrar om det ligger någonting i den kritik som företag som bygger och förvaltar hyresrätter för fram mot ett system för att sätta hyrorna. Det leder till att de många gånger väljer att nyproducera andra upplåtelseformer. Man ombildar eller avstår kanske dessutom från att renovera bostäder.

Nyproducerade hyresrätter är förhållandevis dyra. Ett investeringsstöd – oavsett om man tycker om det eller inte – skapar inte den avgörande skillnaden för om hyran för en hyresrätt blir överkomlig för hyresgästen eller inte. Det handlar, som vi alla vet, om de redan befintliga hyresrätterna.

Vi har problem med hyresskap. Det innebär att hyrorna inte stiger i samma takt som hushållens disponibla inkomster. Det avhåller också företagen från de här investeringarna.

Systemet med presumtionshyror har vi, i relativt stor enighet, valt som det sätt vi ska ha för att hantera situationen. Och det har att göra med om det över huvud taget ska bli intressant att nyproducera hyresrätter. Alliansen har förlängt tiden för presumtionshyror från 10 till 15 år. Den sittande regeringen har inte valt att korta den tiden. Det har tvärtom förts fram tankar från statsministern och förslag om att utveckla hyressättningsmodellen, i punkt 16 på 22-punktslistan. Det handlar om en utredning som ska ta fram författningsändringar som gör så att presumtionshyressystemet kan utvecklas.

Jag är lite nyfiken på hur Peter Eriksson ser på den fortsatta beredningen av en sådan fråga. Delar han min uppfattning om att hyressättningsystemet och presumtionshyressättningsmodellen, eller ett alternativ till detta, kan vara en möjlighet för att få fram fler hyresrätter i framtiden?

Anf. 157 Statsrådet PETER ERIKSSON (MP) replik:

Herr talman! Det är intressant att inte ett enda parti verkar stå upp för att man tycker att vi ska gå över till marknadshyror, i alla fall inte i talarstolen i debatten i dag. Det är möjligen några som vill det egentligen. Men ingen vågar stå upp för det och säga det. Nooshi har rätt i att det skulle leda till en kraftig ökning av hyrorna för många människor. Det är väl det som är bakgrunden till att ingen riktigt vill stå för det.

När det gäller den politik som vi för på området nu, för att få fram fler hyresbostäder, har vi till att börja med infört ett investeringsstöd för att få fram fler hyresbostäder till rimliga priser. Det är en del av nyproduktionen.

Sedan är frågan om man kan tänka sig ökad produktion på de bättre lägena, att man där bygger hyresbostäder i större utsträckning i stället för bostadsrätter. Nu är det bostadsrätter som dominerar på de bättre lägena, och det har de gjort ganska länge. För att titta på det har vi tillsatt en utredning om presumtionshyran. Det kan handla om att fila i kanterna för att det ska kunna bli lite bättre, stabilare, säkrare och tryggare, så att fastighetsägarna, de som producerar, ska våga bygga hyresbostäder i större utsträckning. Det är väldigt intressant.

Det kan också handla om ett slags tvistlösning. I en hel del fall går det nämligen i stå nu. Fastighetsägarna och hyresgästföreningarna kommer inte överens på marknaden. Det leder till stopp i produktionen. Det kan hända att det också vore bra att få till en tvistlösningsmodell. Det ska bli intressant att se om vi kan hitta en sådan.

Anf. 158 OLA JOHANSSON (C) replik:

Herr talman! Jag vill tacka för diskussionen.

Det sätts lätt stämplor på partier, och man påstår att partier säger olika saker. Mig veterligen finns det inget parti i Sverige eller ens någon part i den bostadspolitiska debatten som någonsin har förespråkade marknadshyror ensidigt. Man beskriver, på olika sätt, hyressättningssystemet som ett problem. Jag tror att de flesta är överens om att det begränsar på olika sätt. Att vi är överens om att någonting behöver göras åt detta är bra.

Jag tror också att en av anledningarna till att bostadssamtalen inte kunde fullföljas var att man höll ganska hårt i den sargen. Det har under dagen blivit ganska tydligt. Det var viktigt för regeringen att Vänsterpartiet, med den uppfattning som Nooshi Dadgostar har gett uttryck för här, satt kvar vid bordet. Det var viktigare än att få en bred överenskommelse.

En bred överenskommelse kan man bara söka om det handlar om att åstadkomma rejäla förändringar för förutsättningarna. Det handlar om marknadens spelregler, förutsättningarna för att kunna öka byggandet och att knäcka frågorna där det kan finnas olika uppfattningar i grunden.

Är bostadsministern redo att inleda nya samtal? Är det i så fall viktigast att Vänsterpartiet sitter kvar vid bordet? Eller är det viktigare att man kommer överens. Vi läser nämligen nästan dagligen om att olika externa parter, och även interna – OECD, Långtidsutredningen och många i den bostadspolitiska debatten – tycks vara överens om att det stora problemet när det gäller att få fram fler hyresrätter är sättet som vi sätter hyror på.

Anf. 159 Statsrådet PETER ERIKSSON (MP) replik:

Herr talman! När det gäller de bostadspolitiska samtalen är jag definitivt, hela tiden, beredd att starta upp dem igen. Vi har sagt det offentligt ett par gånger, men oppositionen har avvisat det tydligt. De vill inte starta upp samtalen igen.

Jag har inte bilden av att det skulle bero på att oppositionen är enig om att man ska göra vissa reella förändringar. Tvärtom är oppositionen ganska splittrad och har egentligen inte några konkreta förslag på reella förändringar, mer än att ta bort de satsningar som regeringen gör. I praktiken skulle det innebära att vi får minskad bostadsproduktion.

Det kommer hela tiden tillbaka till att det måste vara någonting rejält och reellt, om vi ska återuppta samtalen, vilket jag gärna gör. Jag håller med om det. Det ska ha betydelse på bostadsmarknaden. Jag tycker inte att den borgerliga oppositionen har presenterat något sådant hittills. Något sådant fanns inte heller med i artikeln i somras där man tog avstånd från fortsatta samtal. Den handlade bara om detaljer på området. Inte någon av punkterna som lyftes fram kan ses som avgörande eller ha någon större betydelse i sammanhanget.

(Applåder)

Anf. 160 Statsrådet PER BOLUND (MP):

Herr talman! Då går vi över till ett annat politikområde som är av väldigt stor vikt för alla medborgare, eftersom vi alla är konsument. Regeringen har inlett de två första åren med en klart höjd ambitionsnivå när det gäller att ha en väl fungerande konsumentpolitik och ett högt skydd för oss konsumenter.

Vi lever i en tid då utvecklingen går mycket snabbt med digitalisering, globalisering och urbanisering. Det påverkar vår vardag, vår planet och vårt sätt att se på omvärlden och på varandra. Även konsumentmarknaden är av samma skäl i en snabb förändring för tillfället. Digitaliseringen skapar till exempel nya möjligheter för marknadsföring. Det finns försäljningskanaler som vi inte har sett förut och nya betalningslösningar. Detta påverkar ju vardagen för oss konsumenter på ett påtagligt sätt.

Det mesta i utvecklingen är positivt. Det öppnar många nya möjligheter för konsumenterna. Men det finns också risker, och dessa risker måste vi motverka genom en aktiv konsumentpolitik.

Vi från regeringen har arbetat hårt med att förbättra situationen för konsumenterna. Genom en rad åtgärder har vi stärkt det konsumentskyddande regelverket och förbättrat möjligheterna att utöva en effektiv tillsyn. Vi har också förbättrat möjligheten att få hjälp och upplysning genom upplysningstjänsten Hallå konsument som kan ge oss konsumenter ett bra stöd.

I förra höstens budgetproposition presenterade regeringen en strategi för att motverka överskuldssättning. Nu går vi vidare med ytterligare åtgärder, bland annat ett samverkansråd som gör att fler personer som har eller riskerar att få problem med skulder ska kunna få hjälp. Vi har också gett rekommendationer till budget- och skuldrådgivningarna för att den verksamheten ska kunna fungera mer effektivt och nå ut till fler.

Herr talman! Intresset för att konsumera hållbart fortsätter glädjande nog att växa i snabb takt. Allt fler konsumenter vill köpa varor och tjänster som uppfyller både sociala och miljömässiga krav. Det ser vi till exempel i en närmast exploderande efterfrågan på ekologisk mat och Fairtradeprodukter. Man vill helt enkelt vara en del av lösningen som konsument.

Fler och fler företag ser också vilka ekonomiska vinster som kan göras genom ett ambitiöst hållbarhetsarbete. Nya affärsmodeller utvecklas. Det bidrar också till mer hållbar konsumtion. Detta är mycket glädjande.

Men det är också tydligt att dagens konsumtion är långt ifrån hållbar. Det är ett angeläget problem för många konsumenter och också för oss i regeringen. Det handlar inte om – som det uttrycktes tidigare i debatten – flumkonferenser för att prata om flumfrågor. Om man betraktar hållbarhetsfrågorna som flumfrågor är man helt fel ute och inte i kontakt med svenska folket.

Vi måste helt enkelt se att många av dagens miljöproblem hänger ihop med vår konsumtion och våra produktionsmönster. Varor och tjänster som vi köper påverkar miljön i flera led, vid tillverkning, vid användning och vid avfallshantering – eller återvinning i bästa fall.

För att ställa om samhället till en grönare riktning, där Sverige har högt ställda visioner, måste vi också göra vad vi kan för att konsumtionen ska bli mer hållbar.

När världens länder i september förra året antog FN:s nya globala hållbarhetsmål var beskedet tydligt: Alla länder måste göra vad de kan för att

nå en hållbar värld. Ett av de 17 målen handlar just om hållbar produktion och konsumtion.

Jag är stolt över att vi i regeringen har presenterat en strategi för hållbar konsumtion. Vi ökar kunskaperna om hållbarhetsfrågor, bland annat genom att inrätta ett forum på Konsumentverket som kan samla in goda exempel och sprida dem till andra aktörer, så att man helt enkelt lära av varandra och arbeta effektivt.

I dag upplever många konsumenter att det är svårt att veta hur man ska agera hållbart som konsument. Här behöver vi förbättra stödet och hjälpen. När nu allt fler av oss vill konsumera hållbart kan sådant som brist på information, kostnader, vanor och påverkan från omgivningen ibland stå i vägen. Det gör att det är svårt att agera och gå från ord till handling. Därför vill vi ge Konsumentverket i uppdrag att aktivt stimulera mer miljösmarta konsumtionsmönster, till exempel genom nudging där man med beteendevetenskapliga metoder gör det lättare att välja de miljöbästa alternativen.

Vi avsätter 43 miljoner kronor till och med 2020 för detta arbete. Det är helt enkelt för att det ska vara lätt att göra rätt för konsumenterna. Dessutom genomför vi skatteförslag som gör det billigare och reparera och underhålla sina prylar. Det handlar om momssänkning för reparation av cyklar, kläder och skor. Det gör att det blir mer ekonomiskt att laga sina grejer i stället för att bara slänga och köpa nytt. Vi inför också reparationsavdrag för de saker som man har i hemmet, till exempel tvättmaskiner, kyl och frys. Syftet är att uppmuntra till att använda de resurser som finns så effektivt som möjligt. Glädjande nog har det fått stor internationell uppmärksamhet. Sverige framstår än en gång som en föregångare när det gäller hållbara konsumtionsmönster.

Vi ser också att delar av ekonomin växer snabbt och fortsätter att växa framöver. Digitaliseringen gör det lättare att byta och låna varor och tjänster av varandra. Det pågår en mindre revolution i hur man ser på ägande. Man fokuserar mer på tjänsten än på varan i sig. Det är en stor möjlighet som vi bör ta till vara på. Vi behöver också se hur detta har påverkat våra rättigheter och skyldigheter som konsumenter och producenter. Därför har vi tillsatt en utredning som ska titta på dessa viktiga frågor.

Vi har också höga ambitioner när det gäller fastighetsmarknaden. Det är ofta den största affär som vi går in i som konsumenter. Vi har gett ett kraftigt ökat tillskott till Fastighetsmäklarinspektionen på 21 miljoner kronor fram till 2020. Det är en ökning med i storleksordningen en tredjedel jämfört med tidigare budget. Det ger nu Fastighetsmäklarinspektionen resurser att följa fastighetsmarknaden och se till att regelverket följs. Man ska inte kunna använda sig av lockpriser, felaktiga prisangivelser och bristande information som försvårar för oss konsumenter.

Det här är helt enkelt en budget som signalerar en hög ambitionsnivå från regeringen när det gäller den viktiga konsumentpolitiken. Vi är nog många konsumenter som ibland har känt att vi har hamnat i svåra situationer och att vi skulle ha behövt hjälp. Här försöker nu regeringen att aktivt möta detta, och vi fortsätter att driva en politik som sätter konsumenternas rättigheter i fokus och som lyfter hur vi konsumenter kan bidra till en mer hållbar framtid.

(Applåder)

Anf. 161 TUVE SKÅNBERG (KD) replik:

Herr talman! Först vill jag säga att vi från civilutskottet är mycket glada att både statsrådet Peter Eriksson och statsrådet Per Bolund deltar i civilutskottets budgetdebatt som nu har hållit på i nära fem timmar. Med kännedom om hur statsrådets schema ser ut är vi glada att ni prioriterar den här debatten. Riksdagen är ju första statsmakten, så det är en väldigt god prioritering. Vi är i alla fall tacksamma över att ha Per Bolund här.

Jag har en delfråga som kan synas vara perifer, men jag vill ändå lyfta den i den här debatten.

Det händer ju att olika testamenten dyker upp när någon har avlidit. De kan vara av olika datum eller förvarade på olika platser. De kan förvåna den ena efter den andra. Arvslotterna kan skifta ganska så mycket. Det händer också att testamenten inte dyker upp, fast det – åtminstone enligt ryktet – ska finnas ett testamente upprättat.

Kristdemokraterna föreslår i budgetförslaget att man skulle kunna ha ett frivilligt testamentsregister på Skatteverket. Där kunde man, om man så önskar, registrera sitt testamente. Sedan kan man vara trygg med att det som jag önskar som en sista disposition av mina tillgångar blir verklighet. Behöver testamentet ändras vet man var det finns registrerat. Då kan man registrera ett nytt om förhållandena ändrar sig.

Skulle Per Bolund kunna reagera på det här förslaget och säga om han anser att det är möjligt att gå i den riktningen?

Anf. 162 Statsrådet PER BOLUND (MP) replik:

Herr talman! Jag får tacka för att vi fortfarande debatterar trots att det har gått många timmar och också för att det finns tid avsatt för att debattera dessa viktiga frågor. Jag ser att konsumentfrågor får allt större betydelse för att vi ska nå de högt ställda nationella målsättningar som vi har om att Sverige ska bli ett av världens fossilfria välfärdsländer. Det gäller också internationellt för att vi ska nå de globala hållbarhetsmål som satts upp.

Vi vet ju alla att när det inte fungerar för oss på konsumentmarknaderna känner vi oss ofta väldigt utsatta. Ibland känner vi oss ganska maktlösa mot stora marknadsaktörer. Då behövs det ett ramverk, ett stöd för oss konsumenter som gör att vi kan känna oss trygga och vågar agera. Det är otroligt viktigt att vi har en ambitiös politik och kommer med nya förslag för att lösa de problem som finns när det gäller produktgrupper där försäljningen inte fungerar, när det gäller försäljningskanaler som helt enkelt inte leder till konsumentens bästa.

Där har vi en hög ambition, och jag är glad över att det också finns ett intresse från civilutskottet för dessa frågor.

Beträffande delfrågan som Tuve Skånberg ställde om testamenten håller jag med om att det är en angelägen fråga. När man har förlorat en nära anhörig har man väldigt många andra tankar i huvudet. Det är många svårigheter som man behöver hantera. Då tycker jag att vi ska underlätta så mycket som möjligt för de efterlevande att hantera situationen på ett bra sätt.

Frågan om testamentsregister har inte dykt upp på mitt bord. Men jag ska absolut ta med mig den och se hur vi kan arbeta vidare och om det finns förutsättningar eller om det finns argument emot.

Om det finns ett intresse och ett engagemang för att staten kan spela en roll här tycker jag spontant att det självklart är angeläget att se om vi kan

underlätta situationen. Det var ett positivt förslag som jag absolut tar med mig till vidare beredning.

Anf. 163 ROBERT HANNAH (L) replik:

Herr talman! Till att börja vill jag ta upp den hållbarhetsåtgärdsplan som ska gå till ett särskilt forum. Liberalerna är mycket för hållbarhetsarbete. Vad vi dock inte är övertygade om är just detta forum. Vad jag har förstått ska det vara en samling experter som ska arbeta med det här. Vi tycker inte att det är en bra prioritering.

Vi satsar de pengarna på att exempelvis stärka konsumentorganisationer. Det kan handla om konsumentorganisationer som vill arbeta med hållbarhetsfrågor. Det tror vi är en mycket effektivare satsning. Jag vill därför fråga konsumentministern varför pengarna ska gå till ett forum i stället för att ge dem direkt till de konsumentorganisationer som arbetar med frågorna i vardagen.

Jag vill även fråga konsumentministern hur han arbetar för att stärka konsumentmakten hos personer med funktionshinder. Vilka satsningar och vilket arbete har gjorts på området? Har konsumentministern träffat funktionshindersorganisationer för att se vad de tycker i dessa frågor?

Anf. 164 Statsrådet PER BOLUND (MP) replik:

Herr talman! Det var glädjande att höra att det inte var något generellt motstånd mot hållbarhet som kom till uttryck i Robert Hannahs inlägg tidigare. Men det vore bra om han ändå kunde förklara vad han menade med sitt uttalande om att det handlar om flumkonferenser för att tala om flumfrågor. Vilka frågor är flumfrågor enligt Robert Hannahs definition?

Jag tror att de flesta som hörde honom tolkade det som att det handlade om just hållbarhet, eftersom det är vad forumet ska arbeta med. Om hållbarhet är en flumfråga vore det bra att få det klargjort från Robert Hannah. Annars blir uttalandet otydligt och inte så lätt att tolka. En förklaring vore därför väldigt bra att få och vore på sin plats, tycker jag.

Jag förstår att Robert Hannah och Liberalerna inte tycker att detta är en bra prioritering. Det såg vi även under åtta år med alliansstyret. Under dessa åtta år prioriterade man ständigt ned hållbarhetsfrågorna inom konsumentpolitiken. Man drog aktivt bort resurser och sa att Konsumentverket inte skulle arbeta med dessa frågor.

Detta är bekymmersamt eftersom det står i strid med en väldigt stark trend och utveckling på konsumentmarknaden. Det finns ett allt större miljöengagemang, och många konsumenter känner sig i dag tyvärr åsidosatta. De får inte information, stöd och hjälp för att kunna vara aktiva konsumenter på det sätt de vill vara.

Det är tråkigt att detta intresse nonchaleras och att Liberalerna inte ser behovet av att ge stöd i konsumentpolitiken även när det gäller hållbarhetsfrågorna. Det följer dock en trend som vi såg redan under de åtta åren.

Vi har ökat budgeten till konsumentorganisationerna med 30 procent i år jämfört med året innan. Vi har alltså redan gjort en kraftfull ökning men är självklart beredda att satsa mer pengar om det behövs.

Stöd till grupper som ibland kan ha det svårt, till exempel funktionshindrade, är självfallet ett angeläget område. Konsumentverket och även andra myndigheter arbetar aktivt med att försöka förbättra möjligheterna

för den här gruppen att få större tillgång till information och få det på ett sådant sätt att man kan vara aktiv som konsument.

Prot. 2016/17:37
30 november

*Samhällsplanering,
bostadsförsörjning
och byggande samt
konsumentpolitik*

Anf. 165 ROBERT HANNAH (L) replik:

Herr talman! Jag tror att vi delar engagemanget för dessa frågor, men vi har olika syn på hur man ska arbeta med dem. Liberalerna tycker att det är viktigt att det inte är vi politiker som sitter och styr och bestämmer om vad folk ska äta och dricka och hur de ska bete sig, om de ska gå eller hur de ska resa eller vilken restaurang de ska gå till. Vi tycker att det är upp till individen själv att få styra detta, och därför är vår konsumentpolitik fokuserad på konsumentmakten.

Trenden med ekologisk mat etcetera som ministern nämner i talarstolen har kommit trots att vi inte har detta partssammansatta forum för miljösmart konsumtion, vilket vi alltså säger nej till. Att jag kallar detta för ett flumevent beror på att jag har sett hur andra event har varit. Två tre ministrar åker dit och håller tal i en stor sal. Sedan har man konferenser och lite samtal, och därefter blir det inte så mycket av det hela. Detta vill vi inte satsa pengar på.

Vi satsar hellre pengar på att det finns konsumentorganisationer, det vill säga parter som består av medlemmar, som vill arbeta med hållbarhetsfrågor. Detta är bra, enligt oss. Vi tycker dock inte att Miljöpartiet ska bestämma vad människor ska äta, dricka eller göra i sin vardag. Detta är vi emot, och vi pekar på att det partssammansatta forumet, där offentliga myndigheter blandas med privata individer, inte är en bra sammansättning. Helt plötsligt ska politiker och myndigheter sitta och berätta för konsumentorganisationer och individer hur de ska bete sig. Det är inte rimligt. Det viktiga för oss är att man fokuserar på konsumentmakten.

Jag är inte särskilt nöjd med ministerns svar om aktiviteter och åtgärder för personer med funktionshinder. Har ministern lämnat några förslag? Har han fört samtal med funktionshindersorganisationer om konsumentmakt?

Anf. 166 Statsrådet PER BOLUND (MP) replik:

Herr talman! Jag är bekymrad över att i Sveriges riksdag få höra svepande anklagelser utan att talaren påvisar vilket fog det finns för att komma med sådana anklagelser. Robert Hannah har kanske inte har någon möjlighet till ytterligare replik, men efter de inlägg som vi tidigare har hört hade det varit intressant om han hade kunnat exemplifiera var i vår budget det står att vi ska styra vad människor ska äta och hur de ska leva.

Självklart har regeringen inga sådana ambitioner. Det vore oss främmande. Vårt förslag handlar om att öppna möjligheter och ge stöd och information som man som konsument behöver för att kunna vara aktiv och kunna ta ansvar. Det finns ett enormt starkt stöd och en vilja hos Sveriges konsumenter att vara en del av lösningen och genom de egna konsumtionsmönstren kunna minska de globala problemen. Vi ser hur aktuellt detta är just nu med Arktis isar som smälter och med mer extrema väderhändelser. Nonchalerar man detta, vilket jag tyvärr tycker att Liberalerna gör – vi såg det även under Alliansens åtta år – känner sig konsumenterna ännu mer utsatta.

Enkätstudier visar att åtminstone sex av tio konsumenter vill göra skillnad för hållbarhet när de befinner sig i ett konsumenttillfälle. Ännu fler

känner att det är svårt. De har inte den information och det stöd de behöver för att kunna agera. Jag tycker att vi i Sveriges riksdag har ett ansvar att hjälpa dem med detta och förse dem med denna information. Det bekymrar mig att Robert Hannah och Liberalerna kämpar emot sådan kunskap och information som många konsumenter vill ha.

Vi ger som sagt stöd till konsumentorganisationerna. Jag tycker inte att det är befogat att ha dem som förevändning för att inte ge stöd också till myndigheter så att dessa får resurser att arbeta med.

Vi har en dialog med konsumentorganisationerna, som även representeras av grupper som kan ha svårigheter med de vanliga konsumtionskanalerna, och med myndigheter som Konsumentverket. Där tar vi upp hur man arbetar med de grupper som är mer sårbara på konsumentmarknaden. Detta är en angelägen fråga för regeringen.

Anf. 167 EVA SONIDSSON (S):

Herr talman! Jag är glad att statsrådet tog upp helheten i konsumentpolitiken, för jag tänker koncentrera mig på det konsumentpolitiska målet.

Jag vill börja med att yrka bifall till utskottets förslag i betänkandet och till reservation nr 16 och avslag på övriga reservationer.

Målet för konsumentpolitiken om väl fungerande konsumentmarknader och en miljömässigt, socialt och ekonomiskt hållbar konsumtion, vilket antogs här i riksdagen 2015, är fortfarande lika aktuellt. Det som i förra årets debatt ansågs som skäl till att ändra dåvarande mål var att många konsumentmarknader är under snabb omvandling, vilket erbjuder nya möjligheter för konsumenterna. Samtidigt förändrar utvecklingen konsumenternas förutsättningar.

Allt komplexare marknader riskerar att ytterligare öka konsumenternas informationsunderläge, och ibland är affärsmetoderna påträngande, vilket inte minst kan skada mer utsatta grupper av konsumenter. Genom att motverka osunda affärsmetoder och stärka konsumenterna med hjälp av lagstadgade rättigheter och ett relevant konsumentstöd kan konsumentpolitiken bidra till väl fungerande konsumentmarknader. Vidare bör en mer hållbar konsumtion främjas. Precis som regeringen då sa behövs därför en bredare ansats mot konsumentpolitiken.

Julhandeln förutspås slå alla rekord även detta år. Prognosen är 77,7 miljarder. Det är gigantiskt mycket pengar som vi lägger ned under årets sista månader. Det säger något om hur viktigt området är att vara konsument och att ha rätt förutsättningar att vara just konsument.

Nästan varje år slår julhandeln rekord när det gäller inköp av julklappar och mat, och samtidigt med det ökar mängden avfall. Om vi fortsätter i den här takten kommer avfallsmängden att ha fördubblats inom 15 år. Det är något att tänka på.

För oss är det viktigt att alla konsumenter ges goda förutsättningar att fatta rätt beslut, vilket inte är så enkelt alla gånger. Det krävs att konsumenternas egenmakt stärks, att informationen till konsumenterna ökar och att kunskaperna hos den enskilda konsumenten blir bättre. Alltmer varor köps i vår alltmer komplexa handel över nätet både i och utanför Sverige. Därför krävs en ökad kunskap och ett ökat konsumentstöd.

Målet för konsumentpolitiken är en väl fungerande konsumentmarknad och en miljömässigt, socialt och ekonomiskt hållbar konsumtion. Det är ett mål som håller länge över tid. Vi vill underlätta för människor att

vara aktiva konsumenter, handla medvetet och bidra till en mer hållbar värld. Vi vill med det stärka konsumenternas möjligheter att handla hållbart utan att för den skull styra.

Allt vi konsumerar påverkar samhället och miljön här i Sverige och globalt. Klimatfrågan är en av våra största utmaningar. Vi har mycket att göra för att göra vår konsumtion mer hållbar. Vi vet sedan tidigare att en klar majoritet av svenska konsumenter tycker att frågor om miljö och ekonomisk och social hållbarhet är viktiga. Tidigare undersökningar från Svensk Handel bekräftar detta. Därför anser vi att det ska vara enklare att handla mer hållbart ur det konsumentpolitiska perspektivet. Att vara konsument har alltid varit svårt, och det kommer inte att bli enklare i framtiden med de utmaningar som finns i vårt samhälle.

Herr talman! För att människor ska ges förutsättningar att göra egna val krävs en fungerande konsumentmarknad. För det behövs information och kunskap. Vi behöver också motverka osunda affärsmetoder samt stärka konsumenterna med lagstadgade rättigheter och relevant konsumentstöd. Den kommunala konsumentvägledningen och Hallå konsument kompletterar varandra på ett positivt sätt för att ge konsumenterna det stöd som behövs på den komplexa konsumentmarknad som vi lever med i dag. (Applåder)

Anf. 168 JESSIKA ROSWALL (M):

Herr talman! Jag vill börja med att instämma i det som Ewa Thalén Finné sa om bostadspolitiken och yrka bifall till reservation 4. Vi kommer att avstå under punkt 1 till förmån för ett särskilt yttrande.

Sedan vill jag fokusera på konsumentpolitiken och Moderaternas prioriteringar på området. I många stycken är vi överens inom konsumentpolitiken i det här rummet, kanske också kring att det behövs flera fortsatta reformer för att stärka konsumentskyddet.

Många bra saker har gjorts, i många delar i stort samförstånd. Vi har fått en ny skuldsaneringslag som börjat gälla denna månad. Det har skett förbättringar för Konsumentverket med förstärkta sanktionsmöjligheter. Nyligen fattade vi beslut om förstärkt skydd på bolånemarknaden. Dessutom pågår det ett ganska omfattande arbete på EU-nivå vad gäller köp av digitala varor och tjänster, där vi också i stora delar är överens. För oss moderater handlar det om att främja ett livskraftigt näringsliv och samtidigt stärka och värna konsumentskyddet.

Men mycket mer behöver göras. En av våra största utmaningar är och har varit att det finns över 400 000 individer i Kronofogdemyndighetens register. Vi har en stor överskuldssättning som kostar samhället mycket pengar. Man uppskattar det till 30–50 miljarder om året. Det personliga lidandet går inte att mäta, och i kölvattnet av trasslig ekonomi och överskuldssättning följer många andra problem, som sömnsvårigheter, stress och psykisk ohälsa. Moderaterna anser att det behövs fler reformer på det här området.

Jag är övertygad om att konsumentpolitiken, liksom många andra politikområden, ska handla om att skapa bättre möjligheter och förutsättningar för människor att själva göra de bästa valen. Det kräver att politiken är snabb med att anpassa sig till nya förutsättningar. Det gäller särskilt konsumentpolitiken, där det ofta handlar om ny teknik och nya marknader.

Ofta hinner lagstiftningen inte med. Vi har också en globaliserad värld med handel över gränser, och där står vi inför nya stora utmaningar.

För Moderaterna och Alliansen är det bästa målet för konsumentpolitiken att konsumenterna har makt och möjlighet att göra aktiva val. Utifrån det behöver man sedan ta fram strategier för att skapa ett gott konsumentskydd som ger konsumenten de bästa möjligheterna att ta till vara sina rättigheter och vara en aktiv konsument. Det tror jag är det bästa sättet att skapa bästa möjliga konsumentskydd.

Regeringens konsumentmål har nu fått ett innehåll – förra året var det ganska tomt – och det är gott så. Men förra året fanns det en strategi kring överskudsättning som statsrådet lyfte fram. Jag sa i den debatten att jag tyckte att det var bra, men nu måste jag säga att detta har försvunnit under året. Den här budgeten saknar en hel del.

Det är viktigt att öka tillsynen, lyfta konsumentvägledarnas arbete, öka arbetet med budget- och skuldrådgivarna och lyfta Hallå konsument, som flera redan har nämnt. Hallå konsument är som vi vet en riktig framgångs saga. Det vet både jag och statsrådet, eftersom vi i våras var på samma konferens, anordnad av Sveriges konsumentvägledare, där man visade hur framgångsrik den här satsningen har varit. Det går att satsa mycket mer där.

Regeringens nya konsumentpolitiska mål med nytt innehåll ger vid handen att myndigheterna nu i stället för att satsa på att motverka överskudsättning ska jobba med att se till att enskilda konsumenterna ska konsumera mer hållbart. Nästan fyra sidor i budgeten ägnas åt detta, liksom statsrådets anförande i dag, men inte ens en halv spalt handlar om överskudsättning.

Jag tycker att detta är en felaktig prioritering. Det beror inte på att jag på något sätt skulle vara emot hållbar konsumtion. Men vad jag kan utläsa är det fråga om nya uppgifter för Konsumentverket, med ett nytt forum som har lyfts fram av Robert Hannah tidigare i dag. Detta ska in i skolarbetet. Det är säkert bra. Det kallas i budgeten för ”nudging” eller ”puffning”. Jag tror att statsrådet använde ett annat ord. Alla de här sakerna är vällovliga, men vi har så många andra stora problem på konsumentmarknaden: telekomtjänster, konsumentkrediter, telefonförsäljning, dold reklam i medier och så vidare. Min uppfattning är att våra myndigheter ska satsa på att se till att det finns ordentlig tillsyn samt regelverk och rekommendationer vad gäller de här viktiga utmaningarna, som vi står inför.

Dessutom vill jag instämma i det som Robert Hannah säger om att det här är områden där vi faktiskt har många bra oberoende konsumentbyråer som kan sköta arbetet: Sveriges Konsumenter, Telekområdgivarna och såklart våra kommunala konsumentvägledare.

Moderaterna anser att det krävs flera åtgärder för att stävja utvecklingen med överskudsättning. Det här är också områden som pekats ut årligen i bland annat *Konsumentrapporten* och som jag tycker att vi borde ha satsat och fokuserat på.

Frågan om telefonförsäljning har varit aktuell. Det har inte kommit någon proposition om detta till riksdagen än, men det har gått över 500 dagar sedan utredningen kom till regeringen. Vi anser att det behövs en tydligare strategi också mot en oseriös telefonförsäljning.

Det finns väldigt många saker man skulle kunna ta upp i en sådan här debatt. Jag har noterat att regeringen lyfter fram flera saker som utskottet

redan har jobbat med, bland annat miljömärkning. Det är bra, och detta fick vi en rapport om i våras. Vi har också fått en rapport om fastighetsmäklarlagen. Vi har dessutom haft en hearing om sociala medier. Det är många bra saker som är på gång.

Herr talman! Fokus i politiken ska ligga på att göra våra konsumenter medvetna, så att de kan göra aktiva val.

Jag måste bara få avsluta med ett litet citat med anledning av vad som har sagts här i dag. Det är från William Shakespeare: ”Ord betalar ingen skuld.”

(Applåder)

Anf. 169 Statsrådet PER BOLUND (MP) replik:

Herr talman! Jag blir i stora stycken glad när jag hör Jessika Roswall tala positivt om konsumentpolitik och säga att det behövs åtgärder för att vi som konsument ska kunna känna oss trygga. Det är tyvärr inte tongångar som jag hör från alla politiker på den borgerliga sidan. Jag tycker att det är alldeles utmärkt att man går in i det här politikområdet med det synsättet. Det tror jag också gör att det finns en förutsättning för att hitta gemensamma ståndpunkter och gemensamma lösningar.

Jag tror däremot att det är fel att försöka sätta olika politikområden mot varandra och säga att insatser på ett område per automatik kommer att gå ut över insatser på ett annat område. Jag tycker att vi i regeringen har visat att vi aktivt kan möta de problem som möter konsumenterna på de finansiella marknaderna, till exempel med överskudsättning, men samtidigt också fokusera på ett problem som många konsumenter möter i sin vardag, nämligen att man vill agera hållbart men i dagsläget tycker att det är svårt.

När det gäller överskudsättning stämmer det inte att vi inte agerar vidare från regeringens sida. Vi började ambitiöst, och vi höjer ambitionsnivån hela tiden. Som Jessika Roswall säger kommer vi nu med en skuldsaneringslag som gör att många fler kan omfattas, få hjälp med skuldsanering och komma ut skuldfria.

Vi har tagit fram riktlinjer för budget- och skuldrådgivningen som gör att de kan jobba mer enhetligt, mycket mer effektivt och lära av de bästa exemplen. Vi har en utredning som vi nu har tagit fram som kommit med förslag på hur man kan minska riskerna med snabbblån, som vi vet är en väldigt stor risk för överskudsättning, med mera. Vi kommer hela tiden att fortsätta att jobba med också det området. När det gäller telefonförsäljning kommer vi att komma med ett förslag. Det kan jag utlova redan nu.

Det är fel att säga att man inte kan jobba ambitiöst med många politikområden. Den här regeringen har på två år åstadkommit mer än vad den förra regeringen gjorde under åtta på konsumentpolitikens område just för att vi tycker att de är angelägna områden. Vi har höga ambitionsnivåer, och vi jobbar intensivt med de frågorna. Det kan jag lova att vi kommer att göra ytterligare också de sista två åren av mandatperioden.

Anf. 170 JESSIKA ROSWALL (M) replik:

Herr talman! Jag hörde inte riktigt någon fråga. Jag skickar i stället tillbaka några. Min poäng med inlägget är att man måste fokusera. Det är tråkigt när man inte försöker att fokusera där problemen är.

Vi har stora problem på många konsumentområden, och jag lyfte fram flera som årligen lyfts fram också i Konsumentverkets rapport. Som ministern vet tog väldigt många utredningar sin tid förra mandatperioden. Vi visste alldeles för lite om överskuldssatta. Det tillstår jag. Nu när vi vet en hel del mer är det dags att gå vidare med de stegen.

Inför debatten surfade jag runt lite grann på regeringens hemsida och blev lite glad. Jag måste få läsa upp vad det står vad gäller konsumentpolitik på regeringens hemsida: Konsumenten ska ha makt och möjlighet att göra aktiva val. Det är jättebra och precis det som Alliansen stod bakom. För det krävs det fungerande lagstiftning, och så vidare.

Jag är ändå glad att man på regeringens hemsida verkar fokusera på precis det som vi i Alliansen säger, det vill säga att se till att konsumenter har makt och möjlighet att göra aktiva val. Det tror jag framför allt ger den största möjligheten för konsumenterna i framtiden oavsett vad som händer på en globaliserad marknad. Jag undrar därför man inte fokuserar på just det som står på regeringens hemsida.

Anf. 171 Statsrådet PER BOLUND (MP) replik:

Herr talman! Jag är glad att det verkar finnas en samsyn om att vi jobbar aktivt från regeringens sida med till exempel överskuldssättning, som var tongivande i Jessika Roswalls anförande tidigare.

Det är självklart så att konsumentmakt är en otroligt viktig fråga för regeringen. Det visar vi inte minst genom att lyfta fram hållbar konsumtion. Det är ett område som allt fler konsumenter pekar ut som ett väldigt viktigt område när de agerar på konsumentmarknaderna.

När vi sätter vårt mål om väl fungerande konsumentmarknader ingår självklart i att de ska vara väl fungerande att vi som konsumenter måste känna att vi har möjlighet att påverka, har makt och den information och det stöd vi behöver för att agera på konsumentmarknaderna.

Jag vill ställa en fråga tillbaka till Jessika Roswall. Man föreslår att man ska gå bort från regeringens mål, som är väl fungerande konsumentmarknader och en socialt, miljömässigt och ekonomiskt hållbar konsumtion. I ekonomiskt hållbar ligger till exempel frågan om överskuldssättning väldigt tydligt med.

Då tar man bort snarare än att lägga till. Man tillför ingenting, utan man drar bort det område som allt fler konsumenter tycker är ett väldigt angeläget område. Det handlar om hur man kan agera för att dra sitt strå till stacken och göra vad vi kan som privatpersoner för att bidra till en mer hållbar värld.

Det är ett område som vi behöver jobba på alla plan med. Det gäller internationellt och inte minst i nationell politik, som vi gör väldigt aktivt från regeringens sida. Men vi måste också ge konsumenterna de verktyg de efterfrågar, behöver och vill ha för att kunna agera.

Jag förstår inte riktigt varför man är så enveten och angelägen om att till varje pris dra bort hållbarhet från det konsumentpolitiska målet när konsumenterna så tydligt rör sig i en annan riktning. Varför ska vi inte lyssna till konsumenterna och hjälpa dem även när det gäller hållbar konsumtion, som de uppenbart prioriterar så högt? Varför vill ni dra bort och inte lägga till när det gäller det konsumentpolitiska målet?

Anf. 172 JESSIKA ROSWALL (M) replik:

Herr talman! Varför? Det var precis det som jag tyckte att jag försökte förklara och som även Robert Hannah försökte förklara. Det handlar om fokusering och att rätt organ ska sköta rätt saker.

För mig är det viktigt att våra myndigheter bedriver myndighetsutövning. De ska fokusera på att se till att vi har rekommendationer och tillsyn. De ska bli mycket bättre på tillsyn än vad som har skett hittills. Det är det. Sedan har vi oberoende konsumentbyråer som kan sköta den här typen av nudging, som det står om. Det är framför allt det jag tycker.

Jag vill också säga någonting om målet. Det har jag sagt flera gånger förut. Jag tycker att vårt mål är bredare. Det omfattar även det som ni vill ha in. Därför har jag svårt att förstå retoriken. Vårt mål handlar om att se till att våra konsumenter oavsett marknad kan göra ett medvetet och aktivt val. Det menar jag framför allt är den viktigaste delen för att skapa medvetna och kunniga konsumenter och det bästa konsumentskyddet.

Jag vill ändå skicka med lite mer, eftersom jag har talartid kvar, om vad jag tycker att regeringen borde satsat på mer och fokuserat på. Det är överskuldssättning. Nu lyfte statsrådet fram flera saker som man jobbar med. Men jag har inte sett riktigt bra resultat för budget- och skuldrådgi- vare. Snabblån nämndes. Men varför finns det inte mer om fakturabetalningar? Det finns många olika saker som det återstår att göra.

Jag skulle gärna se fokus på överskuldssättning och fokus på de problemområden som finns på konsumentområdet.

Anf. 173 MIKAEL ESKILANDERSSON (SD):

Herr talman! Att konsumera och vara konsument är att köpa varor och tjänster. Det är vi alla. Men får vem som helst konsumera vad den vill, eller måste man ha rätt värdegrund? Vem bestämmer i så fall vad rätt värdegrund för att konsumera är?

När vi nu ska tala konsumentpolitik tänkte jag lyfta fram något som det sällan pratas om. Alliansen och regeringen har tagit fram var sitt mål för konsumentpolitiken. Det är två olika mål som är ganska lika varandra. De riktar in sig väldigt mycket på att konsumenten ska välja. För Alliansens del ska den ha makt och möjlighet att göra aktiva val, och för regeringens del ska den välja miljövänligt och hållbart.

Det talas ofta i debatten om, och även Per Bolund var inne på det tidigare, att konsumentmarknaderna ska självreglera sig. Genom att man på marknaderna själv tar ansvar för sina produkter och det man säljer ska vi få bort sådant vi inte vill se av typen barnarbete och skövling av regnskogar. Konsumenten ska kunna välja bort den typen av produkter. När det fungerar är det oftast fantastiskt bra.

En sak som har börjat dyka upp alltmer de senaste åren är att vissa företag väljer att dra det ett steg längre och då ofta påhejade av socialistiska fackförbund. De ska i sin värdegrund även börja värdera vem de säljer till och vilka värderingar de tror att deras kunder har. Då börjar vi vara ute på en väldigt farlig väg.

Nu talar jag inte om företag som till exempel den dygnetruntöppna hamburgerrestaurangen som fick en inneboende. Givetvis måste man kunna avlägsna sådana personer. Jag talar heller inte om konsumenter som har misskött sig eller som inte vill betala för sig. Då måste givetvis företag ha

möjlighet att agera. Jag talar om vanliga kunder som företaget säger sig inte vilja ha enbart på grund av kundens politiska övertygelse.

Jenny Bengtsson är ordförande för Hotell- och restaurangfackets största avdelning, Avdelning Stockholm-Gotland. Hon beskrev det som: Det är allt annat än kul och till och med obehagligt för personalen på ett hotell att behöva ta hand om sverigedemokratiska gäster. Hon tyckte också att det vore rimligt för personalen att få välja om de ville jobba när det fanns sverigedemokrater på hotellet. Det kunde knappast ha sagts tydligare. Sverigedemokrater är inte välkomna på hotell eller restauranger där Jennys fackförbund på något sätt har något att säga till om.

Enligt den senaste mätningen från Sentio, som är det opinionsinstitut som bäst prickat in valresultatet för 2014 för samtliga partier, och även det som bäst prickat in för Sverigedemokraternas del, även om det låg något lågt i förhållande till det vi verkligen fick, har Sverigedemokraterna i dag ca 25 procent av väljarkåren bakom sig.

Det innebär att det är ungefär var fjärde väljare, och därmed också var fjärde potentiell gäst, som Jenny Bengtsson vill stänga ute från restauranger och hotell. Så blir det om hon och hennes fackförbund får som de vill. Samtidigt vill detta fackförbund att alla hotell och restauranger ska skriva avtal med dem och att de därmed ska få inflytande överallt. Dessutom är det högst troligt att en stor del av medlemmarna i Hotell- och restaurangfacket själva röstar på Sverigedemokraterna.

Om man jobbar inom hotell- och restaurangbranschen bör man klara av att sköta sitt jobb, oavsett vad man tycker om kundens politiska uppfattning. Det bör man som konsument av tjänsterna kunna kräva.

Herr talman! Det är inte bara från hotell och restauranger som önskemål finns om att utestänga människor med fel värdegrund. Från början tänkte jag göra en lista på alla branscher och företag som sagt sig inte vilja ha människor som röstar på fel parti som kunder. Jag konstaterade dock ganska snabbt att de sex minuter jag har till mitt förfogande inte skulle räcka till att läsa upp hela listan. Företag som stänger ute människor på grund av deras partipolitiska sympatier finns inom alla branscher. Tydligt är partisympatier viktiga, inte bara när det gäller vilket hotell man får bo på utan även vilken mat man ska äta, vilken skobutik man bör välja, vilken vidareutbildning man får lov att gå, vilket taxibolag man ska välja och vilken bank man kan välja. Ja, inte ens en kurs i vaxmålning i Mullsjö går för sig om man tycker fel.

Herr talman! Detta kan tyckas som ett mindre konsumentproblem. Det finns ju andra ställen att gå till. Jo, det finns det, om man bor i Stockholm. Det är inte lika enkelt om man kommer från en mindre ort och den enda mataffären förklarar att kunder från ett visst parti inte är välkomna.

Jag tror inte heller att det är den typen av samhälle som vi vill ha. Jag säger inte detta för att någon ska tycka synd om mig eller om sverigedemokrater i allmänhet. Själv kommer jag från Örkelljunga, och där tror jag att det är betydligt jobbigare att säga att man är miljöpartist än att säga att man är sverigedemokrat, som snarast är normen i den byn. Dock hoppas jag att jag aldrig någonsin behöver höra att miljöpartister inte skulle vara välkomna som konsument i byns affär eller byns restaurang. Vårt samhälle måste vara mer tolerant än så.

Anf. 174 TUVE SKÅNBERG (KD) replik:

Herr talman! Detta blir första gången jag håller med Sverigedemokraterna. Faktum är att det inte går att säga emot. Det är alldeles oacceptabelt att någon portas för att den har fel politisk uppfattning. Det ska inte förekomma. Däremot kanske man kan lägga till att detta inte hör hemma inom det konsumentpolitiska målet och faller utanför den här debatten.

Man skulle också kunna lägga till att när vi talar om värdegrund finns det allt skäl att i den värdegrunden se till att man inte diskriminerar någon på grund av dess politiska åsikt. Det är för övrigt något som vår grundlag och mänskliga rättigheter backar upp.

Anf. 175 MIKAEL ESKILANDERSSON (SD) replik:

Herr talman! Tack, Tuve Skånberg! Jag anser att detta definitivt ligger inom vad vi diskuterar eftersom vi talar om det konsumentpolitiska målet. Hela vår reservation går ut på att det borde inrymmas mer i det konsumentpolitiska målet. Då kanske man även borde ta med sådant som att man inte ska diskriminera personer utifrån vad de råkar ha för politisk uppfattning.

Jag vet att Tuve Skånberg i en tidigare debatt här med Vänsterpartiet kallade mitt parti extremt. Jag är övertygad om att när man i framtiden tittar tillbaka på vad som hände i början av 2000-talet eller slutet på 1990-talet kommer det inte att vara Sverigedemokraterna som utpekas som extrema utan alla de partier som tycker att det är mer logiskt att hjälpa de människor som kan ta sig över halva jordklotet än att förflytta hjälpen och resurserna dit där människorna är. Jag tror att det är dessa partier som man i framtiden kommer att tycka var extrema, de som prioriterade det lilla antalet framför det stora antalet.

Anf. 176 TUVE SKÅNBERG (KD) replik:

Herr talman! Problemet med att profetera om framtiden är att det är svårt. Jag kan inte säga hur framtidens dom kommer att vara. Men det är självklart att ingen människa ska diskrimineras på grund av sin politiska övertygelse.

Anf. 177 MIKAEL ESKILANDERSSON (SD) replik:

Herr talman! Jag kan inte annat än hålla med Tuve Skånberg. Just eftersom det är svårt att sia om framtiden och säga hur man kommer att se på de olika partiernas agerande kanske man ska vara lite mer försiktig från olika partiers håll att utmåla ett visst parti som extremt och hemskt och använda invektiv som inte hör hemma i debatten.

Men jag håller i grunden helt med Tuve Skånberg om det han sa i sin sista replik.

Anf. 178 LOTTA JOHNSON FORNARVE (V):

Herr talman! Ledamöter! Riksdagen godkände hösten 2015 ett nytt konsumentpolitiskt mål för konsumentpolitiken i Sverige: ”Målet för konsumentpolitiken är väl fungerande konsumentmarknader och en miljömässigt, socialt och ekonomiskt hållbar konsumtion.”

Nu vill de borgerliga partierna återgå till det tidigare målet, som jag tycker är betydligt snävare. Det skulle vara mycket olyckligt eftersom det

nuvarande målet bättre svarar upp mot den verklighet som dagens konsumenter lever under med en alltmer komplicerad marknad som snabbt förändras. Det som är mest anmärkningsvärt är dock att de borgerliga partierna vill ta bort skrivningarna om hållbarhet och miljö i målbeskrivningen.

Världen står inför enorma utmaningar. Klimatförändringarna pågår, och vi ser rapporter nästan varje dag. Många av de stora miljöproblemen hänger ihop med våra konsumtions- och produktionsmönster. Vi måste helt enkelt börja konsumera och producera mer hållbart och miljösmart i framtiden om den här planeten ska överleva. Det går att göra, men det är svårt att klara på egen hand. Här behöver hela samhället hjälpas åt, och då behövs ett övergripande mål om en miljömässigt, socialt och ekonomiskt hållbar konsumtion.

Dagens konsumtion är långt ifrån hållbar. Vi skulle till exempel kunna konsumera mer grönsaker och vegetabiliska produkter och mindre kött, särskilt importerat kött där djuren fått stora mängder antibiotika. Vi bör äta mer svensk, närodlat och ekologiskt odlad mat. Vi måste kraftigt minska vår konsumtion av fossila bränslen och i stället använda mer förnybar och grön energi. Vi måste se till att våra bostäder blir mer miljösmarta, för att nämna några viktiga områden där det faktiskt spelar roll vad och hur vi konsumerar.

Många konsumenter vill handla hållbart och bidra till en bättre miljö. Vi ser att konsumtionen av ekologiska och miljövänliga produkter ökar, men det är inte så lätt att som konsument välja rätt och göra rätt. Vi kan inte heller lägga över hela ansvaret på den enskilda konsumenten. Vill vi se en verklig förändring måste vi hitta gemensamma samhällslösningar. Mot den bakgrunden är det positivt att Konsumentverket nu får ett ökat anslag för att verka för en miljömässigt mer hållbar konsumtion. Det kommer inte att lösa alla problem, men det är ett viktigt steg åt rätt håll.

Satsningen ingår i den strategi för hållbar konsumtion som regeringen presenterar i anslutning till propositionen, som man har förhandlat fram tillsammans med Vänsterpartiet. Enligt förslaget ska Konsumentverket få i uppdrag att inrätta ett forum för miljösmart konsumtion i samverkan med andra berörda myndigheter och aktörer i samhället. Redan i dag pågår det forskning. Företag och organisationer jobbar med att hitta lösningar för en hållbar konsumtion. Men mer kunskap och samarbete behövs för att underlätta för konsumenter och företag att driva den hållbara utvecklingen framåt, och då behövs det också bättre och tydligare styrmedel från politiskt håll.

I det här sammanhanget är det också viktigt att stödja och utveckla samarbetet med det civila samhället och inte minst de organisationer som representerar konsumenternas intressen. Miljömässigt hållbar konsumtion kräver starka och kunniga konsumenter som ges möjlighet att agera tillsammans.

Trots att det finns ett omfattande konsumentskydd är konsumenterna ständigt i underläge. I dag är konsumenter utsatta för ett högt konsumtionstryck via olika former av marknadsföring. Resursstarka konsumenter har bättre förutsättningar, men långt ifrån alla är resursstarka konsumenter. Mer tekniskt avancerade produkter, fler komplicerade finansiella tjänster och en global marknad innebär många möjligheter men ställer också konsumenterna inför större utmaningar. Mot den bakgrunden anser jag att det var klokt av regeringen att inrätta den nationella konsumenttjänsten

Hallå konsument, dit konsumenter kan ringa kostnadsfritt för att få stöd och hjälp. Tjänsten har varit väldigt uppskattad, vilket vi har hört tidigare i debatten.

Tyvär finns det en baksida med inrättandet av Hallå konsument. Indikationer visar att flera kommuner har tagit inrättandet av Hallå konsument som förevändning för att lägga ned den kommunala konsumentvägledningen, vilket självklart inte var tanken. Den nationella vägledningen kan aldrig ersätta det stöd som den kommunala verksamheten erbjuder genom sitt direkta stöd till konsumenter. De lokala vägledarna har kunskap om den lokala situationen och ger specialiserat stöd inom en rad områden. Ibland finns det inte någon konsumentvägledare på orten. Jag anser att konsumenter måste garanteras samma stöd över hela landet. Därför hoppas jag på att det i framtiden blir en obligatorisk skyldighet för kommuner att tillhandahålla konsumentvägledning.

Det är också uppenbart att det behövs ett starkare skydd i samband med telefonförsäljning. Under de senaste åren har problem som uppstår i samband med telefonförsäljning ökat, enligt Konsumentverket, kommunala konsumentvägledare och Sveriges Konsumenter. Det handlar om allt från stark irritation över att bli störd till rena bedrägerier. Ett skriftligt avtal skulle stärka konsumentskyddet betydligt. Jag hoppas att ett sådant kommer inom en snar framtid.

Jag avslutar där. Jag var inte riktigt klar, men min talartid har tagit slut.

Anf. 179 JESSIKA ROSWALL (M) replik:

Herr talman! Jag har bara en liten fråga kring det nya målet, som regeringen och Vänsterpartiet stöder. Vi hörde i ett replikskifte tidigare mellan statsrådet och Robert Hannah att det inte på något vis var meningen att det nya målet skulle innebära att man ger rekommendationer om vad konsumenten ska äta. Nu hörde vi Lotta Johnsson Fornarve berätta att det är just det som ingår. Vad är det som menas med det nya målet? Vad är det som Lotta Johnsson Fornarve avser?

Anf. 180 LOTTA JOHNSON FORNARVE (V) replik:

Herr talman! Tack, Jessika Roswall, för frågan! Självklart ska vi inte tala om för människor exakt vad de ska äta. Jag gav bara exempel på olika områden där vi skulle kunna göra saker som skulle betyda någonting när det gäller att få en mer hållbar och miljömässig konsumtion.

Många människor vill handla mer hållbart och bidra till en bättre miljö. Men det är svårt som konsument i dag att veta hur man ska göra och vad man ska göra. Därför är det bra att Konsumentverket får de extra resurserna och att man får upprätta detta forum så att man kan samordna och informera på ett bättre sätt. Det är precis det som konsumenterna behöver, tror jag, för att kunna ta steget och bli mer miljövänliga och handla mer hållbart i framtiden.

Anf. 181 JESSIKA ROSWALL (M) replik:

Herr talman! Det låter som att vi till stor del är överens. Därför förstår jag inte. Jag har samma fråga som jag hade förut. Varför ska vi inte fokusera på att göra våra konsumenter duktiga och medvetna så att de – eller vi alla – klarar av att göra de svåra valen? Jag delar helt uppfattningen att det ska vara lätt att göra rätt. Men det mål som vi i Alliansen har är just det

Prot. 2016/17:37
30 november

*Samhällsplanering,
bostadsförsörjning
och byggande samt
konsumentpolitik*

som sätter fingret på hur man blir en smart konsument och hur man kan göra riktiga, vettiga och aktiva val.

Jag vill återigen fråga: Vad är det som skulle bli bättre för konsumenten? Hur ska man bli den här medvetna konsumenten med det nya målet?

Anf. 182 LOTTA JOHANSSON FORNARVE (V) replik:

Herr talman! Det är trevligt att vi i alla fall delvis är överens i frågan. Visst måste vi stödja de enskilda konsumenterna och framför allt konsumentorganisationerna så att vi kan få de här starka konsumenterna, som kan jobba gemensamt. Men vi måste också försöka ge konsumenterna verktyg, stöd och hjälp. Det är helt uppenbart att det behövs.

Därför tycker jag att det är väldigt bra att Konsumentverket nu får de här nya möjligheterna. Det handlar om att försöka samordna myndigheter, forskare, näringsliv och det civila samhället så att vi kan få ett starkare konsumentskydd. Det kan bli lättare för konsumenterna att handla både hållbart och miljömässigt i framtiden. Jag tror att det är helt nödvändigt om vi ska klara de stora miljöutmaningar som vi står inför. Vi måste helt enkelt börja handla mer konsumentsmart och även producera mer konsumentsmart i framtiden.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 1 december.)

*Upphandling av vissa
kollektivtrafiktjänster*

§ 11 Upphandling av vissa kollektivtrafiktjänster

Trafikskottets betänkande 2016/17:TU5

Upphandling av vissa kollektivtrafiktjänster (prop. 2016/17:28)
föredrogs.

Anf. 183 EMMA WALLRUP (V):

Herr talman! I dag har det hållits en mycket viktig och grundläggande debatt i riksdagen om ett av de stora problem vi ser med EU. Arbetsvillkor dumpas, inte minst inom transportområdet. Både i taxinäringen och i åkerinäringen ser vi hur sunda företag slås ut på grund av försämringarna på arbetsmarknaden och den vilda västern som vi nu ser.

Det är mycket tråkigt att de borgerliga partierna tillsammans med Sverigedemokraterna i finansutskottet har valt att avstyrka förslaget om krav på kollektivavtal vid offentlig upphandling. Om regelförändringen hade gått igenom hade vi nu på ett bättre sätt fått ordning och reda på den svenska arbetsmarknaden.

I det betänkande från trafikskottet som vi nu debatterar läggs det dock fram förbättrande förslag när det gäller upphandling av kollektivtrafiktjänster. Det handlar bland annat om att koncessioner ska tillämpas vid upphandling av kollektivtrafiktjänster samt att vi ska få bättre miljökrav vid upphandling av bilar och vissa kollektivtrafiktjänster. Det är positivt. Det har sagts att det kommer att stärka arbetstagarnas rättigheter vid byte av entreprenör. Men för att ytterligare stärka arbetstagarnas rättigheter vill Vänsterpartiet se ett lagförslag som handlar om att garantera arbetstagarnas rättigheter just vid verksamhetsövergångar.

Det har förekommit många fall där en ny entreprenör har vunnit en upphandling av kollektivtrafiken i ett län och detta sedan har medfört att alla anställda hos den tidigare entreprenören har sagts upp med hänvisning till arbetsbrist. Det innebär i sin tur att den nya entreprenören inte har någon skyldighet att ta över personalen. De anställda har därmed vid upprepade tillfällen tvingats att söka om sina tjänster utan några garantier om att få en ny anställning. Detta är oacceptabelt på många sätt.

Även om många av de anställda vanligtvis erbjuds jobb hos den nya entreprenören kan denna just välja ut vilka som får fortsätta att arbeta. Det kan ske utan hänsyn till gällande turordningsregler. De som är anställda i offentligt upphandlade verksamheter förlorar därmed i praktiken den anställningstrygghet som de har rätt till enligt lagen om anställningsskydd.

Turordningsreglerna och rätten till återanställning är till för att skydda arbetstagarna.

Det här skyddet är särskilt viktigt för de äldre anställda. I dagens läge premieras du som anställd ofta när du är ung och stark och springer fort på arbetet. Fönstret för hur du får vara i samhället och vilka egenskaper du får ha på arbetsmarknaden har snävats in. Som nyliberalerna säger utan att kanske tänka på att det är denna ideologi de lever efter: Du ska ha lätt att lära in, men du behöver inte ha mycket kunskaper.

Med detta tankesätt tar vi bort yrkes stoltheten hos människor, och vi behöver framför allt just de äldres kunskaper i arbetslivet. Vi har behov av ett arbetsliv för alla. Detta förfarande att nyanställd personal vid byte av entreprenör riskerar att inte bli återanställd drabbar också fackliga företrädare, skyddsombud och anställda som använder sin lagliga rätt att vara frånvarande på grund av till exempel politiska uppdrag.

Det är väldigt viktigt att inte urholka skyddet för just detta exakt nu när arbetsgivarna har flyttat fram positionerna till orimlighetens gräns. Vi behöver ett stärkt skydd för just arbetsrätt, och vi behöver stärka upp den kampen för att få jämvikt på arbetsmarknaden igen. Det märks inte minst på kvaliteten i samhällsservicen och samhällets uppbyggnad, en kvalitet som urholkats alltmer de senaste åren, att den här bristen på jämvikt råder.

Det finns en uppenbar risk för att anställda i upphandlade verksamheter inom kollektivtrafiken blir rädda för att ta på sig fackliga eller politiska uppdrag eller på annat sätt riskera att betraktas som obehövliga av arbetsgivaren eftersom detta skulle kunna leda till att de förlorar jobbet vid nästa upphandling.

Trots det förbättrade skydd som vi nu ser för arbetstagaren vid byte av entreprenör vill jag ändå yrka bifall till vår reservation om att stärka skyddet ytterligare. Just i den arbetsrättsliga lagstiftningen, alltså lagen om anställningsskydd, LAS, lagen om medbestämmande i arbetslivet, MBL, samt lagen om offentlig upphandling, vill vi stärka skyddet just mot godtyckliga uppsägningar vid byte av entreprenör i samband med upphandlingar av kollektivtrafiktjänster.

I förrgår på nyheterna rapporterades det om hur svårt det börjar bli i flera regioner att anställa nya busschaufförer och lokförare, mycket på grund av pensionsavgångar. Flera avgångar har ställts in senaste tiden, bland annat på tåg i Bergslagen.

Den här svårigheten att rekrytera nya busschaufförer och lokförare försvårar också arbetet med fördubblingsmålet i kollektivtrafiken. Om det ska vara attraktivt att arbeta som lokförare och busschaufför måste vi stärka

skyddet för arbetstagaren vid eventuellt byte av entreprenör samt se till att de fackliga representanterna och skyddsombuden ständigt kan arbeta för en bättre arbetsmiljö och återupprätta en bättre balans mellan arbetsgivare och arbetstagare.

Anf. 184 TERES LINDBERG (S):

Herr talman! Vi behandlar nu förändringar i lagen om kollektivtrafik, lagen om offentlig upphandling, lagen om upphandling inom försörjningssektorn och lagen om upphandling av koncessioner.

Inledningsvis vill jag yrka bifall till utskottets förslag. Egentligen är inte utskottets förslag något särskilt konstigt, utan det är snarare anpassningar av svensk lagstiftning i relation till tre nya direktiv som Europaparlamentet behandlade under 2014. Det är anpassningar och uppdateringar av vårt befintliga regelverk som en konsekvens av ett flertal nya EU-bestämmelser i syfte att stimulera tillväxt och främja förtroendet för den inre marknaden.

Taget ur sitt sammanhang är varken propositionen som förslaget grundar sig på eller utskottets förslag någon kioskvältare utan snarare av formell karaktär. Vi moderniserar och anpassar vår lagstiftning i relation till resten av Europa. På det stora hela är vi överens i trafikutskottet, från höger till vänster.

Herr talman! I dag är en skammens dag. Vid dagens votering röstade riksdagen inom ramen för finansutskottets betänkande 7 nej till särskilda arbetsrättsliga villkor. Om man tittar på kollektivtrafiklagstiftningarna ur ett helhetsperspektiv ser man att de inte är tillräckliga. Det behövs verkligen övergripande förändringar för att få ordning och reda på svensk arbetsmarknad och för att skapa sjysta villkor. Förmiddagens debatt har med all tydlighet visat på skillnaderna i svensk politik och i synen på den svenska modellen.

Varje år upphandlar offentlig sektor för ungefär 600 miljarder kronor. En viktig del av denna summa rör naturligtvis kollektivtrafiken. I dag bidrar svensk offentlig upphandling till social dumpning. Vi ser det med all tydlighet inom yrkestrafiken. Vi ser det med samma tydlighet i taxibranschen, och vi ser det i byggbranschen.

Att svensk upphandling i dag inte bara tillåter utan också bidrar till låglönekonkurrens och lönedumpning får mig som riksdagsledamot att skämmas. Jag skäms inför löntagare och seriösa företag som vill kunna göra rätt, för situationen på svensk arbetsmarknad är ohållbar.

Den svenska modellen har sedan Saltsjöbadsavtalet slöts 1938 grundat sig på samförstånd mellan arbetsmarknadens parter. Det är ett samförstånd som finns än i dag. Det är nämligen inte de seriösa arbetsgivarna och de ordningsamma företagen som sluter upp bakom Sverigedemokraterna och högerpartierna vid dagens votering, utan tvärtom är det de som vill konkurrera med låga löner, de som inte bryr sig om arbetstagarnas villkor eller om social dumpning. Det är de uppenbart oseriösa som en majoritet i Sveriges riksdag i dag stöttar. Det är de som bara sätter vinsten först – vinst utan ansvar.

Herr talman! Det är bara en tidsfråga innan vi ser samma effekter inom ramen för kollektivtrafikupphandlingarna som vi ser för de verksamma inom taxinäringen, för lastbilschaufförer och byggnadsarbetare. Det är en

tidsfråga innan konduktörer, sjömän och tunnelbaneförare står inför liknande situationer.

Regeringens förslag till nytt regelverk när det gäller offentliga upphandlingar var dessutom ganska modest. Personligen tycker jag att man hade kunnat gå längre. Men utifrån att regeringen eftersökte en bred majoritet var man modest.

Trots detta väljer högerpartierna och Sverigedemokraterna att stoppa förslaget. De väljer att låta ideologisk dogmatism gå först i stället för att försvara den svenska modellen som gjort vårt land till ett av världens mest jämlika länder.

Herr talman! Jag säger ideologisk dogmatism, för alternativet vore värre. Att inte sluta upp bakom svenska löntagare och seriösa svenska företag för att man vill ha många retweets och likes i sociala medier tycker i alla fall inte jag anstår Sveriges riksdag.

I dag är en skammens och vredens dag för löntagare i vårt land som vill ha en lön som man kan leva på och för de seriösa företag som vill göra rätt för sig men som står sig slätt inför den oseriösa konkurrensen vi i dag ser på svensk arbetsmarknad.

Jag kan inte annat än hoppas att väljarna genomskådar hur högeralliansen och Sverigedemokraterna springer de oseriösa aktörernas ärenden som inte vill bidra till ordning och reda på svensk arbetsmarknad. Jag kommer att göra vad jag kan för att dagens votering också ger effekt såväl i opinion som i nästa val.

I dag, herr talman, är jag arg. Men varken jag eller vi socialdemokrater kommer att ge upp. Kampen för sjysta villkor på svensk arbetsmarknad har bara börjat!
(Applåder)

I detta anförande instämde Lars Mejern Larsson och Jasenko Omanovic (båda S).

Anf. 185 ERIK OTTOSON (M):

Herr talman! Tack för möjligheten att tala om betänkande TU5. Det kan vara värt att uppmärksamma ledamöterna på att det är just TU5 och inte finansutskottets betänkande FiU7 vi behandlar just nu.

Jag tror inte att alla riktigt uppskattar behovet av propositionen och det betänkande som har lagts fram. Det handlar om vissa delar i upphandlingen av kollektivtrafiktjänster och kanske beståndsdelarna till att skapa ett bättre förhållande mellan den kommersiella trafiken å ena sidan och den upphandlade trafiken å den andra sidan, för att säkerställa goda trafikeringmöjligheter på stråk som i dag i huvudsak trafikeras av kommersiella aktörer men där samhället har behov av att utöka trafikeringen.

Jag kan inte nog understryka behovet av att den här lagstiftningen, som av allt att döma kommer att komma på plats, också hanteras varsamt och ansvarsfullt av de upphandlande myndigheterna. Det är ett stort ansvar att få göra direktupphandlingar till ett värde av 7 ½ miljon euro per år. Det är en stor summa, och den ska inte hanteras lättvindigt.

Den här möjligheten måste användas för att skapa ett bättre förhållningssätt på marknaden och inte användas för att tränga ut kommersiella

Prot. 2016/17:37
30 november

*Upphandling av vissa
kollektivtrafiktjänster*

företag eller aktörer som tillhandahåller trafik som i dag inte kostar skattepengar. Det är den viktiga bärstenen i den proposition som regeringen har lagt fram och det betänkande som utskottet har lagt fram.

Allianspartierna har ett särskilt yttrande i betänkandet. Vi redogör i yttrandet för vårt förhållningssätt till att det i den här propositionen finns referenser till vissa skärningspunkter till den proposition som i vissa delar tidigare i dag föll. Eftersom det inte finns någon del i *den här* propositionen som omfattas av våra invändningar som det voterades om tidigare i dag blir det ingen reservation, utan det blir ett särskilt yttrande.

Herr talman! Jag yrkar bifall till förslaget i betänkandet.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 1 december.)

Rikets styrelse

§ 12 Rikets styrelse

Konstitutionsutskottets betänkande 2016/17:KU1
Utgiftsområde 1 Rikets styrelse (prop. 2016/17:1 delvis och redog.
2015/16:RS1)
föredrogs.

Anf. 186 ANNICKA ENGBLOM (M):

Herr talman! Vi ska nu debattera konstitutionsutskottets del av statsbudgeten som utgörs av utgiftsområde 1 Rikets styrelse. Området rör finansieringen av den centrala statsledningen, flera viktiga myndigheter, statsbidrag och uppdrag.

Inom ramen för utgiftsområdet gör vi moderater andra prioriteringar än regeringen. Jag vill lyfta fram några av dem.

Vi vill utöka anslaget för riksdagens utredningstjänst med 5 miljoner kronor. För dem som lyssnar och tittar kan jag säga att riksdagens utredningstjänst består av mycket kompetenta tjänstemän inom förvaltningen som ger oss riksdagsledamöter möjlighet att göra oberoende granskningar av olika samhällsföreteelser men kanske främst av regeringens olika förslag. Eftersom den här regeringen inte längre på ett sätt som skulle vara önskvärt redovisar effekterna av sin politik, vilket även Konjunkturinstitutet och Riksrevisionen kritiserat, har detta instrument blivit än viktigare.

Vidare vill vi moderater öka anslaget till Justitiekanslern för att stärka rollen som statens företrädare i olika rättsliga tvister. Vi vill också prioritera Datainspektionens uppdrag att motverka integritetskränkningar, främst när det gäller näthat, varför myndigheten tillförs 2 miljoner.

Moderaterna vill också utöka anslaget inom området som rör åtgärder för nationella minoriteter för att göra det möjligt för fler kommuner att ansluta sig till förvaltningsområdena för meänkieli, samiska och finska. Vikten av att kunna tala sitt språk i kontakter med myndigheter, i förskolan och inom äldreården har mycket tydligt framkommit i de möten vi har haft med företrädare för våra minoriteter. Det fungerar mer eller mindre bra i de kommuner som redan i dag har tagit på sig detta ansvar och som får ta del av statsbidrag. Men det ska i sig inte hindra att fler kommuner kan ansluta sig, utan det är en vilja som ska bejakas. På det temat framför vi moderater i vårt alternativ även att en del av det höjda anslaget om

30 miljoner till åtgärder för den nationella minoriteten romer ska tillfalla inrättandet av ett romskt språkcentrum.

Herr talman! I den plan vi moderater har uttryckt för ett starkare Sverige ingår arbetet med att skapa ett tryggare samhälle. I det sammanhanget vill jag lyfta fram det vi kanske lägger mest kraft bakom i vårt alternativ. Den oro som många känner och uttrycker över de hot vi ser mot det fria, öppna och demokratiska samhälle som Sverige utgör kan väl inte undgå någon. Grundläggande värden som demokrati, rättsstat, individens frihet, ömsesidig respekt och tolerans gentemot personer med andra uppfattningar och övertygelser utmanas av våldsbejakande och extremistiska rörelser. Hot mot tjänstemän, hot mot journalister, hot mot folkföreträdare och hot mot enskilda medborgare utmanar denna öppenhet och trotsar demokratins spelregler.

Dessa krafter får inte stå oemotsagda. Då sviktar stödet för de demokratiska värderingarna och vår samhällsstruktur, och då ökar skepticismen och otryggheten. Tryggheten måste vara säkrad över hela vårt land. Våra demokratiska fri- och rättigheter borde vara självklara om man så bor på landsbygden, i förorten eller i innerstaden. Detta råder inte fullt ut.

Vi vill med hjälp av förebyggande arbete värna demokratin i arbetet mot våldsbejakande extremism, och vi föreslår därför ökade resurser. Vi satsar 30 miljoner mer än regeringen på anslaget Allmänna val och demokrati, och jag vill peka ut några särskilda åtgärder.

Framför allt gäller det att utöka arbetet mot våldsbejakande extremism. Vi vill som en del av politiken för att främja mänskliga rättigheter öka stödet för demokratiska värderingar och värderingar om mänskliga rättigheter. Bland annat handlar detta om det så viktiga att motarbeta hedersrelaterat våld och förtryck.

Moderaterna föreslår också en avhoppbarverksamhet för dem som vill lämna extremistiska grupper. Det är ingen hemlighet att många av dem som kommer tillbaka från till exempel kriget i Syrien framstår som ideal eller upphöjs som ett slags förebilder av främst unga. Det är därför viktigt att sprida kunskaper om dem som hoppat av just för att de har tagit avstånd från våldsbejakande extremism och sett vad den i verkligheten innebär i form av brutala övergrepp. Det behövs en nationell kommunikationsstrategi. Det finns goda exempel på detta runt om i världen, bland annat i Storbritannien – #notinmyname, som har byggts upp av muslimer som har tagit avstånd från Isil/Daish.

Herr talman! Vi föreslår också inom ramen för politiken som rör mänskliga rättigheter ett värderingsbaserat arbete mot bristande jämställdhet, homofobi och hedersförtryck.

Herr talman! Vi driver regeringen framför oss i detta arbete. Vi har tidigare lagt fram förslag om 15 tillkännagivanden, där vi tillsammans med regeringen är överens om 7. Ett enigt utskott konstaterar att 3 av dem är tillgodosedda men att 4 återstår. Utskottet riktar därför ett enigt tillkännagivande i detta. Vi förutsätter att regeringen kommer att ta initiativ i detta arbete.

(Applåder)

Anf. 187 AGNETA BÖRJESSON (MP) replik:

Herr talman! Det är ofta så att man berättar om vad det är man vill. Vi har nu hört förtjänstfullt berättas om vilka satsningar som kan komma.

Men jag är också lite nyfiken på neddragningarna som Moderaterna föreslår. Framför allt har jag inte riktigt förstått neddragningen på länsstyrelserna som ni föreslår.

Regeringen gör i budgetpropositionen en satsning på 30 miljoner för att snabba på bygglovshanteringen och kunna komma igång med en betydligt snabbare byggprocess. Det har också syntts ute att vi har gjort det här under en lång tid.

Nu vill Moderaterna dra ned på länsstyrelserna med 92 miljoner. Man förklarar att 80 miljoner av de pengarna handlar om just PBL-hanteringen och de extra satsningar vi gör.

Hur lång tid tillbaka går ni, och hur tänker ni er det här med de långa handläggningstiderna?

Anf. 188 ANNICKA ENGBLOM (M) replik:

Herr talman! Jag tror nästan att Agneta Börjesson på ett sätt svarade på sin egen fråga. Vi har redan sett en förändring. Det är bra att man har gjort de satsningarna, för plan- och bygglovshanteringen behöver definitivt kortas ned. Det gäller inte bara på nationell utan också och framför allt på kommunal nivå. Och det har skett förändringar.

Vi gör andra prioriteringar och anser att detta löses inom ram. Vi gör satsningar på jobb och företagande. Vi gör andra prioriteringar i det förslag som vi har framfört i vår partimotion.

Ja, det är viktigt att de här förändringarna fortsätter, men det kan lösas inom nuvarande ram.

Anf. 189 AGNETA BÖRJESSON (MP) replik:

Herr talman! ”Inom ram” är 30 miljoner mindre, inte 92 miljoner mindre. Jag är mest nyfiken på de andra 62 miljonerna mindre i anslag till länsstyrelserna.

Anf. 190 ANNICKA ENGBLOM (M) replik:

Herr talman! Jag vet inte riktigt vad jag ska tillföra ytterligare i diskussionen. Vi gör olika prioriteringar inom den ram vi har. Det gör de andra partierna också. Vi lägger fram lite olika förslag. Vi gör andra prioriteringar på jobb och företagande. Som jag sa tidigare: De här förändringarna är positiva och har syntts, men de löses inom de medel som redan är tilldelade.

Anf. 191 JONAS MILLARD (SD):

Herr talman! Larmklockorna i vårt rike ringer. Landets kommuner larmar. Landsting och regioner larmar. SKL larmar. Riksrevisionen larmar. Konjunkturinstitutet larmar. Vår nations medborgare larmar.

Nuvarande regering är inne i halvtid, och efter förra höstens exceptionellt stora invandring ökar de offentliga utgifterna till helt ohållbara nivåer.

Det Sverige som vi känner i dag är inte samma Sverige som vi kände för några år sedan. Det Sverige som vi känner i dag är inte det Sverige som våra barn kommer att känna när de växer upp.

Tiden står aldrig stilla, och det gör inte heller utvecklingen. Sverigedemokraterna försöker inte stanna tiden. Vi försöker inte stoppa utvecklingen, men vi vill att utvecklingen ska gå åt rätt håll.

Herr talman! När larmklockorna nu ringer från rikets alla hörn måste vi som är valda av folket också lyssna på folket.

Sverigedemokraterna ser att det finns enormt stora utmaningar. Vi ser att vården, skolan och hela välfärden som vi känner den i dag är satt under enorm press. Men det stannar inte där. Den destruktiva politiken sätter sina spår överallt i samhället. Därför krävs det att alla som kan är med och tar ansvar.

I den här debatten diskuterar vi budgeten för utgiftsområde 1 Rikets styrelse, vars totala anslag är drygt 13 miljarder kronor fördelade mellan flera olika områden. Den i särklass största kostnaden är Regeringskansliet.

Sverigedemokraterna delar inte flera av regeringens prioriteringar, och jag vill passa på att redogöra skillnaden i syn på några av dessa.

Regeringen föreslår att Regeringskansliet även i år ska få ökade anslag, denna gång med drygt 280 miljoner kronor, vilket man motiverar med bland annat ökade kostnader för migrationsarbete, pris- och löneökningar samt lokalkostnader.

Tydligen är det viktigare för regeringen att se om sitt eget hus än att föregå med gott exempel gentemot vårt samhälles olika instanser, som nästan dagligen larmar om hur vårt samhälle och vår välfärd försämras.

Sverigedemokraterna menar att regeringen, som nu fått ta del av alla dessa larmrapporter, i stället borde föregå med gott exempel. I vår budget sänker vi kraftigt anslagen till Regeringskansliet med 350 miljoner för 2017.

Herr talman! Ett annat område där vi inte är överens med regeringen är presstödet.

Sverigedemokraterna menar att presstödet behöver reformeras. Utgångspunkten måste vara att framtidens medier i större utsträckning än i dag ska klara av att stå på egna ben.

Vi är inte motståndare till att det finns någon form av system för att underlätta för pressen. Syftet med det måste dock vara att med betydligt bättre precision än i dag understödja och främja lokalt granskande och opartiska medier, framför allt i mindre städer och på landsbygden där lokala medier i dag till alltför stor del helt saknas.

För att underlätta en sänkning av presstödet föreslår vi förbättringar inom andra områden. Bland annat bör reklamskatten för dagspressen och periodiska publikationer avskaffas.

Vidare vill Sverigedemokraterna kraftigt sänka det ekonomiska stödet till oss själva, det vill säga de åtta partier som sitter här inne i dag.

Det finns också flera anslag där Sverigedemokraterna vill satsa mer än regeringen. Låt mig nämna några av dessa.

Vi ställer oss positiva till att regeringen numera har kommit fram till exakt samma slutsats som Sverigedemokraterna om att extra medel bör ges till länsstyrelsernas djurskyddskontroller. Vi välkomnar detta men menar att ytterligare resurser behöver anslås och föreslår sålunda en ökning om 30 miljoner kronor för detta viktiga ändamål, det vill säga 5 miljoner kronor mer än regeringen.

Under detta utgiftsområde i vår budgetmotion ligger också Datainspektionen, vars syfte är att säkra den enskilda individens rätt till integritet i vårt samhälle. Frågor som rör den personliga integriteten har blivit högst aktuella under senare år, och Sverigedemokraternas uppfattning är att frågorna måste tas på större allvar. I ljuset av hur frågor om övervakning, it-

säkerhet och kränkningar på nätet aktualiserats de senaste åren är vår uppfattning att myndigheten behöver förstärkas kraftigt genom ökat resursanslag.

Det är ett absolut faktum att den tekniska utvecklingen, där fler människor använder internet i fler sammanhang än tidigare, också medför kraftigt ökad risk för enskilda att drabbas av att känsliga personuppgifter läcker ut. Den totala mängden data i vårt samhälle ökar kraftigt.

I vårt förslag till budget ökar vi anslagen till Datainspektionen med 25 miljoner, vilket i praktiken betyder att myndighetens budget ökar med nära 50 procent i förhållande till regeringens förslag.

Avslutningsvis, herr talman, vill jag meddela att vi i jämförelse med regeringens budget sparar drygt 609 miljoner för 2017 inom detta utgiftsområde. Det räcker inte på långa vägar för att komma till rätta med alla samhällsutmaningar som det här landet står inför, men det är vad vi anser att vi kan göra här och nu inom det område som vi ansvarar för – och det är betydligt mer än vad regeringen gör. Jag vill också meddela att vi därför kommer att avstå från att delta i beslutet.

(Applåder)

I detta anförande instämde Fredrik Eriksson (SD).

Anf. 192 ANNICKA ENGBLOM (M) replik:

Herr talman! I Sverigedemokraternas särskilda yttrande i det betänkande vi har att ta ställning till finns det en sak som jag gärna vill fråga Jonas Millard om.

Under anslaget 3:1 Sametinget föreslår Sverigedemokraterna en ökning med 5 miljoner kronor. Anslaget 7:2 Åtgärder för den nationella minoriteten romer vill man däremot minska med 14 ½ miljon kronor. Jag vill höra lite grann om varför.

Anf. 193 JONAS MILLARD (SD) replik:

Herr talman! Tack, Annicka, för frågan! Sverigedemokraterna har tidigare satsat mer pengar på just Sametinget. Vi ser att det finns ett behov av att göra det.

När det gäller just minoritetspolitiken har vi själva kunnat se efter. Vi har varit på studiebesök där uppe, vi har tittat och studerat och pratat med människorna som finns där. Vi ser att det finns många inneboende obalanser bland minoriteterna. Jag anser att det är en stor fråga som vi bör fokusera på, lyfta upp och diskutera för att hitta någon form av gemensam lösning.

Jag tycker också att den satsning som Annicka nu lyfter upp är en satsning med stor etnisk prägel, och en sådan tycker jag inte att vi ska göra på området.

Anf. 194 ANNICKA ENGBLOM (M) replik:

Herr talman! Där kom kanske cloun. I yttrandet står det nämligen om satsningen på den nationella minoriteten romer att det är olyckligt att en enskild satsning bär en så tydlig etnisk prägel. Men vad är då den andra satsningen? Är det inte egentligen så att Sverigedemokraterna gör skillnad på etnicitet, trots att alla är svenska medborgare?

Anf. 195 JONAS MILLARD (SD) replik:

Herr talman! Samerna har ju en särställning i Sverige som urfolk, och det tror jag också att Annicka är medveten om. Vi gör naturligtvis olika prioriteringar. Vi menar att det behövs en förstärkning till Sametinget, och vi förstärker det också mer än regeringen gör. Det tycker vi är en fullt rimlig satsning.

Anf. 196 PER-INGVAR JOHANSSON (C):

Herr talman! Centerpartiets budgetförslag för utgiftsområdet Rikets styrelse är på ungefär 12,9 miljarder kronor. Det är ca 0,3 miljarder lägre än regeringens förslag.

Centerpartiet vill ha ett större ekonomiskt ansvarstagande när vi tittar på statsbudgeten i dess helhet. Finanspolitiken måste, som vi ser det, i goda tider skapa skyddsvallar inför en framtida nedgång i konjunkturen. Men i stället för att göra det har den sittande regeringen valt att låta statsfinanserna gå med underskott för nästa år. Centerpartiet föreslår i stället en budget som redan nästa år är i balans och som når överskott åren därefter. Vi sparar i Centerpartiets förslag till budget ca 11 miljarder mer än regeringen gör när det gäller den totala budgeten för 2017.

Trots högkonjunkturen växer gapet när det gäller arbete mellan inrikes och utrikes födda och mellan hög- och lågutbildade. Det behöver skapas fler enkla jobb; det är naturligtvis viktigt för att fler ska komma i arbete. Inte minst är det viktigt att snabbt integrera de många nyanlända, och för detta krävs sänkta skatter på att anställa.

Det behövs också reformer som gör att det kan skapas trygghet i hela landet. Det behövs därför fler poliser. Det behövs ett brottsförebyggande arbete som gör att landet inte delas. Dessutom behöver kommunsektorn stärkas. Vi behöver alltså fler satsningar för jobb och företag som gör att fler orter får dessa jobb.

Vi i Centerpartiet menar att vi måste återta ledningen i den gröna omställningen. Sveriges klimatutsläpp har slutat minska, och det gör att det nu krävs kraftfulla styrmedel för att få tillbaka den positiva utveckling vi tidigare hade men faktiskt har förlorat det senaste året. Vi vill att det ska finnas miljöskatter som hjälper oss att skapa en grön skatteväxling.

Vi menar att vi ska skapa detta nu, när det är högkonjunktur. Vi har en unik möjlighet att utnyttja den för att bredda tillväxten och bredda jobbskapandet till fler orter.

Det vi har sett är att regeringen inte har klarat av att hantera dessa utmaningar. Det behövs, som vi från Centerpartiet har uttalat, ett nytt ledarskap.

Herr talman! Finansutskottet har tillstyrkt att riksdagen ska ställa sig bakom regeringens förslag till utgiftsramar, beräkning av statens inkomster och inriktning på budgetpolitiken. Vi menar att oppositionspartiernas och regeringens budgetförslag i budgetprocessen ska ställas mot varandra som helheter och beslutas i två steg. Vi vill alltså att det ska vara ett sammanhållet paket.

Eftersom riksdagen i det första steg som har varit har ställt sig bakom regeringens förslag till ekonomiska ramar för statsbudgeten och inriktningen på budgetpolitiken deltar Centerpartiet nu inte i det aktuella beslutet om anslagsfördelning inom utgiftsområde 1. I stället hänvisar jag till

ett särskilt yttrande i konstitutionsutskottet, där vi framfört våra synpunkter på regeringens, riksdagsstyrelsens och JO:s förslag till budget. Vi hänvisar här till Centerpartiets motion 2016/17:3411. I övriga delar står Centerpartiet dock bakom utskottets förslag.

Anf. 197 AGNETA BÖRJESSON (MP) replik:

Herr talman! Jag kommer att hålla mig kvar vid länsstyrelserna och de pengar som regeringen nu vill satsa på att snabba upp plan- och byggärenden. Centerpartiet skriver i sin budgetpolitiska motion att man i stället för de 30 miljoner extra som regeringen vill satsa vill dra ned med 72 miljoner extra och att det ska ske genom regelförenklingar.

Då undrar jag bara vilka regelförenklingar som kan gå igenom så snabbt så att man får en snabb bygglovshantering och inte hotar byggandet under nästa period. Jag kan tänka mig att mycket av det mer ligger i civilutskottets intresse, men ni behöver ändå förklara en del av de neddragningar som görs i civilutskottet. Jag ser det inte så tydligt i er skrivelse.

Anf. 198 PER-INGVAR JOHNSON (C) replik:

Herr talman! Jag har varit här i kammaren under eftermiddagen och lyssnat på civilutskottets debatt, och det är ingen tvekan om att många efterlyser regelförändringar. Men för att få tryck i detta måste det också finnas ett ekonomiskt krav. Så länge man inte har det händer det tyvärr ingenting. Det är det som är bekymret.

Anf. 199 AGNETA BÖRJESSON (MP) replik:

Herr talman! Regeringen har ju sedan 2013 satsat extra på att det ska bli en snabbare bygglovshantering, och det har det också blivit. Så frågan är om det verkligen skulle gå fortare om man drog undan så mycket pengar från just de avdelningarna. Vi får väl se!

Anf. 200 PER-INGVAR JOHNSON (C) replik:

Herr talman! Regelförändringarna behövs ju inte bara på det statliga området utan också på den kommunala sidan för att underlätta detta. Vi ser att det behövs ett tryck för att regelförändringarna ska genomföras, och det måste ekonomiskt visas att det vill till förändringar.

Anf. 201 MIA SYDOW MÖLLEBY (V):

Herr talman! Som konstaterats diskuterar vi alltså konstitutionsutskottets betänkande nr 1, som handlar om utgiftsområde 1 Rikets styrelse. Som Per-Ingvar Johnsson lyfte är det alltså en liten del av hela statsbudgeten som ligger på vårt bord.

Vi står självklart bakom hela budgeten; vi har förhandlat den med regeringen. Det är en budget som satsar på investeringar i samhällsbygget för fler jobb, bättre skolresultat, snabbare klimatomställningar och en stärkt välfärd. Det är en bra budget med bra förutsättningar för ett hållbart samhälle, där ingen lämnas efter eller hålls tillbaka. Vi har ingen annan uppfattning om budgeten.

Men i samband med att vi hanterar budgeten talar vi också om en del motionsyrkanden som lämnats in under den allmänna motionstiden, och det tänkte jag uppehålla mig vid i detta lilla anförande.

Vi har en reservation som handlar om behovet av ökad insyn i hovets finanser. En del har hört av sig till mig och tycker att det är väldigt konstigt att jag som är republikan kan stå bakom en budget där vi faktiskt höjer anslaget till hovet. Och så kan man ju tänka. Men det rör sig i själva verket om en generell uppräknings för pris- och löneökningar till alla statliga myndigheter, även till hovet.

Det finns andra partier som har föreslagit att man inte ska räkna upp fullt ut till statliga myndigheter. Så kan man förstås göra. Det blir en besparing som smetas ut oavsett om det är en bra besparing eller inte på de myndigheter som drabbas. Här har man också hovet med, och därför blir det mindre pengar till hovet i dessa budgetförslag.

Vi tycker att det är rimligt att man kan gå in och titta i alla myndigheter och se om det handlar om en besparing som är möjlig. Ska vi dra ned mycket här? Ska vi lägga på här? Hur ska vi göra med de pengar som vi har?

Det kan vi göra i alla myndigheter som vi har koll på, men vi kan inte göra det med hovet. Vi vill med vår reservation att man ska yrka bifall till en motion som säger att vi ska ha insyn i hovets finanser. Då kan vi också få en bra kunskap om den verksamhet som finns där. Statschefen har vissa uppgifter. De är specificerade. Detta skulle göra det möjligt att se på hur de utförs. Utförs de effektivt? Är det en verksamhet som lever upp till det man ska göra? På detta sätt kan vi se om det är rimligt att dra ned eller om det är rimligt att öka på.

Personligen tycker jag förstås att vi ska gå vidare med att avskaffa monarkin och införa ett annat statsskick. Men det är någonting vi får hantera i ett annat betänkande, där statsskicket diskuteras. I det här sammanhanget tycker jag att det är rimligt att man följer normala budgetprinciper. Vi räknar upp för pris- och lönekompensation. Jag tycker att det är bra. Jag tycker också att man ska ha insyn i alla myndigheter så att man kan göra justeringar utifrån de behov som finns.

Därmed yrkar jag bifall till reservation nr 1.

Anf. 202 TINA ACKETOFT (L):

Herr talman! Sverige är fantastiskt, men vi står inför ganska stora utmaningar framöver om det ska bli fantastiskt för alla som bor i detta land.

Alltför många står utanför arbetsmarknaden. En stor andel elever lämnar skolan utan fullständiga betyg. Det finns stora brister i sjukvård och omsorg. Migrations- och integrationsutmaningarna växer. Miljö- och klimatutmaningarna växer likaså. Kriget i Syrien och IS närvaro i regionen får fruktansvärda konsekvenser – konsekvenser som vi knappt kan ta till oss varenda dag – för samhället och människorna där. Att vi är fast förvisade om att visa solidaritet i den största flyktingkatastrofen sedan andra världskriget understryker bara behovet av att vårda de offentliga finanserna.

Liberalerna lägger därför fram en budget med reformer för framtiden. Vi satsar på bättre kunskaper i skolan, bättre möjlighet för företag att anställa och ett försvar med kapacitet att försvara Sverige. Dessutom presenterar vi en integrationsplan som bygger på lika delar humanism och realism och som motverkar parallellsamhällen och hedersvåld.

Vårt budgetförslag är en helhet. Vi väljer därför att inte delta i beslutet om fördelningen till anslag inom utgiftsområde 1. När det gäller övriga delar står vi bakom utskottets förslag.

Några av de viktigaste punkter där vi avviker från regeringens syn på budgetområdet är återkommande från förra årets budget, så ni får ursäkta om jag låter något repetitiv för dem som minns debatten då. Det är områden som ligger särskilt varmt om en liberals hjärta.

En av medborgarnas absolut starkaste vakthundar är Riksdagens ombudsmän, JO. Därför anser vi att anslaget bör vara 5 miljoner kronor högre för 2017 än regeringens förslag. Vi har tagit del av ämbetsmannaberättelsen, och vi ser att det ständigt kommer in klagomål och ifrågasättanden från medborgarna – som är berättigade. Därför bör också denna myndighet få en utökad budget.

Anslaget som rör allmänna val och demokrati bör också vara 5 miljoner kronor högre. Statsbidrag till förebyggande verksamheter i civilsamhället och kommuner mot våldsbejakande extremism bör öka, som vi har hört förtjänstfullt debatteras här tidigare. Det är kanske en av samhällets största utmaningar vi står inför om vi vill ha ett sammanhållet Sverige.

Datainspektionen, vårt yttersta skydd av den personliga integriteten, bör också få utökade anslag med 10 miljoner kronor för 2017. Skillnaden i förhållande till regeringens förslag beror på att myndigheten helt enkelt behöver ökade resurser för att förbättra sina förutsättningar att bedriva en aktiv tillsyn.

Åtgärder för nationella minoriteter bör ökas med 10 miljarder kronor. Fler kommuner behöver kunna bli del av förvaltningsområdena för meänkieli, samiska och finska om vi ska kunna hålla ihop landet på lika villkor.

Anslaget för åtgärder för den nationella minoriteten romer bör också utökas. Romer har varit, eller borde ha varit, en del av det svenska samhället i 500 år och mer än så. Fortfarande ser vi i dag en diskriminering som är häpnadsväckande i ett modernt demokratiskt land som Sverige. Det är tydligt att det behövs ett fortsatt och långsiktigt arbete här, och därför vill Liberalerna satsa ytterligare på området.

(Applåder)

Anf. 203 STEFAN SVANSTRÖM (KD):

Herr talman! Kristdemokraternas ekonomiska politik bygger på insikten om att varken individen eller kollektivet i sig är tillräckliga utgångspunkter för ett gott samhällsbygge. Vi kristdemokrater ser förstas vikten av att värna individens fri- och rättigheter. Men människan är inte till naturen en enstöring som trivs bäst i isolering. Vi behöver sammanhang och relationer för att livet ska vara värdefullt. Det är i de små gemenskaperna, i de sammanhang och kollektiv vi tillhör, som vi kan växa som individer. En familj, en vänkrets, en gemenskap i arbetsliv, föreningsliv och församlingsliv liksom deltagande i samhällslivet är för oss omistliga delar av hur vi skapar goda liv för oss själva och våra medmänniskor.

De kollektiv vi tillhör bestämmer dock aldrig vårt människovärde. Vi vänder oss därför mot allt grupptänkande och indelning av människor utifrån kön, klass, ålder eller etnisk bakgrund. I den mån strukturer ska bekämpas – och det finns det ibland skäl att göra – ska det ske med utgångspunkten i att vi alla har samma okränkbara människovärde men att vi är

unika som individer och har rätt att göra våra egna val och definiera oss själva. Därför är människovärdet och de gemenskaper vi bygger självklara utgångspunkter i Kristdemokraternas politik.

För ökad gemenskap och framtidstro vill vi kristdemokrater föra en politik som skapar förutsättningar för människor att bygga goda relationer och känna trygghet. Vi vill göra det lättare för människor att gå från utanförskap till arbete. Vi vill skapa förutsättningar för en god tillväxt och ett företagsklimat som står sig väl i den globala konkurrensen. Att stärka familjernas självbestämmande och det civila samhällets ställning skapar en grund för fungerande mellanmännsliga relationer.

Genom en välfungerande ekonomisk politik kan vi också säkerställa resurser till offentlig välfärd, lägre skatt för arbetande föräldrar, lägre skatt för arbetande seniorer och lägre skatt på pensionsinkomster. Med genomtänkta reformer på arbetsmarknaden och i skattepolitiken kan vi förbättra människors möjlighet att lämna arbetslöshet och utanförskap.

Herr talman! Detta är huvudinnehållet i det sammanhållna budgetförslag vi kristdemokrater har presenterat och som vi röstade för vid förra veckans rambeslut. Vi noterade att majoriteten i kammaren var av annan åsikt och att vårt förslag till utgiftsramar för det utgiftsområde KU har hanterat därmed har fallit. I enlighet med de etablerade principerna för budgetens antagande avstår vi därför från att delta i beslut på det område som vi debatterar i dag. Vi lämnar dock ett särskilt yttrande där vi redogör för omprioriteringar vi vill göra. Låt mig nämna något kring det.

För det första har vi en ambition att öka effektiviteten i hela den statliga myndighetssektorn. Sverige behöver en mindre och spetsigare offentlig förvaltning. Därför minskar vi uppräkningsdelen av anslagen med knappt en tredjedel jämfört med regeringen.

För det andra säger vi nej till vissa av regeringens anslag. Det gäller bland annat ett tillskott om 25 miljoner som avser länsstyrelsernas miljötillsyn, som vi menar kan klaras inom befintligt uppdrag. Vi flyttar också en del av de medel länsstyrelserna har fått för att hantera asylärenden tillbaka till Migrationsverket, där vi menar att hanteringen hör hemma. I denna del finns också en betydande förstärkning som syftar till att korta etableringstiderna för nyanlända.

För det tredje ökar vi på regeringens tillskott för att värna demokrati och arbeta mot våldsbejakande extremism på såväl statlig som kommunal nivå. Sammantaget anslår vi 30 miljoner mer till detta än regeringen.

Vi ökar anslaget till Datainspektionen för att stärka deras arbete med att motverka näthat och integritetskränkningar. Ingen, ung eller gammal, ska behöva möta hat eller kränkningar vare sig på nätet eller i det verkliga livet.

Herr talman! Detta är några områden där vi anser att regeringen gör fel eller för lite och där vi givetvis skulle ha förordat vårt eget budgetalternativ i sin helhet.

(Applåder)

Anf. 204 BJÖRN VON SYDOW (S):

Herr talman! Ett stort avsnitt i budgetpropositionen om rikets styrelse berör demokratipolitik. Det behandlas också av utskottet, och här i debatten har Annicka Engblom anknutit till det. Utskottet ger i sitt betänkande

en något sträv kommentar till detta avsnitt. Men jag vill gärna följa den omfattande väljaranalys kring demokratin som regeringen redovisar.

Valdeltagandet ökade vid det senaste valet med drygt 1 procentenhet, men det är splittrat i olika hänseenden. Det gäller bostadsområden, kön och utbildning. Våra myndigheter gör olika insatser för att förbättra valdeltagandet.

Likaså visar det folkliga deltagandet i de valda församlingarna på liknande skillnader. Unga, utrikes födda och andra blir underrepresenterade. Låt vara att till exempel yngre riksdagsledamöter har ökat ganska mycket till antalet under de senaste årtiondena. Äldre är däremot underrepresenterade i riksdagens sammansättning. Det är vi, partierna, som själva har ett stort ansvar för att det blir så här. Men det är klart att det också är beroende av samhällsdebatten.

Det finns olika intresseväckande demokratiförsök. Det finns lokala resurscenter, det finns stöd för att personer med psykisk ohälsa ska kunna vara med i det politiska livet och det finns lokala initiativ.

2014 års demokratiutredning har också för sin del olika förslag. Här kan man också räkna in kunskapshöjande insatser mot rasism och för att främja den demokratiska medvetenheten, särskilt hos de unga.

Regeringen konstaterar att de flesta människor i vårt land är nöjda med hur demokratin fungerar men, och det är oroande, att andelen som är nöjda har minskat mellan 2014 och 2015 från 77 procent till 69 procent. När det gäller förtroendet för riksdagen är det en liknande minskning från 40 procent till 28 procent, och när det gäller regeringen från 47 procent till 32 procent.

Regeringen är inne på att vi ska värna demokratin från våld, hot och hat i det politiska livet. Polarisering är farlig. Den kan dessutom leda till extremism, och den kan leda till våldshot och våldsbrott.

Regeringen arbetar med en skrivelse som ska komma nästa år som är en handlingsplan mot hot och hat. Vi välkomnar detta, liksom lagändringar kring förtalsbrottet i brottsbalken.

Herr talman! Jag skulle vilja bredda perspektivet genom att fästa kammararens uppmärksamhet vid ännu en väljaropinionsundersökning som här rör från Göteborgs universitet. Det fanns en artikel av författarna med Peter Esaiasson i spetsen i Dagens Nyheter i lördags. Den är rubricerad "Synen på flyktingpolitik styr förtroendet för samhället".

Ja, flyktingpolitiken har sedan länge polariserat medborgarna. Redan före maj 2015 fanns det stora förtroendeskillnader, skriver forskarna. När politiken lades om på hösten 2015 var det också många som var kritiska mot flyktingpolitiken men stod kvar vid sina partisympatier. Själva flyktingkrisen innebar en förhållandevis liten inverkan på samhällsförtroendet, tycker forskarna sig kunna se i sina studier.

Man märker dock att också hos dem som tidigare har varit positiva till den rådande invandringspolitiken växer det fram ett visst minskat samhällsförtroende. Det är ändå rätt marginella förskjutningar, men vi kan konstatera att flyktingpolitiken sammantaget leder till helt olika reaktioner i sak men också till ett problematiserande av samhällsfunktionerna och demokratin.

Den här forskargruppen håller nu på med sin forskning, och vi får se vilka slutsatser de kommer fram till längre fram. Men det är intressant att se att de arbetar kring det som är demokratins och samhällets kanske själva kärnfrågor. Det handlar om avvägningen, förtroendet för och i demokratin och balansen mellan konflikter och samförstånd. Båda behövs för demokratins legitimitet. Konflikterna kan driva fram en vitalitet, men samverkan betyder, kan man säga, att samhällsfördraget upprätthålls i stället för att människor tar till hot och hat och kanske ytterst också faktiskt våld.

Jag tror, och vi tror från vårt partis håll, att det kommer att vara möjligt att bryta de sjunkande förtroendesiffrorna för demokrati och samhälle. Men det är en stor uppgift. Vi tror att både invandringen och integrationen och den demokratiska hållningen i de hänseendena blir slutligt avgörande.

Herr talman! Vi ser med optimism på möjligheterna framåt, men vi vet att det är en stor utmaning vi står inför. Jag ber att få yrka bifall till förslaget i konstitutionsutskottets betänkande nr 1.

(Applåder)

Anf. 205 JONAS MILLARD (SD) replik:

Herr talman! Björn von Sydow talade mycket om demokratipolitik, och det är något som ligger även mig varmt om hjärtat. Jag tycker att det är angelägna och viktiga frågor, framför allt utifrån de utmaningar som vi står inför – det som Björn von Sydow lyfte upp här med våldsbejakande extremism och andra saker.

Det som förvånar mig lite grann är att när man läser i det budgetdokument som vi har framför oss kan man se att regeringen under två år gör en rätt kraftig ökning av anslaget på den här budgetposten för att sedan sänka det drastiskt för 2019 och 2020.

Jag vill fråga om Björn von Sydow kan klargöra varför man gör den sänkningen.

Anf. 206 BJÖRN VON SYDOW (S) replik:

Herr talman! Enligt min tolkning sammanhänger det med att frågan om hur organiseringen och politiken i det hänseendet ska ske framåt är föremål för en utredning. Det pågår en utredning som man snart ska slutrapportera, och då blir det möjligt för oss att lägga fast riktlinjer om politik på längre sikt. Det är den bild som jag har av situationen.

Någon avsikt att i reella termer minska insatserna finns inte.

Anf. 207 JONAS MILLARD (SD) replik:

Herr talman! Det var bra att vi fick ett klargörande. När man läser budgetdokumenten får man uppfattningen utifrån siffrorna att regeringen gör en prioritering under två år för att sedan kraftigt sänka anslagen. Men om jag tolkar Björn von Sydow rätt i dag har man en ambition om att det här är någonting som måste ske långsiktigt och som man ska satsa på under lång tid i reella siffror.

Jag hoppas att regeringen vidhåller att man om ett par år ändå har ett högt anslag, då de här frågorna är högst aktuella att fortsätta jobba med.

Anf. 208 BJÖRN VON SYDOW (S) replik:

Herr talman! Det är den utgångspunkt som gäller.

Anf. 209 AGNETA BÖRJESSON (MP):

Herr talman! Vi behandlar budgeten för 2017 och utgiftsområde 1 som omfattar totalt drygt 13 miljarder kronor, varav drygt 10 miljarder går till Regeringskansliet och länsstyrelserna. Ungefär 1,5 miljarder går till riksdagen. Pressen får ca 600 miljoner, och de politiska partierna får tillsammans 172 miljoner. Kungahuset får ca 140 miljoner. Sedan omfattar de här 13 miljarderna övriga myndigheter som Sametinget, Justitiekanslern, Justitieombudsmannen, Valmyndigheten, Sieps och pengar till allmänna val och nationella minoriteter.

Det finns en hel del intressanta texter inom vårt område. Framför allt Björn von Sydow var inne på regeringens intressanta funderingar om demokrati och det vi ser framför oss i och med den stora förändringen. Det verkar inte bara handla om att vi får nya svenskar till landet utan också om konflikten mellan stad och land. I städerna ser vi en starkt växande befolkning, och på landet är det kanske inte en krympande befolkning men ofta en åldrande befolkning. Det leder till ökande klyftor.

Det är ofta på landet som närheten till de statliga myndigheterna, till det offentliga livet, inte finns i särskilt stor utsträckning. Om den enda person som man träffar som företrädare för statens myndigheter är en för dagen tjurig tjänsteman på någon myndighet – länsstyrelsen, Försäkringskassan eller Arbetsförmedlingen – är det klart att det på något sätt blir bilden av det offentliga samhället. Det ska vi komma ihåg.

I Sverige har förtroendet för demokratin ökat under ett flertal år. Men det senaste året har vi sett att det har gått ned, från 77 procent till 66 procent. Parallellt med det ser vi, precis som Björn von Sydow var inne på, att det är många grupper – inte bara politiker utan också journalister – som är utsatta för hot och hat i mycket större utsträckning. Det är bekymmersamt.

Regeringen jobbar med de här frågorna på en rad olika områden. Det kan handla om att man får till lokala resurscenter i de mest utsatta områdena och om bättre medborgardialoger. Det handlar om många av förslagen som Demokratiutredningen presenterade 2014.

Jag tror också på mycket av det som presenterades i Medieutredningen. I framtiden kommer vi alla att behöva granska det vi läser på ett mycket bättre sätt, både när vi ibland läser det som journalister har skrivit och ibland det som någon annan, som vi inte riktigt vet vem det är, har skrivit. Jag tror att det i dagsläget är fler pr-människor än journalister som är anställda i Sverige – bara en sådan sak!

När det gäller tillkännagivandena om våldsbejakande extremism är det otroligt bra att vi har fått mycket texter om det. Det händer nämligen mycket. Och det kommer att fortsätta hända mycket. Jag upplever att vi och Alliansen kan gå hand i hand i det arbetet. Det är ett viktigt arbete. Vi har haft ett bra samarbete när det gäller arbetet mot våldsbejakande extremism.

Det finns just nu en samordnare som ska sitta fram till årsskiftet. Vi hoppas få besked om en ny samordnare ganska snart. Jag tror att frågan kommer att återkomma framöver, inte minst i skrivelse 75. Då ska vi diskutera det mycket mer.

Jag har i några repliker lyft upp länsstyrelsernas arbete. Det som vi nu ser när det gäller ett starkt ökat byggande i Sverige beror naturligtvis inte bara på att länsstyrelserna har fått mer resurser eller på att vi har fått en ny

regering. Jag tror att ett handslag mellan alla om att lägga manken till ligger bakom. Regeringen gör sitt. Länsstyrelserna får extra resurser. Och kommunerna gör sitt för att det ska bli regelförenklingar. Jag tror att det är viktigt. Och därför tror jag att just pengarna till länsstyrelserna är viktiga. (Applåder)

Prot. 2016/17:37
30 november

Rikets styrelse

Anf. 210 JONAS ERIKSSON (MP):

Herr talman! Jag vill inleda med att yrka bifall till alla punkter i utskottets förslag.

I det här anförandet tänker jag uppehålla mig vid samepolitiken. Det samiska folket har, som Sveriges urfolk, en särställning. Genom historien har samerna utsatts för strukturell rasism och diskriminering. Samerna möter fortfarande rasism.

Det samiska språket och kulturen har försvunnit helt eller delvis på många platser i Sverige och i Sápmi. Samernas rättigheter måste säkerställas och respekteras.

Jag är därför glad att regeringen tar de samepolitiska frågorna på allvar och att den har vidtagit flera åtgärder för att driva utvecklingen åt rätt håll. En viktig del i detta arbete är arbetet med en nordisk samekonvention, vars syfte är att bekräfta och stärka det samiska folkets rättigheter att bevara, utöva och utveckla sin kultur, sina språk och sitt samhällsliv. Regeringen arbetar med att slutföra förhandlingarna. I arbetet har Sametinget såklart också deltagit, på samma villkor som de inblandade staterna.

För att förbereda arbetet med konventionen har regeringen också gett Marianne Eliasson i uppdrag att utreda vad en ratificering av den nordiska samekonventionen skulle innebära för svensk del. Jag ser fram emot framgång i det arbetet.

Regeringen bedriver även ett arbete för att lösa den gränsöverskridande problematiken med renskötseln.

En annan viktig del i att stärka det samiska självbestämmandet och det samiska inflytandet är att regeringen fortsätter arbetet med att införa en konsultationsordning.

Vi känner alla till att den psykosociala ohälsan finns hos en större andel av den samiska befolkningen än Sveriges befolkning i stort. Detta är förstås oroväckande. Därför är det bra och nödvändigt att regeringen fortsätter att arbeta med en höjd ambitionsnivå för att främja det samiska folkets möjligheter att behålla och utveckla ett eget kultur- och samfundsliv, sin rätt till självbestämmande och ett samiskt samhällsliv med framtidstro.

Regeringen kommer också, i enlighet med vad Sverige har meddelat FN:s råd för mänskliga rättigheter, att fortsätta arbeta i riktning mot en ratificering av ILO-konvention 169. Slutligen blir det också en fråga för Sveriges riksdag.

Nästa år är det val till Sametinget. Regeringen avser därför att under 2017 tillföra särskilda medel för genomförandet av det valet.

(Applåder)

Överläggningen var härmed avslutad.

(Beslut skulle fattas den 1 december.)

§ 13 Anmälan om interpellationer

Följande interpellationer hade framställts:

den 29 november

2016/17:157 Företrädaransvar

av *Maria Malmer Stenergard* (M)

till finansminister Magdalena Andersson (S)

2016/17:158 Införande av flygskatt

av *Jonas Jacobsson Gjörtler* (M)

till finansminister Magdalena Andersson (S)

2016/17:159 Balansen mellan miljömål och produktionsmål i skogen

av *Jonas Jacobsson Gjörtler* (M)

till statsrådet Sven-Erik Bucht (S)

2016/17:160 Höjd skatt på arbete i tider av digitalisering

av *Niklas Wykman* (M)

till arbetsmarknads- och etableringsminister Ylva Johansson (S)

2016/17:161 Statliga beredskapsjobb

av *Christian Holm Barenfeld* (M)

till arbetsmarknads- och etableringsminister Ylva Johansson (S)

2016/17:162 Sveriges strukturerade politiska dialog med Iran

av *Sofia Damm* (KD)

till utrikesminister Margot Wallström (S)

2016/17:163 Beräkningar av minskade klimatutsläpp

av *Jonas Jacobsson Gjörtler* (M)

till statsrådet Isabella Lövin (MP)

2016/17:164 Återvändandearbetet

av *Johan Forssell* (M)

till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

2016/17:165 Situationen i Turkiet

av *Amineh Kakabaveh* (V)

till utrikesminister Margot Wallström (S)

2016/17:166 Delegationen för att bryta långtidsarbetslöshet

av *Christian Holm Barenfeld* (M)

till arbetsmarknads- och etableringsminister Ylva Johansson (S)

§ 14 Anmälan om frågor för skriftliga svar

Följande frågor för skriftliga svar hade framställts:

den 29 november

2016/17:387 Behov av förenklat strandskydd

av *Cecilia Widegren* (M)

till statsrådet Ardalan Shekarabi (S)

2016/17:388 Försvårande av drönarfotografering för byggbranschen

av *Ewa Thalén Finné* (M)

till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

2016/17:389 Uttalande om Kuba

av *Maria Weimer* (L)
till statsrådet Isabella Lövin (MP)

2016/17:390 Skarvens skador på fiskenäringen

av *Sten Bergheden* (M)
till statsrådet Sven-Erik Bucht (S)

2016/17:391 Preventivmedelsförskrivning

av *Annika Qarlsson* (C)
till statsrådet Gabriel Wikström (S)

2016/17:392 Minskad användning av plastpåsar

av *Kristina Yngwe* (C)
till miljöminister Karolina Skog (MP)

2016/17:394 Inbrottsstöld

av *Beatrice Ask* (M)
till statsrådet Anders Ygeman (S)

2016/17:393 Stölder av båtar och båtmotorer

av *Lars-Arne Staxäng* (M)
till statsrådet Anders Ygeman (S)

2016/17:395 Snabbare lagföring

av *Beatrice Ask* (M)
till statsrådet Anders Ygeman (S)

2016/17:396 Översyn av arbetsmarknadens konfliktregler

av *Mats Persson* (L)
till arbetsmarknads- och etableringsminister Ylva Johansson (S)

§ 15 Anmälan om skriftliga svar på frågor

Skriftliga svar på följande frågor hade kommit in:

den 29 november

2016/17:373 Tvärbanan till Bromma flygplats

av *Nina Lundström* (L)
till statsrådet Anna Johansson (S)

2016/17:372 74 tons lastbilar

av *Jonas Jacobsson Gjörtlér* (M)
till statsrådet Anna Johansson (S)

2016/17:367 Stadsutveckling

av *Tuve Skånberg* (KD)
till statsrådet Peter Eriksson (MP)

2016/17:371 Budapestkonventionen

av *Krister Hammarbergh* (M)
till statsrådet Anders Ygeman (S)

2016/17:364 Högre bärighetsklass för högkapacitetsfordon

av *Per Klarberg* (SD)
till statsrådet Anna Johansson (S)

2016/17:366 Statsbidrag till enskild väghållning

av *Nina Lundström* (L)
till statsrådet Anna Johansson (S)

Prot. 2016/17:37
30 november

2016/17:363 Hastighetssänkningen till 80 kilometer i timmen
av Peter Persson (S)

till statsrådet Anna Johansson (S)

2016/17:361 Illegal trafikskoleverksamhet

av Yilmaz Kerimo (S)

till statsrådet Anna Johansson (S)

§ 16 Kammaren åtskildes kl. 18.58.

Sammanträdet leddes
av talmannen från dess början till och med § 6 anf. 33 (delvis),
av andre vice talmannen därefter till och med § 6 anf. 59 (delvis),
av talmannen därefter till och med § 8 anf. 117 (delvis),
av andre vice talmannen därefter till och med § 10 anf. 151 (delvis),
av talmannen därefter till och med § 10 anf. 173 (delvis) och
av andre vice talmannen därefter till dess slut.

Vid protokollet

LISA GUNNFORS

/Olof Pilo

§ 1 Justering av protokoll.....	1
§ 2 Anmälan om faktapromemorior	1
§ 3 Anmälan om granskningsrapport	1
§ 4 Ärenden för hänvisning till utskott	1
§ 5 Ärenden för bordläggning.....	2
§ 6 Nytt regelverk om upphandling.....	2
Finansutskottets betänkande 2016/17:FiU7.....	2
Anf. 1 MONICA GREEN (S).....	2
Anf. 2 MARIA PLASS (M)	5
Anf. 3 MONICA GREEN (S) replik	6
Anf. 4 MARIA PLASS (M) replik	7
Anf. 5 MONICA GREEN (S) replik	7
Anf. 6 MARIA PLASS (M) replik	7
Anf. 7 OSCAR SJÖSTEDT (SD).....	8
Anf. 8 MONICA GREEN (S) replik	10
Anf. 9 OSCAR SJÖSTEDT (SD) replik.....	10
Anf. 10 MONICA GREEN (S) replik	11
Anf. 11 OSCAR SJÖSTEDT (SD) replik.....	11
Anf. 12 JANINE ALM ERICSON (MP).....	12
Anf. 13 PETER HELANDER (C).....	14
Anf. 14 MONICA GREEN (S) replik	17
Anf. 15 PETER HELANDER (C) replik.....	17
Anf. 16 MONICA GREEN (S) replik	18
Anf. 17 PETER HELANDER (C) replik.....	19
Anf. 18 ULLA ANDERSSON (V).....	19
Anf. 19 SAID ABDU (L)	22
Anf. 20 MONICA GREEN (S) replik	24
Anf. 21 SAID ABDU (L) replik.....	24
Anf. 22 MONICA GREEN (S) replik	24
Anf. 23 SAID ABDU (L) replik.....	25
Anf. 24 ULLA ANDERSSON (V) replik.....	25
Anf. 25 SAID ABDU (L) replik.....	26
Anf. 26 ULLA ANDERSSON (V) replik.....	26
Anf. 27 SAID ABDU (L) replik.....	26
Anf. 28 JAKOB FORSSMED (KD).....	27
Anf. 29 ULLA ANDERSSON (V) replik.....	29
Anf. 30 JAKOB FORSSMED (KD) replik	30
Anf. 31 ULLA ANDERSSON (V) replik.....	30
Anf. 32 JAKOB FORSSMED (KD) replik	31
Anf. 33 Statsrådet ARDALAN SHEKARABI (S)	31
Anf. 34 PETER HELANDER (C) replik.....	34
Anf. 35 Statsrådet ARDALAN SHEKARABI (S) replik.....	35
Anf. 36 PETER HELANDER (C) replik.....	36
Anf. 37 Statsrådet ARDALAN SHEKARABI (S) replik.....	36
Anf. 38 LEIF PETTERSSON (S).....	36
Anf. 39 ANN-CHARLOTTE HAMMAR JOHNSON (M)	38

Anf. 40 MONICA GREEN (S) replik.....	40
Anf. 41 ANN-CHARLOTTE HAMMAR JOHNSSON (M) replik.....	40
Anf. 42 MONICA GREEN (S) replik.....	41
Anf. 43 ANN-CHARLOTTE HAMMAR JOHNSSON (M) replik.....	41
Anf. 44 ULLA ANDERSSON (V) replik	42
Anf. 45 ANN-CHARLOTTE HAMMAR JOHNSSON (M) replik.....	42
Anf. 46 ULLA ANDERSSON (V) replik	43
Anf. 47 ANN-CHARLOTTE HAMMAR JOHNSSON (M) replik.....	43
Anf. 48 LEIF PETTERSSON (S) replik	44
Anf. 49 ANN-CHARLOTTE HAMMAR JOHNSSON (M) replik.....	44
Anf. 50 LEIF PETTERSSON (S) replik	45
Anf. 51 ANN-CHARLOTTE HAMMAR JOHNSSON (M) replik.....	45
Anf. 52 DENNIS DIOUKAREV (SD).....	46
Anf. 53 ULLA ANDERSSON (V) replik	47
Anf. 54 DENNIS DIOUKAREV (SD) replik	47
Anf. 55 ULLA ANDERSSON (V) replik	48
Anf. 56 DENNIS DIOUKAREV (SD) replik	48
Anf. 57 RAIMO PÄRSSINEN (S).....	49
Anf. 58 ALI ESBATI (V)	51
Anf. 59 PATRIK BJÖRCK (S).....	53
Anf. 60 MAGNUS MANHAMMAR (S).....	55
Anf. 61 OSCAR SJÖSTEDT (SD) replik	57
Anf. 62 MAGNUS MANHAMMAR (S) replik.....	58
Anf. 63 OSCAR SJÖSTEDT (SD) replik	58
Anf. 64 MAGNUS MANHAMMAR (S) replik.....	59
Anf. 65 JAN ERICSON (M).....	60
Anf. 66 ALI ESBATI (V) replik	60
Anf. 67 JAN ERICSON (M) replik.....	61
Anf. 68 ALI ESBATI (V) replik	61
Anf. 69 JAN ERICSON (M) replik.....	62
Anf. 70 PATRIK BJÖRCK (S) replik.....	62
Anf. 71 JAN ERICSON (M) replik.....	63
Anf. 72 PATRIK BJÖRCK (S) replik.....	63
Anf. 73 JAN ERICSON (M) replik.....	64
Anf. 74 MONICA GREEN (S) replik.....	64
Anf. 75 JAN ERICSON (M) replik.....	65
Anf. 76 MONICA GREEN (S) replik	65
Anf. 77 JAN ERICSON (M) replik.....	66
(Beslut fattades under § 9.)	66
§ 7 Subsidiaritetsprövning av kommissionens förslag om främjande av internetkonnektivitet i lokala samhällen.....	67
Trafikutskottets utlåtande 2016/17:TU7	67
Anf. 78 ERIK OTTOSON (M)	67
(Beslut fattades under § 9.)	68

**§ 8 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande
samt konsumentpolitik**

Prot. 2016/17:37
30 november

Civilutskottets betänkande 2016/17:CU1	68
Anf. 79 TUVE SKÅNBERG (KD)	68
Anf. 80 JOHAN LÖFSTRAND (S)	69
Anf. 81 OLA JOHANSSON (C) replik	71
Anf. 82 JOHAN LÖFSTRAND (S) replik	72
Anf. 83 OLA JOHANSSON (C) replik	72
Anf. 84 JOHAN LÖFSTRAND (S) replik	72
Anf. 85 EWA THALÉN FINNÉ (M) replik	73
Anf. 86 JOHAN LÖFSTRAND (S) replik	73
Anf. 87 EWA THALÉN FINNÉ (M) replik	74
Anf. 88 JOHAN LÖFSTRAND (S) replik	74
Anf. 89 ROGER HEDLUND (SD) replik	74
Anf. 90 JOHAN LÖFSTRAND (S) replik	75
Anf. 91 ROGER HEDLUND (SD) replik	75
Anf. 92 JOHAN LÖFSTRAND (S) replik	76
Anf. 93 EWA THALÉN FINNÉ (M)	76
Anf. 94 JOHAN LÖFSTRAND (S) replik	78
Anf. 95 EWA THALÉN FINNÉ (M) replik	78
Anf. 96 JOHAN LÖFSTRAND (S) replik	79
Anf. 97 EWA THALÉN FINNÉ (M) replik	79
Anf. 98 NOOSHI DADGOSTAR (V) replik	80
Anf. 99 EWA THALÉN FINNÉ (M) replik	80
Anf. 100 NOOSHI DADGOSTAR (V) replik	81
Anf. 101 EWA THALÉN FINNÉ (M) replik	81
Anf. 102 ROGER HEDLUND (SD)	82
Anf. 103 TUVE SKÅNBERG (KD) replik	83
Anf. 104 ROGER HEDLUND (SD) replik	83
Anf. 105 TUVE SKÅNBERG (KD) replik	84
Anf. 106 ROGER HEDLUND (SD) replik	84
Anf. 107 EMMA HULT (MP)	84
Anf. 108 OLA JOHANSSON (C) replik	86
Anf. 109 EMMA HULT (MP) replik	87
Anf. 110 OLA JOHANSSON (C) replik	87
Anf. 111 EMMA HULT (MP) replik	88
Anf. 112 OLA JOHANSSON (C)	89
Anf. 113 JOHAN LÖFSTRAND (S) replik	90
Anf. 114 OLA JOHANSSON (C) replik	91
Anf. 115 JOHAN LÖFSTRAND (S) replik	91
Anf. 116 OLA JOHANSSON (C) replik	92
Anf. 117 NOOSHI DADGOSTAR (V) replik	93
Anf. 118 OLA JOHANSSON (C) replik	93
Anf. 119 NOOSHI DADGOSTAR (V) replik	94
Anf. 120 OLA JOHANSSON (C) replik	94
Anf. 121 NOOSHI DADGOSTAR (V)	95
Anf. 122 TUVE SKÅNBERG (KD) replik	96
Anf. 123 NOOSHI DADGOSTAR (V) replik	97
Anf. 124 TUVE SKÅNBERG (KD) replik	97
Anf. 125 NOOSHI DADGOSTAR (V) replik	98
Anf. 126 ROBERT HANNAH (L) replik	98

Anf. 127	NOOSHI DADGOSTAR (V) replik	99
Anf. 128	ROBERT HANNAH (L) replik	99
Anf. 129	NOOSHI DADGOSTAR (V) replik	100
Anf. 130	ROBERT HANNAH (L).....	100
Anf. 131	JOHAN LÖFSTRAND (S) replik.....	102
Anf. 132	ROBERT HANNAH (L) replik	103
Anf. 133	JOHAN LÖFSTRAND (S) replik.....	104
Anf. 134	ROBERT HANNAH (L) replik	104
Anf. 135	NOOSHI DADGOSTAR (V) replik	105
Anf. 136	ROBERT HANNAH (L) replik	105
Anf. 137	NOOSHI DADGOSTAR (V) replik	106
Anf. 138	ROBERT HANNAH (L) replik	106
	(forts. § 10).....	107
Ajournering.....		107
Återupptaget sammanträde.....		107
§ 9 Beslut om ärenden som slutdebatterats vid dagens sammanträde.....		107
	FiU7 Nytt regelverk om upphandling	107
	TU7 Subsidiaritetprövning av kommissionens förslag om främjande av internetkonnektivitet i lokala samhällen.....	110
§ 10 (forts. från § 8) Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande samt konsumentpolitik (forts. CU1)		110
Anf. 139	Statsrådet PETER ERIKSSON (MP).....	110
Anf. 140	ROGER HEDLUND (SD) replik	112
Anf. 141	Statsrådet PETER ERIKSSON (MP) replik.....	112
Anf. 142	ROGER HEDLUND (SD) replik	113
Anf. 143	Statsrådet PETER ERIKSSON (MP) replik.....	113
Anf. 144	EWA THALÉN FINNÉ (M) replik	113
Anf. 145	Statsrådet PETER ERIKSSON (MP) replik.....	114
Anf. 146	EWA THALÉN FINNÉ (M) replik	114
Anf. 147	Statsrådet PETER ERIKSSON (MP) replik.....	115
Anf. 148	TUVE SKÅNBERG (KD) replik.....	115
Anf. 149	Statsrådet PETER ERIKSSON (MP) replik.....	115
Anf. 150	TUVE SKÅNBERG (KD) replik	116
Anf. 151	Statsrådet PETER ERIKSSON (MP) replik.....	116
Anf. 152	ROBERT HANNAH (L) replik	116
Anf. 153	Statsrådet PETER ERIKSSON (MP) replik.....	117
Anf. 154	ROBERT HANNAH (L) replik	117
Anf. 155	Statsrådet PETER ERIKSSON (MP) replik.....	118
Anf. 156	OLA JOHANSSON (C) replik.....	119
Anf. 157	Statsrådet PETER ERIKSSON (MP) replik.....	119
Anf. 158	OLA JOHANSSON (C) replik.....	120
Anf. 159	Statsrådet PETER ERIKSSON (MP) replik.....	120
Anf. 160	Statsrådet PER BOLUND (MP).....	121
Anf. 161	TUVE SKÅNBERG (KD) replik	123
Anf. 162	Statsrådet PER BOLUND (MP) replik	123
Anf. 163	ROBERT HANNAH (L) replik	124
Anf. 164	Statsrådet PER BOLUND (MP) replik	124
Anf. 165	ROBERT HANNAH (L) replik	125
Anf. 166	Statsrådet PER BOLUND (MP) replik	125

Anf. 167	EVA SONIDSSON (S)	126
Anf. 168	JESSIKA ROSWALL (M)	127
Anf. 169	Statsrådet PER BOLUND (MP) replik	129
Anf. 170	JESSIKA ROSWALL (M) replik	129
Anf. 171	Statsrådet PER BOLUND (MP) replik	130
Anf. 172	JESSIKA ROSWALL (M) replik	131
Anf. 173	MIKAEL ESKILANDERSSON (SD)	131
Anf. 174	TUVE SKÅNBERG (KD) replik	133
Anf. 175	MIKAEL ESKILANDERSSON (SD) replik	133
Anf. 176	TUVE SKÅNBERG (KD) replik	133
Anf. 177	MIKAEL ESKILANDERSSON (SD) replik	133
Anf. 178	LOTTA JOHNSSON FORNARVE (V)	133
Anf. 179	JESSIKA ROSWALL (M) replik	135
Anf. 180	LOTTA JOHNSSON FORNARVE (V) replik	135
Anf. 181	JESSIKA ROSWALL (M) replik	135
Anf. 182	LOTTA JOHNSSON FORNARVE (V) replik	136
	(Beslut skulle fattas den 1 december.)	136
§ 11	Upphandling av vissa kollektivtrafiktjänster	136
	Trafikutskottets betänkande 2016/17:TU5	136
Anf. 183	EMMA WALLRUP (V)	136
Anf. 184	TERES LINDBERG (S)	138
Anf. 185	ERIK OTTOSON (M)	139
	(Beslut skulle fattas den 1 december.)	140
§ 12	Rikets styrelse	140
	Konstitutionsutskottets betänkande 2016/17:KU1	140
Anf. 186	ANNICKA ENGBLOM (M)	140
Anf. 187	AGNETA BÖRJESSON (MP) replik	141
Anf. 188	ANNICKA ENGBLOM (M) replik	142
Anf. 189	AGNETA BÖRJESSON (MP) replik	142
Anf. 190	ANNICKA ENGBLOM (M) replik	142
Anf. 191	JONAS MILLARD (SD)	142
Anf. 192	ANNICKA ENGBLOM (M) replik	144
Anf. 193	JONAS MILLARD (SD) replik	144
Anf. 194	ANNICKA ENGBLOM (M) replik	144
Anf. 195	JONAS MILLARD (SD) replik	145
Anf. 196	PER-INGVAR JOHNSSON (C)	145
Anf. 197	AGNETA BÖRJESSON (MP) replik	146
Anf. 198	PER-INGVAR JOHNSSON (C) replik	146
Anf. 199	AGNETA BÖRJESSON (MP) replik	146
Anf. 200	PER-INGVAR JOHNSSON (C) replik	146
Anf. 201	MIA SYDOW MÖLLEBY (V)	146
Anf. 202	TINA ACKETOFT (L)	147
Anf. 203	STEFAN SVANSTRÖM (KD)	148
Anf. 204	BJÖRN VON SYDOW (S)	149
Anf. 205	JONAS MILLARD (SD) replik	151
Anf. 206	BJÖRN VON SYDOW (S) replik	151
Anf. 207	JONAS MILLARD (SD) replik	151
Anf. 208	BJÖRN VON SYDOW (S) replik	151
Anf. 209	AGNETA BÖRJESSON (MP)	152
Anf. 210	JONAS ERIKSSON (MP)	153
	(Beslut skulle fattas den 1 december.)	153

Prot. 2016/17:37
30 november

§ 13	Anmälan om interpellationer	154
§ 14	Anmälan om frågor för skriftliga svar	154
§ 15	Anmälan om skriftliga svar på frågor	155
§ 16	Kammaren åtskildes kl. 18.58.	156

Tryck: Elanders, Vällingby 2017